

วารสาร นวัตกรรม และ การจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2567
Vol. 9 No. 1 January-June 2024

PRINT ISSN 2465-4477

ONLINE ISSN 2697-6277

JOURNAL OF INNOVATION
AND MANAGEMENT
SUAN SUNANDHA RAJABHAT UNIVERSITY

วารสารนวัตกรรมและการจัดการ Journal of Innovation and Management

วารสารนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นวารสารทางวิชาการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและนวัตกรรมที่มีคุณภาพทางด้านทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ใน 5 สาขาวิชา ได้แก่ (1) General Business, Management and Accounting (2) Management Information Systems (3) Management of Technology and Innovation (4) Organizational Behavior and Human Resource Management และ (5) Tourism, Leisure and Hospitality Management โดยจัดพิมพ์เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ ในเดือนมกราคม-มิถุนายน และเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม สำหรับฉบับนี้เป็นปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2567) โดยจัดส่งให้หน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่างๆ ตลอดจนบุคคลทั่วไปที่ตอบรับการเป็นสมาชิก ตามใบสมัครท้ายเล่ม

กองบรรณาธิการ วารสารนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มีความยินดีรับบทความวิจัย (Research article) บทความทางวิชาการ (Academic article) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book review) ที่ยังไม่เคยเผยแพร่ในวารสารฉบับอื่นมาก่อน ผู้สนใจสามารถดูรายละเอียดได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/journalcim>

สำนักงานกองบรรณาธิการ

วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ อาคาร 37 ชั้น 1

เลขที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ถนนอุททองนอก แขวงวังชิระพยาบาล เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์ 02-160-1452 โทรสาร 02-160-1184

E-mail: journalcim@ssru.ac.th, cimjssru@gmail.com

Website: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/journalcim>

- กองบรรณาธิการสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาและตัดสินใจตีพิมพ์บทความในวารสาร
- บทความทุกเรื่องจะได้รับการตรวจสอบทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer reviewer) แต่ข้อความและเนื้อหาในบทความที่ตีพิมพ์เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน มิใช่ความคิดเห็นและความรับผิดชอบของวารสาร
- การคัดลอกอ้างอิงต้องดำเนินการตามการปฏิบัติในหมู่นักวิชาการโดยทั่วไป และสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

บทบรรณาธิการ

วารสารนวัตกรรมและการจัดการ (Journal of Innovation and Management : JIM) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นวารสารทางวิชาการที่ออกปีละ 2 ฉบับในเดือนมกราคม-มิถุนายน และเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม สำหรับฉบับนี้เป็นปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2567) โดยกองบรรณาธิการยังคงให้ความสำคัญในการพิจารณาและคัดเลือกบทความที่มีคุณภาพมาลงตีพิมพ์โดยทุกบทความได้ผ่านการกลั่นกรองจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่ตรงสาขาเพื่อตรวจสอบคุณภาพของบทความก่อนลงตีพิมพ์ โดยผู้ประเมินไม่ทราบชื่อผู้แต่งและผู้แต่งไม่ทราบชื่อ ผู้ประเมินบทความ (Double-blind peer review) สำหรับวารสารฉบับนี้ ประกอบด้วย บทความวิจัยจำนวน 9 เรื่อง เช่น “การสังเคราะห์นวัตกรรมอุดมศึกษาและการใช้ประโยชน์สำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย” “ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร” เป็นต้น และบทความวิชาการ จำนวน 1 เรื่อง คือ “อริยสัจสี่และเอสอีเอ็ม”

กองบรรณาธิการวารสารนวัตกรรมและการจัดการ มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพสูงขึ้น ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกทุกท่านที่กรุณาเป็นผู้ประเมินบทความอย่างมีคุณภาพให้กับกองบรรณาธิการ และขอเชิญชวนคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นิสิตและนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา เสนอบทความเข้ารับการพิจารณา กลั่นกรองตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะและอาจนำไปสู่การใช้ประโยชน์ต่อไป ทั้งนี้ กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับท่านผู้อ่าน นักวิชาการและผู้สนใจ ขอขอบคุณสมาชิกวารสาร ที่ได้ให้ความสนใจติดตามวารสารนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยท่านสามารถสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์ของวารสารต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หทัยพันธ์ สุนทรพิพิธ
บรรณาธิการ วารสารนวัตกรรมและการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและนวัตกรรมที่มีคุณภาพทางด้านทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ใน 5 สาขาวิชา ได้แก่ (1) General Business, Management and Accounting (2) Management Information Systems (3) Management of Technology and Innovation (4) Organizational Behavior and Human Resource Management และ (5) Tourism, Leisure and Hospitality Management
2. เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการวิจัย การพัฒนานวัตกรรม และการพัฒนาองค์ความรู้ในศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ แก่อาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไป ทั้งแวดวงวิชาการและสังคมทั่วไป

เจ้าของ

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ชุดิภาณูจน์ ศรีวิบูลย์ อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต ผังนรินทร์ รองอธิการบดี ฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลภััสสรณ์ สิทธิวงศ์ชัย คณบดี วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หทัยพันธ์ สุนทรพิพิธ

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.อรรดา จันทน์ฉาย	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.สุภาวค์ จันทวานิช	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ยุพาพิน	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
รองศาสตราจารย์ ดร.สุภามาส อังศุโชติ	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน ยุระรัช	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ดร.วิทยา เจริญพันธุ์	สมาคมนักวิจัย

ฝ่ายจัดการและเลขานุการกองบรรณาธิการ

ดร.พาโชค เลิศอัครภัทร
นางสาวกษิมา ศรีสวรรค์

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ จัดจำหน่าย และสมาชิก

นางพัทธนันท์ ไรจน์รุ่งวัฒน

ฝ่ายศิลปกรรมและจัดทำรูปเล่ม

นายพิชญานันท์ ก้อนทองคำ

ฝ่ายพิสูจน์อักษร

ดร.ศิริกัญญา ศิริภูพานันท์

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ ประจำเดือน มกราคม-มิถุนายน และเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม

ลิขสิทธิ์

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ห้ามนำข้อความทั้งหมดไปตีพิมพ์ซ้ำ ยกเว้นได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

สถานที่พิมพ์

บริษัท จรัสสินทรวงศ์การพิมพ์ จำกัด

เลขที่ 219, 220, 221, 223, 225, 227, 229, 231, 233 ซอยเพชรเกษม 102/2 แขวงบางแคเหนือ เขตบางแค กรุงเทพมหานคร 10160

สารบัญ

วารสารนวัตกรรมและการจัดการ

Journal of Innovation and Management

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2567)

บทความวิจัย

- 07 การสังเคราะห์นวัตกรรมอุดมศึกษาและการใช้ประโยชน์สำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย
สุบิน ยุระรัช, เอกธิป สุขวาริ
- 23 ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร
อโนชา โรจนพานิช
- 51 การยกระดับผลการดำเนินงานของธุรกิจในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก: บทบาทในการส่งผ่านของความยืดหยุ่นของซัพพลายเชน
วันทนี เมฆวิไล, วิศวะ อุณยะวงษ์
- 65 การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลดงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก
พัชรี กล่อมเมือง, ณัฐรา เกิดทรัพย์, วชิรินทร์ อินทพรหม, วณิศา ศิริวรสกุล, พัลลยม สิ้นหน่ง
- 77 การตลาดออนไลน์ผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหมธรรมชาติ กลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านเสี้ยวน้อย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ
เสกศักดิ์ ปราบพาลา, สามารถ สิ้นทร, จันท์จิรา ตรีเพชร, ชนินทร์ ศรีโยอด, อุมวดี เตชะธำรงค์
- 93 การพัฒนาเกณฑ์การประเมินอาคารสำนักงานสีเขียวในประเทศไทยในภาวะความปกติใหม่
ชญญ์รัชต์ นิธิธีรพัชร, ญานิกา จริตงาม
- 108 การวิเคราะห์จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่า (Full-Time Equivalent Students: FTES) ต่ออาจารย์ประจำ ปีการศึกษา 2563-2565 เพื่อพัฒนาการบริหารการจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต
อนิสา ขนาดผล, ชัยนันต์ ไชยเสน
- 122 The Entrepreneurial Characteristics and Challenges of the Latent Entrepreneur: A Systematic Review
Kanokporn Somprasong, Pattarawat Jeerapattanatorn
- 135 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษและการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาโดยวิธีการสอนการโต้ตอบผสมผสานในรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานของผู้เรียนระดับปริญญาตรี
ไพบุลย์ สุขวิจิตร บาร์, จิตรลดา สุดดีพงษ์, สุพักตรา ศรีเจริญ

บทความวิชาการ

- 37 อริยสัจสี่และเอสอีเอ็ม
สุบิน ยุระรัช, เกรียงไกร สัจจะหฤทัย, ศิริพร ทองแก้ว

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ

(Peer Reviewers)

ศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ตั้งจธรรม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ยุพาพิน	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ศาสตราจารย์ ดร.ภูมิฐาน รังคกุลนุวัฒน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญาณทน กาญจนทวีกุล	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
รองศาสตราจารย์ ดร.จันทนา วัฒนะกาญจนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
รองศาสตราจารย์ ดร.ฉัฐไชย์ สีนาวงค์	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
รองศาสตราจารย์ ดร.ชุตีกาญจน์ ศรีวิบูลย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐ์ กุฬิสร์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.ธนาสฤษฎ์ สตะเวทิน	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต ผังนิรันดร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์ ดร.ปริญภา จิตราภรณ์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.พัชร์ผจง วัฒนสินธุ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทราวดี มากมี	มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวดี	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.รวีวรรณ ชินะตระกูล	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
รองศาสตราจารย์ ดร.วัชรินทร์ อินทพรหม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา เมฆขำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน ยุระรัช	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาส อังศุโชติ	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล ราชภัณฑารักษ์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ โปณะทอง	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรนนท์ เข็มจันทร์	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุมพล รอดแจ่ม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติมา ไชยวงศ์เกียรติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาณัญญา ศิริภัทรธาดา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา ไกล้อยง	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณฐา เศวตนรากุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกานต์ พลฤกษ์สนั่นทน	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดช ธรรมศิริ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภัทร ปังฉิมม	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภัทร ยี่ขะเด	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิปไตย โสเถียรธรรม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ โขะแสง	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด จงอภิรัตน์กุล	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรธ บุนยรัตพันธุ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูณัช รัตนชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.वासูกาญจน์ งามโหม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาดา เกษตรเอี่ยม	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภรา เจริญภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภัตรา อำนวยสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพัตรา ปราณี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ สุนทราเมธากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัมพร ปัญญา	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุมาวดี เดชธำรงค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภัทราพร ปุณะตุง	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ดร.กนกพัชร กอประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ดร.กมลลักษณ์ โพธิ์พันธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ดร.กฤต พิริยธัชกุล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ดร.กัญญา จิรทิราวัช	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
ดร.ขวัญจิตต์ สุวรรณนพรัตน์	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ดร.เจษฎา จันทวงศ์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ดร.ฉัตรรัตน์ โหตระไวศยะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ดร.โซคมกามาศ พลศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ดร.ณัฐพล จันทระโลบล	มหาวิทยาลัยรังสิต
ดร.ดวงกมล จงเจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ดร.เปรมกมล จันทร์กวีกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ดร.พงศกร พิษยนันท์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ดร.พงศ์สุภา เฉลิมกลิ่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ดร.พัชรีย์ กล่อมเมือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ดร.เพ็ญประภา มังกรวงษ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ดร.ภฤศญา ปิยะนุสรณ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ดร.มินมาส พรานป่า	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ดร.เยาวพา กองเกตุ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ดร.วนิดา บุญโถม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
ดร.วิญญู ปรอยกระโทก	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ดร.วีไลลักษณ์ รักบำรุง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ดร.สมคะเน ยอดพราหมณ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ดร.สิริอร จุลทรัพย์ แก้วมรกต	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ดร.สุชาดา แสงดวงดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ดร.สุนิต เวชโช	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ดร.แสงดาว ประสิทธิ์สุข	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ดร.อมรรัตน์ ภัทรกิจธรรม	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
Asst.Prof.Dr.Mohd Rizaimy Shaharudin	Universiti Teknologi MARA, Malaysia
Asst.Prof.Dr.Majid Khan	National University of Sciences and Technology, Pakistan
Asst.Prof.Dr.Muhammad Shahid Khan	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Dr.Ju-Long Chen	Chihlee University of Technology, Taiwan

การสังเคราะห์นวัตกรรมอุดมศึกษาและการใช้ประโยชน์สำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในประเทศไทย

สุบิน ยุระรัช^{1,*}, เอกธิป สุขวาริ²

¹ศูนย์ส่งเสริมการวิจัยและการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม

²มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Received: 20 February 2024

Revised: 8 March 2024

Accepted: 15 March 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ (1) เพื่อสังเคราะห์นวัตกรรมอุดมศึกษาในประเทศไทย (2) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบของนวัตกรรมอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย และ (3) เพื่อถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่ดีของนวัตกรรมอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) ผลงานวิจัยที่ทำในหัวข้อเกี่ยวกับนวัตกรรมอุดมศึกษา (2) นวัตกรรมอุดมศึกษาที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี และ (2) นักวิจัยหรือนวัตกรรมที่สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมอุดมศึกษา เครื่องมือวิจัยมี 3 ฉบับ คือ แบบบันทึกข้อมูล แบบสำรวจ และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในเดือนกรกฎาคม 2566 - กุมภาพันธ์ 2567 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยายและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า (1) นวัตกรรมอุดมศึกษาที่สังเคราะห์ได้ มีจำนวน 214 เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นนวัตกรรมจากสถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ (ร้อยละ 26.17) รองลงมา คือ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (ร้อยละ 25.23) และมหาวิทยาลัยราชภัฏ (ร้อยละ 25.23) สถาบันอุดมศึกษาเอกชน (ร้อยละ 20.10) และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (ร้อยละ 3.27) ตามลำดับ (2) นวัตกรรมอุดมศึกษา แบ่งออกเป็น 6 รูปแบบ ได้แก่ 1) นวัตกรรมด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2) นวัตกรรมด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากร 3) นวัตกรรมด้านเทคโนโลยี 4) นวัตกรรมด้านกลไกหรือกระบวนการใหม่ 5) นวัตกรรมทางสังคม และ 6) นวัตกรรมด้านฐานข้อมูล และ (3) นวัตกรรมอุดมศึกษาที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีและได้รับการถอดบทเรียน มี 5 ชิ้น ได้แก่ 1) หลักสูตรอบรมระยะสั้นแบบสร้างรายได้และมีผลกระทบสูง 2) ระบบตรวจสอบนักศึกษาเข้าห้องเรียนโดยใช้เทคนิคการรู้จำใบหน้า 3) โมเดลการขับเคลื่อนความยั่งยืน: UPC4Local-SDGs Action Model 4) ระบบการบริหารจัดการ Merli Process และ AGI Platform และ 5) แพลตฟอร์มการจัดการการเรียนรู้และการสอนแนวใหม่สำหรับยุคหลังโควิด-19

คำสำคัญ: นวัตกรรมอุดมศึกษา การนำนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: subin.yu@spu.ac.th

The Synthesis of Higher Education Innovation and Utilization for Private Higher Education Institutions in Thailand

Subin Yurarach^{1,*}, Ekathip Sookvaree²

¹Center for Research Support and Education Quality Assurance,
Sripatum University

²University of the Thai Chamber of Commerce

Received: 20 February 2024

Revised: 8 March 2024

Accepted: 15 March 2024

Abstract

The objectives of this research were (1) to synthesize and classify the categories of higher education innovation in Thailand, (2) to analyze the categories of higher education innovation for private higher education institutions in Thailand and the utilization of those higher education innovations, and (3) to extract lessons learned of good practices of higher education innovation for private higher education institutions in Thailand. Samples consisted of research on topics related to higher education innovation, higher education innovations that are good practices, and researchers or innovators who create higher education innovations. The three kinds of research instruments were a data record form, a survey questionnaire, and an in-depth interview form. Data was collected during July 2023 - February 2024. Descriptive statistics and content analysis were used to analyze the data. The major research findings were as follows: (1) there were 214 synthesized Higher Education (HE) innovations and most of them were innovations from autonomous Higher Education Institutions (26.17 %), followed by government HEIs (25.23 %) and Rajabhat Universities (25.23 %), private HEIs (20.10 %) and Rajamangala University of Technology (3.27 %), respectively, (2) HE innovation is divided into 6 types: 1) Innovation in curriculum and learning management, 2) innovation in manpower production and development, 3) technology innovation, 4) innovation in new mechanisms or processes, 5) social innovation, and 6) database innovation, and (3) HE innovations that are 5 good practices and lessons learned include 1) a short-term income-generating and high-impact training course, 2) a system for checking students into class using facial recognition technique, 3) Sustainability Driving Model: UPC4Local-SDGs Action Model, 4) Merli Process Management System and AGI Platform, and 5) New Learning and Teaching Management Platform for the Post-COVID-19 Era.

Keywords: Higher Education Innovation, Innovation Utilization, Private Higher Education Institutions

* Corresponding Author; E-mail: subin.yu@spu.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นวัตกรรมมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เพราะนำไปสู่การปรับปรุงผลิตภัณฑ์ บริการ แผนงาน กระบวนการและการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม นวัตกรรมที่ที่จะต้องสามารถสร้างความแตกต่าง สร้างคุณค่าใหม่ และสามารถใช้ประโยชน์ได้ นวัตกรรมอุดมศึกษาก็เช่นเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันทำให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งต้องปรับตัว โดยเฉพาะในเรื่องของคุณภาพการศึกษาในมิติต่าง ๆ ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง ไม่ว่าจะเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องปรับตัวโดยการนำนวัตกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

แนวโน้มหรืออนาคตของนวัตกรรมอุดมศึกษาในอีก 5 ปีข้างหน้า อาทิเช่น การออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ใหม่ ศาสตร์การสอนแนวใหม่ สื่อการสอนและการเรียนรู้ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย การเข้าถึงด้วยสหวิทยาการ การบูรณาการองค์ความรู้แบบข้ามศาสตร์ การปรับวัฒนธรรมองค์กรเพื่อนวัตกรรม การเป็นหุ้นส่วนกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน นวัตกรรมการบริหารจัดการ การออกแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ใหม่เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน การระดมทรัพยากรเพื่อการเข้าถึงในวงกว้างขึ้น การปฏิรูปดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการสอนและผู้สอน การสร้างหุ้นส่วนความร่วมมือสำหรับการเปลี่ยนแปลงการศึกษา เป็นต้น (Woraphongpat et al., 2020)

จากกรณีศึกษาในต่างประเทศ Harvard University ได้มีการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างเป็นพลวัต เพื่อเสริมพลังความแข็งแกร่งทางวิชาการและความเป็นเลิศด้านการจัดการศึกษา (Charoenwongsak, 2013 cited in Matchimapiro, 2014) ทั้งนี้ Harvard University ได้จัดตั้งหน่วยงานชื่อว่า Harvard Initiative for Learning & Teaching (HILT) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกระตุ้นให้เกิดการคิดค้นสิ่งใหม่หรือนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนมีการพัฒนาอย่างเข้มแข็ง สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งการพัฒนาเครือข่ายนวัตกรรมการเรียนการสอนภายในมหาวิทยาลัย โดยเป้าหมายของ HILT ในอีก 10 ปีข้างหน้า คือ การมีเมล็ดพันธุ์นวัตกรรมท้องถิ่นเกิดขึ้น เพื่อกระตุ้นให้คณาจารย์พัฒนาหรือปรับปรุงการสอนของตนเอง รวมทั้งการมุ่งมั่นยกระดับคุณภาพงานวิจัยทางด้านการเรียนการสอน อันจะทำให้ Harvard University เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกที่ทรงพลังอำนาจทางการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ (Matchimapiro, 2014)

ปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทำให้อุดมศึกษาก้าวสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลงและได้รับผลกระทบอย่างมาก อาทิเช่น การปิดตัวของคณะต่าง ๆ อัตราการแข่งขันระหว่างสถาบันการศึกษาที่สูงขึ้น จำนวนผู้สมัครเรียนที่ลดน้อยลง การเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านอินเทอร์เน็ตหรือระบบออนไลน์ทำให้สถาบันการศึกษายุคใหม่จะไม่ใช่เพียงแหล่งสอนหนังสือ แต่ต้องเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนทุกช่วงวัย โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่จะต้องมีการเร่งปรับตัวและปรับเปลี่ยนเพื่อให้ก้าวทันต่อสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้นวัตกรรมอุดมศึกษาจึงมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่จะนำมาใช้เพื่อให้มหาวิทยาลัยก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง

สำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สสอท.) มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนทุกแห่งที่เป็นสถาบันสมาชิกได้นำนวัตกรรมด้านต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการแก้ปัญหา พัฒนางาน และการยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา อย่างไรก็ตาม หากจะเปรียบเทียบสถาบันอุดมศึกษาของรัฐหรือในกำกับรัฐ กับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จะพบว่า สภาพการแข่งขันยังมีปรากฏให้เห็น ไม่ว่าจะเป็นด้าน

งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน อัตราการแข่งขันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ฯลฯ ทำให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องปรับตัวอย่างรวดเร็ว และต้องใช้กลยุทธ์หลากหลายในการพัฒนาเพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง และนวัตกรรมอุดมศึกษาที่ดีจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีศักยภาพที่สูงขึ้นในการเพิ่มจำนวนนักศึกษา สร้างแรงจูงใจ สร้างภาพลักษณ์ และความแข็งแกร่งทางวิชาการ เพื่อหวังผลในการเพิ่มยอดจำนวนนักศึกษาที่มาสมัครให้เพิ่มมากขึ้น (Chanthasatrasamee and Phonsaram, 2019 cited in Chaisuwan, et al. (2020) และเหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการทำวิจัยเรื่องนี้ก็คือ ในอนาคตการพัฒนาคนอาจจะไม่ต้องพึ่งพาสถาบันอุดมศึกษาก็เป็นได้ เพราะผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้ได้ง่ายจากแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ อาจารย์จะไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเพียงแค่ผู้สอนเท่านั้น แต่จะต้องเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ เป็นผู้ให้คำแนะนำที่จะทำให้ผู้เรียนมีมุมมองหรือความคิดใหม่ ๆ และรู้จักแก้ปัญหาชุมชนและสังคมที่ตนเองอยู่ เป็นต้น (Chaisuwan et al., 2020)

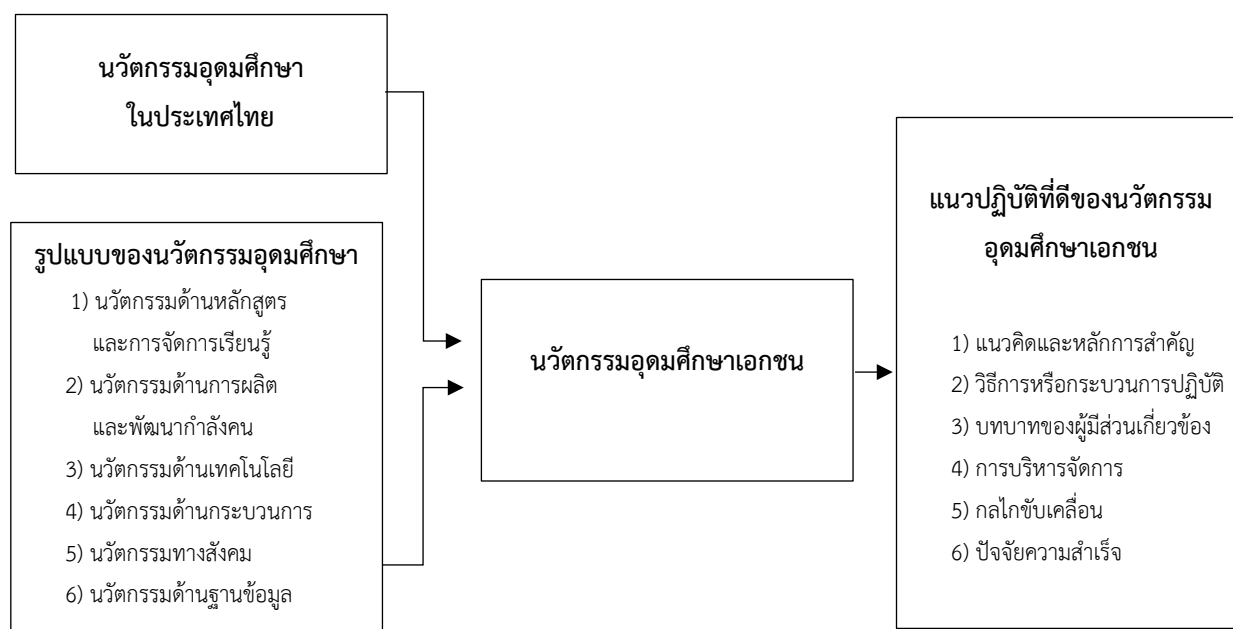
จากที่กล่าวมาข้างต้น สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยอยู่ในยุคภาวะวิกฤต ซึ่งถ้าหากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไม่ปรับตัวหรือไม่ริเริ่มที่จะนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ อาจจะส่งผลทำให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้น ๆ ก้าวไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีความเสี่ยงสูงในการดำเนินกิจการ และอาจเป็นผลเสียในระยะยาวในเชิงของความอยู่รอด ดังนั้น การพลิกโฉมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการและขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายที่กำหนด จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เพราะนอกจากจะทำให้ทราบนวัตกรรมอุดมศึกษาในภาพรวมของประเทศแล้ว ยังจะได้แนวปฏิบัติที่ดี (Good Practice) ที่สามารถนำมาเป็นแนวทางให้กับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต่าง ๆ ได้นำไปปรับหรือประยุกต์ใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์นวัตกรรมอุดมศึกษาในประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบของนวัตกรรมอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย
3. เพื่อถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่ดีของนวัตกรรมอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องนี้มาจากการศึกษาศึกษาบริบทข้อมูลทั่วไป ทำการรวบรวมและสังเคราะห์นวัตกรรมอุดมศึกษาสำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีในประเทศไทย จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์และจำแนกรูปแบบของนวัตกรรมอุดมศึกษาและการใช้ประโยชน์ โดยมองใน 4 มิติคือ (1) ความถูกต้อง (2) ความเหมาะสม (3) ความเป็นไปได้ และ (4) ความมีประโยชน์ ทำการสะท้อนคิดถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practice) ของนวัตกรรมอุดมศึกษาสำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง นำเสนอรูปแบบ (Model) ของกลไกขับเคลื่อนการบริหารจัดการ เทคนิค วิธีการ กระบวนการ ปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จ ที่สามารถนำไปขยายผล/ทดลองใช้/เป็นต้นแบบให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนอื่น ๆ ตลอดจนเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายได้ สรุปได้ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ออกแบบโดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แบ่งตามระยะของการวิจัย 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การสังเคราะห์และจำแนกรูปแบบของนวัตกรรมการอุดมศึกษาในประเทศไทย ระยะที่ 2 การวิเคราะห์รูปแบบของนวัตกรรมการอุดมศึกษาสำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยและการนำนวัตกรรมอุดมศึกษาเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ และระยะที่ 3 การถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่ดีของนวัตกรรมการอุดมศึกษาสำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย

ตัวอย่างในการวิจัย

ระยะที่ 1 ตัวอย่าง คือ รายงานการวิจัยหรือบทความวิจัยที่ทำในหัวข้อเกี่ยวกับนวัตกรรมสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย โดยสืบค้นจากฐานข้อมูลผลงานวิจัยที่เป็นที่ยอมรับตามประกาศ ก.พ.อ. ประกอบด้วย (1) ฐานข้อมูลระดับชาติของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index: TCI) (2) ฐานข้อมูลระดับนานาชาติ เช่น ERIC, Scopus, SCIE, JSTOR เป็นต้น

ระยะที่ 2 ตัวอย่างในการวิจัย คือ ผลงานวิจัยหรือนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 71 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 42 แห่ง วิทยาลัยเอกชน จำนวน 19 แห่ง และสถาบัน จำนวน 11 แห่ง

ระยะที่ 3 ตัวอย่างในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) ข้อมูลงานนวัตกรรมอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practice) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ 1) เป็นผลงานนวัตกรรมอุดมศึกษาที่ได้รับรางวัลหรือโดดเด่นระดับชาติหรือนานาชาติ หรือ 2) เป็นผลงานนวัตกรรมอุดมศึกษาที่มีหน่วยงานนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวางภายนอกสถาบัน และ (2) นักวิจัยหรือนักวิชาการ ที่สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมอุดมศึกษาชิ้นนั้น โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ 1) มีความยินดีและสะดวกที่จะให้คณะผู้วิจัยเข้าไป

เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์/ลงพื้นที่/สนทนากลุ่ม และ 2) เป็นนักวิจัยหรือองค์กรที่เป็นเจ้าของผลงานนวัตกรรม
อุดมศึกษานั้น ๆ และสถาบันต้นสังกัดให้ความยินยอม

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยมี 3 ฉบับ ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล แบบสำรวจเชิงคุณภาพ และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ระยะที่ 1 เครื่องมือวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูล เพื่อบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลงานนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งจากฐานข้อมูล ระยะที่ 2 เครื่องมือวิจัย คือ แบบสำรวจข้อมูล เพื่อใช้สำรวจข้อมูลผลงานนวัตกรรมอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ (1) รูปแบบของนวัตกรรมอุดมศึกษาเอกชน และ (2) การนำนวัตกรรมอุดมศึกษาไปใช้ประโยชน์ และระยะที่ 3 เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ในประเด็นเกี่ยวกับการถอดบทเรียนหรือสะท้อนคิดแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practice) ของการสร้างนวัตกรรมอุดมศึกษาสำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เครื่องมือวิจัยทั้ง 3 ฉบับ ซึ่งเป็นเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพทั้งหมด ได้รับการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านนวัตกรรมอุดมศึกษาจำนวน 3 คน ด้วยการวิเคราะห์ค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) เพื่อประเมินความเหมาะสมของคำถามสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด ผลการวิเคราะห์พบว่า ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66-1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมี 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากการสืบค้นผลงานวิจัยและนวัตกรรมการย้อนหลังไม่เกิน 3 ปี จากฐานข้อมูลหรือแหล่งสารสนเทศออนไลน์ (Secondary Data) ระยะที่ 2 คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่าน สสอท. โดยใช้แบบสำรวจที่สร้างขึ้นเพื่อสำรวจนวัตกรรมอุดมศึกษาที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้พัฒนาขึ้น และระยะที่ 3 คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และถอดบทเรียนหรือสะท้อนคิดแนวปฏิบัติที่ดีของการสร้างนวัตกรรมอุดมศึกษาสำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 คณะผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามแนวทางของ Hubbard and Power (1999) ระยะที่ 2 คณะผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและใช้สถิติเชิงบรรยาย และระยะที่ 3 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ทั้งนี้ การนำเสนอผลการวิจัยจะใช้วิธีการพรรณนาพร้อมตารางหรือภาพประกอบ

ผลการวิจัย

1. ผลการสังเคราะห์นวัตกรรมอุดมศึกษาที่สืบค้นจากฐานข้อมูลผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับชาติและระดับนานาชาติ ที่เป็นที่ยอมรับตามประกาศ ก.พ.อ. พ.ศ. 2562 พบว่า มีจำนวน 214 เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นนวัตกรรมที่เกิดมาจากสถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ (ร้อยละ 26.17) รองลงมา คือ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (ร้อยละ 25.23) และมหาวิทยาลัยราชภัฏ (ร้อยละ 25.23) สถาบันอุดมศึกษาเอกชน (ร้อยละ 20.10) และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (ร้อยละ 3.27) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รูปแบบนวัตกรรมอุดมศึกษาในประเทศไทย จำแนกตามประเภทสถาบันอุดมศึกษา

ประเภทสถาบันอุดมศึกษา	จำนวนนวัตกรรม (f)	ร้อยละ (%)
1. สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ	56	26.17
2. สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	54	25.23
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏ	54	25.23
4. สถาบันอุดมศึกษาเอกชน	43	20.10
5. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	7	3.27
รวม	214	100

2. ผลการสังเคราะห์รูปแบบนวัตกรรมอุดมศึกษาในประเทศไทยจากการสืบค้นจากฐานข้อมูลผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับชาติและระดับนานาชาติ ที่เป็นที่ยอมรับตามประกาศ ก.พ.อ. พ.ศ. 2562 พบว่า ส่วนใหญ่เป็นนวัตกรรมด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (ร้อยละ 64.95) รองลงมา คือ นวัตกรรมด้านการผลิตและพัฒนากำลังคน (ร้อยละ 11.68) นวัตกรรมด้านกลไกหรือกระบวนการใหม่ (ร้อยละ 8.41) ตามลำดับ ส่วนนวัตกรรมอุดมศึกษาที่มีน้อยที่สุด คือ นวัตกรรมทางสังคม (ร้อยละ 4.21)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของนวัตกรรมอุดมศึกษาในประเทศไทยจากการสืบค้นจากฐานข้อมูล

รูปแบบนวัตกรรม	จำนวนนวัตกรรม (ทั้งหมด)*	ร้อยละ (%)	จำนวนนวัตกรรม (เอกชน)	ร้อยละ (%)
1. นวัตกรรมด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้	139	64.95	17	40.48
2. นวัตกรรมด้านการผลิตและพัฒนากำลังคน	25	11.68	12	28.57
3. นวัตกรรมด้านเทคโนโลยี	11	5.14	4	9.52
4. นวัตกรรมด้านกลไกหรือกระบวนการใหม่	18	8.41	5	11.90
5. นวัตกรรมทางสังคม	9	4.21	3	7.14
6. นวัตกรรมด้านฐานข้อมูล	12	5.61	1	2.38
รวม	214	100	42	100

*สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในกำกับรัฐ และเอกชน

จากตารางที่ 2 นวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ พบว่า มีจำนวน 17 เรื่อง ได้แก่ (1) ระบบนิเวศนวัตกรรมในสถานศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนนวัตกรรม (2) ผลการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเพื่อสร้างนวัตกรรมการแก้ปัญหาการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี (3) นวัตกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนเชิงบูรณาการเพื่อเตรียมความพร้อมกำลังคนในศตวรรษที่ 21 รองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเชียงราย (4) ผลการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเพื่อสร้างนวัตกรรมการแก้ปัญหาการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี (5) ความพึงพอใจในการทดลองใช้นวัตกรรมทางการศึกษา (สื่อประกอบการเรียนการสอนผ่านช่องทางออนไลน์) สำหรับนักศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยดุสิตธานี (6) องค์รณนวัตกรรมทางการศึกษา: การบริหารจัดการ (7) ทักษะ

การเรียนรู้และนวัตกรรม: คุณลักษณะสำคัญของพลโลกในยุคเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (8) การพัฒนาการเรียนการสอนแบบเน้นนวัตกรรมเป็นฐานด้วยโครงงานขนาดเล็กสำหรับวิชาการระดับชั้นสูง (9) ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาทางด้านอุตสาหกรรมบริการ (10) การประเมินความต้องการจำเป็นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ (11) การประยุกต์ใช้นวัตกรรมคิวอาร์โค้ดเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน (12) นวัตกรรมสังคมการเรียนรู้สนามเด็กเล่นสร้างปัญญา (13) แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนแพทย์แผนไทย สาขาศูนย์การแพทย์ไทยยุคไทยแลนด์ 4.0 (14) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเทคนิคการสอนแบบร่วมมือ (Learning Together: LT) สำหรับการเรียนการสอนวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจ ในยุคไทยแลนด์ 4.0 (15) Teaching and Learning Management in the Bachelor of Education Program of Thai Private Higher Education Institutions during COVID-19 (16) ผลการใช้นวัตกรรมแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการรู้สารสนเทศกระบวนการ DMAIC ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา และ (17) ผลการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้และการคิดสร้างสรรค์ ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

นวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนด้านการผลิตและพัฒนากำลังคน พบว่า มีจำนวน 12 เรื่อง ได้แก่ (1) Organizational Resources and Work Engagement as Related to New Ways of Working at Private Universities in Bangkok, Thailand (2) ผลกระทบของภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงสู่นวัตกรรมของทีมี: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเอกชน ประเทศไทย (3) ความสัมพันธ์ระหว่างงานที่มีความท้าทาย การแก้ไขปัญหาเชิงสร้างสรรค์ และผลการปฏิบัติงานเชิงนวัตกรรม โดยมีการแบ่งปันความรู้ เป็นตัวแปรกำกับ (4) การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการตัดสินใจแก้ปัญหา เพื่อสร้างนวัตกรรมในองค์กร : บทบาทผู้นำองค์กรแห่งศตวรรษที่ 21 กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร (5) การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง (6) กรอบแนวคิดอิทธิพลของการจัดการองค์ความรู้ต่อการสร้างนวัตกรรมในองค์กรและความพึงพอใจในงานของบุคลากรสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร (7) แนวทางการสร้างนวัตกรรมในงานบริหารทรัพยากรมนุษย์ (8) Organizational Resources and Work Engagement as Related to New Ways of Working at Private Universities in Bangkok, Thailand (9) นวัตกรรมการจัดการสื่อสารภายในองค์กรเพื่อเสริมสร้างความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานในองค์กรชั้นนำของ ประเทศไทย (10) ทิศทางการปรับตัวของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย (11) ปัจจัยเชิงสาเหตุการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย และ (12) รูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารมืออาชีพระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย

นวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนด้านเทคโนโลยี พบว่า มีจำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ (1) การออกแบบและสร้างหุ่นยนต์แขนกลต้นแบบสำหรับการจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมเป็นฐาน (2) การสร้างแบรนด์ให้ประสบความสำเร็จด้วยเครื่องมือนวัตกรรมทางการสื่อสารการตลาด (3) เทคโนโลยีการศึกษาในยุค Thailand 4.0 และ (4) รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต

นวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนด้านกลไกหรือกระบวนการใหม่ พบว่า มีจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ (1) Development of Innovation Management Strategies and Success of Thai Dessert Business in Central Region of Thailand (2) การพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยเอกชนไทย ตามแนวคิดมหาวิทยาลัย

ผู้ประกอบการ (3) ภาวะผู้นำฝ่ายบริการและวัฒนธรรมองค์กรที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรตามการรับรู้ของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดองค์กรคริสต์ศาสนา (4) A Model for Development of Counselling Centers in Thai Private Universities to Improve Student Services และ (5) ทักษะการบริการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย

นวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนด้านนวัตกรรมสังคม พบว่า มีจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ (1) นวัตกรรมสังคมเพื่อการดูแลบุคคลออทิสติกในประเทศไทย (2) การเตรียมความพร้อมและการปรับตัวเพื่อการเกษียณอายุของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และ (3) แนวทางการวางแผนทางการเงินเพื่อคุณภาพชีวิตของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

นวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนด้านฐานข้อมูล พบว่า มีจำนวน 1 เรื่อง คือ การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบอโกลี สำหรับผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย

นอกจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานการวิจัยหรือบทความวิจัยที่ทำในหัวข้อเกี่ยวกับนวัตกรรมสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย โดยสืบค้นจากฐานข้อมูลผลงานวิจัยที่เป็นที่ยอมรับตามประกาศ ก.พ.อ. แล้ว คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามไปยังสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่อยู่ภายใต้สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.) จำนวนทั้งหมด 71 แห่ง ผลปรากฏว่ามีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 10 คน จากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจำนวน 6 แห่ง ที่ให้ข้อมูลนวัตกรรมอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนที่เป็นนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และนวัตกรรมที่ทำเพื่อประโยชน์กับบุคคลภายนอก ในส่วนของนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ได้แก่ (1) ระบบตรวจสอบนักศึกษาเข้าห้องเรียนโดยใช้เทคนิคการรู้จำใบหน้า (2) นวัตกรรมการออกแบบหลักสูตร โดยประยุกต์ใช้ Business Model Canvas (ระบบการศึกษา work-based education) (3) คู่มือการใช้แบบวัดบุคลิกภาพเพื่อการศึกษาต่อและเลือกอาชีพ Instruction Manual: Personality Inventory for Educational Preference and Vocational Choice (4) นวัตกรรมการออกแบบหลักสูตรอบรมระยะสั้นแบบมีรายได้และผลกระทบสูง (เช่น ABC, DEF, The Story) (5) ระบบธนาคารหน่วยกิต

3. ผลการคัดเลือกนวัตกรรมอุดมศึกษาเอกชนเพื่อการถอดบทเรียนและนำเสนอแนวปฏิบัติที่ดีของการสร้างนวัตกรรมอุดมศึกษา คณะผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือก โดยจะต้องผ่านเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ (1) ตอบโจทย์นโยบายของ สป.อว. (2) มีความแปลกใหม่ และสร้างสรรค์ (3) ช่วยยกระดับคุณภาพของสถาบัน ทั้งนี้ แนวปฏิบัติที่ดีของนวัตกรรมอุดมศึกษาเอกชนที่นำมาถอดบทเรียนโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกนักวิจัยหรือนวัตกรรม และผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 10 คน พบว่า มีนวัตกรรมจำนวน 5 เรื่อง ที่ได้รับการถอดบทเรียน ได้แก่ (1) หลักสูตรอบรมระยะสั้นแบบสร้างรายได้และมีผลกระทบสูง (2) ระบบตรวจสอบนักศึกษาเข้าห้องเรียนโดยใช้เทคนิคการรู้จำใบหน้า (3) โมเดลการขับเคลื่อนความยั่งยืน: UPC4Local-SDGs Action Model (4) ระบบการบริหารจัดการ Merli Process และ AGI Platform และ (5) แพลตฟอร์มการจัดการการเรียนรู้และการสอนแนวใหม่สำหรับยุคหลังโควิด-19 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แนวปฏิบัติที่ดีของนวัตกรรมอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ที่	ชื่อนวัตกรรม	สถาบัน	ที่มา	เหตุผลที่คัดเลือก	สาระสำคัญ	ปัจจัยความสำเร็จ
1	หลักสูตรอบรมระยะสั้นแบบสร้างรายได้และมีผลกระทบสูง: ABC, DNA, DEF, The Story	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	Literature Review	- ตอบโจทย์นโยบายของ สป.อว. เรื่อง หลักสูตร Non-Degree - มีผลกระทบในการสร้างเครือข่ายระดับ Big Name และมีรายได้สูง	- เป็นหลักสูตรฯ ที่ได้รับการออกแบบให้ตอบโจทย์ผู้บริหารและคนทำงานยุคใหม่ - เป็นหลักสูตรเพื่อ Up Skill, Re Skill และ New Skill ที่ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงอย่างทันทั่วทั้งที่ - เป็นหลักสูตรที่ให้ ความสำคัญกับการเรียนกับตัวจริง ประสบการณ์จริง และการลงมือทำ	- Branding ของอธิการบดีและการมีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม - รู้จักความต้องการของเจ้าของสถานประกอบการหรือเจ้าของธุรกิจ - วิทยากรมีชื่อเสียงระดับชาติหรือโลก - เน้นการเรียนรู้แบบ Happy Learning และ Know How จาก Success Case เพื่อให้ได้เคล็ดลับในการทำธุรกิจ - มีทำเนียบรุ่นและกิจกรรมสำหรับศิษย์เก่าที่ทำให้เครือข่ายมีความเข้มแข็ง
2	ระบบตรวจสอบนักศึกษาเข้าห้องเรียนโดยใช้เทคนิคการรู้จำใบหน้า	มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น บางกอก	ฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1	- มีความแปลกใหม่สร้างสรรค์ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล - ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการที่อยู่ใน TCI กลุ่ม 1 และผลงานได้รับการจดอนุสิทธิบัตร	- เป็นระบบการสแกนใบหน้าเพื่อตรวจสอบการเข้าเรียนของนักศึกษา - เป็นระบบที่นำมาใช้แก้ปัญหาการฝากเช็คชื่อเข้าเรียน สนับสนุนความเป็น Smart Classroom - เป็นระบบที่ลงทุนไม่มากนัก นอกจาก Software แล้ว ในส่วนของ Hardware ห้องจะต้องติดตั้งอุปกรณ์เพียงแค่คอมพิวเตอร์และกล้องเท่านั้น (ยังไม่เชื่อมกับ Smart Phone) - สามารถต่อยอดให้เป็นระบบ IOT หรือ AI ที่ตรวจสอบผู้บุกรุกภายในอาคารได้	- เป็นนวัตกรรมที่สร้างมาจากองค์ความรู้จากการวิจัยเชิงทดลอง - ผู้บริหารมหาวิทยาลัยให้การสนับสนุน และมีนโยบายในการพัฒนา Smart Classroom - ความรู้ความเข้าใจของผู้สอนเกี่ยวกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ที่	ชื่อนวัตกรรม	สถาบัน	ที่มา	เหตุผลที่คัดเลือก	สาระสำคัญ	ปัจจัยความสำเร็จ
3	โมเดลการขับเคลื่อนความยั่งยืน: UPC4Local-SDGs Action Model	มหาวิทยาลัยสยาม	ฐานข้อมูล Scopus	- ตอบโจทย์นโยบายของ สป.อว. ในการขับเคลื่อน SDGs ของ UN - เป็น 1 ใน 2 ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ได้รับการจัดอันดับโดย THE Impact Rankings for SDGs ในปี 2023 และ UI Green Metric	- เป็นโมเดลการขับเคลื่อนความยั่งยืนด้วย 4 CO ได้แก่ 1) Co-Create 2) Co-Design 3) Co-Produce และ 4) Co-Reflect - เน้นการเป็น Campus for Living Lab ที่มีการทำงานร่วมกันระหว่างอาจารย์ นักศึกษา และชุมชน - เป็นโมเดลที่บูรณาการกับการเรียนการสอนในรายวิชาศึกษาทั่วไป (Gen. Ed.) ที่เน้นการสอบแบบทีมในลักษณะ Interdisciplinary	- ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมีวิสัยทัศน์ด้านความยั่งยืน - มีนโยบายและแนวปฏิบัติชัดเจนในการเป็นมหาวิทยาลัยยั่งยืน (Sustainable University) - มีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการร่วมกันขับเคลื่อนความยั่งยืน - เน้นการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (Active learning) ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากสถานการณ์จริง (Real-life Experience)
4	ระบบการบริหารจัดการ Merli Process และ AGI Platform	สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์	Literature Review	- ตอบโจทย์นโยบายของ สป.อว. ในด้านการประกันคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานสากล - เป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเพียงแห่งเดียวที่ผ่าน EdPEX 200 ในระดับคณะ (คณะอุตสาหกรรมเกษตร)	- AGI Platform เป็นนวัตกรรมการบริหารจัดการระดับคณะในเชิงธุรกิจที่มุ่งพัฒนาคุณภาพตามเกณฑ์ TQA - เป็นระบบการทำงานที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการคนให้ถูกกับงาน และการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แลกเปลี่ยนข้อผิดพลาดเพื่อนำไปสู่การปรับปรุง - เป็นระบบที่มีการติดตามการทำงานเป็นรายสัปดาห์ รายเดือน และรายปี	- ผู้บริหารมหาวิทยาลัยให้ความสำคัญ จริงจัง และมีนโยบายชัดเจนเรื่องคุณภาพ - คุณลักษณะขององค์กรที่มีความเป็น Corporate University ทำให้มีบริบทที่เอื้อต่อการบริหารคุณภาพตามเกณฑ์ EdPEX - คณะผู้บริหารเป็นผู้ประเมิน TQA และขับเคลื่อนเกณฑ์คุณภาพด้านนี้มาก่อน - คณาจารย์และบุคลากรเป็นคนรุ่นใหม่ที่มีหัวใจในเชิงธุรกิจ - มีบรรยากาศของการทำงานแบบทีม - เป็นคณะเกิดใหม่ที่น่าระบบ EdPEX มาใช้ตั้งแต่เปิดคณะ ทำให้ง่ายต่อการปรับตัวและเปลี่ยนแปลง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ที่	ชื่อนวัตกรรม	สถาบัน	ที่มา	เหตุผลที่คัดเลือก	สาระสำคัญ	ปัจจัยความสำเร็จ
5	แพลตฟอร์มการจัดการการเรียนรู้และการสอนแนวใหม่สำหรับยุคหลังโควิด-19	มหาวิทยาลัยมหาดไทย	ฐานข้อมูล	- ตอบโจทย์นโยบายของ สป.อว. เรื่อง การจัดการเรียนรู้ ยุคหลังภาวะวิกฤติโควิด-19 - มีความแปลกใหม่และสร้างสรรค์	- เป็นแพลตฟอร์มการจัดการการเรียนรู้แนวใหม่ทั้ง On Site และ On Line เพื่อตอบ โจทย์พื้นที่เสี่ยงในภาคใต้ - เป็นนวัตกรรมในเชิง กรอบแนวคิดและ กระบวนการที่เน้น 5 องค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) Curricula Design ที่ตอบสนองต่อสถานการณ์ไม่ปกติ (Unexpected situations) 2) Institution Support การเรียนการสอนแบบที่ยืดหยุ่น 3) การเรียนการสอนที่เน้น Dynamic learning 4) การมีสัญญาณ Wifi ที่ Stable เพื่อให้ นักศึกษา พร้อมเรียนรู้ 5) การอำนวยความสะดวก การสอน และการ ประเมินด้วยการใช้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม - การเรียนการสอนเน้น พัฒนาผู้เรียนให้มี คุณลักษณะตามความ ต้องการของผู้ใช้บัณฑิต	- ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมีวิสัยทัศน์ และกล้าปรับเปลี่ยนในการนำ AI และเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียน การสอน - ความร่วมมือกันระหว่าง เครือข่ายสถาบันใน การจัดการเรียนรู้และ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ - การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อส่งเสริมและสนับสนุน การเรียนรู้ในทุกรูปแบบ เช่น Software ใหม่ ๆ โปรแกรม ChatGPT เป็นต้น

โดยสรุป นวัตกรรมที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีจำนวน 5 เรื่องดังกล่าว สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริงในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ (1) นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้และการสอน (2) นวัตกรรมด้านความยั่งยืน และ (3) นวัตกรรมด้านการบริหารจัดการ โดยมีปัจจัยความสำเร็จ (Success Factor) ร่วมกัน คือ (1) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ให้ความสำคัญ และให้การสนับสนุน (2) รู้จักความต้องการของผู้ใช้นวัตกรรม (3) เครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งกับศิษย์เก่า ชุมชน ภาคธุรกิจ และอุตสาหกรรม (4) วิทยาการรับเชิมีชื่อเสียงระดับชาติหรือโลก (5) การรู้เท่าทันการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (6) การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) และ

เทคโนโลยีดิจิทัล (7) การใช้โจทย์ความยั่งยืนเป็นพลังในการขับเคลื่อน (8) คณาจารย์และบุคลากรเป็นคนรุ่นใหม่ และ (9) การทำงานแบบทีม

อภิปรายผล

1. จากผลการสังเคราะห์นวัตกรรมอุดมศึกษาที่สืบค้นจากฐานข้อมูลผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับชาติและระดับนานาชาติ ที่เป็นที่ยอมรับตามประกาศ ก.พ.อ. พ.ศ. 2562 พบว่า มีจำนวน 214 เรื่อง และส่วนใหญ่เป็นนวัตกรรมที่เกิดมาจากสถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ (ร้อยละ 26.17) สะท้อนให้เห็นความอิสระในการบริหารจัดการของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดนวัตกรรมได้มากกว่าสังกัดอื่น เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ (Autonomous University) เป็นสถาบันที่มีการบริหารจัดการอิสระแยกจากระบบราชการ แต่ยังได้รับเงินอุดหนุนทั่วไป (Block Grant) ที่รัฐจัดสรรให้เป็นรายปีโดยตรง เพื่อใช้จ่ายตามความจำเป็นในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยและเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา (Wikipedia, 2024) ขณะที่นวัตกรรมต่าง ๆ ที่เกิดจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีจำนวนไม่มากนัก (ร้อยละ 20.10) อาจจะเนื่องด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไม่ได้รับการสนับสนุนหรือได้รับการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ ในปัจจุบันได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนซึ่งอาจจะเป็นอุปสรรคต่อการผลิตนวัตกรรมต่าง ๆ (Chaitat et al., 2019) อาทิเช่น (1) ปัญหาจำนวนนักศึกษาที่ลดลงอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร (2) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่รวดเร็วทำให้สถาบันอุดมศึกษาต้องปรับตัว (3) การปรับรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับคนวัยทำงานและผู้สูงวัย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ความเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอาจมีข้อดีหรือข้อได้เปรียบหลายประการเมื่อเทียบกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ที่หากสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ อาจจะเป็นช่องทางหนึ่งในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดนวัตกรรมมากขึ้นได้ อาทิเช่น (1) สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความสัมพันธ์กับวงการธุรกิจและอุตสาหกรรมดีกว่ามหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งอาจจะเป็นโอกาสที่จะทำให้บัณฑิตได้มีโอกาสเรียนรู้กับประสบการณ์จริง และได้งานทำรวดเร็วกว่า (2) สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความคล่องตัวในการปรับเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ ได้มากกว่ามหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งอาจจะเป็นช่องทางที่ช่วยให้เกิดนวัตกรรมได้รวดเร็วหากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้น ๆ เห็นความสำคัญและมีการขับเคลื่อนที่จริงจัง (3) สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความรู้ความชำนาญในการวางยุทธศาสตร์การตลาดมากกว่ามหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งจะทำให้การสร้างการยอมรับทำได้รวดเร็วกว่า โดยเฉพาะในเรื่องการตลาดเพื่อเพิ่มจำนวนนักศึกษา เป็นต้น

2. รูปแบบของนวัตกรรมอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยที่เกิดจากการสังเคราะห์ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นนวัตกรรมด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (ร้อยละ 64.95) อาจจะเนื่องด้วยสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง ไม่ว่าจะเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในกำกับรัฐ หรือเอกชน ต่างก็มีพันธกิจที่สำคัญ คือ การผลิตบัณฑิต ดังนั้น นวัตกรรมด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้จึงมีจำนวนมากที่สุด เนื่องจากเกี่ยวข้องกับอาจารย์ผู้สอนโดยตรง ขณะที่ รองลงมา คือ นวัตกรรมด้านการผลิตและพัฒนากำลังคน (ร้อยละ 11.68) ส่วนนวัตกรรมอุดมศึกษาที่มีน้อยที่สุด คือ นวัตกรรมทางสังคม (ร้อยละ 4.21) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ยังมีนวัตกรรมทางสังคมในจำนวนไม่มากนัก ขณะที่ในปัจจุบันมีความชัดเจนว่าสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งควรสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนหรือสังคม ไม่เฉพาะมหาวิทยาลัยราชภัฏเท่านั้นที่ทุกแห่งมีการกำหนดยุทธศาสตร์การเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น (Meeting of the presidents of Rajabhat University, 2019) อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากรูปแบบนวัตกรรมที่สืบค้นได้จาก

ฐานข้อมูล ได้แก่ (1) นวัตกรรมด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (2) นวัตกรรมด้านการผลิตและพัฒนากำลังคน (3) นวัตกรรมด้านเทคโนโลยี (4) นวัตกรรมด้านกลไกหรือกระบวนการใหม่ (5) นวัตกรรมทางสังคม และ (6) นวัตกรรมด้านฐานข้อมูล รวมไปถึงนวัตกรรมที่สังเคราะห์ได้จากแบบสอบถาม เนื่องด้วยผลงานนวัตกรรมที่สังเคราะห์ได้จากเอกสารเป็นผลงานนวัตกรรมที่มีพื้นฐานมาจากการทำวิจัยองค์ความรู้เท่านั้น แต่จริง ๆ แล้ว นวัตกรรมอุดมศึกษาอาจไม่ได้มาจากการวิจัยเพียงอย่างเดียว แต่อาจมาจากการพัฒนาหรืองานสร้างสรรค์สิ่งใหม่โดยบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาอีกด้วย นอกจากนี้ อาจมีความเป็นไปได้ที่นวัตกรรมอุดมศึกษาอาจจะมีรูปแบบอื่น ๆ ตามนิยามที่กำหนดในพระราชบัญญัติสถานประกอบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ที่นิยามคำว่า “นวัตกรรม” ไว้ว่าหมายถึง ผลิตภัณฑ์ สิ่งประดิษฐ์ บริการ กรรมวิธีที่เกี่ยวกับการผลิต การจัดโครงสร้างองค์กร ระบบบริหารจัดการ การบริหารการเงิน ธุรกิจ การตลาด หรือในการอื่นใด ทั้งนี้ ซึ่งเป็นสิ่งใหม่หรือพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญและนำไปใช้ประโยชน์ได้ในวงกว้างทั้งในเชิงพาณิชย์และสาธารณะ (Royal Gazette, 2019)

3. แนวปฏิบัติที่ดีของนวัตกรรมอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยที่นำมาถอดบทเรียน ได้แก่ (1) หลักสูตรอบรมระยะสั้นแบบสร้างรายได้และมีผลกระทบสูง (2) ระบบตรวจสอบนักศึกษาเข้าห้องเรียนโดยใช้เทคนิคการรู้จำใบหน้า (3) โมเดลการขับเคลื่อนความยั่งยืน: UPC4Local-SDGs Action Model (4) ระบบการบริหารจัดการและขับเคลื่อน EdPEX200: Merli Process และ AGI Platform และ (5) แพลตฟอร์มการจัดการการเรียนรู้และการสอน แนวใหม่สำหรับยุคหลังโควิด-19 ยังมีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนบางแห่งประสบความสำเร็จในหลายด้าน และอาจจะมีนวัตกรรมที่ดีในการดำเนินงานและขับเคลื่อน แต่ไม่ได้นำมาถอดบทเรียน เช่น (1) นวัตกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ เพราะมีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนหลายแห่งที่ดำเนินการเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. กำหนด (Sangjaroon, 2023) ทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก (2) ระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) (3) การจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work Integrated Learning: WIL) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม นวัตกรรมเหล่านี้จะมีประโยชน์มากขึ้นหากได้มีการนำไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าจะในเชิงพาณิชย์และสาธารณะ (Royal Gazette, 2019) เชิงนโยบาย เชิงสังคม หรือเชิงแนวคิด จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการค้นหา เลือกรสร และนำไปปฏิบัติ (Smith, 2006) เพราะนวัตกรรมอุดมศึกษาเอกชนที่ดีและมีคุณภาพ อาจจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความอยู่รอดปลอดภัยในภาวะชะลอตัวของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไทย (Chaisuwan et al., 2020) ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาเอกชนทุกแห่ง หากต้องการที่จะอยู่รอดและมีความก้าวหน้าและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงจำเป็นที่จะต้องอาศัยนวัตกรรมในการขับเคลื่อนและพัฒนาไม่ว่าจะเป็นนวัตกรรมอุดมศึกษาในรูปแบบใด เช่น นวัตกรรมด้านการเรียนรู้ (Pantumnawin and Pantumnawin, 2021; Woraphongpat et al., 2020; Matchimapiro, 2014) นวัตกรรมการบริหารที่เน้นการเป็นผู้ประกอบการ (Kwanmuang, 2021) ในส่วนของปัจจัยความสำเร็จที่ร่วมกันของแนวปฏิบัติที่ดีในทุกนวัตกรรม ได้แก่ (1) ผู้บริหารมหาวิทยาลัยให้การสนับสนุน และมีนโยบายในการขับเคลื่อน (2) ความใหม่และความเป็นเอกลักษณ์ของนวัตกรรม (3) การมีส่วนร่วมและบรรยากาศของการทำงานแบบทีม (4) การรู้ใจความต้องการของผู้ใช้นวัตกรรม (5) ใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง และ (6) เป็นองค์ความรู้จากงานวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 สถาบันอุดมศึกษาเอกชนควรนำแนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยความสำเร็จที่ได้รับการถอดบทเรียนมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างนวัตกรรมอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาสถาบันตามพันธกิจ

1.2 สถาบันอุดมศึกษาเอกชนควรกำหนดกลยุทธ์และค่าเป้าหมายเกี่ยวกับนวัตกรรมที่จะมาใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนคุณภาพและความอยู่รอดของสถาบัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยกรณีศึกษา (Case Study Research) ทั้งที่เป็นแบบกรณีศึกษาเดี่ยว (Singel Case Study) หรือพหุกรณีศึกษา (Multiple Case Studies) สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ประสบความสำเร็จในด้านอื่น ๆ เพื่อค้นหานวัตกรรมที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อน

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงของการติดตามและประเมินผลการนำนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานตามพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

2.3 ควรมีการศึกษาในเชิงประเมินความเป็นไปได้ในการนำนวัตกรรมอุดมศึกษาไปจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อเพิ่มคุณค่าและมูลค่าในเชิงพาณิชย์

กิตติกรรมประกาศ

ผลงานวิจัยเรื่องนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยนพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สสอท.) และผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคนจาก คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน (ชุดกลาง) มหาวิทยาลัยศรีปทุม (เอกสารรับรองเลขที่ COA. No. SPUIRB-2023-021)

เอกสารอ้างอิง

- Chaitat, C. et al. (2019). Educational management model to develop the quality of private higher education institutions. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 12(4), 1112 - 1133.
- Chaisuwan, S et al. (2020). Survival and safety in the slowdown of Thai private universities. *Suvarnabhumi Institute of Technology Academic Journal*, 6(1), 611 – 622. (in Thai)
- Hubbard, R. S., and Power, B. M. (1999). *Living the questions: A guide for teacher researchers*. Portland, ME: Stenhouse.
- Kwanmuang, N. (2021). *Development of administration of Thai private universities according to the concept of entrepreneur university*. Thesis of the Degree of Doctor of Education in Leadership and Innovation in Educational Administration, Siam University. Graduate School, Siam University. (in Thai)

- Matchimapiro, W. (2014). The role of educational innovation in learning. *Ratchapruerk Journal*, 12(2), 1–9. (in Thai)
- Meeting of the presidents of Rajabhat University. (2019). *Rajabhat University Strategy for Local Development: 20 years Period (2017-2036) (revised edition 11 October 2018)*. Office of the Rajabhat University Presidents' Conference. (in Thai)
- Pantumnawin, D. and Pantumnawin, D. (2021). Academic development innovations to increase Effectiveness according to higher education learning standards. *Thonburi Rajabhat University Journal*, 15(2), 206 – 219. (in Thai)
- Royal Gazette. (2019). *Higher Education, Science, Research and Innovation Policy Council Act. National Year 2019 (Volume 136, Section 57)*. [Online]. Retrieved on 20 February 2024 from: <https://www.mhesi.go.th/index.php/all-legal/74-act/2204-sdgfg.html> (in Thai)
- Sangjaroon. S. (2023). Head of the mission to evaluate and accredit higher education institutions. *Interview*. 8 December 2023. (in Thai)
- Smith, D. (2006). Exploring innovation. Berkshire: McGraw-Hill Education.
- Woraphongpat, N. et al. (2020). Innovation in higher education institutions. *HUSO Journal of Humanities and Social Sciences*, 4(1), 106 – 123. (in Thai)
- Wikipedia. (2024). *Autonomous higher education institutions*. [Online]. Retrieved on 20 February 2024 from: https://th.wikipedia.org/wiki/Autonomous_higher_education_institutions. (in Thai)

ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ต่อการเพิ่มขีดความสามารถ ในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร

อโนชา โรจนพานิช*
สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Received: 14 January 2024

Revised: 23 February 2024

Accepted: 27 March 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับความสำคัญของลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์และระดับความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร และ (2) ศึกษาลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ที่ส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารฝ่ายบัญชีของกิจการประเภทนิติบุคคลของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติทั้งหมดใช้การวิเคราะห์โดยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ผลการวิจัย พบว่า (1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.27) ส่วนระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการแข่งขัน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.00) และ (2) ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ด้านการเปรียบเทียบกันได้ ด้านความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้ และด้านความสามารถเข้าใจได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ ความสามารถในการแข่งขัน
วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: anocha.ro@ssru.ac.th

Qualitative Characteristics of Useful Financial Information Increasing Competitive Advantages in Small and Medium Enterprises (SMEs) in Bangkok

Anocha Rojanapanich*

Accounting Major, Faculty of Management Science,
Suan Sunandha Rajabhat University

Received: 14 January 2024

Revised: 23 February 2024

Accepted: 27 March 2024

Abstract

This paper aims (1) to identify qualitative characteristics of useful financial information and competitive advantage levels in small and medium enterprise (SMEs) in Bangkok areas and (2) to investigate qualitative characteristics of useful financial information increasing competitive advantages in small and medium enterprises (SMEs) in Bangkok areas. A sample group was 400 accounting executives. Data collection was performed by questionnaires. Standard deviation (S.D.) and multiple regression analysis were applied in data analysis. All statistical analysis was performed by SPSS. It was revealed that 1) overall, most participants had the most favorable view on the importance of qualitative characteristics of the useful financial information ($\bar{X} = 4.27$) while the competitive advantage aspects was, overall, in favorable view ($\bar{X} = 4.00$) and 2) qualitative characteristics of financial information in regard to decision-making, comparability, verifiability and comprehensibility affected the competitive advantages in small and medium enterprises (SMEs) with statistical significance at .05 level.

Keywords: Qualitative Characteristics of Useful Financial Information, Competitive Advantages, Small and Medium Enterprises (SMEs)

* Corresponding Author; E-mail: anocha.ro@ssru.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหรือ (SMEs) ถือเป็นรากฐานสำคัญอย่างยิ่งของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย เนื่องด้วยนอกจากมูลค่าที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจแล้ววิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังเป็นแหล่งการจ้างงานที่สำคัญอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากในปัจจุบันทุกภาคส่วนต่างก็เน้นย้ำและให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกันอย่างต่อเนื่อง จากรายงานของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่า มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ปี 2565 มีมูลค่าเท่ากับ 17,367,310 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า 1,200,713 ล้านบาท หรือขยายตัว 2.6% ต่อเนื่องจากการขยายตัว 1.2% ในปี 2564 ขณะที่ GDP ของ SMEs ในปี 2565 มีมูลค่า 6,105,604 ล้านบาทคิดเป็นสัดส่วน 35.2% ของ GDP รวม เพิ่มขึ้นจากปีก่อน ที่มีสัดส่วน 34.5% โดยมีอัตราการขยายตัว 4.5% ต่อเนื่องจากการขยายตัว 2.8% ในปี 2564 โครงสร้าง GDP SMEs ในปี 2565 จำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญ พบว่า ภาคการบริการยังเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ภาคการผลิต ภาคการค้าปลีกและค้าส่ง และภาคธุรกิจเกษตร มีสัดส่วนคิดเป็น 43.6% 35.4% 20.5% และ 0.5% ตามลำดับ สำหรับภาพรวมจำนวน SMEs จำแนกตามกลุ่มจังหวัด ในปี 2565 พบว่า มีจำนวน SMEs อยู่ในกรุงเทพมหานคร มากที่สุดเท่ากับ 528,287 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.49 ของจำนวนทั้งประเทศ (The Office of Small and Medium Enterprises Promotion, 2023)

นอกจากการจ้างงานแล้ว SMEs ยังเป็นแหล่งวัตถุดิบและสินค้าชั้นกลางให้กับกิจการขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตสินค้าเพื่อการบริโภคภายในประเทศสำหรับใช้ทดแทนปริมาณการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ แต่ SMEs ก็ยังมีข้อจำกัดในการแข่งขันที่สำคัญ 2 ประการ ประการแรกคือ การจัดทำงบการเงินที่ยังไม่ได้มาตรฐาน เกิดความผิดพลาดหรือเกิดการทุจริตจากการตกแต่งงบการเงินขึ้น เนื่องจากพฤติกรรมของผู้บริหารในการสนับสนุนความถูกต้องของข้อมูลทางการเงิน ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และด้านการสร้างความยอมรับจากผู้มีส่วนได้เสีย (Naniruttisai and Limusanno, 2020) ส่งผลให้งบการเงินนั้นไม่สามารถสะท้อนผลการดำเนินงานที่แท้จริงได้ อาจส่งผลเสียต่อ SMEs ทำให้ลูกค้าอาจจะไม่สนับสนุนหรือบริโภคผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ของกิจการก็เป็นได้ สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน เพื่อวางกรอบแนวคิดที่เป็นพื้นฐานในการจัดทำและนำเสนองบการเงินแก่ผู้ใช้งบการเงินที่เป็นบุคคลภายนอก สำหรับวัตถุประสงค์ทั่วไปของการรายงานทางการเงิน คือ การให้ข้อมูลทางการเงินเกี่ยวข้องกับกิจการจากการนำเสนอรายงานที่มีประโยชน์ต่อทุกฝ่าย อันได้แก่ นักลงทุน ผู้ให้กู้ หรือเจ้าหนี้อื่นทั้งในปัจจุบันและที่อาจจะเป็นในอนาคต เพื่อใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดหาทรัพยากรให้แก่กิจการ ดังนั้นหากผู้ประกอบการ SMEs ส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรของตนให้มีความรู้ความเข้าใจและพัฒนาศักยภาพในการจัดทำรายงานทางการเงินให้มีประสิทธิภาพและมีความน่าเชื่อถือ จะสามารถนำพาธุรกิจให้ประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายในอนาคตที่ได้กำหนดไว้ โดย SMEs มีบทบาทที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ และข้อจำกัดในการแข่งขันของ SMEs อีกประการ คือ ปัญหาในการประกอบธุรกิจ ได้แก่ (1) ปัญหาด้านการตลาด ซึ่งยังขาดความรู้ ความสามารถในการตลาด โดยเฉพาะตลาดในต่างประเทศ (2) ขาดแคลนเงินทุน ส่วนใหญ่จะประสบปัญหาในการขอกู้เงินเพื่อมาลงทุนหรือขยายการลงทุนหรือเป็นเงินทุนหมุนเวียน (3) ปัญหาด้านแรงงาน เนื่องจากแรงงานที่ทำงานมีปัญหาการเข้าออกสูง (4) ปัญหาข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีการผลิต โดยทั่วไปผู้ประกอบการและพนักงานมักขาดความรู้พื้นฐานที่รองรับเทคนิควิชาที่ทันสมัย (5) ข้อจำกัดด้านการจัดการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มักขาดความรู้ในการจัดการหรือการบริหารที่มีระบบ ใช้ประสบการณ์จากการเรียนรู้ โดยเรียนถูกเรียนผิดเป็นหลัก และ (6) ปัญหาข้อจำกัดในการรับรู้ข่าวสารข้อมูล ดังนั้น หากต้องการให้เศรษฐกิจของประเทศสามารถเติบโต

ได้อย่างยั่งยืน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนา SMEs ให้เป็นผู้ประกอบการที่มีศักยภาพในการบริหารงาน และมีขีดความสามารถในการแข่งขันซึ่งจะเป็นการสร้างความสามารถที่แตกต่างเหนือกว่าคู่แข่ง ทำให้ธุรกิจมีความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าทางด้านการอุปโภคบริโภคในสินค้าหรือบริการด้วยราคาและคุณภาพที่ดีกว่าเมื่อเทียบกับผู้ผลิตหรือผู้ให้บริการรายอื่น และมีผลตอบแทนที่เป็นกำไรคุ้มค่าเพียงพอกับต้นทุนการผลิตที่ได้ลงทุนไป (Buakeaw and Penvutikul, 2022; Phongthanapanich et al., 2020; Detthamrong and Phukdeesiriwong, 2018; Ratchasombat, Chaweerak and Inthakhan, 2014)

จากสถานการณ์ดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปใช้ในการกำหนดกลยุทธ์องค์กร และนโยบายในการวางแผนการดำเนินงานทางด้านการจัดทำรายงานทางการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันภายใต้สภาวะเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมทางการแข่งขันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และรักษาความสามารถในการแข่งขันไว้ให้อยู่กับองค์กรได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์และระดับความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ที่ส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์

Federation of Accounting Professions (2020) กล่าวว่า ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ หมายถึง ข้อมูลที่เป็นไปได้ที่จะมีประโยชน์ที่สุดสำหรับนักลงทุน ผู้ให้กู้ หรือเจ้าหนี้อื่นทั้งในปัจจุบันและที่อาจจะเป็นในอนาคต เพื่อใช้ตัดสินใจเกี่ยวกับกิจการที่เสนอรายงานโดยพิจารณาจากข้อมูลในรายงานทางการเงินของกิจการ ซึ่งประกอบไปด้วย (1) ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Relevance) (2) ความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม (Faithful Representation) (3) การเปรียบเทียบกันได้ (Comparability) (4) การพิสูจน์ยืนยันได้ (Verifiability) (5) ความทันเวลา (Timeliness) และ (6) ความเข้าใจได้ (Understandability)

2. แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการแข่งขัน

Rotjanatanoocha et al. (2022) กล่าวว่า การสร้างความสามารถที่แตกต่าง เหนือกว่าคู่แข่งและส่งผลให้ธุรกิจมีข้อได้เปรียบเหนือคู่แข่งอื่นในตลาดซึ่งสามารถทำได้หลายวิธีไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อได้เปรียบทางด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา การบริการ คุณภาพ และประสิทธิภาพในการบริหารต้นทุน เป็นต้น โดยการเสนอสิ่งที่มีคุณค่าแก่ลูกค้าอย่างสม่ำเสมอเป็นสิ่งที่คู่แข่งจะไม่สามารถลอกเลียนแบบหรือทำได้ดีเท่ากิจการ เพื่อความอยู่รอดและเพื่อให้ชนะการแข่งขัน โดยความสามารถในการแข่งขันแบ่งได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) การสร้างความแตกต่าง (Differentiation) หมายถึง การแสวงหาหรือการสร้างแตกต่างให้กับสินค้าหรือบริการให้มีความแตกต่างหรือพิเศษกว่าคู่แข่ง และการสร้างสินค้าให้มีความแตกต่างและพิเศษนี้จะทำให้ลูกค้าตัดสินใจเลือกใช้สินค้าของกิจการ

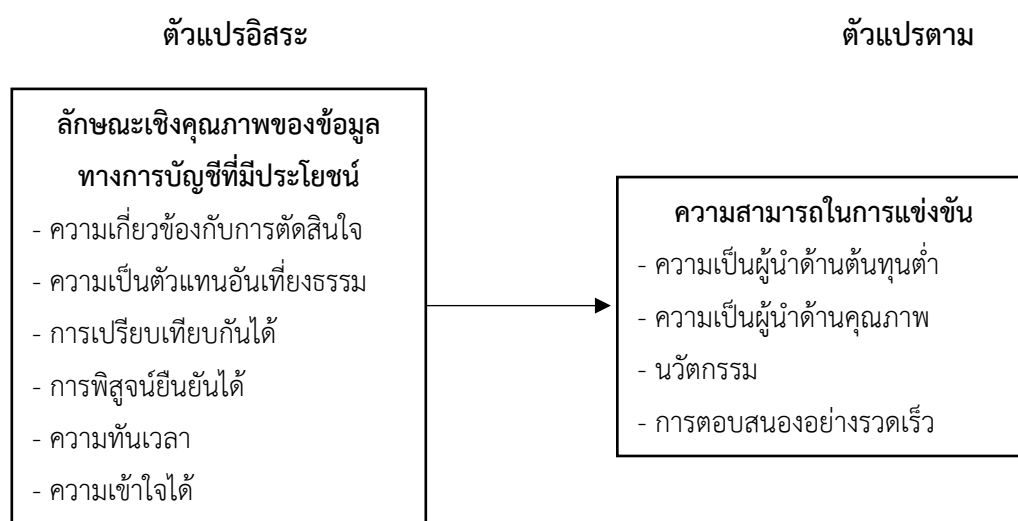
แม้ว่าสินค้าหรือบริการจะมีราคาสูงกว่าคู่แข่งในตลาดเดียวกัน (2) ความได้เปรียบทางด้านต้นทุน (Cost Leadership) หมายถึง การทำให้กิจการมีประสิทธิภาพด้านต้นทุนสูงสุด เพื่อให้ธุรกิจเกิดข้อได้เปรียบด้านต้นทุน การเป็นผู้นำด้านต้นทุนนี้ จะเน้นที่การสร้างกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพ ใช้ต้นทุนที่ต่ำกว่าเมื่อเทียบกับคู่แข่ง ข้อดีของต้นทุนต่ำก็คือบริษัทจะมีกำไรสูงกว่าปกติ ป้องกันคู่แข่งไม่ให้ลดราคาลง ป้องกันลูกค้าและผู้ขายวัตถุดิบกดดันในด้านราคา เพราะต้นทุนต่ำ และขณะเดียวกันก็ยังช่วยในเรื่องของการตั้งราคาขาย เพื่อให้สามารถดึงดูดความสนใจของลูกค้าให้ซื้อสินค้าหรือใช้บริการของทางกิจการ (3) การตอบสนองอย่างรวดเร็ว (Quick Response) หมายถึง ความคล่องตัวในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า ในการนำเสนอสินค้าหรือบริการใหม่ การปรับปรุงการให้บริการ การรับบริการตามคำสั่งของลูกค้า และการตัดสินใจทางการบริหารจัดการ การตอบสนองอย่างรวดเร็วจะแสดงให้เห็นว่ากิจการมีความยืดหยุ่น เป็นการลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นบางอย่างเพื่อความรวดเร็วเพราะหากการตอบสนองล่าช้า ลูกค้าอาจตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าของกิจการคู่แข่งในตลาดเดียวกันแทน และ (4) การมุ่งตลาดเฉพาะส่วน (Market Focus) หมายถึง ขอบเขตของบริษัทที่เน้นการตลาดอยู่ในวงจำกัดที่แคบ การรวมศูนย์ด้วยการมุ่งเน้นไปยังเป้าหมายเฉพาะกลุ่ม กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวอาจเป็นการกำหนดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายตามลักษณะต่าง ๆ

Phongthanapanich et al. (2020) กล่าวว่า ความสามารถในการแข่งขัน หมายถึง การที่ธุรกิจมีความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าทางด้านการอุปโภคบริโภคในสินค้าหรือบริการ ด้วยราคาและคุณภาพที่ดีกว่าเมื่อเทียบกับผู้ผลิตหรือผู้ให้บริการรายอื่น และมีผลตอบแทนเป็นกำไรคุ้มค่าเพียงพอกับต้นทุนการผลิตที่ได้ลงทุนไป โดยความสามารถในการแข่งขัน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ การบริหารกำไรของกิจการให้เพิ่มมากขึ้นโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดการสูญเสียโดยสูญเปล่าประโยชน์ การพัฒนาให้บุคลากรได้ใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ (2) คุณภาพ (Quality) คือ การที่คุณภาพของสินค้าหรือบริการของกิจการเหนือกว่าคู่แข่งที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกัน สินค้าและบริการของกิจการมีความหลากหลายและครอบคลุมความต้องการของลูกค้า การให้ความสำคัญกับลูกค้าใหม่ และรักษาสถานะลูกค้าเดิม มีกระบวนการตรวจสอบคุณภาพสินค้าและบริการให้มีคุณภาพเหนือกว่าคู่แข่ง (3) นวัตกรรม (Innovation) คือ แนวทางปฏิบัติที่เป็นระบบใหม่ ๆ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการให้ทันสมัย รวมถึงการทำการตลาดในรูปแบบที่ก้าวล้ำกว่าคู่แข่งเพื่อนำเสนอสินค้าหรือบริการของกิจการให้ถึงมือลูกค้า โดยการได้มาซึ่งนวัตกรรมก็คือ จากบุคลากรขององค์กรที่มีความคิดสร้างสรรค์ และการทำงานร่วมกันเป็นทีม และ (4) การตอบสนองความต้องการของลูกค้า (Customer responsiveness) คือ บุคลากรสามารถตอบคำถามและให้ข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว การอำนวยความสะดวกให้ลูกค้า การปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว โดยปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ควบคู่ไปกับการรักษามาตรฐานในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานครนั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้ ได้กล่าวไว้ เช่น Buakeaw and Penvutikul (2022) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในมุมมองของผู้บริหารในเขตภาคใต้ พบว่า คุณภาพรายงานทางการเงินของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในมุมมองของผู้บริหาร ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ความทันต่อเวลา และด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม Rotjanatanoocha et al. (2022) ศึกษาเรื่อง ความได้เปรียบทางการแข่งขันที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าหอพักในจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า ระดับความได้เปรียบทางการแข่งขัน ในภาพรวม

อยู่ในระดับมาก โดยด้านการสร้างความแตกต่าง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเป็นผู้นำด้านต้นทุน ด้านการมุ่งเฉพาะส่วน และด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ตามลำดับ Phongthanapanich et al. (2020) ศึกษาเรื่อง ความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารระดับตำบล (OTOP) ในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ความสามารถทางการแข่งขัน อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณา พบว่า ด้านความสามารถในการตอบสนองลูกค้า เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านนวัตกรรม และด้านคุณภาพ ตามลำดับ Naniruttisai and Limusanno (2020) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ พบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพรายงานทางการเงินของ กิจการ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านยืนยันความถูกต้องได้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการเปรียบเทียบได้ และด้านความทันเวลา ตามลำดับ Detthamrong and Phukdeesiriwong (2018) ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของคุณภาพรายงานทางการเงินที่มีต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่า ผู้ประกอบการ SMEs มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพ รายงานทางการเงินโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านความทันเวลา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความสามารถ พิสูจน์ยืนยันได้ และด้านความสามารถเปรียบเทียบกันได้ ส่วนด้านความได้เปรียบในการแข่งขันโดยรวมอยู่ใน ระดับมาก โดยด้านความเป็นผู้นำในธุรกิจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ และด้านความเป็นผู้นำด้านต้นทุนต่ำ และยังพบว่าคุณภาพรายงานทางการเงินมีผลกระทบต่อความได้เปรียบใน การแข่งขัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 Al-Dmour, Abbod, and AL-Qadi (2018) ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของ คุณภาพของการรายงานทางการเงินต่อผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ทางการเงินและบทบาทของคุณลักษณะทาง ประชากรศาสตร์ขององค์กร (ประเภท ขนาด และประสบการณ์) พบว่า คุณภาพของการรายงานทางการเงิน ในภาพรวม อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่ามากที่สุด คือ ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านความเข้าใจได้ และความทันเวลา ตามลำดับ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากภาพที่ 1 ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย (1) ตัวแปรอิสระ (X) ได้แก่ ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการบัญชีที่มีประโยชน์ จำนวน 6 ด้าน คือ ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (X_1) ความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม (X_2) การเปรียบเทียบกันได้ (X_3) การพิสูจน์ยืนยันได้ (X_4) ความทันเวลา (X_5) และความเข้าใจได้ (X_6) และ (2) ตัวแปรตาม (Y) ได้แก่ ความสามารถในการแข่งขัน จำนวน 4 ด้าน คือ ความเป็นผู้นำด้านต้นทุนต่ำ (Y_1) ความเป็นผู้นำด้านคุณภาพ (Y_2) นวัตกรรม (Y_3) และการตอบสนองอย่างรวดเร็ว (Y_4)

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey method)

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้บริหารฝ่ายบัญชีของกิจการประเภทนิติบุคคลของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร 314,144 แห่ง (The Office of Small and Medium Enterprises Promotion, 2023)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารฝ่ายบัญชีของกิจการประเภทนิติบุคคลของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร ใช้การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Yamane โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่น 0.95 (Silpcharu, 2017) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน วิธีการสุ่มตัวอย่างใช้หลักความน่าจะเป็น ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยแบ่งประชากรในกรุงเทพมหานครตามเขต จำนวน 50 เขต และดำเนินการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยเลือกผู้บริหารฝ่ายบัญชีของกิจการประเภทนิติบุคคลของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีตำแหน่งงานตั้งแต่ผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายบัญชีขึ้นไป แต่เนื่องจากในบางเขตพื้นที่มีจำนวนวิสาหกิจน้อยรายและแต่ละพื้นที่ก็มีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้ใช้การสุ่มแบบโควตา (Quota Sampling) เพื่อแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นจำนวนเท่า ๆ กัน คือ เขตละ 8 คน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยด้วยวิธีการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม ด้วยวิธีการของ Cronbach (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.99 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อถือได้สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้จริง (Silpcharu, 2017)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ทำวิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีเก็บข้อมูลจากผู้บริหารฝ่ายบัญชีของกิจการประเภทนิติบุคคลของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีตำแหน่งงานตั้งแต่ผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายบัญชีขึ้นไป เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบตามจำนวนพร้อมทั้งทำการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถามแล้ว จึงนำมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล จะทำการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และอธิบายผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติต่าง ๆ ได้แก่ (1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อแจกแจงคุณสมบัติของตัวแปรที่ทำการศึกษา และ (2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อศึกษาลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ที่ส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการวิจัยข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า (1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 303 คน คิดเป็นร้อยละ 75.75 และเพศชาย จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.25 (2) มีอายุ 30 - 40 ปี จำนวน 289 คน คิดเป็นร้อยละ 72.25 รองลงมา อายุ 41 - 50 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00 อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 และอายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.75 (3) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 275 คน คิดเป็นร้อยละ 68.75 รองลงมา ระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.75 อนัฒบสาม ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 และอนัฒบสุตห่าย ระดับการศึกษาปริญญาเอก จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 (4) มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 55.75 รองลงมา 11-15 ปี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 อนัฒบสาม มากกว่า 15 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.00 และอนัฒบสุตห่าย ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 (5) รูปแบบธุรกิจเป็นบริษัทจำกัด จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.50 รองลงมา เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 อนัฒบสามเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.75 อนัฒบสี่เป็นบุคคลธรรมดา จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.25 และอนัฒบสุตห่าย เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50 (6) ประเภทธุรกิจเป็นธุรกิจให้บริการ จำนวน 226 คน คิดเป็นร้อยละ 56.50 รองลงมา เป็นธุรกิจการพาณิชย์ จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 34.25 และอนัฒบสุตห่าย เป็นธุรกิจอุตสาหกรรม จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.25 และ (7) ระยะเวลาดำเนินงานมาแล้วมากกว่า 15 ปี จำนวน 193 กิจการ คิดเป็นร้อยละ 48.25 รองลงมา มีน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 129 กิจการ คิดเป็นร้อยละ 32.25 อนัฒบสาม 11-15 ปี จำนวน 47 กิจการ คิดเป็นร้อยละ 11.75 และอนัฒบสุตห่าย 5-10 ปี จำนวน 31 กิจการ คิดเป็นร้อยละ 7.75

2. ผลการวิเคราะห์เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์และระดับความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร แสดงดังตารางที่ 1-2 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์

ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ	4.20	0.85	มาก
ความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม	4.21	0.85	มากที่สุด
การเปรียบเทียบกันได้	4.37	0.77	มากที่สุด
การพิสูจน์ยืนยันได้	4.27	0.88	มากที่สุด
ความทันเวลา	4.22	0.91	มากที่สุด
ความเข้าใจได้	4.35	0.88	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.27	0.81	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.27, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเปรียบเทียบกันได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านความเข้าใจได้ และด้านการพิสูจน์ยืนยันได้ ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร

ความสามารถในการแข่งขัน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
ความเป็นผู้นำด้านต้นทุนต่ำ	3.79	0.85	มาก
ความเป็นผู้นำด้านคุณภาพ	4.25	0.84	มากที่สุด
นวัตกรรม	3.97	0.96	มาก
การตอบสนองอย่างรวดเร็ว	3.98	0.85	มาก
รวมเฉลี่ย	4.00	0.80	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการแข่งขันในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.00, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเป็นผู้นำด้านคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว และด้านนวัตกรรม ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์เพื่อศึกษาลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ที่ส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร แสดงดังตารางที่ 3-5 ดังนี้

ตารางที่ 3 สหสัมพันธ์ของตัวแปรลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินกับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	Y	VIF
Mean	4.20	4.21	4.37	4.27	4.22	4.35	4.00	
S.D.	0.85	0.85	0.77	0.88	0.91	0.88	0.80	
X ₁	1	0.58**	0.51**	0.63**	0.65**	0.72**	0.78**	4.75
X ₂		1	0.74**	0.71**	0.70**	0.66**	0.82**	9.51
X ₃			1	0.72**	0.64**	0.71**	0.73**	4.42
X ₄				1	0.69**	0.73**	0.81**	7.92
X ₅					1	0.61**	0.85**	9.89
X ₆						1	0.90**	7.70

**มีนัยความสำคัญที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจเกิดปัญหา Multicollinearity ดังนั้นจึงได้ทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIFs ผลปรากฏว่า ค่า VIFs ของตัวแปรอิสระ มีค่าตั้งแต่ 4.75-9.89 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระของงานวิจัยนี้มีความสัมพันธ์กันในระดับที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity (Black, 2006: 585) และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ในแต่ละด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กับตัวแปรความสามารถในการแข่งขันโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.73-0.90 จากนั้น ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณและสร้างสมการเพื่อพยากรณ์ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ที่ส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 4 Model Summary ของลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ที่ส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.908 ^a	.824	.821	.340

a. Predictors: (Constant): ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ, ความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม, การเปรียบเทียบกับได้, ความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้, ความทันเวลา, ความสามารถเข้าใจได้

จากตารางที่ 4 พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 6 ตัว มีความแม่นยำในการพยากรณ์ 82.40% ส่วนที่เหลืออีก 17.60% เกิดจากอิทธิพลของตัวแปรอิสระอื่น ๆ ที่ไม่ได้อยู่ในแบบจำลองนี้ (ค่าความคลาดเคลื่อน)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเพื่อพยากรณ์ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ที่ส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร

ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์	b	SE	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (constant)	0.41	0.10		4.09	0.00*
ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ	0.21	0.04	0.22	4.82	0.00*
ความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม	0.11	0.06	0.12	1.78	0.08
การเปรียบเทียบกันได้	-0.15	0.05	-0.14	-3.14	0.00*
ความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้	-0.11	0.05	-0.12	-2.02	0.04*
ความทันเวลา	0.08	0.06	0.10	1.43	0.16
ความสามารถเข้าใจได้	0.69	0.05	0.75	12.83	0.00*

Variance Inflation Factor F = 306.87, R = 0.91, Adjusted R2 = 0.82, SE=0.34

a. Dependent Variable: ความสามารถในการแข่งขัน

*มีนัยความสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ด้านการเปรียบเทียบกันได้ ด้านความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้ และด้านความสามารถเข้าใจได้ ส่งผลในทางบวกต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ ด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม และด้านความทันเวลา ไม่มีผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสามารถเขียนสมการพยากรณ์ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ที่ส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานครโดยรวมได้ดังนี้

$$Y = 0.41 + 0.21X_1 + 0.11X_2 - 0.15X_3 - 0.11X_4 + 0.08X_5 + 0.69X_6$$

$$(4.09)^* \quad (4.82)^* \quad (1.78) \quad (-3.14)^* \quad (-2.02)^* \quad (1.43) \quad (12.83)$$

หมายเหตุ: ค่าในวงเล็บคือค่าสถิติ t

จากสมการสามารถอธิบายได้ว่า ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ที่ส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร (Y) ด้านที่สูงที่สุดคือ ความสามารถเข้าใจได้ (X_6) มีค่าน้ำหนักอิทธิพล เท่ากับ 0.69 รองลงมาคือ ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (X_1) มีค่าน้ำหนักอิทธิพล เท่ากับ 0.21 การเปรียบเทียบกันได้ (X_3) มีค่าน้ำหนักอิทธิพล เท่ากับ -0.15 ความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม (X_2) มีค่าน้ำหนักอิทธิพล เท่ากับ 0.11 ความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้ (X_4) มีค่าน้ำหนักอิทธิพล เท่ากับ -0.11 และความทันเวลา (X_5) มีค่าน้ำหนักอิทธิพล เท่ากับ 0.08

อภิปรายผล

1. ระดับความสำคัญของลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์และความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร

1.1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านการเปรียบเทียบกันได้ ด้านความเข้าใจได้ และด้านการพิสูจน์ยืนยันได้ อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Buakeaw and Penvutikul (2022) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในมุมมองของผู้บริหารในเขตภาคใต้ พบว่า คุณภาพรายงานทางการเงินของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในมุมมองของผู้บริหาร ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ความทันต่อเวลา และด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Naniruttisai and Limusanno (2020) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ พบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพรายงานทางการเงินของกิจการ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านยืนยันความถูกต้องได้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเปรียบเทียบได้ และด้านความทันเวลา ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Detthamrong and Phukdeesiriwong (2018) ที่ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของคุณภาพรายงานทางการเงินที่มีต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่า ผู้ประกอบการ SMEs มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพรายงานทางการเงินโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านความทันเวลา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้ และด้านความสามารถเปรียบเทียบกันได้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Al-Dmour, Abbod, and AL-Qadi (2018) ที่ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของคุณภาพของการรายงานทางการเงินต่อผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ทางการเงินและบทบาทของคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ขององค์กร (ประเภท ขนาด และประสบการณ์) พบว่า คุณภาพของการรายงานทางการเงิน ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่ามากที่สุด คือ ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ รองลงมาคือ ด้านความเข้าใจได้ และความทันเวลา ตามลำดับ

1.2 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการแข่งขันในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา พบว่า ด้านความเป็นผู้นำด้านคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว และด้านนวัตกรรม ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rotjanatanoocha et al. (2022) ที่ศึกษาเรื่อง ความได้เปรียบทางการแข่งขันที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเช่าหอพักในจังหวัดอุดรธานี พบว่า ระดับความได้เปรียบทางการแข่งขัน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการสร้างความแตกต่าง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเป็นผู้นำด้านต้นทุน ด้านการมุ่งเฉพาะส่วน และด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phongthanapanich et al. (2020) ที่ศึกษาเรื่อง ความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารระดับตำบล (OTOP) ในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ความสามารถทางการแข่งขัน อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาพบว่า ด้านความสามารถในการตอบสนองลูกค้า เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านนวัตกรรม และด้านคุณภาพ ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Detthamrong and Phukdeesiriwong (2018) พบว่า

ความได้เปรียบในการแข่งขันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านความเป็นผู้นำในธุรกิจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ และด้านความเป็นผู้นำด้านต้นทุนต่ำ ตามลำดับ

2. ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ด้านการเปรียบเทียบกันได้ ด้านความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้ และด้านความสามารถเข้าใจได้ ส่งผลในทางบวกต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ ด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม และด้านความทันเวลา ไม่มีผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Detthamrong and Phukdeesiriwong (2018) พบว่า คุณภาพรายงานทางการเงินมีผลกระทบต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ระดับความสำคัญของลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผลที่ได้รับจากการวิจัยจะเป็นข้อมูลที่สำคัญให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้ตระหนักถึงความสำคัญของลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ โดยจะต้องจัดทำรายงานทางการเงินให้มีข้อมูลที่มีลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ตามที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงินเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่องค์กรต่อไป

1.2 ความสามารถในการแข่งขันในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านความเป็นผู้นำด้านคุณภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจึงต้องให้ความสำคัญในเรื่องคุณภาพของสินค้าและบริการ เพื่อสร้างความพึงพอใจต่อลูกค้า อันจะนำมาซึ่งความสามารถในการแข่งขันเพื่อเข้าสู่ความเป็นอันดับหนึ่งทางธุรกิจ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเปรียบเทียบลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์และความสามารถในการแข่งขันจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ เปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างเป็นวิสาหกิจขนาดใหญ่เพื่อเพิ่มคุณค่าแก่งานวิจัยมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Al-Dmour, A. H., Abbod, M.F., and AL-Qadi, N.S. (2018). The Impact of the Quality of Financial Reporting on Non-Financial Business Performance and the Role of Organizations Demographic' Attributes (Type, Size and Experience). *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 22(1), 1-18.
- Black, K. (2006). *Business Statistics for Contemporary Decision Making*. 4th ed. New York: John Wiley & Sons.

- Buakeaw, C. and Penvutikul, P. (2022). Factors Affecting the Quality Financial Reports of small and Medium Businesses from the Perspective of Management in the Southern. *Journal of Modern Learning Development*, 8(1), 274-286. (in Thai)
- Cronbach, L. J. (1990) . *Essentials of Psychology Testing*. 5th ed. NY: Harper Collins Publishers Inc.
- Detthamrong, U. and Phukdeesiriwong, N. (2018). The Effect of Financial Reporting Quality on the Competitive Advantage of Small and Medium Enterprises in the Northeast of Thailand. *Nakhon Phanom University Journal*, 8(1), 1-9. (in Thai)
- Federation of Accounting Professions. (2020). *Conceptual framework for financial reporting (2020)*. [Online]. Retrieved January 6, 2023, from: file:///C:/Users/FMS/Downloads/Frame%20work%20(1).pdf (in Thai)
- Naniruttisai, R. and Limusanno, K. (2020). Factors affecting the quality of financial reporting according to the Thai financial reporting standards for non-publicly accountable entities of small and medium enterprises: special development zone. *The Proceedings of the 2nd International and National Conference on Business Administration and Accountancy 2020 (INCBA 2020)*, 20 February 2020 at The Empress Chiang Mai Hotel, 48-59. (in Thai)
- Phongthanapanich, P., Thungpothisuwan, S. and Rojanaseang, C. (2020). The Competitiveness of the Sub-district Food Processing Industry (OTOP) in Nonthaburi Province. *Dhonburi Rajabhat University Journal*, 14(2), 114-127. (in Thai)
- Ratchasombat, R., Chaweerak, A. and Inthakhan, P. (2014). The Effect of Modern Accounting Knowledge on Financial Reporting Efficiency of Small and Medium-sized Enterprises (SMEs) in the Northeast. *Journal of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University*, 33(2), 107-116. (in Thai)
- Rotjanatanoocha, S., Khedpiyarat, P. and Chomraka, I. (2022). The Competitive Advantages Affecting the Decision to Rent a Dormitory in Uttaradit Province. *Journal of Management Science Pibulsongkram Rajabhat University*, 4(3), 30-43. (in Thai)
- Silpcharu, T. (2017). *Research and statistical data analysis with SPSS and AMOS*. 17th ed. Nonthaburi: S.R. Printing Mass Products. (in Thai)
- The Office of Small and Medium Enterprises Promotion. (2023). *GDP SMEs first quarter 2023 and forecast economic trends in 2023*. [Online]. Retrieved March 10, 2023, from: https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20230904173448.pdf (in Thai)
- The Office of Small and Medium Enterprises Promotion. (2023). *Total number of operators*. [Online]. Retrieved January 6, 2023, from: <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrljoiMzk5MzhiNWItZWYyYjY1LWE3MzgtYjY0MGZkYzY2YzY1liwidCI6ImExZmZjMjhhLTEzMtNDhiMC05NGRmLWYyYjY1OGUwNWNhNSIsImMiOjEwfwQ==> (in Thai)

อริยสัจสี่และเอสอีเอ็ม

สุบิน ยุระรัช^{1,*}, เกรียงไกร สัจจะหทัย², ศิริพร ทองแก้ว³

^{1,3}ศูนย์ส่งเสริมการวิจัยและการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม

²คณะกรรมการสร้างเจ้าของธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Received: 5 March 2024

Revised: 25 March 2024

Accepted: 27 March 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ (1) เพื่ออธิบายแนวคิดของอริยสัจสี่และเอสอีเอ็ม (2) เพื่ออธิบายความเหมือนและความต่างของอริยสัจสี่และเอสอีเอ็ม และ (3) เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้อริยสัจสี่และเอสอีเอ็มในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ สาระสำคัญในบทความ ประกอบด้วย แนวคิดของอริยสัจสี่และเอสอีเอ็ม ความเหมือนและความต่างของอริยสัจสี่และเอสอีเอ็ม และแนวทางการประยุกต์ใช้อริยสัจสี่และเอสอีเอ็มในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ แนวคิดอริยสัจสี่เป็นหลักการทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยทางการศึกษา ส่วนเอสอีเอ็มเป็นเทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติขั้นสูง ทั้ง 2 แนวคิดมีความแตกต่างกันแต่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในส่วนของการวิเคราะห์เหตุและผลที่สามารถนำมาบูรณาการและประยุกต์ใช้ในการออกแบบการวิจัยแบบผสมทางสังคมศาสตร์ได้

คำสำคัญ: อริยสัจสี่ เอสอีเอ็ม งานวิจัยทางสังคมศาสตร์

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: subin.yu@spu.ac.th

Ariyasacca 4 and SEM

Subin Yurarach^{1,*}, Kriangkrai Satjaharuthai², Siriporn Thongkaew³

^{1,3}Research Facilitation and Development Center, Sripatum University, Thailand

²School of Entrepreneurship, Sripatum University, Thailand

Received: 5 March 2024

Revised: 25 March 2024

Accepted: 27 March 2024

Abstract

The three objectives of this academic paper are (1) to explain the concepts of Ariyasacca 4 (the Four Noble Truths) and Structural Equation Model (SEM), (2) to explain the similarities and differences between Ariyasacca 4 and SEM, and (3) to propose the guidelines for applying Ariyasacca 4 and SEM in social science research. The main points in the article include the concepts of Ariyasacca 4 and SEM, the similarities and differences between Ariyasacca 4 and SEM, and the guidelines for applying Ariyasacca 4 and SEM in social science research. Ariyasacca 4 is a Buddhist principle that can be applied in educational research while SEM is an advanced statistical analysis technique. The two concepts are different but related in terms of cause-and-effect analysis that can be integrated and applied in the design of social science mixed-methods research.

Keywords: Ariyasacca 4, SEM, Social Science Research

* Corresponding Author; E-mail: subin.yu@spu.ac.th

บทนำ

ผู้อ่านคงแปลกใจว่าทำไม อริยสัจสี่และเอสอีเอ็มจึงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ทั้ง ๆ ที่อริยสัจสี่เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และเอสอีเอ็มเป็นหลักในเชิงของการวิเคราะห์ทางสถิติ ถ้าสืบค้นในฐานข้อมูลการวิจัยที่ตีพิมพ์ โดยเฉพาะในฐานข้อมูลที่ตีพิมพ์บทความวิจัยที่ทำในประเทศไทย อย่างเช่น ฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre: TCI) (<https://www.tci-thaijo.org>) จะมีบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอริยสัจสี่และเอสอีเอ็ม สำหรับในส่วนของอริยสัจสี่ จากการสืบค้นด้วยคำว่า “อริยสัจสี่” (สืบค้นเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2567) พบว่า มีบทความตีพิมพ์จำนวน 58 เรื่อง ซึ่งเป็นจำนวนที่ไม่มากนัก และนอกจากนี้พบว่า ถ้าเป็นบทความวิจัย (Research Article) ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการสอน (Suwaphong, Thinsandee, and Phodam, 2020; Chatmethee, Siriwat, Srinok, and Suwanphuma, 2018; Kujinda, Inudom, and Phumiphan, 2016) การเรียนรู้ (Mitaree, Thanapanyo, and Ngamprakon, 2023) ขณะที่ถ้าเป็นบทความวิชาการ (Academic Article) จะเกี่ยวข้องกับการศึกษา การพัฒนาคน และการใช้ชีวิต (Yasachato and Piyasilo, 2023; Phanphruek, 2019; Na Wichian, Kittisaknavin, and Deesawat, 2018) สำหรับเอสอีเอ็ม หากสืบค้นด้วยคำว่า “เอสอีเอ็ม” พบว่า มีบทความเพียงจำนวน 8 เรื่อง หากสืบค้นด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษว่า “SEM” มีบทความจำนวน 2,785 เรื่อง และหากสืบค้นด้วยคำว่า “โมเดลสมการโครงสร้าง” พบบทความจำนวน 3,570 เรื่อง (สืบค้นเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2567) ทำให้สังเกตได้ว่า โมเดลสมการโครงสร้าง มีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายโดยเฉพาะในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ ส่วนงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ไม่ปรากฏให้เห็นมากนัก

อริยสัจสี่และเอสอีเอ็มมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนทั้งในเชิงแนวคิดและเชิงการนำไปประยุกต์ใช้ อริยสัจสี่เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ได้นำมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบการสอน การเรียนรู้ การวัดและประเมิน การพัฒนาคน ฯลฯ ขณะที่เอสอีเอ็มเป็นเทคนิควิเคราะห์ทางสถิติขั้นสูง แต่ด้วยเหตุว่าเอสอีเอ็มถูกนำมาใช้ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่มีการวิเคราะห์เชิงสาเหตุ (Causal Analysis) หรือแบบแผนการวิจัยเชิงเหตุ-ผล (Cause-Effect Research) ซึ่งแบบแผนการวิจัยดังกล่าวมีส่วนที่ใกล้เคียงหรือสัมพันธ์กับแนวคิดของอริยสัจสี่ใน 2 องค์ประกอบ คือ “ทุกข์” และ “สมุทัย” จึงเป็นที่มาของการเขียนบทความวิชาการเรื่องนี้เพื่ออธิบายความเหมือนและความต่างของหลักการทั้ง 2 เรื่องว่ามีความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยง และมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ตลอดจนแนวคิดทั้ง 2 เรื่องนี้ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ได้มากน้อยประการใด

วัตถุประสงค์

1. เพื่ออธิบายแนวคิดของอริยสัจสี่และเอสอีเอ็ม
2. เพื่ออธิบายความเหมือนและความต่างของอริยสัจสี่และเอสอีเอ็ม
3. เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้อริยสัจสี่และเอสอีเอ็มในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์

แนวคิดของอริยสัจสี่และเอสอีเอ็ม

แนวคิดของอริยสัจสี่

Wikipedia (2024) ได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับอริยสัจสี่ไว้ว่า อริยสัจ หรือ จตุราริยสัจ หรืออริยสัจ 4 ข้อ ปฏิบัติอันเป็นกลาง ที่พระโคตมพุทธเจ้าตรัสรู้ด้วยปัญญาอันยิ่งยอมนั้นไปเพื่อเข้าไปสงบระงับ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความรู้ดี

เพื่อความดับ และเพื่อนิพพาน เป็นหลักคำสอนหนึ่งของพระโคตมพุทธเจ้า แปลว่า ความจริงอันประเสริฐ ความจริงของพระอริยบุคคล หรือความจริงที่ทำให้ผู้เข้าถึงกลายเป็นอริยะ มีอยู่ 4 ประการ คือ

1. ทุกข์ คือ สภาพที่ทนได้ยาก ภาวะที่ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ สภาพที่บีบคั้น เช่น ชาติ (การเกิด) ชรา (การแก่) การแก่) มรณะ (การตาย การสลายไป การสูญสิ้น) การประสบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รัก การพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รัก การปรารถนาสิ่งใดแล้วไม่สมหวังในสิ่งนั้น กล่าวโดยย่อ ทุกข์ก็คืออุปาทานชั้น 5 หรือชั้น 5

2. สมุทัย คือ สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์อย่างแท้จริง คือ ความทะยานอยาก ทำให้มีภพอีก เป็นไปกับความกำหนดด้วยอำนาจความเพติดเพลิน เพลินยิ่งในอารมณ์นั้น ๆ ได้แก่ ตัณหา 3 คือ กามตัณหา-ความทะยานอยากในกาม ความอยากได้ทางกามารมณ์ ภวตัณหา-ความทะยานอยากในภพ ความอยากเป็นสิ่งนั้นหรืออยากเป็นสิ่งนี้ และ วิภวตัณหา-ความทะยานอยากในความปราศจากภพ ความอยากไม่เป็นสิ่งนั้นหรือไม่อยากเป็นสิ่งนี้

3. นิโรธ คือ ความดับทุกข์ (ความดับโดยสิ้นกำหนด หรือโดยไม่เหลือแห่งตัณหา) ได้แก่ จาโค ความสละตัณหานั้น ปะฏิินิสัสสโค ความวางตัณหานั้น มุตติ การปล่อยตัณหานั้น และ อะนาละโย ความไม่พัวพันแห่งตัณหานั้น

4. มรรค คือ แนวปฏิบัติที่นำไปสู่การไปถึงซึ่งความดับทุกข์ ความดับโดยสิ้นกำหนด โดยไม่เหลือแห่งตัณหา มีองค์ประกอบอยู่ 8 ประการเรียกว่า มรรคมองค์ 8 ได้แก่ (1) สัมมาทิฐิ (ความเห็นชอบ) (2) สัมมาสังกัปปะ (ความดำริชอบ) (3) สัมมาวาจา (เจรจาชอบ) (4) สัมมากัมมันตะ (กระทำชอบ) (5) สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ) (6) สัมมาวายามะ (พยายามชอบ) (7) สัมมาสติ (ระลึกชอบ) และ (8) สัมมาสมาธิ (ตั้งใจชอบ) ซึ่งรวมเรียกอีกชื่อหนึ่งได้ว่า มัชฌิมาปฏิปทา หรือทางสายกลาง

นอกจากนี้ Punyakamo (2024) ได้อธิบายและยกตัวอย่างให้เข้าใจง่ายเกี่ยวกับ อริยสัจสี่ ว่าเป็นหลักธรรมสากล ที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าค้นพบเพื่อดับทุกข์ทุกคนในทุกชนชาติ สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตจริงได้ และใช้แก้ปัญหาในชีวิตได้แท้จริง เป็นหลักเหตุและผลที่เชื่อมโยงกัน 4 ประการ ได้แก่ (1) ทุกข์ คือ ปัญหาหรือสิ่งที่ทำให้ทุกข์ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม (2) สมุทัย คือ สาเหตุของปัญหาที่ทำให้เกิดทุกข์ (3) นิโรธ คือ จุดประสงค์หรือเป้าหมายของการทำให้ทุกข์นั้นลดลงหรือหมดไป และ (4) มรรค คือ กระบวนการหรือวิธีการแก้ไขปัญหา สำหรับตัวอย่างในชีวิตประจำวัน อาทิเช่น (1) ด้านการเงิน คำว่า ทุกข์ คือ การไม่มีเงินเก็บสะสมไว้มากพอที่จะทำงานมานานแล้ว สมุทัย คือ การใช้เงินหมดไปกับการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยกับสิ่งที่ไม่จำเป็น ซึ่งเป็นสาเหตุของทุกข์ นิโรธ คือ การมีสภาพคล่องทางการเงิน และมีเงินเก็บพอสมควร และมรรค คือ ความตั้งใจ (สัมมาสติ) มีการวางแผนทางการเงิน ประหยัด และตัดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป (สัมมาทิฐิ) และการทำให้มีเงินเหลือเก็บในแต่ละเดือน (สัมมาวายามะ) (2) ด้านการทำงาน ทุกข์ คือ ความเครียดกับงานที่ทำ สมุทัย คือ งานเพิ่มขึ้นและไม่สามารถปฏิเสธได้เพราะเป็นความรับผิดชอบ นิโรธ คือ การทำงานอย่างมีความสุข และมรรค คือ การทำงานให้ดีที่สุด (สัมมาอาชีวะ) ไม่ทุจริตในหน้าที่การงาน (สัมมากัมมันตะ) และรู้จักการจัดสรรเวลาการทำงาน และเรียงลำดับความสำคัญ (สัมมาสติ) ซึ่งการจะเลือกมรรคใดมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันไม่ว่าจะเป็น อาชีพ การงาน การเงิน สุขภาพ หรือครอบครัว ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมว่า มรรคนั้นเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาเพื่อให้ทุกข์ลดลงหรือหมดไปหรือไม่

จากการสังเคราะห์บทความที่เกี่ยวข้องกับอริยสัจสี่ที่ตีพิมพ์ในฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (<https://www.tci-thaijo.org>) หรือ TCI โดยใช้คำค้นว่า “อริยสัจสี่” (สืบค้นเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2567) พบว่า มีบทความจำนวนไม่มากนักที่เกี่ยวข้องกับอริยสัจสี่ และจากการวิเคราะห์พบว่า บทความวิจัยส่วนใหญ่เป็นการนำแนวคิดของอริยสัจสี่มาปรับหรือประยุกต์ใช้ในเชิงของการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอน การวัดและ

ประเมินผล เทคนิคการสอน การพัฒนาองค์กร วรรณกรรม เป็นต้น ส่วนบทความวิชาการส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิต การพัฒนาคน และการพัฒนาองค์กร

ตารางที่ 1 ตัวอย่างของบทความที่มีการนำแนวคิดอริยสัจสี่ไปประยุกต์ใช้

ประเด็น	ชื่อบทความ	ประเภทบทความ	ผู้พิมพ์
การเรียนรู้	การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอริยสัจ 4	บทความวิชาการ	Mitaree, Thanapanyo, and Ngamprakon (2023)
วิธีสอน	การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการประยุกต์ใช้หลักธรรมอริยสัจสี่สัมพันธ์กับโครงการคุณธรรมนักเรียน	บทความวิจัย	Suwaphong, Thinsandee, and Phodam (2020)
	การใช้วิธีสอนแบบอริยสัจสี่ในสาระพระพุทธศาสนา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหลักร้อย จังหวัดนครราชสีมา	บทความวิจัย	Chatmethee, Siriwat, Srinok, and Suwanphuma (2018)
	แบบจำลองการเรียนการสอนตามวิธีอริยสัจ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบร่วมมือ	บทความวิจัย	Kujinda, Inudom, and Phumiphan (2016)
วรรณกรรม	การแก้ปัญหาความขัดแย้งของตัวละครในบทละครพุดร้อยแก้วพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว: การวิเคราะห์ด้วยอริยสัจสี่	บทความวิจัย	Homfung and Wechasart (2012)
การวัดและประเมินผล	การยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาด้วยการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐานตามหลักอริยสัจสี่	บทความวิชาการ	Phanphruek (2019)
การใช้ชีวิต	สร้างความสุขจากหลักธรรมอริยสัจ 4	บทความวิชาการ	Yasachato and Piyasilo (2023)
การพัฒนาองค์กร	อริยสัจ 4 กับการพัฒนาองค์กร	บทความวิชาการ	Na Wichian, Kittisaknavin, and Deesawat (2018)

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า แนวคิดอริยสัจสี่ได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้อย่างหลากหลาย ทั้งในส่วนของ การวิจัยทางการศึกษาที่มีการนำแนวคิดนี้มาเป็นฐานในการวิจัยเพื่อค้นหาคำตอบหรือองค์ความรู้ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และยิ่งกว่านั้น แนวคิดนี้ได้นำไปใช้เป็นหลักการในการดำเนินชีวิตของคนและการพัฒนาองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งจะเห็นว่าขอบเขตของอริยสัจสี่มีมากกว่าแค่การวิจัย

แนวคิดของเอสอีเอ็ม

คำว่า “เอสอีเอ็ม” ภาษาอังกฤษใช้ว่า “Structural Equation Modeling (SEM)” หรือ “โมเดลสมการโครงสร้าง” เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติที่เป็นเรื่องเดียวกับโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุที่มาจากชื่อในภาษาอังกฤษว่า “Linear Structural RELationship Model (LISREL)” หรือลิสเรล โดยทั้ง 2 คำมีความเกี่ยวข้องกันในเชิงแนวคิด การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง หรือการวิเคราะห์ลิสเรล เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติที่ค่อนข้างเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ และได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน คำว่าเอสอีเอ็มหรือลิสเรล มี 3 ความหมาย คือ (1) โมเดลแสดงความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นระหว่างตัวแปร (โมเดลลิสเรล) (2) ภาษาลิสเรล (LISREL Language) ที่ใช้ในการเขียนคำสั่งสำหรับโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์โมเดลลิสเรล และ (3) โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่พัฒนาขึ้นเพื่อนำมาใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นระหว่างตัวแปร (Wiratchai, 1999)

เอสอีเอ็มหรือโมเดลสมการโครงสร้าง เกิดมาจากการบูรณาการแนวคิดของการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) การวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis) และการประมาณค่าพารามิเตอร์ (Parameter Estimation) สำหรับโมเดลลิสเรลหรือโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นนี้ เป็นโมเดลที่สร้างขึ้นตามทฤษฎีที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร ประกอบด้วย โมเดลที่สำคัญจำนวน 2 โมเดล ได้แก่ (1) โมเดลการวัด (Measurement Model) และ (2) โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model) ในส่วนของโมเดลการวัด เป็นโมเดลที่นำมาใช้เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ (Observed Variable) และตัวแปรแฝง (Latent Variable) แบ่งออกเป็น 2 โมเดล คือ โมเดลการวัดตัวแปรแฝงภายนอกและโมเดลการวัดตัวแปรแฝงภายใน โมเดลการวัดช่วยแก้ปัญหาความคลาดเคลื่อนในการวัด โดยใช้หลักการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ในการประมาณค่าตัวแปรแฝง สำหรับโมเดลสมการโครงสร้าง เป็นโมเดลที่นำมาใช้เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงด้วยกัน โดยใช้หลักการประมาณค่าพารามิเตอร์ในโมเดลด้วยการวิเคราะห์เป็นภาพรวมตามหลักการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) และการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) ไปพร้อมกัน และมีการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลเชิงสมมติฐาน (Hypothetical model) หรือโมเดลเชิงทฤษฎี (Theoretical model) กับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical data) และรายงานดัชนีความสอดคล้อง

การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ผู้วิจัยจะต้องเข้าใจข้อตกลงเบื้องต้น (Basic assumption) ก่อน Jöreskog and Sorbom (1993) กล่าวว่า มี 4 ข้อ ได้แก่ (1) ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดในโมเดลเป็นความสัมพันธ์แบบเส้นตรง (Linear) เชิงบวก (addition) และเป็นความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationship) (2) ลักษณะการแจกแจงของตัวแปรทั้งตัวแปรภายนอก (Exogenous Variables) ตัวแปรภายใน (Endogenous Variables) และความคลาดเคลื่อน (error) ต้องเป็นการแจกแจงแบบปกติ โดยที่ความคลาดเคลื่อนมีค่าเฉลี่ยเป็นศูนย์ (3) ลักษณะความเป็นอิสระต่อกัน (Independence) ระหว่างตัวแปรกับความคลาดเคลื่อน โดยที่ความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน ตัวแปรแฝงและความคลาดเคลื่อนของตัวแปรนั้นเป็นอิสระต่อกัน แต่ค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรแต่ละกลุ่มอาจสัมพันธ์กันได้ และ (4) การวิเคราะห์ข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series data) ที่มีการวัดมากกว่า 2 ครั้ง การวัดตัวแปรต้องไม่ได้รับผลกระทบจากช่วงเวลาเลื่อม (Time lag) ระหว่างการวัด

ดัชนีที่นำมาใช้ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลลิสเรลมีหลายข้อ แต่ที่สำคัญและนิยมนำมาใช้โดยทั่วไป ได้แก่ (1) ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square: χ^2) เป็นค่าที่ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติว่าฟังก์ชันความถ่วงถ่วงมีค่าเป็นศูนย์ โดยที่ถ้าค่าไค-สแควร์สูงมากแสดงว่าฟังก์ชันความถ่วงถ่วงมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ

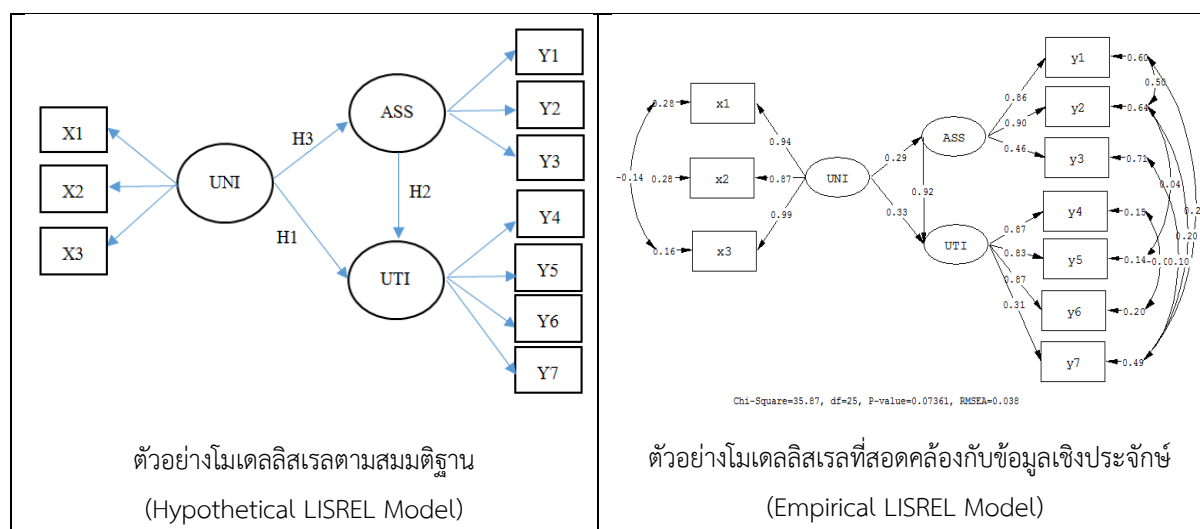
โมเดลไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ถ้าค่าไค-สแควร์ต่ำมาก หรือมีค่าเข้าใกล้ศูนย์มาก แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (2) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Relative chi-square: χ^2/df) เป็นค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบระดับความกลมกลืนระหว่างโมเดลที่มีองศาอิสระไม่เท่ากัน โมเดลที่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี ควรมีค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ไม่เกิน 2 (3) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) ในการวิเคราะห์โมเดลด้วยโปรแกรมลิสเรล ถ้าค่าไค-สแควร์มีค่าสูงมากเมื่อเทียบกับองศาอิสระ นักวิจัยปรับโมเดลใหม่ ถ้าผลการวิเคราะห์ที่ได้ใหม่ ค่าไค-สแควร์มีค่าลดลงมากกว่าค่าแรก แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้น ดัชนี GFI มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 โมเดลที่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่า GFI มีค่าเข้าใกล้ 1 (4) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) เมื่อนำดัชนี GFI มาปรับแก้โดยคำนึงถึงขนาดขององศาอิสระ จำนวนตัวแปร และขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าดัชนี AGFI ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับดัชนี GFI และ (5) ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) เป็นค่าที่บอกขนาดของส่วนที่เหลือโดยเฉลี่ยจากการเปรียบเทียบระดับความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่า RMSEA ยิ่งเข้าใกล้ศูนย์ แสดงว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ โดยทั่วไปดัชนี RMSEA ที่น้อยกว่า 0.05 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

สำหรับตัวอย่างงานวิจัยที่ใช้เอสอีเอ็มหรือลิสเรล ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างผลงานวิจัยของผู้เขียนมาเป็นแนวทางให้กับผู้อ่านที่เป็นนักวิจัยรุ่นใหม่ รวมทั้งนักศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกในการเขียนตารางผลการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และการเขียนโมเดลลิสเรลที่จะนำไปไว้ในบทที่ 4 ของเล่มรายงานการวิจัย ผลงานวิจัยที่ขอยกมาเป็นตัวอย่างพอสังเขปนี้มีชื่อว่า “การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน” (Yurarach, 2016) โดยผู้เขียนได้กำหนดสัญลักษณ์และตัวแปรที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สัญลักษณ์และความหมายที่ใช้แทนตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้ (Yurarach, 2016)

สัญลักษณ์	ประเภทของตัวแปร	ชื่อตัวแปร
UNI	ตัวแปรแฝงภายนอก (Exogenous latent variable)	องค์ประกอบด้านสถาบัน (UNI)
X1	ตัวแปรสังเกตได้ภายนอก (Observed variable)	การเตรียมความพร้อมของสถาบันด้านการประกันคุณภาพ
X2	ตัวแปรสังเกตได้ภายนอก (Observed variable)	การส่งเสริมการประกันคุณภาพของสถาบัน
X3	ตัวแปรสังเกตได้ภายนอก (Observed variable)	ความต้องการในการใช้ผลการประเมินคุณภาพ
ASS	ตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous latent variable)	องค์ประกอบด้านการประเมิน (ASS)
Y1	ตัวแปรสังเกตได้ภายใน (Observed variable)	ความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ประเมิน
Y2	ตัวแปรสังเกตได้ภายใน (Observed variable)	ความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับวิธีการประเมินคุณภาพ
Y3	ตัวแปรสังเกตได้ภายใน (Observed variable)	ทัศนคติของอาจารย์ที่มีต่อการประเมินคุณภาพ
UTI	ตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous latent variable)	การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ (UTI)
Y4	ตัวแปรสังเกตได้ภายใน (Observed variable)	การใช้ประโยชน์เพื่อการผลิตบัณฑิต
Y5	ตัวแปรสังเกตได้ภายใน (Observed variable)	การใช้ประโยชน์เพื่อการวิจัย
Y6	ตัวแปรสังเกตได้ภายใน (Observed variable)	การใช้ประโยชน์เพื่อการบริการวิชาการ
Y7	ตัวแปรสังเกตได้ภายใน (Observed variable)	การใช้ประโยชน์เพื่อการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

จากตารางที่ 2 ผู้เขียนได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยหรือโมเดลสมมติฐาน และแสดงโมเดลผลการวิเคราะห์ที่มีการปรับเส้นแล้ว ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลสมมติฐานและโมเดลที่มีการปรับเส้นแล้ว

จากภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงให้เห็นว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีที่นำมาใช้ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าไคแอสควร์ (χ^2) เท่ากับ 35.87 df เท่ากับ 25 ค่า p เท่ากับ 0.07 GFI เท่ากับ 0.98 AGFI เท่ากับ 0.95 และ RMSEA เท่ากับ 0.03 ดังแสดงในภาพที่ 2

ตารางที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีที่นำมาใช้ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์					
ค่าดัชนี	เกณฑ์	ก่อนปรับ*		หลังปรับ**	
		ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา	ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
χ^2	$p > 0.05$	0.00	ไม่ผ่าน	0.07	ผ่าน
χ^2 / df	< 2.00	3.56	ไม่ผ่าน	1.43	ผ่าน
GFI	≥ 0.95	0.93	ไม่ผ่าน	0.98	ผ่าน
AGFI	≥ 0.95	0.88	ไม่ผ่าน	0.95	ผ่าน
RMSEA	< 0.05	0.05	ไม่ผ่าน	0.03	ผ่าน
*ก่อนปรับ $\chi^2=113.90$, $df=32$, **หลังปรับ $\chi^2= 35.87$, $df=25$					

ภาพที่ 2 ตัวอย่างการรายงานดัชนีที่นำมาใช้ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลก่อนและหลังปรับ

ตารางที่ ๓ ค่าสถิติและการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ							
ปัจจัยเหตุ ปัจจัยผล	UNI			ASS			
	TE	IE	DE	TE	IE	DE	
ASS	0.29** (0.06)	- -	0.29** (0.06)	- -	- -	- -	
UTI	0.60** (0.06)	0.27* (0.11)	0.33** (0.04)	0.92* (0.37)	- -	0.92* (0.37)	
ค่าสถิติ Chi-Square (χ^2) = 35.87, df = 25, p = 0.07, GFI = 0.98, RMSEA = 0.03							
ตัวแปรสังเกตได้	X1	X2	X3				
ความเที่ยง	0.77	0.73	0.86				
ตัวแปรสังเกตได้	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y6	Y7
ความเที่ยง	0.32	0.32	0.10	0.85	0.84	0.80	0.17
สมการโครงสร้างของตัวแปร		ASS	UTI				
R Square		0.23	0.58				
เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง							
ตัวแปรแฝง	UNI	ASS	UTI				
UNI	1.00						
ASS	0.71	1.00					
UTI	0.48	0.59	1.00				
* p < .05 ** p < .01							

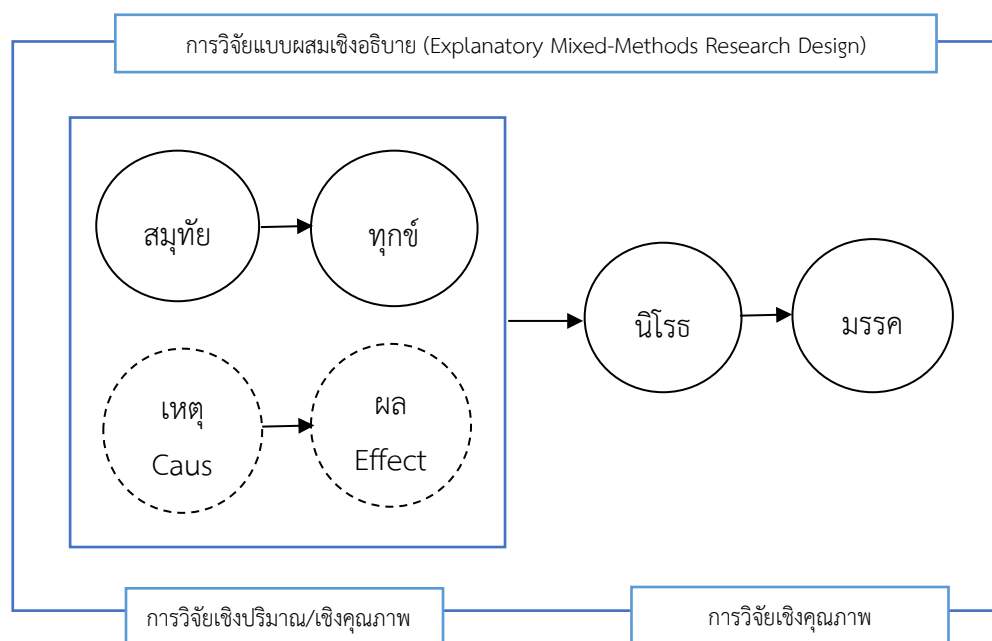
ภาพที่ 3 ตัวอย่างการรายงานค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อม

จากภาพที่ 3 พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรง (Direct effect) ต่อการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ (UTI) มีจำนวน 2 ตัวแปร คือ (1) องค์ประกอบด้านสถาบัน (UNI) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.33 และ (2) องค์ประกอบด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา (ASS) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.92 นอกจากนี้ องค์ประกอบด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา ยังได้รับอิทธิพลทางตรงจากองค์ประกอบด้านสถาบัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.29 และทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่าน (Mediator) ขององค์ประกอบด้านสถาบันที่มีอิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect) ต่อการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์

โดยสรุป การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับโมเดลสมการโครงสร้างในบทที่ 4 ของเล่มรายงานการวิจัยสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การนำเสนอเป็นตารางตัวเลขต่างๆ ซึ่งค่อนข้างได้รับความนิยมในการวิจัยเชิงปริมาณ หรือแม้แต่การเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะของสมการ หรือโมเดลที่แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ซึ่งมีความแตกต่างจากการวิจัยเชิงคุณภาพอย่างชัดเจน เพราะการวิจัยเชิงคุณภาพจะไม่นิยมนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นตัวเลข แต่เน้นการบรรยายหรือพรรณนาประกอบรูปภาพเป็นหลักในลักษณะของการเล่าเรื่อง (Narrative) และอาจมีการยกตัวอย่าง “คำพูด” ที่มาจากการสัมภาษณ์ประกอบด้วยก็ได้

บทวิเคราะห์: ความเหมือนและความต่างของอริยสัจสี่และเอสอีเอ็ม

อริยสัจสี่ (หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา) และเอสอีเอ็ม (หลักวิเคราะห์ทางสถิติ) มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ในเชิงของการออกแบบการวิจัยหรือแบบแผนการวิจัย (Research Design) ในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ หากจะมองตัวแปรตาม (Dependent Variable) หรือตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous Latent Variable) ว่าเป็น “ปัญหา” ที่ต้องได้รับการแก้ไข หลักอริยสัจสี่ก็จะอธิบายได้ว่า ปัญหาเหล่านั้นก็คือ “ทุกข์” เมื่อรู้ว่าจะอะไรคือทุกข์แล้ว ก็ต้องหาสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์นั้น ขณะที่ “สมุทัย” คือตัวแปรอิสระ (Independent Variable) หรือตัวแปรแฝงภายนอก (Exogenous latent variable) ในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนั้น แบบแผนการวิจัย (Research Design) ที่เป็นการวิจัยเชิงสาเหตุหรือการวิเคราะห์เชิงสาเหตุ (Causal Analysis) หรือโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationship Model) จึงสอดคล้องกับทั้งแนวคิดของอริยสัจสี่และเอสอีเอ็ม แต่มีประเด็นที่แตกต่างกัน คือ อริยสัจสี่จะครอบคลุมไปถึงวิธีดับทุกข์หรือวิธีแก้ปัญหานั่นก็คือ “นิโรธ” และหนทางที่จะไปถึงซึ่งการดับทุกข์นั้น ๆ ซึ่งก็คือ “มรรค” แต่แนวคิดเอสอีเอ็มยังไม่ถึง “นิโรธ” หรือ “มรรค” ตามแนวคิดของอริยสัจสี่ เพียงแค่ให้คำตอบว่าอะไร คือ เหตุ (Cause) และอะไรคือ ผล (Effect) จึงเป็นที่มาของแบบแผนการวิจัยเชิงเหตุ-ผล (Cause-Effect Research)

ภาพที่ 4 แบบแผนการวิจัยที่บูรณาการแนวคิดของอริยสัจสี่และเอสอีเอ็ม

จากภาพที่ 4 ในเชิงของการออกแบบการวิจัยหรือแบบแผนการวิจัย แนวคิดของอริยสัจสี่และแนวคิดของเอสอีเอ็มสามารถนำมาบูรณาการกันเป็นเชิงขั้นตอน (Sequential Design) สำหรับการออกแบบการวิจัยแบบผสมเชิงอธิบาย (Explanatory Mixed-Methods Research Design) โดยเริ่มจากการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ก่อน และตามด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทั้งนี้ หากเป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlational Study) เพียงอย่างเดียว คำว่า “ทุกข์” ก็คือ ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ส่วนคำว่า “สมุทัย” ก็คือ ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) แต่ถ้าเป็นการวิจัยโมเดลสมการโครงสร้างหรือเอสอีเอ็ม ตัวแปรที่เป็นเหตุ (Cause) ก็คือ ตัวแปรแฝงภายนอก (Exogenous Latent Variable) ส่วนตัวแปรที่เป็นผล (Effect)

ก็คือ ตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous Latent Variable) เมื่อการวิจัยมีการออกแบบในลักษณะดังกล่าว จะทำให้ผู้วิจัยได้คำตอบว่า อะไรคือเหตุ อะไรคือผล และเมื่อทราบสาเหตุของผลที่เกิดขึ้น หรือทราบสาเหตุของทุกข์หรือปัญหาในเรื่องนั้น ๆ ก็จะนำไปสู่การกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาก็จะทำให้ทุกข์เหล่านั้นบรรเทาเบาบางลง นั่นก็คือ การดับทุกข์ (นิโรธ) โดยใช้วิธีการหรือหนทางต่าง ๆ ที่นำไปสู่การดับทุกข์หรือการแก้ไขปัญหานั้น ๆ (มรรค)

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างอริยสัจสี่และเอสอีเอ็มในเชิงของตัวแปรในการวิจัย

ประเภทของตัวแปร	อริยสัจสี่	เอสอีเอ็ม
ตัวแปรอิสระ	สมุทัย	ตัวแปรเหตุ/ตัวแปรแฝงภายนอก
ตัวแปรตาม	ทุกข์	ตัวแปรผล/ตัวแปรแฝงภายใน

จากภาพที่ 4 และตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าแนวคิดของอริยสัจสี่และแนวคิดของเอสอีเอ็มมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน และสามารถนำมาบูรณาการร่วมกันได้ในการออกแบบการวิจัย การบูรณาการ 2 แนวคิดที่มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงนี้ อาจเข้าข่ายเป็นนวัตกรรมตามนิยามที่กำหนดในพระราชบัญญัติสถานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2562 (Royal Gazette, 2019) และสะท้อนให้เห็นว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีความเป็นวิทยาศาสตร์ (Scientific Principle) และมีความเป็นเหตุเป็นผลเช่นเดียวกับแนวคิดของเอสอีเอ็ม

แนวทางการประยุกต์ใช้อริยสัจสี่และเอสอีเอ็มในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์

การออกแบบการวิจัยหรือแบบแผนการวิจัยโดยใช้แนวคิดของอริยสัจสี่ร่วมกับแนวคิดของเอสอีเอ็ม หากพิจารณาจากความสัมพันธ์ของแนวคิดทั้ง 2 เรื่องดังกล่าว สามารถสรุปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ได้ 2 แนวทาง ดังนี้

1. การใช้แนวคิดของอริยสัจสี่และแนวคิดของเอสอีเอ็มร่วมกัน ที่มีการออกแบบการวิจัยแบบผสม (Mixed-Methods Research) ประเภทการออกแบบการวิจัยแบบผสมเชิงอธิบาย (Explanatory Mixed-Methods Research Design) (Creswell and Plano Clark, 2007; Creswell, 2005) โดยแบบแผนการวิจัยในแนวทางแรกนี้จะแบ่งระยะของการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเชิงเหตุ-ผล (Cause-Effect Research) โดยการประยุกต์ใช้แนวคิดของเอสอีเอ็ม หรือการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรในลักษณะโมเดลเชิงสาเหตุ (Causal Model)

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการประยุกต์ใช้แนวคิดของอริยสัจสี่ในการกำหนดกำหนดแนวทางการดับทุกข์ (นิโรธ) และวิธีการที่นำไปสู่การดับทุกข์ (มรรค) เช่น การมีกลยุทธ์ที่ดี (นิโรธ) โดยใช้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (Strength, Weakness, Opportunity, Threat: SWOT) และการกำหนดแนวปฏิบัติ (Practice) หรือทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาวิจัยในเรื่องนั้น ๆ (มรรค) เป็นต้น

2. การใช้แนวคิดของอริยสัจสี่และแนวคิดของเอสอีเอ็มร่วมกัน ที่มีการออกแบบการวิจัยแบบผสม (Mixed-Methods Research) ประเภทการออกแบบการวิจัยแบบผสมเชิงสำรวจ (Exploratory Mixed-Methods Research

Design) (Creswell and Plano Clark, 2007; Creswell, 2005) โดยแบบแผนการวิจัยในแนวทางที่ 2 นี้ จะแบ่งระยะของการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการประยุกต์ใช้แนวคิดของอริยสัจสี่เพื่อระบุปัญหา (ทุกข์) เช่น การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นต้น และการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา (สมุทัย) เช่น การใช้แผนภูมิแก๊งปลา (Fishbone Analysis) การใช้เทคนิคเสียงจากภาพ (Photovoice Technique) การระดมสมอง (Brainstorming) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นต้น

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ โดยการประยุกต์ใช้แนวคิดของเอสอีเอ็ม หรือการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง เพื่อยืนยันว่าอะไร คือ เหตุของปัญหา (ตัวแปรเหตุ/ตัวแปรแฝงภายนอก) และอะไร คือ ผลของปัญหาเหล่านั้น (ตัวแปรผล/ตัวแปรแฝงภายใน)

บทสรุป

แนวคิดอริยสัจสี่เป็นหลักการทางพระพุทธศาสนาที่มีการนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบการวิจัย โดยเฉพาะในงานวิจัยทางการศึกษา ส่วนเอสอีเอ็มเป็นเทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติขั้นสูง ทั้ง 2 แนวคิดนี้มีความแตกต่างกันทั้งในเชิงของแนวคิดและวิธีการ แต่มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันในเชิงของการออกแบบการวิจัย โดยแนวคิดทั้ง 2 แนวคิดนี้ สามารถนำมาบูรณาการและประยุกต์ใช้ร่วมกันได้ในการออกแบบการวิจัยแบบผสมทางสังคมศาสตร์ เพราะเมื่อใดก็ตามที่เราเลือกใช้การวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้แนวคิดเอสอีเอ็มเพียงอย่างเดียว ผลการวิจัยก็จะได้แค่รู้ว่า “อะไรคือเหตุ อะไรคือผล” เหมือนกับการมีแค่ “ทุกข์และสมุทัย” แต่ยังไม่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้ ดังนั้น หากมีการนำ 2 แนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ร่วมกัน การวิจัยนั้น ๆ จะนำไปสู่การแก้ไขแบบครบวงจร เพราะจะรู้ว่า อะไรคือปัญหา อะไรคือสาเหตุของปัญหา อะไรคือการแก้ปัญหา และอะไรคือวิธีการที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาหรือทำให้ปัญหาเหล่านั้นหมดสิ้นไป หากทำได้ดังนี้ ผลของการวิจัยนั้น ๆ ก็จะนำไปสู่การใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. แนวคิดอริยสัจสี่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบการสอน การพัฒนาองค์กร และการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ขณะที่แนวคิดเอสอีเอ็มหรือโมเดลสมการโครงสร้างสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณทางสังคมศาสตร์

2. แนวคิดอริยสัจสี่และแนวคิดเอสอีเอ็มสามารถนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกันได้ในการออกแบบการวิจัยแบบผสมในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยแนวคิดเอสอีเอ็มและแนวคิดเกี่ยวกับทุกข์และสมุทัยในอริยสัจสี่ สามารถนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์เหตุ-ผล ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับนิโรธและมรรคในอริยสัจสี่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างกลยุทธ์หรือวิธีการในการแก้ไขปัญหาวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้

เอกสารอ้างอิง

- Chatmethee, P., Siriwat, C., Srinok, S., and Suwanphuma, S. (2018). Using the method Teaching the Four Noble Truths in Buddhism Grade 6 students at Ban Lak Roi School Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU*, 5(1), 54-65. (in Thai)
- Creswell, J. W. (2005). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*. 2nd Ed. Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Education.
- Creswell, J.W., and Plano Clark, V.L. (2007). *Designing and conducting mixed methods research*. Thousand Oaks: Sage.
- Homfung, C. and Wechasart, K. (2012). Solving conflict problems among characters in spoken Dramas in the Royal Prose Writings of His Majesty King Mongkut: Analysis with the Four Noble Truths. *Journal of Silpakorn Educational Research*, 4(1), 212-225. (in Thai).
- Jöreskog, K.G. and Sorbom, D. (1993). *LISREL 8: User's Reference Guide*. Chicago: Scientific Software International.
- Kujinda, T., Inudom, W., and Phumiphan, S. (2016). Teaching and learning model according to the method of the Noble Truths using collaborative information and communication technology. *Journal of Education Khon Kaen University (Graduate Studies Research)*, 10(4), 84-90. (in Thai)
- Mitaree, N., Thanapanyo, S., and Ngamprakon, S. (2023). Learning management in the form of the 4 Noble Truths. *Journal of Bovorn Multi-Education and Human Social Sciences*, 4(1), 27-37. (in Thai)
- Na Wichian, N., Kittisaknavin, C. and Deesawat, N. (2018). The 4 Noble Truths and organizational development. *Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University*, 13(1), 165-174. (in Thai)
- Phanphruek, S. (2019). Improving the quality of education through national educational testing based on the Four Noble Truths. *Journal of Education Khon Kaen University*, 42(1), 1-20. (in Thai)
- Punyakamo, P. (2024). Abbot of Suphanburi Province. *Interview*, 21 February 2024. (in Thai)
- Royal Gazette. (2019). *Higher Education, Science, Research and Innovation Policy Council Act National Year 2019 (Volume 136, Section 57)*. [Online]. Retrieved on 20 February 2024 from: <https://www.mhesi.go.th/index.php/all-legal/74-act/2204-sdggf.html> (in Thai)
- Suwaphong, N., Thinsandee, T. and Phodam, N. (2020). Developing morality and ethics in students in Northeastern Basic Educational Institution by applying the principles of the Four Noble Truths in relation to student morality projects. *Academic Journal of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus*, 9(1), 430-441. (in Thai)

- Wikipedia. (2024). *The 4 Noble Truths*. [Online]. Retrieved on 22 February 2024 from:
https://th.wikipedia.org/wiki/อริยสัจ_4 (in Thai)
- Wiratchai, N. (1999). *Lisrel model: statistical analysis for research*. 3rd rd. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Yasachato, S., and Piyasilo, S. (2023). Creating happiness from Dhamma principles of the 4 Noble Truths. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*, 9(3), 2023. (in Thai)
- Yurarach, S. (2016). The Development of Causal Relationship Model of the Utilization of Quality Assessment Results in Developing the Private Higher Education Institution. *Journal of Education of STOU*, 8(2), 87-107. (in Thai)

การยกระดับผลการดำเนินงานของธุรกิจในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก: บทบาทในการส่งผ่านของความยืดหยุ่นของซัพพลายเชน

วันทนี เมฆวิไล¹, วิสวะ วนะวงษ์^{2,*}

^{1,2}วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Received: 16 October 2023

Revised: 27 March 2024

Accepted: 15 May 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาระดับผลการดำเนินงานทางธุรกิจ ความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์ และความยืดหยุ่นของซัพพลายเชนของธุรกิจในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และ (2) เพื่อศึกษาบทบาทในการส่งผ่านของความยืดหยุ่นของซัพพลายเชนที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการที่อยู่ในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก จำนวน 360 บริษัท โดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามพื้นที่ โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และโมเดลสมการโครงสร้าง ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับผลการดำเนินงานทางธุรกิจ ความไม่แน่นอนของสภาพแวดล้อม ความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์ และความยืดหยุ่นของซัพพลายเชนอยู่ในระดับมาก และ (2) ความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์และซัพพลายเชนมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ และความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความยืดหยุ่นของซัพพลายเชน ข้อค้นพบดังกล่าว สามารถเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกของประเทศไทยปรับปรุงผลการดำเนินงานของธุรกิจ และหน่วยงานของรัฐสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปกำหนดเป็นนโยบายสำหรับช่วยเหลือผู้ประกอบการ รวมถึงนักวิชาการและผู้สนใจสามารถนำผลการวิจัยไปศึกษาและทำการวิจัยเพิ่มเติมในอนาคต

คำสำคัญ: ผลการดำเนินงานของธุรกิจ ความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์ ความยืดหยุ่นของซัพพลายเชน ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: wissawa.au@ssru.ac.th

The Enhancement of Business Performance in Eastern Special Economic Zone: A Mediating Role of Supply Chain Flexibility

Wanthanee Mekwilai¹, Wissawa Aunyawong^{2,*}

^{1,2}College of Logistics and Supply Chain, Suan Sunandha Rajabhat University

Received: 16 October 2023

Revised: 27 March 2024

Accepted: 15 May 2024

Abstract

This research aimed (1) to study the levels of Business Performance (BP), Logistics Flexibility (LF), and Supply Chain Flexibility (SCF), and (2) to study the mediating role of SCF on BP. The sample consisted of 360 entrepreneurs of businesses in EEC. The stratified random sampling by area was used. The questionnaires were distributed, and data were analyzed with Confirmatory Factor Analysis and Structural Equation Modeling. The research findings revealed that: (1) the levels of BP, EU, LF, and SCF were at a high level, and (2) LF and SCF had a direct positive effect on BP and LF had a positive direct effect on SCF. Such findings can be used as guidelines for improving their business performances. Moreover, Government agencies can use the results of this study to formulate policies for helping entrepreneurs. Academicians and interested people can study the research findings and conduct further research.

Keywords: Business Performance, Logistics Flexibility, Supply Chain Flexibility, Eastern Economic Corridor

* Corresponding Author; E-mail: wissawa.au@ssru.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพในปัจจุบันของประเทศไทยนั้นมีการเติบโตทางเศรษฐกิจแบบชะลอตัวและอยู่ในระดับต่ำ โดยมีปัจจัยสำคัญจากการพึ่งพาต่างประเทศสูงทั้งด้านการค้าและเทคโนโลยี การลงทุนจึงทำให้ความผันผวนของเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าสำคัญอย่าง สหรัฐอเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่น ส่งผลกระทบต่อสถานะเศรษฐกิจการค้า และการลงทุนในไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (Nuakaw et al., 2021; Sommanawat et al., 2021) อีกด้านหนึ่ง ไทยต้องเผชิญคู่แข่งจากประเทศที่มีต้นทุนแรงงานที่ต่ำกว่า อาทิ จีนรวมถึงประเทศในภูมิภาคอาเซียนด้วยกัน ได้แก่ อินโดนีเซียและเวียดนาม ทำให้ไทยสูญเสียความได้เปรียบจากการใช้ปัจจัยการผลิตแบบแรงงานเข้มข้น (Labor Intensive) ในการแข่งขันไป (Soonthornpipit et al., 2020; Yuyangyuen and Aunyawong, 2023)

ดังนั้น ไทยจึงจำเป็นต้องยกระดับประเทศไปสู่การผลิตและบริการในระดับสูงขึ้น ขณะเดียวกันรายได้ประชากรของไทยถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มรายได้ปานกลางระดับสูง (Upper Middle Income) ตามเกณฑ์ของธนาคารโลก หรือมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี (GNI per Capita) ตั้งแต่ 4,125 เหรียญสหรัฐฯ แต่ไม่เกิน 12,736 เหรียญสหรัฐฯ และจากข้อมูลล่าสุดใน พ.ศ. 2563 ไทยมีรายได้เฉลี่ยประชากรต่อคนต่อปีจำนวน 5,720 เหรียญสหรัฐฯ หรือประมาณ 1.7 แสนบาทต่อคนต่อปี และหากไทยต้องการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วนั้น ต้องมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีมากกว่า 12,736 เหรียญสหรัฐฯ หรือ 4.5 แสนบาทโดยประมาณ ซึ่งหากประเทศยังคงใช้กระบวนการผลิตโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีในระดับเดียวกับที่เป็นอยู่อย่างปัจจุบันนี้คงต้องใช้ระยะเวลาอีกยาวนานในการหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง Middle (Income Trap) เพื่อยกระดับสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้สูง (High Income) (National Statistical Office, 2020) ทั้งนี้ ทิศทางการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อการก้าวพ้นจากประเทศรายได้ปานกลางสู่ประเทศรายได้สูงนั้นไม่สามารถใช้วิธีการผลิตในปริมาณมากด้วยแรงงานต้นทุนต่ำแบบเดิมได้ แต่ต้องปรับสู่การยกระดับการผลิตสินค้าและบริการที่เน้นการใช้ทุนด้านเทคโนโลยี นวัตกรรมและทุนมนุษย์มากขึ้น (Kerdpitak et al., 2023; Wisedsin et al., 2020) ดังนั้น ประเทศจึงต้องมีการลงทุนที่สูงขึ้นเพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับกิจกรรมการจัดการซัพพลายเชน เพื่อรองรับความต้องการที่หลากหลายทั้งแบบทั่วไปและแบบเฉพาะเจาะจง ปัจจุบันบุคคลและองค์กรครอบคลุมมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนรองรับความต้องการทั้งภายในประเทศและต่างประเทศได้เสมือนเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่มูลค่าของโลก (Waiyawuththanapoom et al., 2023; Tirastittam et al., 2020)

ดังนั้น รัฐบาลจึงได้มีนโยบายการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยต้องการการทำงานเชิงบูรณาการให้กับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และบรรลุวิสัยทัศน์ของประเทศ ทั้งในด้านความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล โดยกำหนดให้พื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง ได้รับการพัฒนาไปเป็นเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกอย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็ว เพื่อเป็นแกนนำในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และการพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ (Office of the Eastern Special Development Zone Policy Committee, 2021; Prachayapipat et al., 2022)

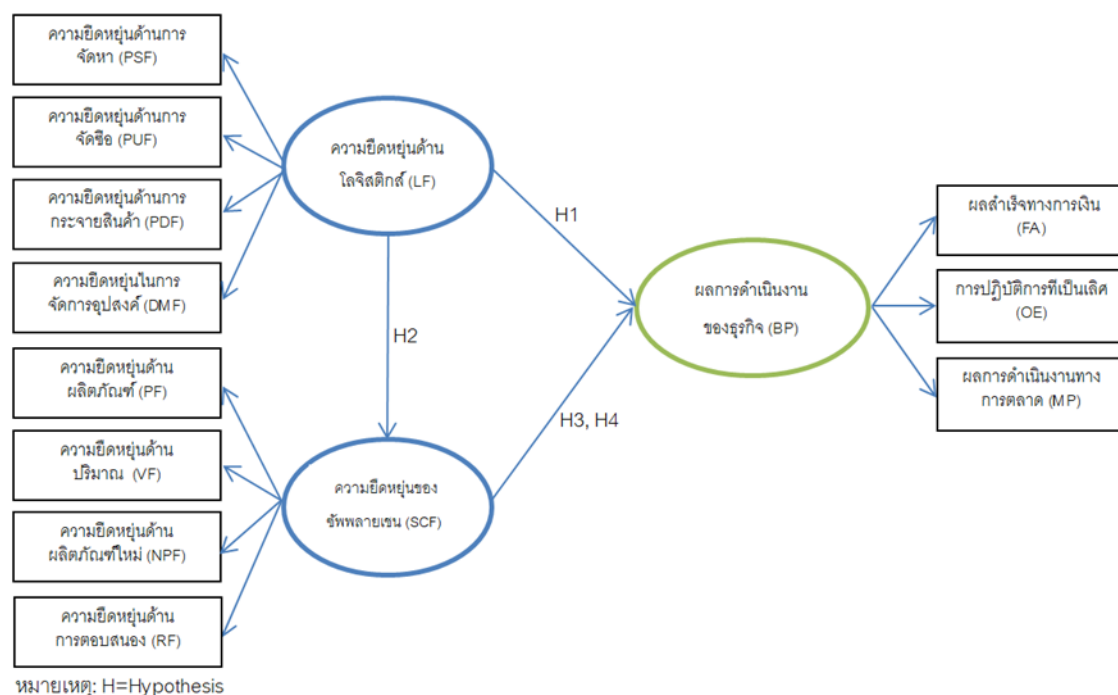
นอกจากนั้น จากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้ประเทศ สังคม และชุมชนในแต่ละระดับมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพราะโลกาภิวัตน์กำลังส่งผลให้โลกมีการเชื่อมโยงกันโดยผ่านกระบวนการค้าเสรี การลงทุนทางอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ตลอดจนการสื่อสารด้วยสื่อต่าง ๆ (Sooksai et al., 2022; Hiranphaet et al. 2023) นอกจากนี้ การเคลื่อนย้ายของแรงงานและเงินทุนมักจะเกิดขึ้นจากการพัฒนา หรือการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างพื้นฐานของประเทศหรือสังคมนั้น ๆ ด้วย (Vlados and Chatzinikolaou, 2024) ดังนั้น เมื่อจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยองเป็นเมืองที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้จากผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ และจังหวัดระยองเองก็ยังมีพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเรื่องของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน หรือการลงทุนทางด้านโครงสร้างพื้นฐานของรัฐบาลหลัก ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยองดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ดังนั้น จึงมีธุรกิจหลักไหลเข้ามาตามการพัฒนา หรือตามความเจริญ ทั้งที่ได้เข้ามาแบบชั่วคราว หรือระยะยาว ธุรกิจใดไม่มีการปรับตัวเพื่อสร้างความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์ (Logistics Flexibility) และความยืดหยุ่นของซัพพลายเชน (Supply Chain Flexibility) ก็จะไม่สามารถอยู่รอดได้ในสภาวะการแข่งขันสูงเช่นนี้ (Maharjan and Kato, 2024)

นอกจากนั้น จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่า การศึกษาด้านโลจิสติกส์และซัพพลายเชนของธุรกิจในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกของประเทศไทยมุ่งเน้นในด้านการจัดการซัพพลายเชนทั่วไป การบูรณาการซัพพลายเชน ประสิทธิภาพการขนส่ง สมรรถนะโลจิสติกส์ โลจิสติกส์สีเขียว เทคโนโลยีด้านโลจิสติกส์ และโลจิสติกส์ท่องเที่ยว เป็นต้น (Horadal, K. et al. 2023; Watcharachawakul, S., et al. 2023; Buthphorm, 2023; China ASEAN Studies, 2020; Pattanasiri and Chaiyakul, 2022; Voraseyanont and Amali, 2020) ซึ่งขาดการศึกษาเกี่ยวกับความยืดหยุ่นทั้งในด้านซัพพลายเชนและโลจิสติกส์ ทำให้ผู้ประกอบการในจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และ ระยองยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลยุทธ์ความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์และซัพพลายเชน ดังนั้น การศึกษานี้จึงมุ่งศึกษารูปแบบความยืดหยุ่นทั้งในด้านซัพพลายเชนและโลจิสติกส์ที่สามารถพัฒนาผลการดำเนินงานของธุรกิจในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกที่สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐและสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อการก้าวพ้นจากประเทศรายได้ปานกลางสู่ประเทศรายได้สูง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับผลการดำเนินงานทางธุรกิจ ความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์ และความยืดหยุ่นของซัพพลายเชนของธุรกิจในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก
2. เพื่อศึกษาบทบาทในการส่งผ่านของความยืดหยุ่นของซัพพลายเชนที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการหลายท่าน ผู้วิจัยจึงนำมาเขียนเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

H1: ความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ

H2: ความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความยืดหยุ่นของซัพพลายเชน

H3: ความยืดหยุ่นของซัพพลายเชนมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ

H4: ความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ โดยส่งผ่านความยืดหยุ่นของซัพพลายเชน

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสาเหตุ (Cause-Effect Research) ที่มุ่งศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรแฝง (Latent Variable) ตัวแปรสังเกตได้ (Observed Variable) ตลอดจนอิทธิพลทางตรง (Direct Effect) และอิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) ของรูปแบบความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์และความยืดหยุ่นของซัพพลายเชนที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ บริษัทจำนวน 72,629 รายที่จดทะเบียนจัดตั้งในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Department of Business Development, 2021) โดยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บริษัทที่จดทะเบียนจัดตั้งในพื้นที่

ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก จำนวน 360 บริษัท จากการคำนวณขนาดตัวอย่างไม่น้อยกว่า 20 เท่าของตัวแปรสังเกตในโมเดล (Hair et al., 2010) โดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ตามพื้นที่จังหวัด

เครื่องมือวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์ ความยืดหยุ่นของซัพพลายเชน และผลการดำเนินงานของธุรกิจ จากนั้นนำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย กำหนดนิยามเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบขั้นต้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เพื่หาค่าดัชนีของความสอดคล้อง (Index of Objective-Congruence: IOC) ซึ่งข้อคำถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 0.80 และหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการทดสอบวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (Try out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงของงานวิจัย จำนวน 30 ชุด ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง โดยมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาทำการเก็บข้อมูลจากผู้บริหารธุรกิจในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก โดยมีแผนขั้นตอนในการเก็บข้อมูลเริ่มจากจัดเจ้าหน้าที่ออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ตามแต่ละจังหวัด ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง เพื่อรับผิดชอบในพื้นที่ที่แตกต่างกัน จากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ในการกรอกแบบสอบถาม พร้อมเช็คจำนวนของแบบสอบถามให้ครบตามจำนวนที่ต้องการ และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทราบลักษณะการแจกแจงของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าความเบ้ (Skewness) ค่าความโด่ง (Kurtosis) ค่าต่ำสุด (Min) ค่าสูงสุด (Max)
2. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient)
3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน ใช้การวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุ (Structural Equation Modeling: SEM) ของปัจจัยเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 พบว่า ตัวแปรความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์ (LF) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .14 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.51 – 4.50

ตัวแปรความยืดหยุ่นของซัพพลายเชน (SCF) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .09 เมื่อพิจารณารายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.51 – 4.50

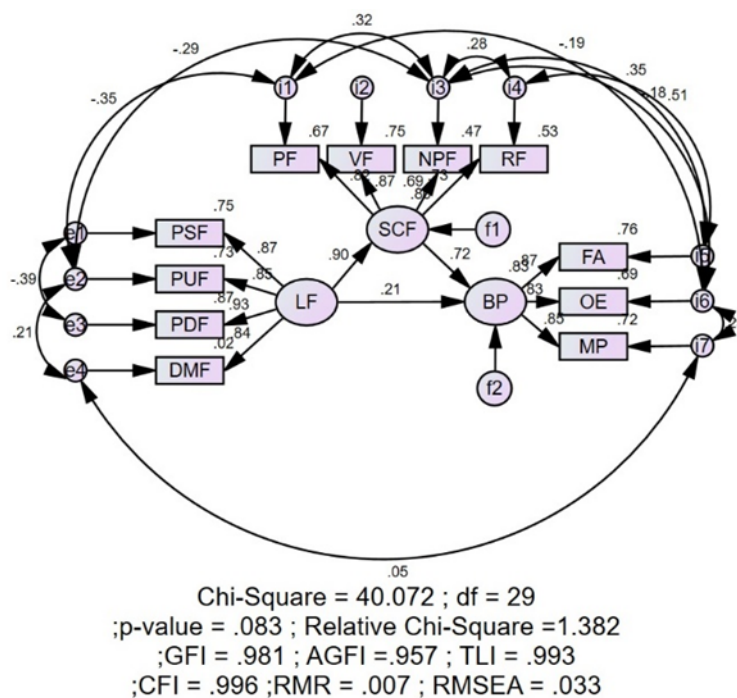
ตัวแปรผลการดำเนินงานของธุรกิจ (BP) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .08 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.51 – 4.50

นอกจากนั้น ค่าความเบ้ (Skewness) มีค่าอยู่ระหว่าง -3 ถึง +3 และค่าความโด่ง (Kurtosis) มีค่า < 8 แสดงว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ (Kline, 2005) ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาระดับของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปร	$\bar{X}$	SD	Sk	Ku	ความหมาย
1. ความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์ (LF)					
1.1 ความยืดหยุ่นในการจัดหาวัตถุดิบ (PSF)	4.23	.59	-.702	.289	มาก
1.2 ความยืดหยุ่นในการจัดซื้อวัตถุดิบ (PUF)	4.02	.63	-.487	.085	มาก
1.3 ความยืดหยุ่นในการกระจายสินค้า (PDF)	4.15	.59	-.740	.857	มาก
1.4 ความยืดหยุ่นในการจัดการอุปสงค์ (DMF)	4.35	.48	-.312	.628	มาก
รวมเฉลี่ย	4.19	.14			มาก
2. ความยืดหยุ่นของซัพพลายเชน (SCF)					
2.1 ความยืดหยุ่นด้านผลิตภัณฑ์ (PF)	4.31	.63	-.903	1.637	มาก
2.2 ความยืดหยุ่นด้านปริมาณ (VF)	4.24	.63	-.875	1.443	มาก
2.3 ความยืดหยุ่นด้านผลิตภัณฑ์ใหม่ (NPF)	4.45	.54	-.879	1.475	มาก
2.4 ความยืดหยุ่นด้านการตอบสนอง (RF)	4.33	.59	-.652	1.420	มาก
รวมเฉลี่ย	4.33	.09			มาก
3. ผลการดำเนินงานของธุรกิจ (BUSP)					
3.1 ผลสำเร็จทางการเงิน (FA)	4.28	.52	-.411	1.297	มาก
3.2 การปฏิบัติการที่เป็นเลิศ (OE)	4.16	.67	-.454	1.905	มาก
3.3 ผลการดำเนินงานทางการตลาด (MP)	4.14	.70	-.580	1.407	มาก
รวมเฉลี่ย	4.19	.08			มาก

2. จากตารางที่ 2 และภาพที่ 2 ซึ่งแสดงผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลด้วยการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่า Chi-Square (CMIN) = 40.072, df = 29, p-value = .083 กล่าวคือ ค่า χ^2 ไม่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ $\chi^2 / df = 1.382$ ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 2 อีกทั้ง ค่าดัชนี GFI = .981, AGFI = .957, TLI = .993, CFI = .996 มีค่าเข้าใกล้ 1 และค่าดัชนี RMR = .033, RMSEA = .007 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงว่าโมเดลมีความตรงเชิงโครงสร้าง (Diamantopoulos & Siguaw, 2000) สำหรับค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรทุกตัวมีค่าเป็นบวก และแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ความยืดหยุ่นในการกระจายสินค้า (PDF) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .930 และตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ ความยืดหยุ่นด้านผลิตภัณฑ์ใหม่ (NPF) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .686

ภาพที่ 2 โมเดลสมการโครงสร้างของความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์และความยืดหยุ่นของซัพพลายเชน
 ที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดด้วยการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง

ตัวแปร	β	S.E.	t (C.R.)	R ²
1. ความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์ (LF)				
1.1 ความยืดหยุ่นในการจัดหาวัตถุดิบ (PSF)	.867	.043	21.758***	.753
1.2 ความยืดหยุ่นในการจัดซื้อวัตถุดิบ (PUF)	.854	.043	22.612***	.730
1.3 ความยืดหยุ่นในการกระจายสินค้า (PDF)	.930	< - - >	< - - >	.865
1.4 ความยืดหยุ่นในการจัดการอุปสงค์ (DMF)	.837	.048	22.550***	.719
2. ความยืดหยุ่นของซัพพลายเชน (SCF)				
2.1 ความยืดหยุ่นด้านผลิตภัณฑ์ (PF)	.816	.049	19.138***	.665
2.2 ความยืดหยุ่นด้านปริมาณ (VF)	.866	< - - >	< - - >	.751
2.3 ความยืดหยุ่นด้านผลิตภัณฑ์ใหม่ (NPF)	.686	.046	14.603***	.571
2.4 ความยืดหยุ่นด้านการตอบสนอง (RF)	.730	.048	16.264***	.633
3. ผลการดำเนินงานของธุรกิจ (BP)				
3.1 ผลสำเร็จทางการเงิน (FA)	.871	.038	19.983***	.759
3.2 การปฏิบัติการที่เป็นเลิศ (OE)	.832	.041	22.974***	.692
3.3 ผลการดำเนินงานทางการตลาด (MP)	.848	< - - >	< - - >	.719

Chi-Square (CMIN) = 40.072, df = 29, p-value = .083, χ^2/df = 1.382,

GFI = .981, AGFI = .957, TLI = .993, CFI = .996, RMR = .033, RMSEA = .007

หมายเหตุ : หมายถึง β คำนวณหาค่าประกอบมาตรฐาน, R² หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย, เครื่องหมาย < - - > หมายถึง พารามิเตอร์บังคับ
 จึงไม่รายงานค่า S.E. และ t (C.R.), *** p<.001

นอกจากนั้น ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของตัวแปร (R^2) ซึ่งอธิบายถึงความแปรปรวนร่วมของโมเดลการพัฒนาผลการดำเนินงานของธุรกิจภายใต้ความไม่แน่นอนของสภาพแวดล้อมในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก มีค่าตั้งแต่ .571 ถึง .865 และสามารถแยกอธิบายในแต่ละองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ได้ดังนี้

1. ความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์ (LF) ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .730 ถึง .865 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทุกตัว ซึ่งตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ ความยืดหยุ่นในการกระจายสินค้า (PDF) ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .930 และมีความแปรผันร่วมกับองค์ประกอบมากกว่าตัวแปรอื่น ($R^2 = .865$)

2. ความยืดหยุ่นของซัพพลายเชน (SCF) ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .571 ถึง .751 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทุกตัว ซึ่งตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ ความยืดหยุ่นด้านปริมาณ (VF) ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .866 และมีความแปรผันร่วมกับองค์ประกอบมากกว่าตัวแปรอื่น ($R^2 = .751$)

3. ผลการดำเนินงานของธุรกิจ (BP) ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .692 ถึง .759 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทุกตัว ซึ่งตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ ผลสำเร็จทางการเงิน (FA) ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .871 และมีความแปรผันร่วมกับองค์ประกอบมากกว่าตัวแปรอื่น ($R^2 = .759$)

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาโมเดลการพัฒนาผลการดำเนินงานของธุรกิจในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ประกอบด้วยปัจจัย 3 ตัวแปร ได้แก่ ความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์ ความยืดหยุ่นของซัพพลายเชน และผลการดำเนินงานของธุรกิจ โดยทั้ง 3 ตัวแปรมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจัยทั้ง 3 ตัวแปรนี้ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการประกอบการธุรกิจในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกของประเทศไทย (Aunyawong et al., 2020) ซึ่งความยืดหยุ่นของซัพพลายเชน โดยเฉพาะความยืดหยุ่นด้านผลิตภัณฑ์ใหม่เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ในปัจจุบันบริษัทมุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ โดยใช้ต้นทุนไม่สูง และใช้เวลาไม่นานในการผลิตสินค้าใหม่ (Puriwat and Hoonsoopon, 2021)

2. ผลการพัฒนาและทดสอบแบบจำลองความสัมพันธ์โมเดลสมการโครงสร้าง พบว่า

2.1 ความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ (H1) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผลการวิจัย พบว่า ความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์ช่วยให้บริษัทให้บริการลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพ ตัวอย่างเช่นในกรณีที่ความต้องการเพิ่มขึ้นอย่างไม่คาดคิด การบริการขนส่งที่ยืดหยุ่นของบริษัทจะสามารถจัดการกับระดับสินค้าคงคลังที่ลูกค้าต้องพกพาได้ บริษัทที่มีตัวเลือกที่ยืดหยุ่นในการให้บริการโลจิสติกส์จะสามารถรักษาลูกค้าเดิมและดึงดูดลูกค้าใหม่ได้เนื่องจากพวกเขาสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าพิเศษในตลาดได้ ทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ นอกจากนี้ ความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์จะช่วยให้องค์กรธุรกิจลดต้นทุนในการบริหารจัดการได้ ไม่ว่าจะเป็นต้นทุนการจัดการคลังสินค้า ต้นทุนการบริหารสินค้าคงคลัง และต้นทุนการขนส่ง ซึ่งจะทำให้ผลประกอบการของบริษัทมีกำไรที่สูงขึ้น นอกจากนี้ ความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์ยังช่วย

ให้องค์กรธุรกิจสามารถส่งสินค้าได้ตรงตามกำหนดเวลา ด้วยเอกสารสารการขนส่งที่ถูกต้องสมบูรณ์ อันจะนำไปสู่ยกระดับผลการดำเนินงานของธุรกิจและซัพพลายเชนได้ (Prataviera et al., 2022; Sangchareontham and Aunyawong, 2023; Maharjan and Kato, 2024)

2.2 ความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความยืดหยุ่นด้านซัพพลายเชน เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ (H2) ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ความยืดหยุ่นด้านการกระจายสินค้าทำให้องค์กรสามารถบริหารสินค้าคงคลัง บรรจุสินค้า จัดการคลังสินค้า และการขนส่งสินค้าสำเร็จรูปตามความต้องการของลูกค้าอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ อาจรวมถึงการกระจายวัตถุดิบและข้อมูลข่าวสาร ซึ่งความสามารถนี้เป็นการตอบสนองต่อกลยุทธ์ที่สำคัญ เพราะจะทำให้ลูกค้ารับรู้ถึงความรวดเร็วในการขนส่งและคุณภาพของการขนส่ง สร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า รวมทั้ง ความยืดหยุ่นด้านการจัดการอุปสงค์ จะช่วยให้บริษัทสามารถคัดเลือกซัพพลายเออร์เพื่อซื้อสินค้าและบริการได้อย่างยืดหยุ่น มีคุณภาพ ราคาสมเหตุสมผล จะส่งผลให้สามารถจัดส่งสินค้าและบริการได้ตรงตามเวลาที่กำหนดไว้และต้นทุนต่ำ รวมทั้ง บันทึกปริมาณและตำแหน่งของสินค้าคงคลังที่คลังวัสดุอย่างถูกต้อง เป็นหนึ่งในองค์ประกอบของความยืดหยุ่นของซัพพลายเชน (Srisawat and Aunyawong, 2021; Kamalahmadi et al., 2022; Khanuja and Jain, 2023)

2.3 ความยืดหยุ่นของซัพพลายเชนมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ (H3) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ความยืดหยุ่นของซัพพลายเชนสามารถช่วยให้บริษัทรองรับเวลาจัดส่งที่แตกต่างกัน รวมทั้ง สถานที่จัดส่งและปริมาณการจัดส่งที่หลากหลาย ได้ตามความต้องการของลูกค้าเฉพาะกรณีรองรับสถานที่จัดส่งที่หลากหลายได้ ในกรณีที่ลูกค้าต้องการเป็นพิเศษ นอกจากนั้น ยังทำให้บริษัทสามารถจัดการกับคำขอพิเศษของลูกค้าในการจัดส่งได้ เช่น ให้บริการลูกค้าอย่างหลากหลาย มีช่องทางจัดจำหน่ายสินค้าให้ลูกค้าเลือกอย่างหลากหลาย เป็นต้น โดยโครงสร้างช่องทางการจัดจำหน่ายทางกายภาพสามารถถูกปรับเปลี่ยนได้อย่างง่ายดายเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาด การแข่งขัน และภาวะธุรกิจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การยกระดับผลการดำเนินงานของธุรกิจ (Shukor et al., 2021; Khanuja and Jain, 2022; Jum'a and Bushnaq, 2024)

2.4 ความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ โดยมีอิทธิพลส่งผ่านความยืดหยุ่นของซัพพลายเชนเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ (H4) สอดคล้องกับผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 และ 3 ซึ่งเชื่อมโยงกัน ได้แก่ ความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความยืดหยุ่นด้านซัพพลายเชนและความยืดหยุ่นของซัพพลายเชนมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ ช่วยให้การศึกษานี้สามารถพิจารณาอิทธิพลส่งผ่านได้ (Hayes, 2017)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้ประกอบการควรสร้างความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์ให้กับธุรกิจ โดยมุ่งเน้นไปที่เรื่องการจัดการอุปสงค์หรือความต้องการของลูกค้าเป็นหลัก เนื่องจากในสภาวะความไม่แน่นอนต่าง ๆ ล้วนส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของลูกค้าซึ่งจะสร้างความผันผวนให้กับอุปสงค์ของธุรกิจอย่างมาก หากธุรกิจสามารถสร้างความยืดหยุ่นตามความต้องการของลูกค้าได้ จะสามารถยกระดับผลการดำเนินงานของธุรกิจให้ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นได้และเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันได้ในระยะยาว

1.2 ผู้ประกอบการควรสร้างความยืดหยุ่นในซัพพลายเชน โดยเน้นในเรื่องความสามารถในการวิจัยและพัฒนาเพื่อเป็นพื้นฐานนำไปสู่ความยืดหยุ่นในเรื่องผลิตภัณฑ์ใหม่ ทั้งในมิติของความทันสมัยของผลิตภัณฑ์ ต้นทุนในการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนแบ่งตลาด คู่แข่งขันทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงการวิจัยในเรื่องพฤติกรรมผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะสามารถปรับเปลี่ยนคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองตลาดได้อย่างทันท่วงที

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1. งานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความยืดหยุ่นด้านโลจิสติกส์และซัพพลายเชน ได้แก่ ความร่วมมือในซัพพลายเชน (Supply Chain Collaboration) รวมทั้งการต่อยอดนวัตกรรมด้านซัพพลายเชน (Supply Chain Innovation) โดยการนำโซลูชันอัตโนมัติไปใช้ตั้งแต่หุ่นยนต์ไปจนถึงซอฟต์แวร์การจัดการคลังสินค้า ในขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การผลิต การจัดเก็บ และการขนส่งสินค้าภายใน เป็นต้น เพื่อนำไปสู่การยกระดับผลการดำเนินงานของธุรกิจ

2.2 งานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่มีความละเอียด กลุ่มเล็ก และครบถ้วนมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการพัฒนาผลการดำเนินงานธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Aunyawong, W., Wararatchai, P. and Hotrawaisaya, C. (2020). The Influence of Supply Chain Integration on Supply Chain Performance of Auto-Parts Manufacturers in Thailand: A Mediation Approach. *International Journal of Supply Chain Management*, 9(3), 578-590.
- Buthphorm, O. (2023). Evaluating English Proficiency Requirement for Logistics Core Competency: CEFR Framework for Entry-Level Logisticians in Thailand's EEC Context. *Asia Social Issues*, 17(2), e262134.
- China ASEAN Studies. (2020). BRI in New Normal of COVID-19: The Case of Thailand. *Journal of ASEAN PLUS Studies*, 1(2), 1-13.
- Department of Business Development. (2021). *Business information in the Eastern Economic Corridor development area*. Bangkok: Ministry of Commerce. (in Thai)
- Diamantopoulos, A. and Siguaw, J.A. (2000). *Introducing LISREL*. London: Sage Publications.
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J. and Anderson, R.E. (2010). *Multivariate Data Analysis*. 7th Ed. New York, USA: Pearson.
- Hayes, A.F. (2017). *Introduction to Mediation, Moderation, and Conditional Process Analysis: A Regression-Based Approach*. New York, USA: Guilford Press.
- Hiranphaet, A., Sooksai, T., Chumkad, K., Aunyawong, W. and Nammakhunt, A. (2023). The development of tourism route information media model of Ban Nai Wong Tai Community Enterprise, La-un District, Ranong Province: GI Durian. *Scandinavian Journal of Information Systems*, 35(1), 109-116.

- Horadal, K., Lertpatcharapong, R. and Niyom, P. (2023). Factors affecting health tourism logistics management in the Eastern Economic Corridor Area (EEC). *Journal of Interdisciplinary Buddhism*, 1(1), R1061.
- Jum'a, L. and Bushnaq, M. (2024). Investigating the role of flexibility as a moderator between supply chain integration and firm performance: the case of manufacturing sector. *Journal of Advances in Management Research*, 21(2), 203-227.
- Kamalahmadi, M., Shekarian, M. and Mellat Parast, M.M. (2022). The impact of flexibility and redundancy on improving supply chain resilience to disruptions. *International Journal of Production Research*, 60(6), 1992-2020.
- Kerdpitak, C., Kerdpitak, N., Tirastittam, P., Aunyawong, W. and Chantranon, S. (2023). Innovation performance of Thai drugs making industry in Thailand. *International Journal of Multicultural Education*, 25(2), 224-238.
- Khanuja, A. and Jain, R.K. (2022). The mediating effect of supply chain flexibility on the relationship between supply chain integration and supply chain performance. *Journal of Enterprise Information Management*, 35(6), 1548-1569,
- Khanuja, A. and Jain, R.K. (2023). The conceptual framework on integrated flexibility: an evolution to data-driven supply chain management. *The TQM Journal*, 35(1), 131-152.
- Kline, R.B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling*. 2nd Ed. New York, USA: Guilford Press.
- Maharjan, R. and Kato, H. (2024). Can logistics and supply chain resilience strategies minimize the impacts of disruptions: evidence from Japan. *The International Journal of Logistics Management*, <https://doi.org/10.1108/IJLM-12-2022-0487>.
- National Statistical Office (2020). *Income per capita*. Retrieved on February 13, 2022 from <https://opendata.data.go.th/dataset/nso2598>.
- Nualkaw, S., Wararatchai, P., Sommanawat, K. and Aunyawong, W. (2021). Service value of transportation service providers for e-commerce products in the new economy era: creativity, society and environment. *Psychology and Education Journal*, 58(4), 2016-2023.
- Office of the Eastern Special Development Zone Policy Committee. (2021). *Overview of EEC development*. Retrieved on 13 February 2022, from: <https://www.eeco.or.th/th/eec-development-pla>.
- Pattanasiri, S. and Chaiyakul, T. (2022). Causal Relationships Model for Total Quality Management, Supply Chain Management, and Organizational Performance: the Automotive and Automotive Parts Industries in the Eastern Economic Corridor (EEC), Thailand. *Asia Social Issues*, 16(1), e254783.

- Prachayapipat, M., Wararatchai, P., Aunyawong, W. and Panjakajornsak, V. (2022). The effect of stakeholder on sustainable supply chain performance of road transportation service providers in Thailand: the mediating role of green supply chain management practices. *Journal of Optoelectronics Laser*, 41(4), 184-190.
- Prataviera, L.B., Creazza, A., Melacini, M. and Dallari, F. (2022). Heading for tomorrow: resilience strategies for post-COVID-19 grocery supply chains. *Sustainability*, 14(4), 1942.
- Sangchareontham, P. and Aunyawong, W. (2023). The effect of supply chain integration on supply chain performance of Thai paper manufacturers: mediation effects of service competency and logistics flexibility. *Tec Empresarial*, 18(2), 1556-1568.
- Sommanawat, K., Hotrawaisaya, C., Waiyawuththanapoom, P., Srisawat, S., Aunyawong, W. and Jermstittiparsert, K. (2021). The role of technological management, idea implementation, sustainable process innovation and logistic competency. *Journal of Management Information and Decision Sciences* 24(1S), 1-13.
- Sooksai, T., Aunyawong, W., Shaharudin, M.R., Poolsawad, K. and Prapairak, J. (2022). Digital development to strengthen tourism supply chain potential of participatory community-based tourism enterprises. *International Journal of Mechanical Engineering*, 7(5), 455-461.
- Soonthornpipit, H., Kortana, T. and Aunyawong, W. (2021). Expansion Opportunities of Community Enterprises in Thailand to China. *Psychology and Education Journal*, 57(8), 86-97.
- Srisawat, S. and Aunyawong, W. (2021). Development of business performance under environmental uncertainty: lesson from Thailand's Eastern Economic Corridor. *International Journal of Entrepreneurship*, 25(5), 1-10.
- Tirastittam, P, Jermstittiparsert, K., Waiyawuththanapoom, P. and Aunyawong, W. (2020). Strategic leadership, organizational innovativeness and the firm supply performance: The mediating role of information technology capability. *International Journal of Supply Chain Management*, 9(2), 291-299.
- Tiwari, A. K., Tiwari, A., Samuel, C. and Bhardwaj, P. (2015). A Literature Review on Empirical Studies In Supply Chain Flexibility. *IJAMS*, 15(2), 93-104.
- Vlados, C. and Chatzinikolaou, D. (2024). The emergence of the new globalization: the approach of the evolutionary structural triptych. *Journal of Global Responsibility*, <https://doi.org/10.1108/JGR-04-2023-0063>
- Voraseyanont, P. and Amali, H. (2020). Industry Policies, Logistics 4.0 and Competitiveness Development of Manufacturers in Thailand's Eastern Economic Corridor. *Thammasat Review*, 23(1), 40-69.

- Waiyavat, C., Wararatchai, P. and Aunyawong, W. (2022). Transformational leadership and customer loyalty affecting supply chain performance of Thailand logistics service providers. *Journal of Optoelectronics Laser*, 41(5), 360-369.
- Waiyawuththanapoom, P., Aunyawong, W., Poolsawad, K., Thumawongchai, V., Boonrattanakittibhumi, C. and Jermisittiparsert, K. (2023). The relationship between supply chain management activities and firm performance with the mediating and moderating effect. *Uncertain Supply Chain Management*, 11(1), 375-382.
- Watcharachawakul, S., Limcharoen, K. and Friestad, P. (2023). Factors in logistics management and service quality which affects the efficiency of transporting goods in the Eastern Special Development Zone (EEC). *Journal of MCU Kanchana Review*, 3(2), 94-109. (in Thai)
- Watcharachawakul, S., Limcharoen, K., Friestad, P. (2023). Factors in logistics management and service quality which affects the Efficiency of freight transportation in the Eastern Economic Corridor (EEC). *Journal of MCU Kanchana Review*, 3(2), 94-109. (in Thai)
- Wisedsin, T., Jermisittiparsert, K., Thitrat, P. and Aunyawong, W. (2020). Role of advanced manufacturing technology, human capital and employee empowerment to enhance manufacturing industry supply chain performance. *International Journal of Supply Chain Management*, 9(2), 411-418.
- Yuyangyuen, M. and Aunyawong, W., (2023). Casual factors affecting supply chain performance of Thailand seafood manufacturers. *Central European Management Journal*, 31(1), 125-132.

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลดงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

พัชรี กล่อมเมือง^{1,*}, ณัฏฐา เกิดทรัพย์², วชิรินทร์ อินทพรหม³, วณิศา ศิริวรสกุล⁴, พัลลภณ ลินนท์⁵

^{1,2,3,4,5}สาขาวิชารัฐศาสตร์ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Received: 08 February 2024

Revised: 08 May 2024

Accepted: 04 June 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือ (1) เพื่อศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ (2) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลดงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ด้วยการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 381 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา และข้อมูลเชิงคุณภาพได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ หน่วยงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดนครนายก และผู้นำชุมชนในพื้นที่ตำบลดงละคร จำนวน 20 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยการตีความเชิงอุปนัย และการวิเคราะห์เชิงตรรกะแล้วใช้การพรรณนาความ ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาพรวมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการตลาดการท่องเที่ยว และด้านแหล่งหรือกิจกรรมท่องเที่ยว โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมุ่งเน้นที่แหล่งหรือกิจกรรมท่องเที่ยว การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว และการตลาดการท่องเที่ยว และ 2) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลดงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ได้แก่ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมท่องเที่ยว การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการตลาดการท่องเที่ยว

คำสำคัญ : การส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลดงละคร จังหวัดนครนายก

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: nongam_patcharee@hotmail.com

Cultural Tourism Promotion of Dong Lakhon Subdistrict of Mueang Nakhon Nayok District in Nakhon Nayok Province

Patcharee Klommuang^{1,*}, Natta Kertsup², Watcharin Inthaprom³,

Wanida Siriworasakul⁴, Panlayamon Sinnang⁵

^{1,2,3,4,5}Political Science and Public Administration Program,

Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University

Received: 08 February 2024

Revised: 08 May 2024

Accepted: 04 June 2024

Abstract

The two objectives of this research were (1) to examine the current state of cultural tourism promotion and (1) to propose guidelines for developing the promotion of cultural tourism in the Dong Lakorn Subdistrict, Mueang Nakhon Nayok District, Nakhon Nayok Province. A sample of 381 individuals participated in the study, providing quantitative data through questionnaires. Qualitative data were collected through interviews with 20 key informants from Tourism Authority of Thailand, Nakhon Nayok Province, and community leaders in Dong Lakorn Subdistrict. Data analysis employed both descriptive statistics for quantitative data and inductive interpretation with logical analysis for qualitative insights. The findings revealed that overall cultural tourism promotion, encompassing service provision, marketing, and tourist activities, was at a high level. The study proposes guidelines for enhancing cultural tourism in Dong Lakorn Subdistrict, including the development of tourist attractions and activities, establishment of cultural tourism routes, provision of services, cultural tourism management, and organization of promotional activities and tourism marketing.

Keywords: Promotion, Cultural Tourism, Dong Lakhon Subdistrict, Nakhon Nayok Province

* Corresponding Author; E-mail: nongam_patcharee@hotmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูงมีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ และสังคมประเทศไทยเป็นอย่างมาก เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ การสร้างงานและการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของการคมนาคมขนส่งรวมถึงการค้าและการลงทุน เมื่อประเทศไทยประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับประเทศสามารถช่วยให้เศรษฐกิจฟื้นตัวได้ในเวลาที่รวดเร็วและมีความอ่อนไหวง่ายจากปัจจัยด้านลบทั้งภายในและภายนอกประเทศโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ (Chuaybamrung, 2009)

สถานการณ์และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เป็นความท้าทายต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทยหลายประเด็น สังคมไทยในปัจจุบันมีความตระหนักถึงความสำคัญของศิลปะ วัฒนธรรม เทศกาล รวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านมากขึ้น ทั้งนี้การตื่นตัวของวัฒนธรรมประกอบกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของในแต่ละพื้นที่เป็นจุดกำเนิดของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังจะเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้กลายเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในยุโรป อีกทั้งประเทศอื่น ๆ ได้พยายามที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศของตนเอง นอกจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะสามารถนำรายได้ เข้าสู่ประเทศและนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจทั้งระดับประเทศและระดับภูมิภาคแล้ว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป สำหรับประเทศไทยแล้ว การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่สร้างรายได้และการจ้างงานให้กับประเทศไทยเป็นอย่างมาก

อย่างไรก็ดีท่ามกลางการแข่งขันของตลาดท่องเที่ยวที่สูงขึ้น กระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงได้รับความสนใจเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวและมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวและได้มีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสืบเนื่องมาเป็นเวลานาน (Department of Tourism, Ministry of Tourism and Sports, 2023) การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมและการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาควบคู่กันซึ่งการรักษามรดกวัฒนธรรมเป็นประโยชน์ด้านองค์ความรู้และการให้คุณค่าแก่สังคม ในขณะที่การพัฒนาการท่องเที่ยวนำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ของชุมชน การจัดหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งนี้แนวคิดหลักเพื่อใช้ในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมประกอบด้วยแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และแนวคิดเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งแต่ละแนวคิดจะประกอบด้วยกลยุทธ์และแนวทางสนับสนุนที่จะนำไปสู่การจัดการมรดกวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมให้เป็นไปอย่างเหมาะสม

ตำบลดงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก มีทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนต่าง ๆ (Nakhon Nayok Provincial Office, 2022) ซึ่งจังหวัดนครนายกก็ได้มีนโยบายในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สอดคล้องกับแผนการพัฒนาจังหวัดนครนายก ปี พ.ศ. 2561-2565 และหากได้มีการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมก็จะเป็นการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจของจังหวัดนครนายกได้ แต่ทั้งนี้ยังไม่มีมีการส่งเสริมหรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ให้เป็นที่รู้จักเท่าที่ควรและไม่เกิดเป็นรูปธรรม

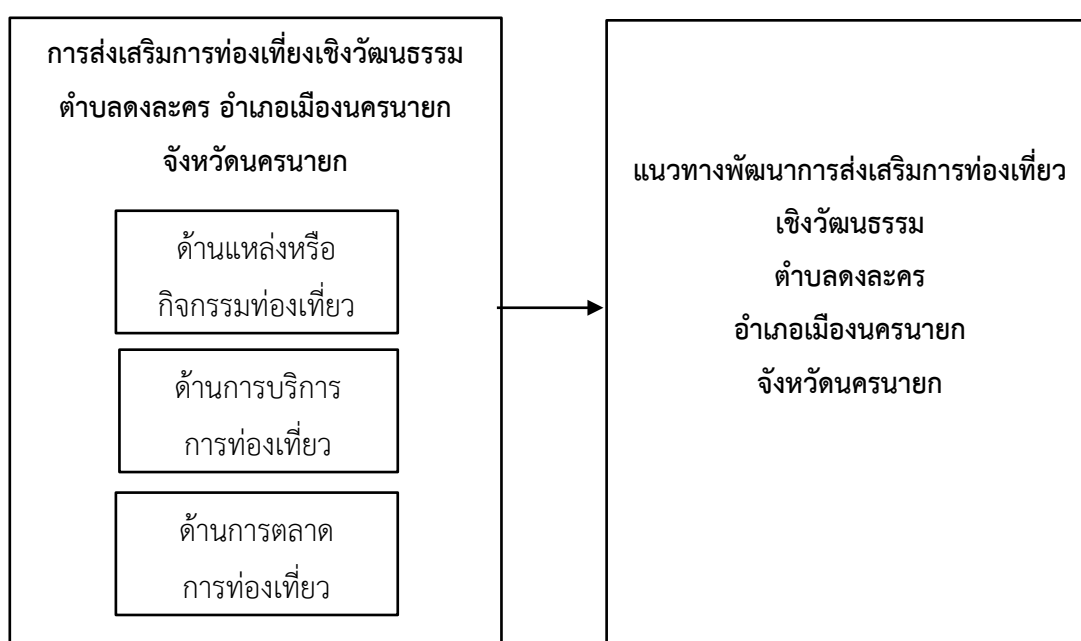
จากที่มาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตำบลดงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก เพื่อจะได้นำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์หาแนวทางพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตำบลดงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ให้มีศักยภาพรองรับ

การท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนส่งเสริมประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวได้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตำบลงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก โดยศึกษาถึงสภาพการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านแหล่งหรือกิจกรรมท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย การบริการเกี่ยวกับสถานที่และสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้มีเส้นทางเข้าถึงได้ง่าย มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้แก่ ถนน ป้าย แผนที่ ห้องน้ำ ถังขยะ แก้วน้ำ ที่นั่งพักผ่อน ศาลาหรือซุ้มพักผ่อน ระบบไฟฟ้าให้แสงสว่าง รั้วและอุปกรณ์ป้องกัน สัญญาณเตือนภัย ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว จุดรับบริจาคเงิน เจ้าหน้าที่เก็บขยะและสิ่งปฏิกูลภายในแหล่งท่องเที่ยว การปรับปรุงภูมิทัศน์ การส่งเสริมชุมชนในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมชมวิถีชีวิต การจัดกิจกรรมสาธิต การแสดงการละเล่นพื้นบ้าน การจัดระบบดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว จัดกิจกรรมเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมบูรณาการร่วมกับจังหวัด

2. ด้านการบริการการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย การสนับสนุนหรือจัดให้มีการให้บริการด้านความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว การจัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือสื่อสารเพื่อการรักษาความปลอดภัย การจัดทำป้าย ประกาศจุดเตือนที่เป็นอันตราย การอำนวยความสะดวกในด้านอาหารและที่พักค้างแรมที่สะอาดและปลอดภัย การจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก การบริการด้านความบันเทิง การพักผ่อนหรือนันทนาการ การบริการนำเที่ยว ได้แก่ การจัดรถบริการนำเที่ยว จัดเจ้าหน้าที่ประจำรถนำเที่ยว จัดบริการยูมัคคุเทศก์ การบริการเอกสาร แผ่นพับ และการบริการด้านระบบสารสนเทศแก่นักท่องเที่ยว เช่น การบริการอินเทอร์เน็ต

3. ด้านการตลาดการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย การกำหนดแผนการตลาดท่องเที่ยวทั้งระยะสั้นและระยะยาว จัดทำแผนที่และเส้นทางท่องเที่ยวภายในพื้นที่ จัดทำระบบโฆษณาและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการขายกับหน่วยงานภาครัฐและสมาคมท่องเที่ยวภาคธุรกิจ ส่วนแนวทางพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตำบลดงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ผู้วิจัยได้ศึกษาหาแนวทาง วิธีการหรือมาตรการที่ใช้ในการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed-Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการแจกแบบสอบถามประชากรและนักท่องเที่ยวตำบลดงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์และจัดทำเวทีกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสังเกตสภาพกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ ประชาชนในพื้นที่ตำบลดงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก รวมเป็นจำนวนทั้งหมด 8,155 คน (Registration Management Office, Department of Provincial Administration, 2023) ตัวอย่าง คือ ประชาชนในพื้นที่ตำบลดงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก จำนวน 381 คน ด้วยวิธีการใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 381 คน และใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive selection) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ โดยอาศัยสัดส่วน (Proportional Stratified Sampling)

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้แทนจากหน่วยงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดนครนายกหรือตัวแทนองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนในพื้นที่ตำบลดงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก รวมจำนวน 20 คน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามด้วยการนำกรอบแนวคิดการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาสร้างแบบสอบถาม และการวิจัยเชิง

คุณภาพ เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการแจกแบบสอบถาม ผู้วิจัยขอความร่วมมือให้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ตำบลดงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก จำนวน 381 คน โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง เก็บรวบรวมแบบสำรวจได้ทั้งหมด 381 คน และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำไปบันทึกด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิจัย และนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูล

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และสนทนากลุ่มด้วยการจัดทำเวทีชุมชน ได้แก่ หน่วยงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดนครนายก ตัวแทนองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนในพื้นที่ตำบลดงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก เพื่อหาแนวทางพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลดงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก เพื่อหาแนวทางพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลดงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก 13 หมู่บ้าน และมีการสังเกตสภาพกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลดงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก 13 หมู่บ้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลดงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติเชิงพรรณนา ในแบบสอบถามส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยการหาค่าความถี่ (n) และค่าร้อยละ (%) แบบสอบถามส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลดงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายที่กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ และแบบสอบถามส่วนที่ 3 คำถามปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ด้วยการตีความและสรุป

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า และข้อมูลที่ได้นั้นมีความครบถ้วนสามารถนำไปตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ มีความน่าเชื่อถือและรายละเอียดเพียงพอที่สามารถนำมาอธิบายประกอบความสัมพันธ์ต่าง ๆ ด้วยการตีความสรุปเชิงอุปนัย และการวิเคราะห์เชิงตรรกะแล้วทำการพรรณนาความ (Descriptive) แล้วนำมาสรุปเพื่อนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชาชนในพื้นที่ตำบลดงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก จำนวน 381 คน พบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 50.9 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 49.1 มีอายุ 39-44 ปี ร้อยละ 23.1 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 34.1 ส่วนใหญ่มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 29.1 มีรายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 34.1 และอาศัยอยู่ในชุมชน 11 ปีขึ้นไป ร้อยละ 27.0

2. ผลการวิเคราะห์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลดงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 1.85) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = .722) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ แหล่งท่องเที่ยวมีป้ายบอกเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = .675) รองลงมา คือ แหล่งท่องเที่ยวมีการเดินทางคมนาคมที่สะดวกสบาย ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = .701) และลำดับสุดท้าย คือ ชุมชนมีร้านจำหน่ายของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = .862)

2.2 ด้านการตลาดการท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = .795) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = .625) รองลงมา คือ มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลท่องเที่ยวที่เน้นความมีประวัติอันยาวนาน เรื่องเล่า ตำนานที่น่าสนใจ และอัปเดตข้อมูลให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = .686) และลำดับสุดท้าย คือ มีการแจกของที่ระลึกที่แสดงถึงเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = .946)

2.3 ด้านแหล่งหรือกิจกรรมท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = .341) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนมีความเป็นเอกลักษณ์ ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = .523) รองลงมา คือ ชุมชนมีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = .606) และลำดับสุดท้าย คือ แหล่งท่องเที่ยวมีการจัดกิจกรรมการพักผ่อนกับชาวบ้านแบบโฮมสเตย์เพื่อสัมผัสวิถีชุมชน ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = .832)

3. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลดงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ (1) ด้านแหล่งหรือกิจกรรมท่องเที่ยว (2) ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว และ (3) ด้านการตลาดการท่องเที่ยว มีดังนี้

3.1 แหล่งหรือกิจกรรมท่องเที่ยว พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตำบลดงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก มีการนำเสนอเรื่องราวของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและทรัพยากรในท้องถิ่นผ่านการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมและกระบวนการ เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และเห็นคุณค่าจากการมีส่วนร่วมในสถานการณ์จริง การปฏิบัติจริง และการถ่ายทอดโดยคนในท้องถิ่น ได้แก่ (1) โบราณสถาน เมืองโบราณดงละคร (2) แหล่งเรียนรู้ตามวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่น (3) เส้นทางท่องเที่ยวจักรยาน “ปั่นกินลม ชมดงละคร” (4) บ่อน้ำทิพย์ (5) คุน้ำคันดิน (คูเมืองกำแพงเมือง) (6) สระน้ำประจำประตูเมือง (7) วัดมณีวงศ์ (8) ตลาดน้ำดงละคร และ (9) งานประเพณีกวนข้าวทิพย์

3.2 การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ห้องสุขา ที่พัก ศูนย์บริการข้อมูล เป็นต้น การที่จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวที่นี่จะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคต่าง ๆ เป็นสิ่งจูงใจทางการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) การให้บริการที่พัก (2) การให้บริการร้านอาหารและเครื่องดื่ม (3) การให้บริการร้านขายของที่ระลึก (4) การให้บริการจากศูนย์บริการข้อมูล และ (5) จุดบริการนักท่องเที่ยว

3.3 การตลาดการท่องเที่ยว พบว่า เป้าหมายสำคัญของการส่งเสริมการตลาด คือ การกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดการรับรู้เชิงบวกและตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว ทั้งนี้การส่งเสริมการตลาดที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่จะกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังเป็นกำหนดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับประเภทของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอีกด้วย ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ตามที่ตนคาดหวัง ได้แก่ (1) ชุมชนจะต้องออกแบบกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว (2) ชุมชนจะต้องมีการบริหารจัดการด้วยตนเอง (3) ชุมชนมีอัตลักษณ์

และ 4) สร้างนักเล่าเรื่องภายในชุมชน รวมถึงการตลาดการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) การประชาสัมพันธ์ควบคู่กับการโฆษณา (2) สื่อประชาสัมพันธ์ผ่านระบบแอปพลิเคชัน You tube/Facebook (3) การจัดทำเป็น QR code ข้อมูลการท่องเที่ยว และ (4) เผยแพร่ข้อมูลการท่องเที่ยวทางเว็บไซต์

4. การพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

4.1 ด้านบุคลากร ประกอบด้วย (1) ควรสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยว (2) การพัฒนาผู้นำท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ (3) สร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

4.2 ด้านงบประมาณ ประกอบด้วย (1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดสรรงบประมาณให้มีการจัดกิจกรรม (2) ควรจัดสรรงบประมาณภายใต้ยุทธศาสตร์ของจังหวัดนครนายก และ (3) ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานภาคเอกชน

4.3 ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ประกอบด้วย (1) โบราณสถาน (2) งานศิลปกรรม (3) สถาปัตยกรรม (4) งานเทศกาลและประเพณี (5) ศิลปหัตถกรรม และ (6) นาฏศิลป์

4.4 ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย (1) ชุมชนจะต้องออกแบบกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว (2) ชุมชนจะต้องมีการบริหารจัดการด้วยตนเอง (3) ชุมชนมีอัตลักษณ์ และ (4) สร้างนักเล่าเรื่องภายในชุมชน

4.5 ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย (1) ควรมีการวางแผนร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (2) ควรจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (3) ควรกำหนดมาตรการ และข้อตกลงต่าง ๆ ร่วมกัน และ (4) ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

4.6 ด้านการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยว ประกอบด้วย (1) ควรกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ และ (2) หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลงละคร อำเภอมะนัง นครนายก จังหวัดนครนายก ที่เหมาะสมและนำไปใช้ได้จริง โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ (1) แหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมท่องเที่ยว (2) การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยว (3) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (4) การบริหารจัดการการท่องเที่ยว และ (5) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว

อภิปรายผล

1. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลงละคร อำเภอมะนัง นครนายก จังหวัดนครนายก พบว่า ด้านแหล่งหรือกิจกรรมท่องเที่ยว ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว และด้านการตลาดการท่องเที่ยว สอดคล้องกับ Rakkuea (2017) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลนครชุม อำเภอมะนังกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านแหล่งหรือกิจกรรมท่องเที่ยว รองลงมาคือด้านการตลาดการท่องเที่ยว และด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ ด้านการบริการท่องเที่ยว ส่วนแนวทางพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลนครชุม มีแนวทางพัฒนาที่สำคัญได้แก่ (1) ด้านแหล่งหรือกิจกรรมท่องเที่ยวควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนแล้วให้ชุมชนบริหารจัดการตนเองสามารถช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยจัดกิจกรรมชมวิถีชีวิตในชุมชน มีส่วนร่วมในการหาตลาด การหานักท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมเส้นทางท่องเที่ยวตามรอย

พระพุทธศาสนาให้หลากหลายเชื่อมต่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ และการจัดกิจกรรมสาธิตการทำพระเครื่องเมืองนครชุมแบบเจาะลึกถึงแหล่งเรียนรู้ ฝึกอบรมให้ความรู้กับเจ้าของแหล่งสาธิตการทำพระเครื่อง เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ไปสู่นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี (2) ด้านการบริการการท่องเที่ยวควรจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าและของที่ระลึกไว้บริการนักท่องเที่ยวและให้พ่อค้าแม่ค้าแต่งกายแบบย้อนยุค เพื่อเป็นการสร้างเสน่ห์และดึงดูดนักท่องเที่ยว จัดบริการyumkuck หรืออาสาสมัครนำเที่ยวของชุมชน และจัดบริการที่พักที่สะอาดและปลอดภัย ไว้บริการนักท่องเที่ยว และ 3) ด้านการตลาดการท่องเที่ยวควรสนับสนุนให้ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการขายร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จัดระบบการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้มีคุณภาพโดยปรับปรุงและตรวจสอบ การประชาสัมพันธ์ในเฟซบุ๊กหรือเว็บไซต์ของเทศบาลให้ข้อมูลนั้นเป็นปัจจุบันและทันสมัย รวมไปถึงการร่วมมือกับสมาคมการท่องเที่ยวภาคธุรกิจ โรงแรมที่พัก ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีมากขึ้น เช่น การให้ส่วนลดค่าอาหารและที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น และสอดคล้องกับ Puangpejara and Supasuktumrong (2022) ได้ศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ จังหวัดลพบุรี พบว่า ชาวไทยพวนถนนใหญ่มีเอกลักษณ์ในการดำรงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม มีภาษาพูดของตนเอง ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา มีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ไว้เคารพบูชา คือ วัดศาลตา ศาลาย มีประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของตนเอง นอกจากนี้ตำบลถนนใหญ่ยังมีจุดเด่น คือ การมีผืนดินที่สามารถผลิตเป็นดินสอพองคุณภาพดี อย่างไรก็ตามวิถีการดำรงชีวิตหลายประการถูกกลืนเข้ากับความเป็นไทย ทายาทไทยพวนขาดความตระหนักไม่ให้ความสำคัญกับประเพณีของชุมชน และยังไม่มีการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีรูปแบบ ขาดการประชาสัมพันธ์และการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ ส่วนแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ ได้แก่ ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานอย่างจริงจังโดยภาครัฐ มีการสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอ ทำการปรับปรุงพิพิธภัณฑ์และสถานที่ กำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย กำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวที่เป็นระบบ ปรับปรุงการประชาสัมพันธ์และพัฒนาศักยภาพการบริการแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว

2. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลดงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ (1) แหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมท่องเที่ยว (2) การกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว (3) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (4) การบริหารจัดการการท่องเที่ยว และ (5) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว สอดคล้องกับ Klinmuenwai (2018) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า เขตพื้นที่ชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีศักยภาพของพื้นที่ในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากชุมชนท่ามะโอมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่ที่เก่าแก่เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากชุมชนอื่น เช่น บ้านแสนัก บ้านหลุยส์ วัดประตูป้อง อีกทั้งยังมีวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ เช่น การฟ้อนผีปอย ประเพณีตานข้าวหอมต่อประเพณีตานข้าวใหม่ ประเพณีตานเปรตพลี เป็นต้น และการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมควรใช้มาตรฐานและตัวชี้วัดการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพราะชุมชนท่ามะโอเป็นชุมชนที่มีความเก่าแก่ตั้งแต่โบราณของจังหวัดลำปาง ซึ่งมีโบราณสถานหลายแห่ง และมีวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์ของชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีความพร้อมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยได้ศึกษาและได้หาข้อสรุปและข้อเสนอแนะ สามารถนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้กับชุมชนและสามารถพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวต่อไปในอนาคตได้และสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่จะต้องมีการจัดสรรบุคลากรและต้องหาหน่วยงานในการรับผิดชอบและส่งเสริมในเรื่องต่าง ๆ เช่น การบำรุงรักษาสสิ่งอำนวย

ความสะดวกในพื้นที่ชุมชนและการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง สอดคล้องกับ Lu (2006) ได้ศึกษาอำนาจการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ การวางแผนของเกาะแห่งหนึ่งที่มีวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมในประเทศไต้หวัน พบว่า เกาะหลันหยูซึ่งมีประชากรดั้งเดิมคือ ชาวยามิใช้วัฒนธรรมดั้งเดิมแต่เผชิญกับความกดดันจากนโยบายการอนุรักษ์ธรรมชาติ การกลมกลืนทางวัฒนธรรม กระแสหลักและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเมื่อประเมินผลกระทบจากด้านต่าง ๆ 3 ด้าน สรุปได้ว่าให้มีข้อเสนอแนะ เป็นกลยุทธ์ในการวางแผนและพัฒนาเกาะหลันหยู เพื่อให้วัฒนธรรมดั้งเดิมของคนพื้นเมืองดั้งเดิมชาวหลันหยูสามารถ อยู่ได้ ซึ่งยังสอดคล้องกับ Anjum (2005) ได้ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของปากีสถานและการพัฒนา อ้างอิง แนวทางของ 3 ประเทศที่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวผลการวิจัยกลยุทธ์และนโยบายที่ใช้โดยอินเดีย อียิปต์ และ UAE พบว่า ผลิตภัณฑ์เสริมที่ใช้บริการนักท่องเที่ยว และการบริการที่มีส่วนร่วมทำให้นักท่องเที่ยวและการท่องเที่ยว เพิ่มขึ้น และยังสอดคล้องกับ Xie (2004) ได้วิจัยการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ไหหลำ ประเทศจีน (Authenticating Cultural Tourism: Folk Villages in Hainan, China) จากการวิจัยพบว่า การไปเที่ยวที่ไหหลำ เป็นการท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมประจำเผ่าที่สืบทอดต่อกันมาในขณะเดียวกันก็มีการพิจารณาว่ามีความเหมาะสม กับการลงทุนหรือไม่ โดยมีจุดมุ่งหมายหลักคือ การนำเอาวัฒนธรรมของชนเผ่าลีในเกาะไหหลำ ประเทศจีน พัฒนาให้ เป็นหมู่บ้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมคนที่เข้ามามีบทบาทสำคัญคือรัฐบาล นักลงทุน นักท่องเที่ยวและกลุ่มชน พื้นเมือง โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานการพัฒนา ปี ค.ศ. 1989 เกี่ยวกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสินค้า วิวัฒนาการทาง วัฒนธรรม ตัวการที่เก็บรักษาวัฒนธรรมความมีเสรีภาพของชนเผ่า และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีข้อขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ แม้ว่าวัฒนธรรมหลายอย่างค่อนข้างจะสมบูรณ์และสวยงาม มีเอกลักษณ์แต่นักลงทุนบางคน มีความคิดเห็นขัดแย้งก่อความตึงเครียดในกลุ่มนักลงทุน เนื่องจากรัฐบาลสนใจเรื่อง เสรีภาพของประชาชนมากกว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวฝ่ายนักลงทุนเข้าใจในเจตนาของชนเผ่าคิดไปว่า พวกเขาต้องการงานและเงิน แต่พวกเขาต้องการรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมของพวกเขามากกว่า งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า สิ่งที่ได้อยู่แล้วไม่ควรจะไปให้ใครประเมินค่าเพื่อทำให้เกิดความสนใจ อีกทั้งเกาะไหหลำนี้ควรยึดความเป็นธรรมชาติ และเอกลักษณ์ของตนเองไว้ไม่ควรยึดมาตรฐานพื้นฐานการพัฒนา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รัฐบาลควรมีนโยบายการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วยการนำ ความรู้ด้านวัฒนธรรม ประเพณี มาใช้ประโยชน์และสนับสนุนให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนใช้ศักยภาพและทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อเป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

1.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การบริหารและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็น การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางด้านการเรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณี ควรให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมวิถี การดำรงชีวิตวัฒนธรรมประเพณี และควรนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้แก่ครอบครัวและ ชุมชนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ควบคู่กับการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนตลอดไป

1.3 ข้อเสนอแนะต่อผู้ประกอบการ ควรมีรูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลาย ได้แก่ โบราณสถาน เมืองโบราณดงละคร แหล่งเรียนรู้ตามวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่น เส้นทางท่องเที่ยวจักรยาน “ปั่นกินลม ชมดงละคร” งานประเพณีกวนข้าวทิพย์ โดยให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก เป็นรูปแบบหนึ่งที่สามารถนำพาชุมชนไปสู่แนวทางในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อีกรูปแบบหนึ่ง ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาความร่วมมือในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอีกรูปแบบที่ทำให้ชุมชนมีความร่วมมือที่เข้มแข็งต่อไป

2.2 ควรมีการวิจัยการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนพื้นฐานด้านวัฒนธรรมในองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ในจังหวัดนครนายก เพื่อศึกษาการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นว่ามีผลอย่างไรต่อรายได้ของชุมชนในพื้นที่ตำบลงละคร

2.3 ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จึงควรมีการศึกษาคุณลักษณะและศักยภาพของผู้นำชุมชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Anjum, S. (2005). *The Tourism Potential of Pakistan and Future Development. Thesis of the Degree of Master of Science Program in Hospitality and Tourism*. USA: University of Wisconsin.
- Chuaybamrung, T. (2009). *Development of management system and research mechanism for tourism in the Andaman Province group*. Bangkok: Thailand Research Fund. (in Thai)
- Department of Tourism, Ministry of Tourism and Sports. (2023). *Domestic Tourism Statistics Classify by region and province 2023*. [Online]. Retrieved 30 March 2024, from: <https://www.mots.go.th/news/category/705>. (in Thai)
- Klinmuenwai, K. (2018). Guidelines for Support Cultural Tourism Destination at Tha Ma-O Community Mueng Distric Lampang Province. *Journal of Liberal Arts, Maejo University*, 6(1), 131-148. (in Thai)
- Lu, S. Y. (2006). *Control power, tourism development and conservation: Planning an island with a traditional culture*. USA: Harvard University.
- Nakhon Nayok Provincial Office. (2022). *Annual operational plan 2022 of Nakhon Nayok Province*. Nakhon Nayok: Nakhon Nayok Provincial Office.
- Puangpejara, K. and Supasuktumrong, C. (2022). Cultural Tourism Promotion with Local Wisdom and Cultural Capital of Thai Phuan Community at Thanon Yai, Lop Buri Province. *Journal of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University*, 41(6), 49-65. (in Thai)
- Rakkuea, S. (2017). *Guidelines for developing the promotion of cultural tourism of Nakhon Chum Subdistrict Municipality, Mueang Kamphaeng Phet District, Kamphaeng Phet Province*. The Proceedings of the 4th National Academic Conference. Research Institute, Kamphaeng Phet Rajabhat University. (in Thai)

- Registration Management Office, Department of Provincial Administration. (2023). *Demographic statistics*. [Online]. Retrieved 9 November 2023, from:
<https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMenu/newStat/home.php>. (in Thai)
- Village Fund Network and Urban Community Pikul-ok sub-district. (2019). *Summary report of community fund network performance*. Nakhon Nayok: Village and Urban Community Fund Office. (in Thai)
- Xie, P. F. (2004). *Authenticating Cultural Tourism: Folk Villages in Hainan, China*. Dissertation Abstracts International. Ontario, Canada: University of Waterloo, Faculty of Environment Theses and Dissertations Electronic Theses and Dissertations (UW).

การตลาดออนไลน์ผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหมธรรมชาติ กลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านเสี้ยวน้อย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

เสกศักดิ์ ปราบพาลา¹, สามารถ ลินทร², จันทรจิรา ตรีเพชร³, ชรินทร์ ศรีโยยอด⁴, อุมาวดี เดชธำรงค์^{5,*}

^{1,2,3,4}คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

⁵วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Received: 25 March 2024

Revised: 27 May 2024

Accepted: 6 June 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหม กลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านเสี้ยวน้อย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้นำกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านเสี้ยวน้อย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า (1) สมาชิกส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา อายุระหว่าง 40-50 ปี ประกอบอาชีพหลัก คือ รับจ้าง มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-8,000 บาท และส่วนใหญ่มีระยะเวลาการประกอบอาชีพทอผ้าไหมและผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหม 5 ปีขึ้นไป และ (2) กลุ่มสตรีฯ มีช่องทางในการจัดจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์เป็นหลัก กระบวนการในการพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ ผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหม ประกอบด้วย การคาดการณ์ทิศทางความต้องการผลิตภัณฑ์ในอนาคต การศึกษาพฤติกรรมของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย การพิจารณาจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ การสร้างเนื้อหาที่เหมาะสม และการเลือกช่องทางออนไลน์ สมาชิกกลุ่มสตรีฯ ให้ความสำคัญกับการสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์โดยใช้ Shopee และ Facebook page เป็นช่องทางออนไลน์ในการสื่อสารไปยังกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย โดยใช้ชื่อเพจและชื่อร้านค้า คือ “โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหม”

คำสำคัญ: ช่องทางการตลาด การตลาดออนไลน์ โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหม

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: umadet@kku.ac.th

Online Marketing Channels of Natural Silk Protein Lotion Products of Bansiewnoi Woman Weaving Group, Muang District, Chaiyaphum

Seksak Prabpala¹, Samart Sinton², Janjira Tripetch³, Chanin Sriyoyod⁴,
Umawadee Detthamrong^{5,*}

^{1,2,3,4}Faculty of Arts and Science, Chaiyaphum Rajabhat University

⁵College of Local Administration, Khon Kaen University

Received: 25 March 2024

Revised: 27 May 2024

Accepted: 6 June 2024

Abstract

The purpose of this research was to develop online marketing channels for the natural silk protein lotion products of Bansiewnoi Woman Weaving Group, Muang District, Chaiyaphum Province. Quantitative and qualitative research were conducted. The key informants are leaders and group members of Bansiewnoi Woman Weaving Group, Muang District, Chaiyaphum Province. Questionnaires and semi-structured interviews were used as research tools. The results revealed that (1) a farmer who raises tilapia in Lampatow, most are of marital status, graduated from elementary school, aged 40-50 years old, whose main occupation is freelance, has an average monthly income of 5,001-8,000 baht, and has been experienced in silk weaving and silk protein skin lotion products for five years or more, and (2) Women's groups have distribution channels mainly through offline channels. The process of developing online marketing channels for natural silk protein lotion products includes forecasting future product demand trends, studying the behavior of target customer groups, considering product highlights, creating appropriate content, and selecting online channels. Bansiewnoi Woman Weaving Group places importance on communicating through online channels by using Shopee and Facebook page as online channels to communicate with target customers, using the store and page name, "Natural Silk Protein Lotion".

Keywords: Marketing Channel, Online Marketing, Natural Silk Protein Lotion

* Corresponding Author; E-mail: umadet@kku.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเป็นการดำเนินการที่สำคัญในการพัฒนาและยกระดับประเทศให้เป็นประเทศที่มีรายได้สูงและมีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง เป็นการวางรากฐานที่มั่นคงให้กับเศรษฐกิจไทยในอนาคตด้วยการส่งเสริมเศรษฐกิจระดับชุมชนท้องถิ่นให้มีศักยภาพในการแข่งขัน มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งจะช่วยก่อให้เกิดการยกระดับมาตรฐานการครองชีพและความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำ และความไม่เสมอภาคตามเป้าหมายการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติ ผ่านการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและพฤติกรรม และด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยการพัฒนาและส่งเสริมการสร้างมูลค่าสินค้าเกษตรเพื่อสร้างรายได้ให้เกษตรกรและการส่งเสริมการพึ่งพาตนเอง (Khatasombun, 2020) รวมถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ที่ได้ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการให้สอดคล้องกับบริบทของโลกและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและรุนแรง ให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างเข้มแข็งและขยายขนาดธุรกิจได้ ผู้ประกอบการต้องเผชิญความท้าทายจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอก และต้องเร่งปรับตัวให้เท่าทันเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ โดยเฉพาะการเติบโตอย่างรวดเร็วใช้ขีดจำกัดของเทคโนโลยี กระตุ้นให้ผู้ประกอบการต้องเปลี่ยนผ่านรูปแบบการดำเนินธุรกิจไปสู่ธุรกิจที่พึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น (Office of the National Economics and Social Development Council, 2023)

การเพิ่มช่องทางการขายออนไลน์ที่มีการใช้ Social media มากขึ้น เป็นการลดค่าใช้จ่าย ช่วยการประชาสัมพันธ์ และเพิ่มช่องทางการขายให้กับผู้ประกอบการได้มากกว่าช่องทางเดิมที่เคยมี ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมของคนไทยที่พบว่า คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยวันละ 11 ชั่วโมง 37 นาที โดยกิจกรรมการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์หรือการทำธุรกรรมทางออนไลน์ติดอันดับการใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นกลยุทธ์สำคัญในการเข้าถึงผู้บริโภคจนทำให้เกิดผู้ขายรายใหม่ ๆ ในตลาดขึ้นจำนวนมาก (Ministry of Digital Economy and Society, 2022) สอดคล้องกับ Hassaro (2022) ที่นำเสนอว่า ในปัจจุบันตลาด E-commerce มีการเจริญเติบโตมากขึ้น ทำให้กลยุทธ์ทางการตลาดใหม่ ๆ ต่างถูกนำออกมาใช้จำนวนมาก ในสถานการณ์ที่มีการแข่งขันสูง ธุรกิจใดที่สามารถปรับตัวหรือนำกลยุทธ์ไปใช้กับการตลาดออนไลน์ย่อมได้เปรียบคู่แข่งขัน การตลาดออนไลน์ถือเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างการแข่งขันให้ธุรกิจก้าวสู่เศรษฐกิจในยุคดิจิทัล การใช้กลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาดแบบสมัยใหม่จึงถือว่ามีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัล (Kumkrua and Chokudonchai, 2019) อีกทั้ง การทำการตลาดออนไลน์นั้นมีหลากหลายช่องทางในการสื่อสารข้อมูลไปยังผู้บริโภค ซึ่งแต่ละช่องทางมีลักษณะและกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน (Detthamrong and Suthamdee, 2022)

กลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านเสี้ยวน้อย เป็นกลุ่มที่สร้างผลิตภัณฑ์ทอผ้าไหมจนได้รับตราสัญลักษณ์แสดงถึงการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม G สีเงิน G สีทอง G สีทองแดง รับรองโดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (G แสดงถึง Green Production เป็นการรับรองประเภทสิ่งทอ แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ทอง (ดีเยี่ยม) เงิน (ดีมาก) และทองแดง (ดี) จะมีอายุการรับรอง 3 ปี สมาชิกกลุ่มจำนวน 80 คน ได้ร่วมกันพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร จนเป็นสินค้า OTOP คุณภาพ เช่น ผ้าไหมทอมือ ที่กลุ่มสตรีบ้านเสี้ยวน้อยได้ร่วมมือกันเรียนรู้ ตั้งแต่ปลูกหม่อน เพื่อเลี้ยงไหมฟั่นบ้าน และปลูกมันสำปะหลังเพื่อเลี้ยงไหมอีรี่ เมื่อได้รังไหมก็นำมาสู่กระบวนการสาวไหม พร้อมนำไปแปรรูป ฟอกสี ย้อมสีทางธรรมชาติ คือผ้าไหมหมักโคลนธรรมชาติ รวมถึงโลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหม ผลิตภัณฑ์บำรุงผิวกาย เพิ่มความชุ่มชื้น ช่วยทำให้ผิวพรรณเนียนนุ่ม ที่ผลิตจากโปรตีนรังไหม สารสกัดสมุนไพรธรรมชาติ นำสู่ท้องตลาดจนสามารถสร้าง

รายได้เข้าหมู่บ้าน เกิดการจ้างงานและสร้างความเชื่อมั่นให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี การทอผ้าไม่เพียงแต่เป็นฝีมือที่นำเข้ารายได้และสร้างงานให้กับสมาชิกกลุ่ม แต่ยังเป็นการสืบทอดศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยที่มีการสร้างความร่วมมือและความสามัคคีในชุมชน ทำให้สมาชิกกลุ่มมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยทุกขั้นตอนการผลิตทางกลุ่มจะตระหนักถึงความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (National News Bureau of Thailand, 2019) จากการศึกษาของ Kultirawong, Somsueb and BuaDaeng (2023) ให้ข้อเสนอว่า การส่งเสริมผลิตภัณฑ์และการทำการตลาดออนไลน์สำหรับสินค้าชุมชนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพิ่มโอกาสในการพัฒนาและสร้างรายได้ที่ยั่งยืน โดยใช้ประโยชน์จากแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อประชาสัมพันธ์ สร้างความสัมพันธ์และจำหน่ายสินค้า การประกอบธุรกิจที่อาศัยสื่อดิจิทัลของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งผลให้การประกอบกิจการมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Hassaro, 2022) นอกจากนี้ จากงานวิจัยของ Chiarakul (2014) พบว่าปัญหาด้านการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน มาจากการที่ผู้ประกอบการขาดการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาเครือข่ายในการสร้างความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรม เพื่อการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน เพื่อความร่วมมือในการวิจัย การตลาด การฝึกอบรมแบ่งปันทักษะและประสบการณ์และเข้าสู่ตลาดเป้าหมายได้ครอบคลุมมากขึ้น อีกทั้งผู้ประกอบการยังขาดความรู้ความสามารถด้านการตลาดในวงกว้าง ช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้ายังมีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หรือ E-commerce ผู้ประกอบการต้องให้ความสำคัญกับการจัดจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์เพื่อให้สามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้น หากผู้ประกอบการสามารถเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของตนเองให้สามารถขายได้มากขึ้นก็จะส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้

จากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการจำหน่ายสินค้าผ่านทางช่องทางออนไลน์สำหรับสินค้าของชุมชนในท้องถิ่นที่ส่วนใหญ่เมื่อผลิตแล้วไม่มีช่องทางการจัดจำหน่ายที่ส่งเสริมรายได้อย่างจริงจัง ผลงานวิจัยที่ได้จะเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งในการทำกลยุทธ์ทางการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหม กลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านเสี้ยวน้อย และเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขัน ประกอบกับเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนไปสู่เศรษฐกิจดิจิทัลได้ตามนโยบายของรัฐบาล อีกทั้งจะช่วยให้สมาชิกกลุ่มมีความรู้และเทคนิคการสื่อสารการตลาดออนไลน์ให้มีความโดดเด่น และเป็นการนำสินค้าสู่การขายผ่านทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ และมีส่วนผลักดันเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหม กลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านเสี้ยวน้อย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ออกแบบโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านเสี้ยวน้อย ประกอบด้วย ผู้นำกลุ่ม 1 คน และสมาชิกกลุ่ม 9 คน เป็นตัวแทนกลุ่มในการให้ข้อมูล เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในภาพรวมการดำเนินงานของกลุ่ม รวม 10 คน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเข้าสู่การวิจัย (Inclusion criteria)

ได้แก่ (1) สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านเสี้ยวน้อย อายุระหว่าง 40-65 ปี (2) ประกอบอาชีพทอผ้าไหมและผลิตภัณฑ์
 โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหม ในพื้นที่บ้านเสี้ยวน้อย ตำบลบ้านเล่า อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ (3) สามารถสื่อสาร
 และเข้าใจภาษาไทย (4) ยินดีเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในการวิจัย และ (5) เป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ศึกษาไม่น้อยกว่า
 6 เดือน ก่อนการเก็บข้อมูล และผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกรายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกจากการวิจัย (Exclusion
 criteria) ได้แก่ (1) สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านเสี้ยวน้อย ที่มีอายุไม่ถึง 40 ปี และมีอายุมากกว่า 65 ปีขึ้นไป และ
 (2) เป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ศึกษาน้อยกว่า 6 เดือน ก่อนการเก็บข้อมูล

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยแบบ
 สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างแบ่งเป็นข้อมูลด้านความสำคัญของการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ องค์ประกอบสำคัญที่
 ทำให้การตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ประสบความสำเร็จ ช่องทางการตลาดออนไลน์ที่ต้องการ ความพร้อมของ
 ผู้ปฏิบัติงาน ความพร้อมด้านเทคโนโลยี แนวทางในการพัฒนาการสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ ข้อมูลด้านการดำเนินงาน
 ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ตรวจสอบคุณภาพด้วยการเสนอผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ
 จำนวน 3 ท่าน พิจารณาลงคะแนนความสอดคล้องตามเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าดัชนี
 ความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ตามวิธีของ Rovinelli and Hambleton (1977)
 พบว่า ประเด็นคำถามทุกข้อมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.50 แสดงว่าแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มี
 ความเที่ยงตรงและมีความสอดคล้องตามเนื้อหา (Ongiem and Vichitvejpaisal, 2018)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านเสี้ยวน้อย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านเสี้ยวน้อย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่
 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 90 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 50 อายุ 40-50 ปี คิดเป็น
 ร้อยละ 60 ประกอบอาชีพหลัก คือ รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 60 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-8,000 บาท คิดเป็นร้อยละ
 60 และมีระยะเวลาการประกอบอาชีพทอผ้าไหมและผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหม 5 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 90

2. การพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหม

2.1 ช่องทางการตลาดผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหมในปัจจุบัน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า กลุ่มสตรีฯ มีช่องทางการตลาดในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์
 โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหม 2 ช่องทาง คือ (1) ช่องทางออฟไลน์ ผ่านการนำสินค้าไปวางจำหน่ายในงานแสดงสินค้า
 ประมาณ 50% และการขายปลีกที่กลุ่ม อีกรประมาณ 40% และ (2) ช่องทางออนไลน์ คือ Facebook ส่วนตัวของ
 ประธานกลุ่มและ Line โดยมีผลิตภัณฑ์หลักคือ ผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหม เลขจดแจ้ง 36-1-6500004882
 ขนาด 250 ml แสดงดังภาพที่ 1 โดยมีรายละเอียดสำคัญของผลิตภัณฑ์ คือ "ซิริน" เป็นโปรตีนธรรมชาติที่ได้จากเส้น
 ไหมหรือรังไหมที่ช่วยป้องกันผิวแห้ง ลดการเติบโตของเชื้อจุลินทรีย์บางชนิดและเป็นสารต้านอนุมูลอิสระ โลชั่นบำรุง
 ผิวโปรตีนรังไหมเป็นผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติ เพิ่มความชุ่มชื้น ทำให้ผิวพรรณเนียนนุ่ม กระชับ เปล่งปลั่ง ลด
 การเกิดเซลล์ผิวที่ผิดปกติอันเป็นสาเหตุของรอยด่างดำ วิธีใช้ คือ ใช้บำรุงผิวกาย สามารถถูปโลชั่นได้ทั่วเรือนร่าง
 วิธีการเก็บรักษาให้เก็บในที่แห้ง และหลีกเลี่ยงแสงแดด

ภาพที่ 1 ผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหม

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เริ่มต้นจากสมาชิกได้เข้าไปร่วมอบรมการผลิตโลชั่นบำรุงผิวที่จัดโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และได้นำความรู้ที่ได้จากการอบรมมาปรับปรุงเทคนิคในการผลิต เพื่อให้เข้ากับบริบทของชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหมที่ได้พัฒนาสูตรขึ้นมาได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี และเกิดการบอกต่อจึงทำให้เป็นที่รู้จัก ก่อนเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) มีลูกค้าเข้ามาขอศึกษาดูงานและกระบวนการในการผลิต ทำให้ยอดขายเพิ่มขึ้น แต่จากสถานการณ์โรคติดเชื้อโควิด-19 ที่เริ่มต้นระบาด ทำให้รัฐบาลต้องยกระดับมาตรการในการเฝ้าระวังและควบคุมการแพร่ระบาด ไม่มีกิจกรรมการออกจำหน่ายสินค้าส่งผลให้รายได้ของกลุ่มลดลง ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนโมเดลธุรกิจให้สอดคล้องกับสถานการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มการจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและรูปแบบการใช้ชีวิตของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม หาวิธีการในการเพิ่มจำนวนลูกค้า เพื่อกระจายความเสี่ยงจากการขาดรายได้ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน แต่มีข้อจำกัดในการจำหน่ายคือสินค้ายังไม่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปอย่างกว้างขวาง เพราะใช้ช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านช่องทางออฟไลน์เป็นหลัก

2.2 การพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหม

จากการสัมภาษณ์สามารถวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของการผลิตโลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหม ได้ดังนี้

จุดแข็ง

- เป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ และมีส่วนประกอบสำคัญจากซีรีซิน (Sericin) หรือ โปรตีนกาวไหม ประกอบด้วยกรดอะมิโน 18 ชนิด มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระสูง (Anti-oxidant) ป้องกันการเสื่อมของเซลล์ผิว ช่วยยับยั้งและลดเลือนริ้วรอย
- มีสูตรและนวัตกรรมแผนการผลิตเฉพาะตัว โดยการนำวัตถุดิบจากภูมิปัญญาท้องถิ่น มาเป็นส่วนประกอบสำคัญในการผลิตโลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหม สามารถสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม
- เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐาน มีเลขที่จดแจ้ง
- ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของห้องปฏิบัติการที่น่าเชื่อถือ

จุดอ่อน

- สถานที่ในการผลิตยังไม่ได้รับมาตรฐาน จึงยังไม่ได้ยื่นขอการรับรอง
- ขนาดของบรรจุภัณฑ์ไม่คงที่ มีความแตกต่างกันในแต่ละรอบของการสั่งซื้อ ทำให้ขนาดของบรรจุภัณฑ์แตกต่างกัน

โอกาส

- อัตราการเจริญเติบโตของตลาดผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางมีอย่างต่อเนื่อง และกระแสมความนิยมผลิตภัณฑ์บำรุงผิวพรรณเกี่ยวกับความงามที่ผลิตจากสารสกัดธรรมชาติ ทำให้มีการขยายตัวและเริ่มเข้าสู่ช่วงการเจริญเติบโต จึงมีโอกาสนในการสร้างกำไรที่ดี
- ความนิยมและความสนใจของชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเรื่องการแปรรูปสมุนไพรจากธรรมชาติสู่เครื่องสำอางบำรุงผิวพรรณมีเพิ่มขึ้น

อุปสรรค

- คู่แข่งรายสามารถเข้ามาประกอบธุรกิจค่อนข้างง่าย จึงทำให้มีคู่แข่งในตลาดเป็นจำนวนมาก
- ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีการวางแผนการใช้จ่ายใช้สอยที่รัดกุมมากยิ่งขึ้นส่งผลต่อยอดขาย

ในปัจจุบันสื่อออนไลน์ได้เข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าสื่อออนไลน์ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินธุรกิจของกลุ่มสตรีเป็นอย่างมาก อีกทั้งความรวดเร็วและความสะดวกสบายของสื่อออนไลน์ยังถูกนำมาใช้ประโยชน์กับกลุ่มคนในทุก ๆ สาขาอาชีพ ตลาดออนไลน์ก่อให้เกิดเศรษฐกิจการซื้อการขายที่พึ่งตนเองได้ โดยใช้การตลาดนำการผลิต สามารถช่วยวางแผนการผลิตให้กับกลุ่มสตรีฯ สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิต อีกทั้งกลุ่มสตรีฯ จะมีตลาดรองรับสินค้าที่แน่นอน ผลผลิตไม่ล้นตลาด กลุ่มสตรีฯ มีรายได้และมีความมั่นคงในอาชีพการดำเนินธุรกิจชุมชนมากขึ้น คณะผู้วิจัยจึงได้พัฒนาองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหม กลุ่มสตรีหอผ้าไหมบ้านเสี้ยวน้อย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิด้วยช่องทางการตลาดออนไลน์ ตามแนวทางของ Sutthibut Dhammaso and and Vadakovito (2020) ดังต่อไปนี้

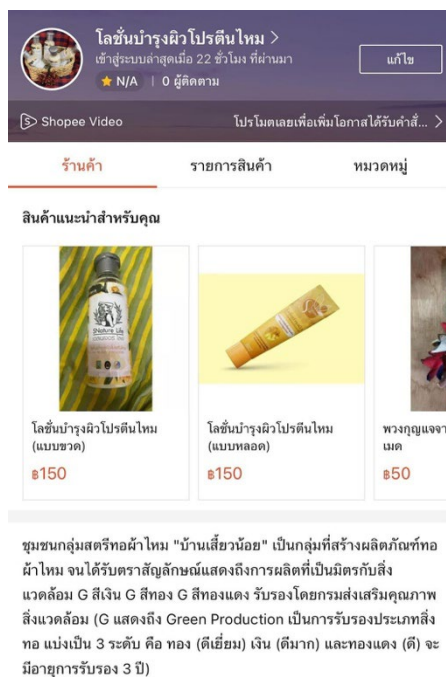
ขั้นตอนที่ 1 กระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มเข้าใจถึงความจำเป็นและความสำคัญของการจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ เพราะการตลาดออนไลน์จะช่วยสร้างการรับรู้ของตราสินค้าที่จะช่วยให้กลุ่มสตรีฯ เข้าถึงลูกค้าและเพิ่มยอดขาย อีกทั้งยังส่งผลให้การดำเนินงานของกลุ่มสตรีฯ เติบโตได้อย่างรวดเร็ว

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาทักษะการจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ ผ่านการฝึกอบรมในหัวข้อการพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหม ในวันที่ 5 สิงหาคม 2566 ณ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านเสี้ยวน้อย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ การฝึกอบรมมุ่งเน้นให้กลุ่มสตรีฯ มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการทำตลาดออนไลน์

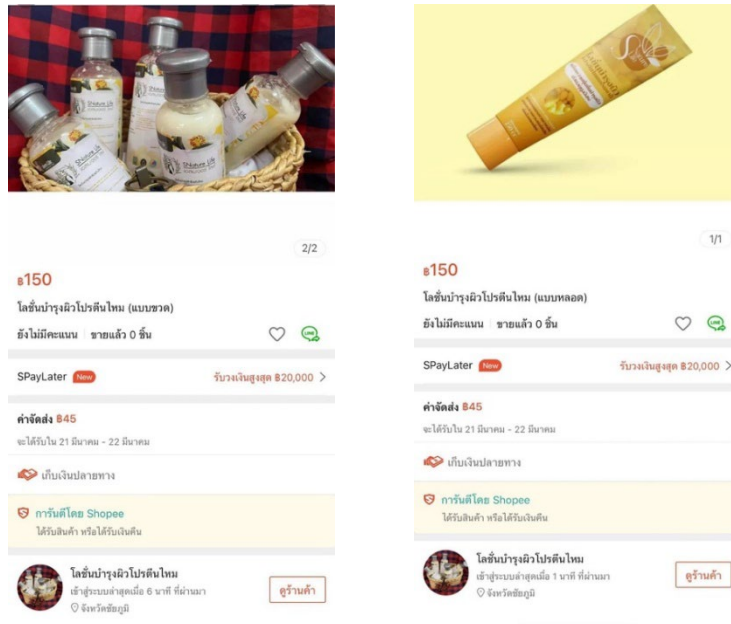
ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ ในปัจจุบันการทำตลาดออนไลน์เข้ามามีอิทธิพลต่อสินค้าเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้ประกอบการชุมชนต่างก็ต้องปรับตัวเข้าหาสื่อออนไลน์ จากการสัมภาษณ์พบว่าสมาชิกกลุ่มสตรีฯ ให้ความสนใจและเห็นความสำคัญกับการสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์โดยใช้ Facebook page (เพจ) เนื่องจากใช้งานง่ายและมีบัญชีผู้ใช้งานอยู่แล้ว และร้านค้าบน Shopee เพื่อเปิดโอกาสในการเข้าถึงลูกค้าที่กว้างขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 เริ่มการจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางตลาดออนไลน์

ช่องทาง **Shopee** เป็นแพลตฟอร์ม E-Commerce มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ประเทศสิงคโปร์ เป็นแพลตฟอร์มที่ได้รับการออกแบบให้สามารถส่งมอบประสบการณ์การช้อปปิ้งออนไลน์ที่ปลอดภัยและรวดเร็ว ผ่านการชำระเงินและการส่งมอบที่แข็งแกร่งแก่ลูกค้า มุ่งเน้นการพัฒนาแพลตฟอร์ม Mobile และ Social Media เป็นหลัก เพราะผู้ใช้บริการมีพฤติกรรมการใช้งานบนโทรศัพท์มือถือเป็นหลัก จึงมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มประสบการณ์ของผู้ใช้ และการมีส่วนร่วมบนโทรศัพท์เป็นหลัก จากการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มสตรีฯ มีความสนใจตั้งร้านค้าออนไลน์บนแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ เนื่องจากมีความเห็นว่าการซื้อสินค้าออนไลน์จะต้องมีการพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ที่มีความหลากหลายของวัย โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน เพราะลูกค้าเป็นวัยที่เติบโตมาพร้อมกับการใช้อุปกรณ์เคลื่อนที่เพื่อการสื่อสาร หาความบันเทิง และการทำงาน ดังนั้นลูกค้าจะคุ้นเคยกับการใช้งานเป็นอย่างดี การเปิดร้านบน Shopee ของกลุ่มสตรีฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ลูกค้าสามารถเลือกชมสินค้าและซื้อขายได้อย่างสะดวก ไร้ความยุ่งยากและปลอดภัย กระตุ้นความต้องการซื้อและสร้างยอดขายให้ผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหม ร้านค้าออนไลน์บน Shopee แสดงดังภาพที่ 2 และสินค้าที่จำหน่ายใน Shopee แสดงดังภาพที่ 3

ภาพที่ 2 ร้านค้าโลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหม บน Shopee

ภาพที่ 3 สินค้าโลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหมแบบขวด และแบบหลอดบน Shopee

ช่องทาง Facebook page เป็นคุณสมบัติหนึ่งของ Facebook ที่มีไว้เพื่อช่วยให้ผู้ใช้งานได้สร้างพื้นที่ไว้สำหรับการแสดงความคิดเห็น หรือรวบรวมคนที่ชอบอะไรเหมือนกัน หรือไว้เป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้แก่คนทั่วไปได้รับทราบ โดยแยกตัวออกจาก Profile ปกติ และเมื่อจำนวนของผู้ใช้งานเพิ่มขึ้นจะกลายเป็นแรงดึงดูดที่ทำให้คนอีกมากมายเข้ามาพบเจอ Facebook ดังนั้นสมาชิกกลุ่มสตรีฯ จึงใช้ช่องทางนี้เป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหม เพราะเป็นช่องทางการติดต่อสื่อสารกับลูกค้าที่เรียบง่าย ได้รับความนิยมนอย่างมาก และสามารถพัฒนาเป็นชุมชนที่กลุ่มสตรีฯ จะนำเสนอข้อมูลข่าวสารและสิ่งดี ๆ ให้กับลูกค้าได้ กลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านเสี้ยนน้อยที่สร้างขึ้นเพจขึ้นมา แสดงดังภาพที่ 4 เพื่อเป็นช่องทางการตลาดออนไลน์ และภาพตัวอย่างสินค้าแสดงดังภาพที่ 5

ภาพที่ 4 เพจโลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหม

ภาพที่ 5 ผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหมแบบขวด แบบหลอด และสบู่ใหม่คำ

การสื่อสารผ่านช่องทางเพจเพื่อโปรโมตแคมเปญ เป็นตัวช่วยส่งเสริมให้คอนเทนต์ที่ต้องการนำเสนอสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย การโปรโมตจากเพจคือโฆษณาที่กลุ่มสตรีฯ สามารถสร้างขึ้นจากเพจธุรกิจบน Facebook ของกลุ่มสตรีฯ โดยตรง ซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายที่สุดและรวดเร็วที่สุดวิธีหนึ่งในการสร้างโฆษณาบน Facebook และช่วยให้กลุ่มสตรีฯ สามารถเข้าถึงลูกค้าใหม่สำหรับธุรกิจได้ มี 2 วิธีที่กลุ่มสตรีฯ สามารถโปรโมตธุรกิจได้ คือ (1) การเข้าถึงแบบออร์แกนิก คือ เมื่อกลุ่มสตรีฯ โพสต์บนเพจธุรกิจบน Facebook ผู้คนที่เคยกดถูกใจเพจ Facebook หรือติดตามบัญชี ไว้แล้วจะสามารถมองเห็นโพสต์นั้นได้ และ (2) การเข้าถึงแบบ Paid Social Media คือ การตลาดบนโซเชียลมีเดียแบบจ่ายเงินหรือการซื้อพื้นที่โฆษณาบนแพลตฟอร์มโซเชียล เพื่อให้โพสต์เข้าถึง

กลุ่มเป้าหมายใหม่ที่มีแนวโน้มว่าจะสนใจ เพื่อขยายกลุ่มเป้าหมายของกลุ่มสตรีฯ และช่วยทำให้ธุรกิจเติบโต กลุ่มสตรีฯ สามารถเปลี่ยนเนื้อหาแบบออร์แกนิกให้เป็นเนื้อหาแบบชำระเงินผ่านการโปรโมทโพสต์และการโปรโมทจากเพจในรูปแบบอื่น ๆ ได้

ปัจจุบัน หลายหน่วยงาน/องค์กรได้ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีช่องทางการตลาดให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิตของผู้คนในปัจจุบัน และการปรับตัวของผู้ประกอบการที่มีการจำหน่ายสินค้าผ่านสื่อออนไลน์มากขึ้น ช่วยผลักดันให้สามารถพัฒนาศักยภาพและขยายช่องทางการค้าออนไลน์เพื่อเป็นตัวช่วยในการดำเนินธุรกิจ และสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมทางธุรกิจอย่างจริงจัง ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ประกอบการมีความอยู่ดีกินดีเข้มแข็งและส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาวต่อไป เมื่อกลุ่มสตรีฯ ได้เลือกช่องทางการตลาดออนไลน์ที่เหมาะสมกับบริบทการดำเนินงานแล้ว จึงได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาช่องทางการตลาดในรูปแบบการตลาดออนไลน์ ตามแนวทางของ Sampatong (2018) ดังนี้

1. การคาดการณ์ทิศทางความต้องการผลิตภัณฑ์ในอนาคต จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ของสารสกัดจากไยโหมชิริชินสุผิว สามารถสรุปได้ว่า โลชันบำรุงผิวโปรตีนไหมที่มีส่วนผสมของชิริชินมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระสูง (Anti-oxidant) ป้องกันการเสื่อมของเซลล์ผิว ช่วยยับยั้งและลดเลือนริ้วรอย ช่วยรักษาความชุ่มชื้นของผิวหนัง โดยช่วยป้องกันการสูญเสียน้ำที่ผิวในผิวชั้นใน จึงทำให้มีคุณสมบัติในการรักษาความชุ่มชื้นความยืดหยุ่นให้กับผิวหนัง กระตุ้นการสร้างคอลลาเจนและกรดไฮยาลูโรนิก จึงบำรุงผิวและช่วยสมานและรักษาแผลให้หายเร็วขึ้น มีฤทธิ์ยับยั้งเชื้อแบคทีเรีย และช่วยลดการอักเสบ ผลิตภัณฑ์จึงมีคุณสมบัติในการใช้งานและเป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ การคาดการณ์ทิศทางความต้องการผลิตภัณฑ์ในอนาคตเป็นเรื่องที่ทำนายเนื่องจากมีหลายปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความต้องการของผู้บริโภค จากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์สภาพตลาดร่วมกันระหว่างสมาชิกพบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มความต้องการของผู้บริโภคในอนาคต โดยเฉพาะในกลุ่มผู้บริโภคที่ใส่ใจกับสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนในการบริโภค กลุ่มสตรีฯ สามารถเพิ่มความหลากหลายของกลิ่นเพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้บริโภคที่มีความชอบแตกต่างกัน เช่น กลิ่นผลไม้ กลิ่นอ่อน ๆ จากดอกไม้ หรือเพิ่มสารป้องกันแสงแดด เพื่อเพิ่มประโยชน์ในการใช้งานที่หลากหลาย เป็นต้น นอกจากนี้ กลุ่มสตรีฯ ควรได้รับการสนับสนุนให้เข้าถึงการรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้า สามารถรับรองได้ว่าทุกขั้นตอนการผลิตผ่านกรรมวิธีที่สะอาดและถูกสุขลักษณะ ทำให้ลูกค้าที่ซื้อผลิตภัณฑ์ไปมีความมั่นใจได้ว่าปลอดภัยและได้คุณประโยชน์จากสารสกัดต่าง ๆ จากธรรมชาติอย่างครบถ้วนและส่งเสริมการจับคู่ธุรกิจ Business Matching เชื่อมโยงผลผลิตของกลุ่มสตรีฯ ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานให้สามารถจำหน่ายสินค้ากับผู้ประกอบการเอกชน โดยใช้การตลาดนำการผลิต

2. การศึกษาพฤติกรรมของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย กลุ่มสตรีฯ ได้ศึกษาพฤติกรรมของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเพื่อให้ทราบถึงปัญหาของผู้บริโภคและปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาเหล่านั้น เช่น กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มวัยทำงาน กลุ่มแม่บ้านหรือกลุ่มผู้สูงอายุว่าแต่ละกลุ่มชอบผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวรูปแบบใด โดยกลุ่มสตรีฯ มุ่งเน้นไปยังกลุ่มวัยทำงานที่มีพฤติกรรมชอบการดูแลตนเอง รักสวยรักงาม รักสุขภาพผิว และใส่ใจสุขภาพผิวพรรณอยู่เสมอ การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์และเสริมบุคลิกภาพที่ดีขึ้น รวมถึงการดูแลบำรุงผิวพรรณให้ดูดีอยู่เสมอ ทำให้กลุ่มสตรีฯสามารถปรับปรุงผลิตภัณฑ์ของตนให้เข้ากับความต้องการของลูกค้าได้มากที่สุด ตลาดผลิตภัณฑ์บำรุงผิวพรรณได้แรงหนุนจากการบริโภคที่มีแนวโน้มขยายตัวตามชุมชนเมือง กระแสรักโลก กระแสนุรักษ์ธรรมชาติ ผู้ใช้โลชั่น

บำรุงผิวโปรตีนไหมไม่ได้รักแต่สุขภาพหรือรักแค่ตัวเองเท่านั้น แต่ผู้ใช้สินค้ายังช่วยรักษาโลกใบนี้ไว้ด้วย ทำให้ตลาดของผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหมเติบโตและมีแนวโน้มที่สูงขึ้นในอนาคต

3. การพิจารณาจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ การวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ เป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพที่ใช้เพื่อกำหนดตำแหน่งของสินค้าในใจของลูกค้าเป้าหมาย เพื่อให้โลชั่นโปรตีนไหมนั้นมีความแตกต่างและมีความคุ้มค่ามากที่สุดในการคิดของลูกค้า โดยกลุ่มสตรีฯ ต้องเน้นย้ำถึงประโยชน์หรือจุดเด่นของโลชั่นโปรตีนไหม ซึ่งการวางตำแหน่งสินค้าที่ดีจะช่วยให้ลูกค้าสามารถจดจำสินค้าได้ และทำให้ตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าได้ง่ายกว่าแบรนด์ของคู่แข่ง กลุ่มสตรีฯ จึงต้องกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจและมีความมั่นใจในคุณภาพของผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหม ด้วยการพัฒนาเรื่องราวของตราสินค้าผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหมให้เป็นตราสินค้าที่จดจำง่าย ที่สะท้อนถึงความสนใจการรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความสะอาด และความใส่ใจในกระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติจึงมีจุดเด่นในการลดการระคายเคือง ไม่มีผลข้างเคียงไม่พึ่งประสงค์จากการใช้สารเคมีเพื่อเป็นการยืดอายุของผลิตภัณฑ์ ดีต่อร่างกายและดีต่อสุขภาพ

4. การสร้างเนื้อหาที่เหมาะสมเป็นจุดแรกที่จะช่วยดึงดูดและสร้างการรับรู้ได้ดีในกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการจะส่งโฆษณาไปถึง หากโฆษณาไหนที่มีเนื้อหาสาระ มีประโยชน์ หรือมีภาพกราฟิกที่สวยงามสะดุดตา ลูกค้าก็จะหยุดเลื่อนหน้าจอโทรศัพท์เพื่อดูเนื้อหานั้น เมื่อคนเกิดการจดจำแล้ว ในอนาคตก็มีโอกาสที่จะเปลี่ยนมาเป็นลูกค้าของธุรกิจได้ ดังนั้น การสร้างเนื้อหาที่ดีจะทำให้กลุ่มสตรีฯ มีโอกาสในการสื่อสารกับผู้บริโภคหรือผู้อ่านที่นำไปสู่เป้าหมายที่กลุ่มสตรีฯ ต้องการ เช่น การทำความรู้จักสินค้า การมีความรู้ความเข้าใจที่มากขึ้น หรือการนำไปสู่การซื้อสินค้า กลุ่มสตรีฯ สามารถเลือกสร้างเนื้อหาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น เนื้อหาประเภทให้ความรู้ บอกเล่าสาระความรู้และประโยชน์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์บำรุงผิวให้กับผู้อ่าน โดยเป้าหมายคือ การสร้างการรับรู้และสร้างความน่าเชื่อถือ เมื่อดำเนินการต้องมีกราฟิกและแสดงผลการวัดประสิทธิภาพของเนื้อหาในเชิงทฤษฎีและการวัดผลอย่างชัดเจน

5. การเลือกช่องทางออนไลน์ โดยแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ Shopee และ Facebook page ในชื่อ “โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหม” เป็นสื่อออนไลน์ที่ใช้เพื่อการประชาสัมพันธ์การตลาดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ รูปภาพ สาระความรู้ คลิปวิดีโอ และการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มสตรีฯ การแสดงความคิดเห็น ตลอดจนการจัดการคำตอบ การจัดการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เป็นช่องทางที่ช่วยยกระดับประสบการณ์การชื้อขาย เชื่อมต่อกลุ่มสตรีฯ ผู้ซึ่งเป็นผู้ขายและผู้ซื้อให้เข้าถึงกันได้ได้อย่างไร้รอยต่อเพื่อส่งมอบประสบการณ์การชื้อสินค้าออนไลน์ที่ดีที่สุด เพื่อให้ผู้ใช้งานได้รับประสบการณ์การชื้อสินค้าที่สนุกสนานและสร้างปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าผ่านแพลตฟอร์ม สิ่งสำคัญคือกลุ่มฯ ต้องอธิบายผลลัพธ์ของการเลือกช่องทางออนไลน์ แสดงเกณฑ์การวัดช่องทางออนไลน์แต่ละประเภท และแสดงผลถึงประสิทธิภาพของช่องทางแต่ละประเภท เช่น ยอดขายในแต่ละช่องทางเปรียบเทียบกัน หรือการวัดการเข้าถึงหรือการมีส่วนร่วมของลูกค้าในแต่ละช่องทาง และวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละช่องทาง

อภิปรายผล

หน่วยงานของรัฐได้สนับสนุนส่งเสริมผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนให้มีโอกาสเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้สะดวก สร้างยอดขายให้แก่ผู้ประกอบการ ในการนำสินค้าเข้าสู่ตลาดออนไลน์ สนับสนุนการขายบนตลาดออนไลน์ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างเป็นระบบและยกระดับผู้ประกอบการให้มีความรู้ความเข้าใจสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ที่ผ่านมากลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านเสี้ยนน้อย จังหวัดชัยภูมิ ยังคงดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจด้วยองค์ความรู้

ดั้งเดิม อีกทั้งยังไม่ได้เตรียมความพร้อมทางด้านการตลาดเพื่อรับมือกับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป จนอาจนำไปสู่ความไม่แน่นอนของรายได้ มีผลตอบแทนต่ำและเสี่ยงต่อการขาดทุน ปัญหาดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการพัฒนาการวิจัยครั้งนี้

การพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหมธรรมชาติ กลุ่มสตรีหัวใหม่บ้านเสี้ยวน้อย พบว่ารูปแบบช่องทางการตลาดในปัจจุบันของกลุ่มสตรีฯ ใช้ช่องทางออฟไลน์เป็นหลัก ผ่านการนำสินค้าไปวางจำหน่ายในงานแสดงสินค้า ประมาณ 50% และการขายปลีกที่กลุ่ม อีกประมาณ 40% ส่วนที่เหลือ 10% จำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งทำให้การดำเนินธุรกิจของกลุ่มสตรีฯมีโอกาสในการสร้างการรับรู้ไปยังกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย กลุ่มลูกค้าใหม่และขาดโอกาสในการสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่าปัจจุบันนี้การซื้อขายออนไลน์นั้นมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ก็มีข้อได้ว่าการซื้อขายในโลกออนไลน์นั้นยังคงมีมากกว่าสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน กลุ่มสตรีฯ จึงจำเป็นต้องปรับตัวโดยใช้กลยุทธ์การตลาดที่ผสมผสานช่องทางการตลาดทั้งออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อให้สามารถจำหน่ายโลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหมได้ทุกรูปแบบ เตรียมความพร้อมในการตอบสนองต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคให้ได้มากที่สุด สร้างผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่รู้จักของผู้บริโภค อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มขีดความสามารถเพื่อให้กลุ่มสตรีฯ สามารถอยู่รอดท่ามกลางการแข่งขันที่รุนแรง สอดคล้องกับ Hassaro (2022) ที่กล่าวว่า ผู้ประกอบการธุรกิจสามารถนำกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ไปประยุกต์ใช้ในการจัดจำหน่ายสินค้าของชุมชนผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อการเพิ่มขึ้นของยอดขายและกำไรอย่างมีแบบแผนและมีความชัดเจน อันจะส่งผลต่อไปยังผลตอบแทนจากการลงทุนที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งงานวิจัยของ Kultirawong, Somsueb and BuaDaeng (2023) ยังพบว่าการส่งเสริมผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าที่ถูกผลิตขึ้นโดยชุมชนท้องถิ่น ช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นมีโอกาสในการพัฒนาและสร้างรายได้ที่ยั่งยืน และการทำการตลาดออนไลน์สำหรับสินค้าชุมชนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในยุคดิจิทัล ช่วยให้สามารถเข้าถึงตลาดกว้างขึ้น ผู้ประกอบการสามารถใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อประชาสัมพันธ์และขายสินค้า การใช้สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์อีคอมเมิร์ซหรือแพลตฟอร์มการขายออนไลน์อื่น ๆ นำไปสู่ความเชื่อมั่นและการสนับสนุนต่อผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนในอนาคต

สมาชิกกลุ่มสตรีฯ ให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของการพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์เพื่อเป็นช่องทางในการสื่อสารไปยังผู้บริโภคเป้าหมายและการสร้างตัวตนให้เป็นที่รู้จัก โดยใช้ Shopee และ Facebook page เนื่องจากไม่มีความซับซ้อนและใช้งานได้ง่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rodpang (2021) นอกจากนี้ งานวิจัยของ Satan, Treewannakul and Rengkwunkway (2021) ที่พบว่า ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าเกษตรออนไลน์ส่วนใหญ่เลือกผ่าน Facebook เนื่องจากประหยัดเวลาและมีความสะดวก ดังนั้น เมื่อสมาชิกกลุ่มสตรีฯ ตัดสินใจเลือกใช้ช่องทางการตลาดออนไลน์แล้ว กระบวนการในการผลิตสื่อออนไลน์ จึงเริ่มต้นจากการศึกษาทิศทางหรือแนวโน้มของธุรกิจ ผ่านศึกษาพฤติกรรมของกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย และสื่อสารให้ผู้บริโภคได้รู้จักและเข้าใจอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ รู้จักและเข้าใจจุดเด่นหรือข้อแตกต่างของผลิตภัณฑ์ ดำเนินการสร้างเนื้อหาที่เหมาะสมและเลือกช่องทางออนไลน์ที่เหมาะสม (Nilrattanakul and Wilainuch, 2023; Phrapratanporn et al., 2022) การตลาดออนไลน์สามารถมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่นใหม่ ๆ ด้วยการเข้าถึงตลาดออนไลน์ การกำหนดเป้าหมายลูกค้าออนไลน์ และการสร้างโอกาสที่ดีสำหรับการเติบโตทางธุรกิจที่สามารถแข่งขันได้ในยุคที่มีการแข่งขันอย่างรุนแรงและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (Romprasert and Trivedi, 2021)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 รูปแบบช่องทางการตลาดในปัจจุบันของสมาชิกกลุ่มสตรีฯ ใช้ช่องทางออฟไลน์เป็นหลัก จึงควรได้รับส่งเสริมการทำการตลาดออนไลน์อย่างครบวงจรเพื่อลดต้นทุนในการจัดจำหน่ายและเพิ่มโอกาสในการขายสินค้า

1.2 พัฒนารูปแบบในการนำเสนอข้อมูลผ่านการขายผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางออนไลน์ด้วยวิธีการนำเสนอเรื่องราว ความเป็นมาของผลิตภัณฑ์เพื่อสื่อสารตราสินค้าควบคู่กับการเสนอขายผลิตภัณฑ์โดยใช้ศักยภาพของเยาวชนในชุมชนที่มีทักษะและความสามารถในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดเรื่องความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีของสมาชิกกลุ่มสตรีฯ และข้อจำกัดเรื่องความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ที่จะนำไปจัดจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์

2.2 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมถึงการประเมินประสิทธิภาพในการสร้างรายได้ของแต่ละช่องทางการตลาดออนไลน์

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการจัดสรรทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

เอกสารอ้างอิง

- Chiarakul, T. (2014). The Problems and the Adaptation of OTOP to AEC. *Executive Journal*, 34(1), 177-191. (in Thai)
- Detthamrong, U. and Suthamdee, D. (2022). Development of Marketing Channel and Creating Value Added of One Tambon One Product in Khok Mang Ngoi Subdistrict, Khon Sawan District, Chaiyaphum. *Journal of Innovation and Management*, 7(1), 123-136. (in Thai)
- Hassaro, K. (2022). Online Marketing Strategies Influencing the Success of Entrepreneurs Certified for Community Product Quality in Udon Thani. *Journal of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University*, 41(6), 7-19. (in Thai)
- Khatasombun, H. (2020). Community Potential Development to Create Sustainable Economic Foundations: Case Study of Noen Sala Subdistrict, Krok Phra District, Nakhon Sawan Province. *Journal of MCO Peace Studies*, 8(2), 473-488. (in Thai)
- Kultirawong, K., Somsueb, C. and BuaDaeng, S. (2023). Promoting Community Products with Online Marketing Strategies of the Center for Non-formal Education and Informal Education, Saba Yoi District, Songkhla Province. *Journal of Liberal Arts (Wang Nang Leng) RMUTP*, 3(1), 108-123. (in Thai)

- Kumkrua, M. and Chokudonchai, T. (2019). Online Marketing Communication Strategies via Social Media that Affecting Consumer Behavior in Buying OTOP products in Kanchanaburi. *ARU Research Journal*, 6(1), 1-8. (in Thai)
- Ministry of Digital Economy and Society. (2022). *Then now to future of digital*. [Online]. Retrieved 20 April 2023, from: https://www.etda.or.th/getattachment/d546be11-03a4-4df1-9de6-5d9f7c12d26f/Annual_Report_2022_final_v2.pdf.aspx (in Thai)
- National News Bureau of Thailand. (2019). *Travel to the less visited area, Chaiphaphum, during the rainy season, experienced the lifestyle of the silk weaving women's community. "Baan Siao Noi" fermented with natural mud featured products Environmentally friendly production*. [Online]. Retrieved April 2023, from: <https://nbtworld.prd.go.th/th/news/detail/TCATG190618020252640> (in Thai)
- Nilrattanakul, P. and Wilainuch, P. (2023). Strategies of Success Building on Marketing Communications of Online Business. *The Journal of Development Administration Research*, 13(2), 274-284. (in Thai)
- Office of the National Economics and Social Development Council. (2023). *National Economic and Social Development Plan No. 13 (2023-2027)*. [Online]. Retrieved April 2023, from: https://www.nesdc.go.th/download/Plan13/Doc/Plan13_Final.pdf (in Thai)
- Ongiem, A. and Vichitvejpaisal, P. (2018). Validation of the Tests. *The Journal of Anesthesiology*, 44(1), 36-42. (in Thai)
- Phrapratanporn, B., Thanitnan, C., Thanitnan, C., Rungsawanpho, D., Aunyawong, W., and Kochakasettrin, N. (2022). Online Purchase Decision on Consumer Goods in the Context of the Service Value of Third-Party Logistics Service Provider. *Journal of Optoelectronics Laser*, 41(4), 79-84.
- Rodpang, P. (2021). The Developing Marketing Channels Online Ngob, Basketry products Ngobthai-LaoNgeaw Thong-en Inburi District, Singburi Province. *Journal of Buddhist Anthropology*, 6(3), 35-45. (in Thai)
- Romprasert, S., and Trivedi, A. (2021). Sustainable economy on community enterprise and digital marketing. *ABAC journal*, 41(1), 62-80.
- Rovinelli, R. J., and Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Journal of Educational Research*, 2, 49-60.
- Sampaotong, V. (2018). *Online Marketing Communication Strategy and Value Added of Cosmeceuticals Business*. Thesis of the Degree of Master of Business Administration Program. Bangkok: Silpakorn University. (in Thai)

- Satan, T., Treewannakul, P. and Rengkwunkway. (2021). Consumer Decision Making on Online Purchase of Agricultural Product. *Agricultural Science and Innovation Journal*, 52(1), 11-19. (in Thai)
- Sutthibut, S., Dhammasoand, P. H. and Vadakovito, P. P. (2020). Promotion of Community Products with Online Marketing by Buddhist Peaceful Mean: A Case Study of Sawai Sub-District Prangkhu District, Srisaket Province. *Journal of MCU Peace Studies*, 8, 173-184.

การพัฒนาเกณฑ์การประเมินอาคารสำนักงานสีเขียวในประเทศไทย ในภาวะความปกติใหม่

ชญญรัตน์ นิธิธีรพัชร^{1,*}, ญานิกา จิตงาม²

^{1,2}สาขาวิชาวิศวกรรมการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Received: 17 March 2024

Revised: 27 May 2024

Accepted: 6 June 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบเกณฑ์การประเมินอาคารสำนักงานสีเขียวของประเทศไทยและต่างประเทศ รวมถึงศึกษาการบริหารจัดการอาคารสำนักงานในภาวะความปกติใหม่ ตลอดจนเสนอแนวทางการพัฒนาเกณฑ์การประเมินอาคารสำนักงานสีเขียวในประเทศไทยในภาวะความปกติใหม่ โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ทำการศึกษาเกณฑ์การประเมินอาคารเขียวของประเทศไทยและต่างประเทศ ประกอบด้วย TREES, LEED, WELL, CASBEE และ BREEAM จากเว็บไซต์ของผู้พัฒนาเกณฑ์ดังกล่าวและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารอาคารสำนักงานและการประเมินอาคารเขียว จำนวน 5 ราย จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์เชิงข้ออ้าง ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการอาคารสำนักงานในภาวะความปกติใหม่ นอกจากจะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ สถานที่ คน และกระบวนการแล้ว ผู้บริหารอาคารต้องจัดสรรงบประมาณการดำเนินงานให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุดด้วย เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจต่าง ๆ และระบบเศรษฐกิจโดยรวม ส่งผลให้องค์กรธุรกิจมีผลประกอบการลดลง ในขณะที่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นสำหรับการดำเนินการตามมาตรการและนโยบายด้านการบริหารจัดการอาคารเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เช่าพื้นที่และผู้ใช้งานอาคาร ทั้งนี้ เกณฑ์การประเมินอาคารเขียวส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญกับการใช้พลังงานของอาคารและสภาพแวดล้อม ดังนั้นการพัฒนาเกณฑ์การประเมินอาคารสำนักงานสีเขียวในประเทศไทยในภาวะความปกติใหม่จึงควรเพิ่มเติมเกณฑ์ด้านสุขภาพและสุขภาวะของผู้ใช้อาคาร

คำสำคัญ : การพัฒนาเกณฑ์การประเมิน ภาวะความปกติใหม่ อาคารสำนักงานสีเขียว

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: chunyarat.n@ap.tu.ac.th

The Development of Green Office Building Assessment Criteria in Thailand in the New Normal Era

Chunyarat Nititerapad^{1,*}, Yanika Jaritngam²

^{1,2}Department of Innovative Real Estate Development, Faculty of Architecture
and Planning, Thammasat University

Received: 17 March 2024

Revised: 27 May 2024

Accepted: 6 June 2024

Abstract

This research aims to study and compare green building assessment criteria in Thailand and those in other countries, including studying office building management in the new normal era, as well as to propose guidelines for the development of green office building assessment criteria in Thailand in the new normal era. This qualitative research investigated green building assessment criteria in Thailand and those in other countries, consisting of the websites: Thai's Rating of Energy and Environmental Sustainability (TREES), Leadership in Energy and Environmental Design (LEED), WELL Being Standard (WELL), Comprehensive Assessment System for Building Environmental Efficiency (CASBEE), and Building Research Establishment Energy and Environmental Assessment Method (BREEAM) and related documents, as well as collected verbal accounts from five experts related to office building management and green building assessment. Data were then analyzed using content analysis and gap analysis techniques. The findings showed that, in addition to the three factors of place, people, and process, on which the office building management in the new normal era concentrates, building managers had to allocate the operating budget for maximum value as well. Due to the spread of the Coronavirus Disease 2019, affects the operations of various business organizations and the overall economy. As a result, business organizations reduced business profits while there was an increasing cost for implementing building management measures and policies to build the confidence of tenants and building users. However, most green building assessment criteria still focused on the energy consumption and the environment of the building. Therefore, the development of green office building assessment criteria in Thailand in the new normal era should add more criteria on health and well-being of tenants and building users.

Keywords: The Development of Criteria Assessment, The New Normal Era, Green Office Building

* Corresponding Author; E-mail: chunyarat.n@ap.tu.ap.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

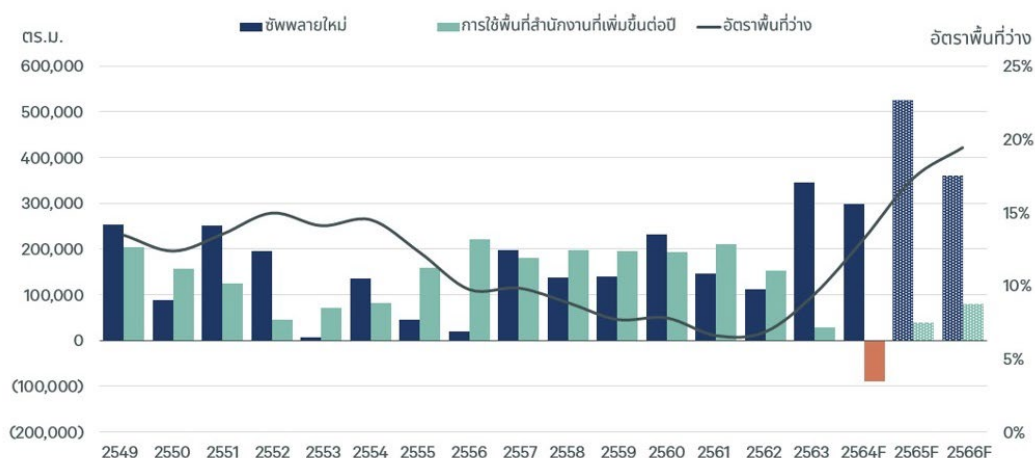
การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) นับตั้งแต่ช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 ที่ผ่านมามีผลกระทบต่อมวลมนุษยชาติในทุกมิติ การปิดพื้นที่ (Lockdown) และการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) เป็นส่วนหนึ่งของมาตรการด้านสาธารณสุขที่จะยับยั้งการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ผู้คนไม่สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิตของคนในสังคมอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน จนกลายเป็นภาวะปกติใหม่ (New Normal) (Klinjampa, 2020)

ภาพที่ 1 ภาวะปกติใหม่ (New Normal) จากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
ที่มา : Thailand Institute of Occupational Safety and Health (Public Organization) (2023)

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นถึงแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิตในภาวะความปกติใหม่ เช่น การสวมใส่หน้ากากอนามัย การรักษาความสะอาดอยู่เสมอ การเว้นระยะห่างทางสังคม การหลีกเลี่ยงสถานที่แออัด การติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ การทำงานจากที่บ้าน เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการทำงานจากที่บ้านเป็นรูปแบบการทำงานในภาวะความปกติใหม่ ซึ่งเป็นผลมาจากมาตรการปิดพื้นที่ (Lockdown) และการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) (Thailand Institute of Occupational Safety and Health (Public Organization), 2023) ทั้งนี้ เมื่อผนวกเข้ากับการหยุดชะงักของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการถดถอยทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้ความต้องการใช้อาคารสำนักงานลดลงเมื่อเทียบกับช่วงก่อนเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยในช่วง 9 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2563 ปริมาณการใช้พื้นที่สำนักงานเพิ่มขึ้นเพียง 21,000 ตารางเมตร ในขณะที่ช่วงเวลาเดียวกันในปี พ.ศ. 2562 ปริมาณการใช้พื้นที่สำนักงานเพิ่มขึ้น 128,000 ตารางเมตร สอดคล้องกับข้อมูลจากฝ่ายวิจัยและการสื่อสาร คอลลิเออร์ส อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย ที่พบว่าอาคารสำนักงานใหม่ที่เปิดให้บริการในไตรมาส 2 ปี พ.ศ. 2563 บางอาคารมีอัตราการใช้ (Occupancy Rate) ต่ำกว่าที่คาดการณ์ไว้อย่างมาก อาคารสำนักงานบางแห่งมีอัตราการใช้ล้นหน้าเพียงประมาณร้อยละ 10 เท่านั้น นอกจากนี้ ความต้องการอาคารสำนักงานที่ลดลง ส่งผลให้อัตราการใช้และราคาเสนอเช่าเฉลี่ยของอาคารสำนักงานในช่วงไตรมาส 3 ปี พ.ศ. 2563 มีแนวโน้มปรับลดลงใน

ทุกระดับและทุกพื้นที่ (Viboonthanakul, 2021) ดังแสดงในภาพที่ 2 (Insights & Research CBRE, 2022, cited in Tonglor, 2022)

ภาพที่ 2 อุปทานใหม่ ปริมาณการใช้พื้นที่สำนักงาน และอัตราพื้นที่ว่างของตลาดอาคารสำนักงาน
ในกรุงเทพมหานคร

ที่มา : Insights & Research CBRE (2022 cited in Tonglor, 2022)

SCB Economic Intelligence Center (2021) กล่าวว่าผลกระทบของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้แนวโน้มความต้องการพื้นที่สำนักงานเปลี่ยนแปลงไปในมิติสำคัญ 2 ด้าน คือ (1) อุปสงค์ในพื้นที่สำนักงานให้เช่าที่ลดลง อันเป็นผลมาจากจำนวนบริษัทที่ลดลงจากการปิดกิจการที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับจำนวนธุรกิจที่เปิดกิจการใหม่มีแนวโน้มลดลง รวมถึงนโยบายการทำงานจากที่บ้าน (Work from Home) ส่งผลให้ความต้องการพื้นที่สำนักงานลดลงและอาจกลายเป็นภาวะปกติใหม่ (New Normal) ของหลายบริษัท และ (2) ความต้องการพื้นที่สำนักงานจะปรับเปลี่ยนไปสู่สำนักงานรูปแบบใหม่ เช่น พื้นที่ทำงานที่มีความยืดหยุ่น (Flexible Space) ที่ตอบสนองแนวโน้มการทำงานรูปแบบใหม่ที่ต้องการความคล่องตัวและมีความยืดหยุ่น ทำให้สามารถปรับเปลี่ยนประโยชน์การใช้สอยได้ตามความต้องการ เป็นต้น

แนวโน้มความต้องการพื้นที่สำนักงานที่เปลี่ยนแปลงไปในภาวะปกติใหม่ (New Normal) ส่งผลให้ผู้ประกอบการพื้นที่สำนักงานให้เช่าต้องปรับตัวหลายด้าน เช่น การพัฒนาพื้นที่สำนักงานให้ตอบสนองการทำงานรูปแบบใหม่ การปรับปรุงพื้นที่ การปรับลดที่นิ่งประจำและเพิ่มพื้นที่ส่วนกลาง การให้ความสำคัญกับการลดความหนาแน่นในอาคาร การรับฟังผู้เช่าในโครงการเพื่อนำไปสู่การปรับรูปแบบสัญญาที่เหมาะสม การออกแบบสำนักงานที่มีความยืดหยุ่นด้านประโยชน์การใช้สอย การเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้งานพื้นที่ การรักษาความสะอาดและความปลอดภัยของผู้ใช้บริการ การใช้เทคโนโลยีเพื่อลดการสัมผัสและอำนวยความสะดวกให้กับผู้เช่า เป็นต้น (SCB Economic Intelligence Center, 2021) อาคารสำนักงานที่ได้รับการรับรองมาตรฐานอาคารเขียวจะเป็นที่ต้องการมากขึ้น สำหรับผู้เช่าที่กำหนดเป้าหมายการเสริมสร้างความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะบริษัทข้ามชาติ (Krungrsri Research, 2023) สอดคล้องกับซีบีอาร์อีที่กล่าวว่าตลาดพื้นที่สำนักงานในประเทศไทยต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบด้วยการนำเสนอพื้นที่ใช้สอยที่ค่อนข้างยืดหยุ่น ตอบโจทย์การทำงานแบบผสมผสาน (ไฮบริด) เพื่อให้มั่นใจว่าการทำงานจะมีประสิทธิภาพ สามารถใช้งานพื้นที่ได้อย่างคุ้มค่าและควบคุมค่าใช้จ่ายได้ง่าย นอกจากนี้ มาตรฐานด้าน

สิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล (Environmental, Social and Governance: ESG) จะมีความสำคัญมากขึ้น (Insights & Research CBRE, 2022 cited in Tonglor, 2022) จะเห็นได้ว่า การพัฒนาอาคารสำนักงานที่เน้นมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล หรืออาคารสำนักงานที่ได้รับการรับรองมาตรฐานอาคารเขียว เป็นแนวทางหนึ่งที่ผู้ประกอบการพื้นที่สำนักงานให้เข้าต้องนำมาใช้ในการประกอบธุรกิจในภาวะปกติใหม่ (New Normal)

สำหรับประเทศไทยมีสถาบันอาคารเขียวไทย (Thai Green Building Institute: TGBI) เป็นองค์กรหลักที่จัดตั้งขึ้นโดยมีเป้าหมายหลัก คือ การพัฒนาองค์ความรู้และจัดทำมาตรฐาน รวมทั้งหลักเกณฑ์อาคารเขียวของประเทศไทย เพื่อนำมาใช้แทนเกณฑ์อาคารเขียวที่กำหนดมาจากประเทศมหาอำนาจ ลดความเสียเปรียบด้านการค้าและเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนและสังคมไทย เรื่องการออกแบบ ก่อสร้าง และพัฒนาอาคารเขียวแบบยั่งยืน ส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่อง อาคารเขียวที่ถูกต้องให้กับสถาปนิก วิศวกร หน่วยงานรัฐบาล และประชาชนทั่วไป

อย่างไรก็ตาม ด้วยสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อาจส่งผลให้จำเป็นต้องมีการพัฒนาเกณฑ์การประเมินอาคารเขียวในประเทศไทยให้สอดคล้องกับภาวะความปกติใหม่ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาเกณฑ์การประเมินอาคารสำนักงานสีเขียวในประเทศไทยในภาวะความปกติใหม่ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการพื้นที่สำนักงานให้เข้าในการปรับปรุงและพัฒนาอาคารสำนักงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล (Environmental, Social and Governance: ESG) และหน่วยงานที่พัฒนาเกณฑ์การประเมินอาคารเขียวในประเทศไทยในยุคความปกติใหม่ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

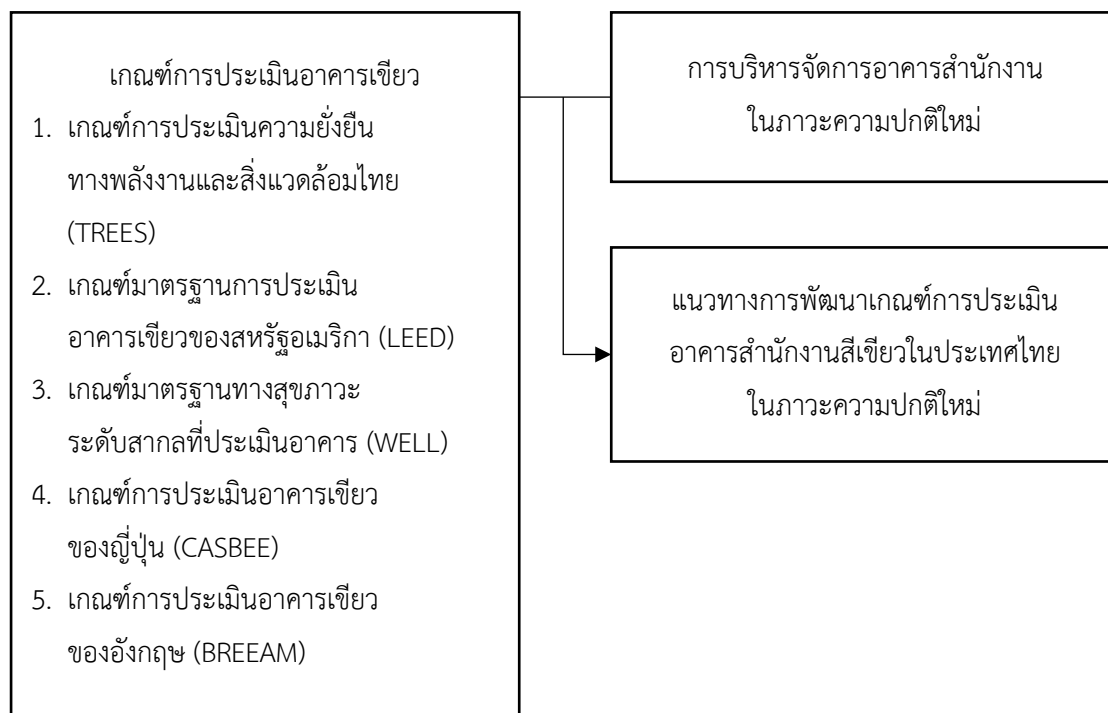
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบเกณฑ์การประเมินอาคารเขียวของประเทศไทยและต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการอาคารสำนักงานในภาวะความปกติใหม่
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาเกณฑ์การประเมินอาคารสำนักงานสีเขียวในประเทศไทยในภาวะความปกติใหม่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยเล็งเห็นประโยชน์จากการที่ผู้ประกอบการพื้นที่สำนักงานให้เข้าทำการปรับปรุงและพัฒนาอาคารสำนักงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมถึงมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล (ESG) จึงได้ศึกษาพัฒนาเกณฑ์การประเมินอาคารสำนักงานสีเขียวในประเทศไทยในภาวะความปกติใหม่ โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบเกณฑ์การประเมินอาคารเขียวของประเทศไทยและต่างประเทศ ประกอบด้วย (1) เกณฑ์การประเมินความยั่งยืนทางพลังงานและสิ่งแวดล้อมไทย (TREES) พัฒนาขึ้นโดยสถาบันอาคารเขียวไทย (TGBI) (2) เกณฑ์มาตรฐานการประเมินอาคารเขียวของสหรัฐอเมริกา (LEED) พัฒนาขึ้นโดยสภาอาคารเขียวสหรัฐอเมริกา (USGBC) (3) เกณฑ์มาตรฐานทางสุขภาวะระดับสากลที่ประเมินอาคาร (WELL Being Standard) พัฒนาขึ้นโดยสถาบัน IWBI สหรัฐอเมริกา (4) เกณฑ์การประเมินอาคารเขียวของญี่ปุ่น (CASBEE) พัฒนาขึ้นโดยคณะกรรมการวิจัย Japan Sustainable Building Consortium ญี่ปุ่น และ 5) เกณฑ์การประเมินอาคารเขียวของอังกฤษ (BREEAM) พัฒนาขึ้นโดยหน่วยงาน BRE อังกฤษ รวมถึงศึกษาการบริหารจัดการอาคารสำนักงานในภาวะความปกติใหม่และแนวทางการพัฒนาเกณฑ์การประเมินอาคารเขียวในประเทศไทยในภาวะความปกติใหม่ กรณีศึกษา อาคารสำนักงาน โดยทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารอาคาร

สำนักงานและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการประเมินอาคารเขียว จำนวน 5 ท่าน ทั้งนี้ งานเริ่มทำการศึกษาดือนกันยายน 2564 และสิ้นสุดเดือนกรกฎาคม 2565 ปรากฏตามกรอบแนวความคิดการวิจัยในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การพัฒนาเกณฑ์การประเมินอาคารสำนักงานสีเขียวในประเทศไทยในภาวะความปกติใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และแหล่งข้อมูล

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารอาคารสำนักงานและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการประเมินอาคารเขียว จำนวน 5 ราย

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการศึกษาเกณฑ์การประเมินอาคารเขียวของประเทศไทยและต่างประเทศ ประกอบด้วย เกณฑ์การประเมินความยั่งยืนทางพลังงานและสิ่งแวดล้อมไทย (TREES) เกณฑ์มาตรฐานการประเมินอาคารเขียวของสหรัฐอเมริกา (LEED) เกณฑ์มาตรฐานทางสุขภาวะระดับสากลที่ประเมินอาคาร (WELL) เกณฑ์การประเมินอาคารเขียวของประเทศไทยญี่ปุ่น (CASBEE) และเกณฑ์การประเมินอาคารเขียวของประเทศไทยอังกฤษ (BREEAM) จากเว็บไซต์ของผู้พัฒนาเกณฑ์ดังกล่าวและเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารอาคารสำนักงาน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยมี 2 ฉบับ คือ (1) แบบสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารอาคารสำนักงานและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการประเมินอาคารเขียว เกี่ยวกับการบริหารจัดการอาคารสำนักงานในภาวะ

ความปกติใหม่และแนวทางการพัฒนาเกณฑ์การประเมินอาคารสำนักงานสีเขียวในประเทศไทยในภาวะความปกติใหม่ และ (2) แบบบันทึกข้อมูล โดยนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ทั้งการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารอาคารสำนักงานและที่เกี่ยวข้องกับการประเมินอาคารเขียว และการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อมูลเกณฑ์การประเมินอาคารเขียวของประเทศไทยและต่างประเทศ ประกอบด้วย เกณฑ์การประเมินความยั่งยืนทางพลังงานและสิ่งแวดล้อมไทย (TREES) เกณฑ์มาตรฐานการประเมินอาคารเขียวของสหรัฐอเมริกา (LEED) เกณฑ์มาตรฐานทางสุขภาวะระดับสากลที่ประเมินอาคาร (WELL) เกณฑ์การประเมินอาคารเขียวของประเทศญี่ปุ่น (CASBEE) และเกณฑ์การประเมินอาคารเขียวของประเทศไทย (BREEAM) จากเว็บไซต์ของผู้พัฒนาเกณฑ์ดังกล่าวและเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารอาคารสำนักงานและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการประเมินอาคารเขียว

2. ใช้การวิเคราะห์ช่องว่าง (Gap Analysis) สำหรับข้อมูลเกณฑ์การประเมินอาคารเขียวของประเทศไทยและต่างประเทศที่ได้จากการศึกษาข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของผู้พัฒนาเกณฑ์ดังกล่าวและเอกสารที่เกี่ยวข้อง และนำมาศึกษาเปรียบเทียบ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาเปรียบเทียบเกณฑ์การประเมินอาคารเขียวของประเทศไทยและต่างประเทศ

ตารางที่ 1 เกณฑ์การประเมินด้านกายภาพและประสิทธิภาพการใช้งานพื้นที่โครงการ

รายการการประเมิน	TREES	LEED	WELL	CASBEE	BREEAM
สถานที่ตั้งโครงการที่ไม่กระทบต่อระบบนิเวศน์	✓	✓			
การขนส่งที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การเข้าถึงขนส่งสาธารณะ		✓			✓
ความคงทนของอาคาร		✓			
คู่มือการบำรุงรักษาอาคาร	✓	✓			
การออกแบบเพื่อความยั่งยืน					✓
การจัดการน้ำฝน การป้องกันน้ำท่วม		✓			

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า เกณฑ์การประเมินอาคารเขียวในประเทศไทยให้ความสำคัญด้านกายภาพและประสิทธิภาพการใช้งานพื้นที่โครงการใน 2 เรื่อง คือ สถานที่ตั้งโครงการที่ไม่กระทบต่อระบบนิเวศน์และคู่มือการบำรุงรักษาอาคาร ในขณะที่เกณฑ์การประเมินอาคารเขียวของต่างประเทศมีเพียง LEED เท่านั้นที่ให้ความสำคัญกับด้านกายภาพและประสิทธิภาพการใช้งานพื้นที่โครงการในเกือบทุกเรื่อง ยกเว้น การออกแบบเพื่อความยั่งยืน และ

BREEAM ที่ให้ความสำคัญกับการขนส่งที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การเข้าถึงของขนส่งสาธารณะ และการออกแบบเพื่อความยั่งยืน

ตารางที่ 2 เกณฑ์การประเมินด้านการจัดการพลังงานและการใช้น้ำ

รายการการประเมิน	TREES	LEED	WELL	CASBEE	BREEAM
การใช้นวนป้องกันความร้อนที่เปลือกอาคาร	✓	✓			✓
ระบบระบายอากาศ	✓	✓	✓		✓
ควบคุมแสงสว่าง	✓	✓	✓		✓
การใช้พลังงานหมุนเวียนหรือพลังงานทดแทน	✓	✓		✓	✓
ระบบหมุนเวียนน้ำ	✓	✓			
การจัดการของเสียและขยะ	✓	✓	✓	✓	✓

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า เกณฑ์การประเมินอาคารเขียวในประเทศไทยให้ความสำคัญด้านการจัดการพลังงานและการใช้น้ำในทุกเรื่อง ทั้งการใช้นวนป้องกันความร้อนที่เปลือกอาคาร ระบบระบายอากาศ ควบคุมแสงสว่าง การใช้พลังงานหมุนเวียนหรือพลังงานทดแทน ระบบหมุนเวียนน้ำ ในขณะที่เกณฑ์การประเมินอาคารเขียวของต่างประเทศมีเพียง LEED เท่านั้นที่ให้ความสำคัญกับด้านการจัดการพลังงานและการใช้น้ำในทุกเรื่อง

ตารางที่ 3 เกณฑ์การประเมินด้านสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกอาคาร

รายการการประเมิน	TREES	LEED	WELL	CASBEE	BREEAM
การควบคุมอุณหภูมิภายในอาคารที่ส่งผลต่อ	✓	✓	✓		
การทำงานของผู้อยู่อาศัย					
แสงธรรมชาติ	✓		✓	✓	✓
การควบคุมเชื้อโรคที่ก่อให้เกิดอาการป่วยจาก			✓		
การใช้งานอาคาร					
การระบายอากาศภายในและภายนอกอาคาร	✓		✓	✓	✓

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่า เกณฑ์การประเมินอาคารเขียวในประเทศไทยให้ความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกอาคารใน 3 เรื่อง คือ การควบคุมอุณหภูมิภายในอาคารที่ส่งผลต่อการทำงานของผู้อยู่อาศัย แสงธรรมชาติ และการระบายอากาศภายในและภายนอกอาคาร ในขณะที่เกณฑ์การประเมินอาคารเขียวของต่างประเทศมีเพียง WELL เท่านั้น ที่ให้ความสำคัญกับด้านสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกอาคารในทุกเรื่อง

ตารางที่ 4 เกณฑ์การประเมินด้านนวัตกรรมและการบริการอาคาร

รายการการประเมิน	TREES	LEED	WELL	CASBEE	BREEAM
คู่มือการใช้งานอาคาร	✓				
การเตรียมความพร้อมการใช้งานพื้นที่ภายในโครงการ	✓				
การเตรียมความพร้อมบุคลากรก่อนการใช้งานอาคาร		✓			
นวัตกรรม	✓				✓

จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่า เกณฑ์การประเมินอาคารเขียวในประเทศไทยให้ความสำคัญด้านนวัตกรรมและการบริการอาคารในเกือบทุกเรื่อง ยกเว้น การเตรียมความพร้อมบุคลากรก่อนการใช้งานอาคาร ในขณะที่เกณฑ์การประเมินอาคารเขียวของต่างประเทศมีเพียง LEED และ BREEAM เท่านั้นที่ให้ความสำคัญกับด้านนวัตกรรมและการบริการอาคารในบางเรื่อง โดย LEED ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมบุคลากรก่อนการใช้งานอาคาร ในขณะที่ BREEAM ให้ความสำคัญกับนวัตกรรม

จากการสรุปการเปรียบเทียบในแต่ละเกณฑ์การประเมินอาคารเขียวมีความแตกต่างกัน แต่โดยส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญกับการใช้พลังงานของอาคารและสภาพแวดล้อม ส่วนเพิ่มเติมที่เป็นประเด็นใหม่ที่เกณฑ์การประเมินในแต่ละเกณฑ์เริ่มให้ความสำคัญมากขึ้น คือ ด้านสุขภาพและสุขภาวะของผู้ใช้อาคาร ซึ่งจะมุ่งประเด็นไปที่ความสอดคล้องกับกระบวนการการทำงานของร่างกายกับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกอาคาร ทั้งนี้ ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้พฤติกรรมการใช้งานอาคารหรือพื้นที่ของผู้คนเปลี่ยนไป

2. ผลการศึกษาการบริหารจัดการอาคารสำนักงานในภาวะความปกติใหม่

(1) ด้านงบประมาณ พบว่า ในช่วงภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจต่าง ๆ และระบบเศรษฐกิจโดยรวม ซึ่งส่งผลให้องค์กรธุรกิจมีผลประกอบการลดลง ในขณะที่มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามมาตรการและนโยบายด้านการบริหารจัดการอาคารเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เช่าพื้นที่และผู้ใช้งานอาคาร ทำให้ผู้บริหารอาคารต้องจัดสรรงบประมาณดำเนินงานให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุด

(2) ด้านบุคลากร พบว่า ในช่วงภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ควรเน้นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้ผู้ใช้งานอาคารได้ทราบอย่างทั่วถึงและชัดเจน รวมถึงเร่งประสานงานโรงพยาบาลให้มารับตัวผู้ติดเชื้อไปทำการรักษา ตลอดจนการจัดโครงสร้างบุคลากรและรูปแบบการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

(3) ด้านลักษณะทางกายภาพ พบว่า ในช่วงภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ควรเน้นดำเนินการตามนโยบายด้านคุณภาพ ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นถึงความปลอดภัยเป็นหลัก โดยเฉพาะความปลอดภัยด้านสุขอนามัยของผู้ใช้งานอาคารและสภาพแวดล้อมอาคาร เนื่องจากผู้ใช้งานอาคารมีความหวาดกลัวโรคระบาด ประกอบกับอาคารสำนักงานเป็นอาคารที่มีผู้ใช้งานจำนวนมาก การดำเนินการตามนโยบายด้านคุณภาพ ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม จึงเป็นแนวทางที่จะช่วย

เสริมสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยให้กับผู้ใช้งานอาคาร เช่น การเพิ่มรอบการทำความสะอาด โดยเฉพาะบริเวณจุดสัมผัสต่าง ๆ การตั้งจุดคัดกรองผู้ใช้งานอาคาร เป็นต้น

(4) ด้านมาตรการภาครัฐ พบว่า ในช่วงภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เน้นการปรับวิธีการบริหารจัดการอาคารให้สอดคล้องกับมาตรการและนโยบายต่าง ๆ รวมทั้งปรับปรุงพื้นที่บางส่วนเพื่อรองรับกิจกรรมที่เกิดขึ้นในอาคาร การเตรียมรับมือกับสถานการณ์โรคระบาดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตนั้น ผู้บริหารอาคารเน้นการติดตามข่าวสารอย่างต่อเนื่อง ศึกษาข้อมูลของโรคและเตรียมทรัพยากรที่จำเป็น โดยเฉพาะงบประมาณดำเนินการ เน้นการนำเทคโนโลยีอาคารมาใช้ และดำเนินการตามมาตรการของภาครัฐอย่างเคร่งครัด โดยนำแผนที่ได้ดำเนินการจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มาเป็นแม่แบบและปรับใช้ให้สอดคล้องกับโรคระบาดใหม่

(5) ด้านรูปแบบของพฤติกรรมและกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในอาคาร พบว่า ในช่วงภาวะวิกฤต การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งกระทบตลาดอาคารสำนักงาน เกิดจุดเปลี่ยนที่ทำให้คนส่วนใหญ่ต้องทำงานจากบ้าน (Work from Home) การจัดพื้นที่ทำงานที่มีความยืดหยุ่นซึ่งสนับสนุนการทำงานร่วมกันและการมีส่วนร่วมของพนักงาน โดยเน้นความยืดหยุ่นของพื้นที่ทำงานให้สามารถปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับการทำงานตามกิจกรรมที่เกิดขึ้น (Activity Based Workplace) เพื่อสนับสนุนการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) และการกระจายทีมงานในสำนักงาน รวมทั้งทำให้เกิดการเปลี่ยนไปสู่การเป็นสำนักงานไร้การใช้กระดาษได้อย่างยั่งยืน อาคารสำนักงานหลายแห่งมีการปรับแผนการพัฒนาเพื่อทำให้โครงการน่าสนใจยิ่งขึ้นในช่วงหลังภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยปรับปรุงระบบการบริหารอาคารและระบบรองอากาศที่ดีขึ้นหรือมีแผนบริหารความเสี่ยงเพื่อความต่อเนื่องของธุรกิจ (Business Continuity Plan: BCP) ที่ดีขึ้นเพื่อรองรับความต้องการของผู้เช่า ทั้งนี้ ความยืดหยุ่นและการปรับตัวจะเป็นสิ่งสำคัญในตลาดอาคารสำนักงานในช่วงหลังภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไม่ใช่แค่เพียงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของสถานที่ทำงานเท่านั้น แต่ยังเพื่อเตรียมความพร้อมทางธุรกิจสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดคิดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตด้วย

จะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการอาคารสำนักงานในยุคความปกติใหม่มีเปลี่ยนแปลงไปจากก่อนเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่เดิมให้ความสำคัญเกี่ยวกับความปลอดภัยและอาชีวอนามัยภายในอาคาร การอนุรักษ์พลังงาน การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่อาคาร ตลอดจนการให้บริการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เช่าและผู้ใช้งานอาคาร เนื่องจากการบริหารอาคารมุ่งเน้นให้มีการใช้ทรัพยากรอาคารสถานให้เกิดประโยชน์และสร้างผลตอบแทนแก่องค์กร แต่เมื่อเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งส่งผลกระทบต่อความต้องการอาคารสำนักงาน ทำให้ผู้ประกอบการพื้นที่สำนักงานให้เข้าต้องปรับเปลี่ยนนโยบายการบริหารอาคารให้สอดคล้องกับมาตรการของภาครัฐ เนื่องจากเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่คาดฝันและส่งผลกระทบอย่างมากในทุกมิติ ผู้ประกอบการพื้นที่สำนักงานให้เข้าส่วนใหญ่จึงมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติงาน ทั้งการจัดสรรงบประมาณดำเนินงานให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุด เน้นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้ผู้ใช้งานอาคารได้ทราบอย่างทั่วถึงและชัดเจน เน้นดำเนินการตามนโยบายด้านคุณภาพ ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะความปลอดภัยด้านสุขอนามัยของผู้ใช้งานอาคารและสภาพแวดล้อมอาคาร เน้นการปรับวิธีการบริหารจัดการอาคารให้สอดคล้องกับมาตรการและนโยบายต่าง ๆ รวมทั้งปรับปรุงพื้นที่บางส่วนเพื่อรองรับกิจกรรมที่เกิดขึ้นในอาคาร และเน้นความยืดหยุ่นของพื้นที่ทำงานให้สามารถปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับการทำงานตามกิจกรรมที่เกิดขึ้น (Activity Based Workplace) การปรับแผนการพัฒนาเพื่อทำให้โครงการน่าสนใจยิ่งขึ้นในช่วงหลังภาวะวิกฤต

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยปรับปรุงระบบการบริหารอาคารและระบบกรองอากาศที่ดีขึ้น ตลอดจนการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงเพื่อความต่อเนื่องของธุรกิจ (BCP)

3. แนวทางการพัฒนาเกณฑ์การประเมินอาคารสำนักงานสีเขียวในประเทศไทยในภาวะความปกติใหม่

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลพบว่า ควรเพิ่มค่าคะแนนในหมวดคุณภาพของสภาวะแวดล้อมภายในอาคาร จากค่าน้ำหนักร้อยละ 20 เป็นร้อยละ 25 - 30 คะแนน โดยในหมวดนี้ควรประกอบด้วย การออกแบบเพื่อสภาวะภายในแบบ Active Design ด้วยระบบวิศวกรรมอาคารด้านต่าง ๆ ที่ช่วยควบคุมสิ่งแวดล้อมภายในอาคารให้มีคุณภาพเหมาะสมต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและการพักอาศัยอย่างสุขสบายและมีอนามัย และมีข้อบังคับที่ต้องผ่าน (Prerequisite) คือ การออกแบบระบบปรับอากาศที่ผ่านมาตรฐานการนำอากาศบริสุทธิ์จากภายนอกเข้ามาภายในอาคารในปริมาณที่เพียงพอต่อการอยู่อาศัยและการทำงานของผู้อยู่อาศัย ซึ่งจะต้องผ่านการพิสูจน์โดยการตรวจคุณภาพอากาศเพื่อวัดค่าปริมาณสารพิษที่อยู่ในอาคารซึ่งจะต้องไม่เกินค่ามาตรฐานสำหรับสารเจือปนชนิดต่าง ๆ เช่น ปริมาณฝุ่น PM2.5, PM10, CO₂, CO, TVOC ฟอรั่มัลดีไฮด์ เป็นต้น สำหรับความน่าสบายทางอุณหภูมิ นอกจากจะต้องออกแบบให้มีมาตรฐานด้านความร้อนและความชื้นที่เหมาะสมแล้ว อาคารยังต้องทำการตรวจวัดอุณหภูมิและความชื้นภายในอาคารและทำแบบสอบถามความน่าสบาย (Comfort Survey) กับผู้ใช้งานอาคารด้วย ทั้งนี้ ควรลดค่าน้ำหนักในหมวดที่ 3 การประหยัดน้ำ (Water Conservation) นอกจากนี้ ยังต้องพยายามส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ตั้งแต่การใช้ท่อน้ำที่ปลอดสารตะกั่ว การใช้เครื่องกรองน้ำดื่มที่สะอาดได้มาตรฐาน NFS การดูดอากาศเสียไปทิ้งอย่างมีประสิทธิภาพ การติดตั้งเครื่องฟอกอากาศด้วย HEPA Filter หรือ UVGI ที่ช่วยฆ่าเชื้อโรคในระบบปรับอากาศ รวมทั้งการเลือกอุปกรณ์ปรับอากาศที่ลดเสียงรบกวน

นอกจากนี้ ควรมีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนให้ชัดเจน และปรับระดับการให้การรับรองอาคารสำนักงานสีเขียวในยุคความปกติใหม่เป็นดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการรับรองอาคารสำนักงานสีเขียวในยุคความปกติใหม่

ระดับคะแนน	เกณฑ์การให้คะแนน
1	มีการปฏิบัติสอดคล้องตามเกณฑ์การประเมินอาคารสำนักงานสีเขียวในยุคความปกติใหม่ และมีเอกสารที่ใช้ในการควบคุมการปฏิบัติงานอย่างครบถ้วน
0.5	มีการปฏิบัติสอดคล้องตามเกณฑ์การประเมินอาคารสำนักงานสีเขียวในยุคความปกติใหม่ และมีเอกสารที่ใช้ในการควบคุมการปฏิบัติงานแต่ยังไม่ครบถ้วน
0	ยังไม่มี การปฏิบัติที่สอดคล้องตามเกณฑ์การประเมินอาคารสำนักงานสีเขียวในยุคความปกติใหม่

หลังการประเมินจะมีการรวบรวมคะแนนที่ได้จากการตรวจประเมินทั้งหมด แล้วนำมาเปรียบเทียบกับระดับการให้การรับรองอาคารสำนักงานสีเขียวในยุคความปกติใหม่ซึ่งถูกกำหนดเป็น 4 ระดับ คือ ระดับผ่านการรับรอง ระดับทองแดง (ดี) ระดับเงิน (ดีมาก) และระดับทอง (ดีเด่น) ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ระดับการให้การรับรองอาคารสำนักงานสีเขียวในยุคความปกติใหม่

ระดับการรับรอง	ร้อยละของคะแนนเต็ม
ระดับผ่านการรับรอง	60 - 69
ระดับทองแดง (ดี)	70 - 79
ระดับเงิน (ดีมาก)	80 - 89
ระดับทอง (ดีเด่น)	90 ขึ้นไป

เกณฑ์การประเมินอาคารสำนักงานสีเขียวในยุคความปกติใหม่ ทุกอาคารสำนักงานที่ทำการประเมินจะต้องผ่าน “เกณฑ์ที่ต้องผ่าน” ทุกเกณฑ์ จากนั้นทำการประเมินหมวด 1 - 8 (คะแนนเต็ม 100 คะแนน) หากหัวข้อใดไม่เกี่ยวข้องไม่ต้องทำการประเมินและไม่ต้องนำไปคิดคะแนนเต็ม ดังนั้น คะแนนเต็มจึงอาจมีจำนวนลดลงตามจำนวนข้อที่ทำการประเมิน ทั้งนี้ การคิดคะแนนตรวจประเมินอาคารสำนักงานสีเขียวในยุคความปกติใหม่สามารถคำนวณได้จากสูตรดังนี้

$$\text{คะแนนร้อยละทั้งหมด} = \frac{\text{จำนวนคะแนนที่ได้} \times 100}{\text{คะแนนเต็ม (เฉพาะข้อที่นำมาคิดคะแนน)}}$$

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาเปรียบเทียบเกณฑ์การประเมินอาคารเขียวของประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า เกณฑ์การประเมินอาคารเขียวมีความแตกต่างกัน แต่ส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญกับการใช้พลังงานของอาคารและสภาพแวดล้อม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Sitthichai, J., and Phoochinda, W. (2016) ที่พบว่า เกณฑ์ประเมินอาคารเขียวของประเทศไทยและต่างประเทศส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกันต่างกันเพียงวัตถุประสงค์

2. ผลการศึกษการบริหารจัดการอาคารสำนักงานในภาวะความปกติใหม่ พบว่า การบริหารจัดการอาคารสำนักงานในยุคความปกติใหม่มีเปลี่ยนแปลงไปจากก่อนเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยนอกจากจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับความปลอดภัยและอาชีวอนามัยภายในอาคาร การอนุรักษ์พลังงาน การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่อาคาร ตลอดจนการให้บริการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เช่าและผู้ใช้งานอาคารแล้ว ต้องคำนึงถึงการจัดสรรงบประมาณดำเนินงานให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุด การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้ผู้ใช้งานอาคารได้ทราบอย่างทั่วถึงและชัดเจน การดำเนินการตามนโยบายด้านคุณภาพ ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะความปลอดภัยด้านสุขอนามัยของผู้ใช้งานอาคารและสภาพแวดล้อมอาคาร การปรับวิธีการบริหารจัดการอาคารให้สอดคล้องกับมาตรการและนโยบายต่าง ๆ การปรับปรุงพื้นที่บางส่วนเพื่อรองรับกิจกรรมที่เกิดขึ้นในอาคารและการเน้นความยืดหยุ่นของพื้นที่ทำงานให้สามารถปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับการทำงานตามกิจกรรมที่เกิดขึ้น (Activity Based Workplace) การปรับปรุงระบบการบริหารอาคารและระบบกรองอากาศที่ดีขึ้น ตลอดจนการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงเพื่อความต่อเนื่องของธุรกิจ (Business Continuity Plan: BCP) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ratanaprai, et al. (2023) ที่พบว่า อาคารเขียวเป็นอาคารประหยัดพลังงานและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (SDGs) การลงทุนพัฒนาอาคารเขียวเป็นเรื่องที่ทำได้ยากและมีความท้าทาย เนื่องจากต้นทุนสูง การวางแผนการลงทุนต้องรอบคอบมากขึ้น

โดยเฉพาะการพิจารณารูปแบบการทำงานแบบวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ทั้งนี้ การลงทุนในการพัฒนาสำนักงานอาคารเขียวจะมีความคุ้มค่าเมื่อมีการวางแผนระยะเวลาการลงทุนให้สอดคล้องกับสถานการณ์การใช้งานอาคาร และผลการศึกษาของ Sukyeam (2020) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารอาคารสำนักงานระหว่างเกิดสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่สำคัญมากที่สุด คือ ความปลอดภัย รองลงมาคือ บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน แนวทางการบริหารอาคารสำนักงานในช่วงสถานการณ์โรคระบาดชนิดใหม่ในอนาคต คือ การติดตามข่าวสารและศึกษาการแพร่เชื้อของโรคระบาด รวมถึงมาตรการที่อาคารจะดำเนินการต้องอ้างอิงมาตรการของทางภาครัฐที่ได้ออกมาในช่วงเวลาดังกล่าว

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาเกณฑ์การประเมินอาคารสำนักงานสีเขียวในประเทศไทยในภาวะความปกติใหม่ พบว่า เนื่องจากอาคารสำนักงานถือเป็นอาคารประเภทหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและมีหลายกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้พลังงาน ดังนั้น การจัดทำเกณฑ์การประเมินอาคารสำนักงานสีเขียวในยุคความปกติใหม่ที่ได้รับการพิจารณาความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน สามารถแบ่งเกณฑ์ประเมินได้เป็น 7 หมวด ได้แก่ หมวด 1 การบริหารจัดการให้เป็นอาคารคลังสินค้าสีเขียว หมวด 2 ผังบริเวณและภูมิสถาปัตยกรรม หมวด 3 การใช้น้ำ หมวด 4 พลังงาน หมวด 5 สภาวะแวดล้อมภายในอาคาร หมวด 6 การป้องกันผลกระทบ ต่อสิ่งแวดล้อมภายนอก และหมวด 7 นวัตกรรม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Zuchowski (2015) ที่พบว่า การจัดการอาคารเพื่อให้เกิดความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ลดการใช้พลังงาน ลดการใช้น้ำ ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมในการทำงานให้เหมาะสม ปรับปรุงอุณหภูมิให้เหมาะสม ปรับปรุงคุณภาพแสงสว่างและระดับเสียงให้เหมาะสมกับสุขภาพของผู้ใช้งานอาคาร และการเพิ่มการใช้วัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะวัสดุที่ไม่มีพิษ วัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้ รวมถึงลดผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมและพลังงานในการขนส่ง และให้ความสนใจต่อสิ่งที่มีผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ และพิจารณาถึงทรัพยากรธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนาเกณฑ์การประเมินอาคารสำนักงานสีเขียวในประเทศไทยในภาวะความปกติใหม่ควรเพิ่มเติมเกณฑ์ด้านสุขภาพและสุขภาวะของผู้ใช้อาคาร

1.2 การพัฒนาอาคารสำนักงานสีเขียวในภาวะความปกติใหม่ควรเน้นการส่งเสริมคุณภาพสภาพแวดล้อมที่ดีในอาคาร โดยการส่งเสริมสุขอนามัยให้มีความปลอดภัยมากกว่าอาคารทั่วไป มีคุณภาพอากาศภายในอาคารที่ดีกว่าและมีสภาวะน่าสบายต่อผู้ใช้งานมากกว่าอาคารทั่วไป เพื่อให้ผู้ใช้งานอาคารและ/หรือผู้ปฏิบัติงานในอาคารเขียวมีสุขภาพที่ดีและมีผลดีภาพการทำงานที่ดีกว่าอาคารทั่วไป

1.3 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรกำหนดกรอบยุทธศาสตร์การส่งเสริม สนับสนุน และขับเคลื่อนการพัฒนาอาคารสำนักงานสีเขียว โดยมุ่งให้ความสำคัญไปที่การส่งเสริมบรรษัทภิบาล (Corporate Social Responsibility: CSR) รวมถึงส่งเสริมภาพลักษณ์องค์กรและคุณประโยชน์ทางการตลาด ตลอดจนพัฒนาเกณฑ์การประเมินอาคารสำนักงานสีเขียวที่ให้ความสำคัญไปที่คุณประโยชน์มิติด้านสิ่งแวดล้อม เช่น คุณภาพสภาพแวดล้อมที่ดี ประสิทธิภาพการใช้พลังงานและทรัพยากร การลดการปล่อยมลภาวะและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ผู้ที่สนใจควรนำผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาเกณฑ์การประเมินอาคารเขียวในประเทศไทยในภาวะความปกติใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปทดสอบความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินอาคารสำนักงานเขียวในภาวะความปกติใหม่

2.2 ผู้ที่สนใจควรทำการศึกษาแนวทางในการพัฒนาอาคารประเภทอื่นให้เป็นอาคารเขียว เพื่อส่งเสริมการลงทุนพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมต่อไป

2.3 ผู้ที่สนใจควรเพิ่มจำนวนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและจำแนกประเภทของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลให้ครอบคลุมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด เช่น เจ้าของอาคาร ผู้บริหารอาคาร ผู้ใช้งานอาคาร เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Klinjampa, J. (2020). *Marketing strategies for shopping mall management during the COVID-19 pandemic*. Thesis of the Degree of Master of Science in Innovative Real Estate Development. Bangkok: Faculty of Architecture and Planning, Thammasat University. (in Thai)
- Krungsri Research. (2023). *Commercial buildings in Bangkok and surrounding areas*. [Online]. Retrieved June 30, 2023, from: <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/real-estate/commercial-buildings-in-bmr/io/office-building-in-bmr-2023-2025>. (in Thai)
- Ratanaprai, N., Roongchaeng, K., and Suriyawanakul, P. (2023). Cost forecasting simulation for green office building under the new normal of working post COVID-19 situation. *The Proceedings of the 28th National Convention on Civil Engineering*, May 24-26, 2023, Phuket, Thailand. (in Thai)
- SCB Economic Intelligence Center. (2021). *New normal of office rental market from the impact of COVID-19*. [Online]. Retrieved June 30, 2023, from: https://www.scbeic.com/th/detail/file/product/7359/fvgj3yvt5n/EIC-Note_Office-and-COVID-19_20210201.pdf. (in Thai)
- Sitthichai, J., and Phoochinda, W. (2016). The study of criteria for green building assessment in Thailand and overseas. *Rajabhat Rambhai Barni Research Journal*, 10(2), 50-58. (in Thai)
- Sukyeam, P. (2020). *The office buildings facility management in the pandemic era*. Thesis of the Degree of Master of Science in Innovative Real Estate Development. Bangkok: Faculty of Architecture and Planning, Thammasat University. (in Thai)
- Thailand Institute of Occupational Safety and Health (Public Organization). (2023). *New normal*. [Online]. Retrieved June 30, 2023, from: <https://www.tosh.or.th/covid-19/index.php/new-normal>. (in Thai)

- Tonglor, T. (2022). *What are the new trends in the office building market? And what's interesting in AIA East Gateway, a new type of office space building that's not just for working anymore?*. [Online]. Retrieved June 30, 2023, from: <https://propholic.com/prop-talk/prop-talk/new trend of building market>. (in Thai)
- Viboonthanakul, S. (2021). *When work from home, the office becomes meaningless, affecting rent - the average rental price decreases in every area*. [Online]. Retrieved June 30, 2023, from: <https://www.marketingoops.com/reports/covid-19-work-from-home>. (in Thai)
- Zuchowski, W. (2015). Division of Environmentally Sustainable Solutions in Warehouse Management and Example Methods of Their Evaluation. *Scientific Journal of Logistics*, 11(2), 171-182.

การวิเคราะห์จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่า (Full-Time Equivalent Students: FTES)
ต่ออาจารย์ประจำ ปีการศึกษา 2563-2565 เพื่อพัฒนาการบริหารการจัดการศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต

อนิสา ขนาดผล^{1,*}, ชัยนันต์ ไชยเสน²

¹สำนักงานวิทยาเขตภูเก็ต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต

²คณะกรรมการบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต

Received: 19 April 2024

Revised: 6 June 2024

Accepted: 14 June 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่า (Full-Time Equivalent Students: FTES) ต่ออาจารย์ประจำปีการศึกษา 2563-2565 เพื่อพัฒนาการบริหารการจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่า ข้อมูลจำนวนอาจารย์ประจำที่ปฏิบัติงานจริง มาวิเคราะห์ตามตารางบันทึกข้อมูลและประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปตามสูตรการคำนวณสัดส่วนจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาต่ออาจารย์ประจำ ค่าความแตกต่างจากเกณฑ์มาตรฐาน ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย ในแต่ละตัวเทียบกับข้อมูลทั้งหมด วิเคราะห์ความท้าทายเชิงกลยุทธ์ ความได้เปรียบเชิงกลยุทธ์ และโอกาสเชิงกลยุทธ์ จากสภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT) และปัจจัยภายนอก (PESTEL) ผลการวิจัย ภาพรวมทั้ง 3 ปีการศึกษา พบว่า มีสัดส่วนจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำที่ปฏิบัติงานจริงกลุ่มสาขา F01 ร้อยละ 13.89, 13.00 และ 11.14 ตามลำดับ กลุ่มสาขา F02 ร้อยละ 11.33, 8.89 และ 8.61 ตามลำดับ กลุ่มสาขา F03 ร้อยละ 8.49, 8.40 และ 10.43 ตามลำดับ และกลุ่มสาขา F04 ร้อยละ 6.00, 5.37 และ 6.24 ตามลำดับ โดยทุกกลุ่มสาขามีค่าความแตกต่างจากเกณฑ์มาตรฐานไม่เกินร้อยละ 10 อยู่ในระดับคะแนน 5 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานกำหนด จำเป็นต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาการบริหารการศึกษาที่สรุปด้วยคำว่า “PHUKET”

คำสำคัญ : นักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่า การบริหารการจัดการศึกษา การพัฒนา

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: anisa.k@phuket.psu.ac.th

Analysis of Full-Time Equivalent Students (FTES) per Full-Time Faculty Members for Academic Years 2020-2022 for Development of Educational Administration at Prince of Songkla University, Phuket Campus

Anisa Kanadphol^{1,*}, Chainun Chaiyasain²

¹President's Office, Prince of Songkla University, Phuket Campus

²Faculty of Hospitality and Tourism, Prince of Songkla University, Phuket Campus

Received: 19 April 2024

Revised: 6 June 2024

Accepted: 14 June 2024

Abstract

This study aimed to analyze the Full-Time Equivalent Students (FTES) at Prince of Songkla University, Phuket Campus from 2020 to 2022, aiming to enhance educational management. Data on Full-Time Equivalent Students (FTES) and faculty headcount were analyzed using predefined formulas. Deviations from the standard and average student-to-faculty ratios were examined. Strategic challenges, advantages, and opportunities were analyzed using the SWOT and PESTEL frameworks. Over the three academic years, FTES to faculty ratios were found as follows: for the F01 group, 13.89%, 13.00%, and 11.14% respectively; for the F02 group, 11.33%, 8.89%, and 8.61%; for the F03 group, 8.49%, 8.40%, and 10.43%; and for the F04 group, 6.00%, 5.37%, and 6.24% respectively. All groups had deviations from the standard not exceeding 10%, scoring below the set standard of 5. Prioritizing educational management development through the 'PHUKET' model.

Keywords: Full-Time Equivalent Students (FTES), Educational Administration Management, Development

* Corresponding Author; E-mail: anisa.k@phuket.psu.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พันธกิจที่สำคัญที่สุดของสถาบันอุดมศึกษา คือ การผลิตบัณฑิตหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ด้านวิชาการ วิชาชีพ และมีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีอาจารย์ที่มีคุณภาพ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ร่วมมือกับทุกภาคส่วน (Office of the Higher Education Commission, 2014) การผลิตบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 ต้องมีทักษะการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงมุมมอง วิธีคิดให้มีความเข้าใจมุมมองใหม่เกี่ยวกับโลกและตัวเอง จนเกิดวิธีการคิดอย่างเป็นระบบ มีทักษะการเป็นผู้นำ และมีจิตรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งการพัฒนาบุคลากร (Professional Development) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถของบุคคลให้สามารถปรับตัวและเติบโตในอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพตามรูปแบบ วิธีการ และบริบทของแต่ละบุคคลหรือองค์กร รวมไปถึงการใช้เครื่องมือทางการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของวิธีการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยแสดงเป็นรูปพีระมิดแห่งการเรียนรู้ (Learning Pyramid) ที่มีระดับแตกต่างกันตามลำดับของความสามารถในการเรียนรู้ (Panich, 2013) ศักยภาพองค์กรและผลการดำเนินงานตามจุดเน้นเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับแนวหน้าของโลก (Global and Frontier Research) กำหนดจำนวนอาจารย์ต่อนักศึกษา (Staff/Student Ratio) โดยอ้างอิงข้อมูลจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่า (Full Time Equivalent Student: FTES) ซึ่งสอดคล้องกับตัวบ่งชี้การผลิตบัณฑิตที่สำคัญในการประเมินคุณภาพการศึกษา คือ จำนวนสัดส่วนนักศึกษาต่อจำนวนอาจารย์ประจำ (Ministry of Higher Education Science Research and Innovation, 2021) โดย UNESCO (2023) ให้ความหมายว่าจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่า คือ นักศึกษาเต็มเวลาหนึ่งคน ถูกกำหนดโดยการคำนวณอัตราส่วนของชั่วโมงเรียนต่อชั่วโมงตามกฎหมายที่นักศึกษาเต็มเวลาศึกษาในระหว่างปีการศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่า สามารถนำมาใช้คาดการณ์แนวโน้มการลงทะเบียนนักศึกษาในอนาคต ให้ความสอดคล้องกับศาสตร์ในแต่ละสาขาวิชา รวมทั้งมีความเชื่อมโยงไปสู่การวางแผนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เช่น การวางแผนการเรียนการสอน การวางแผนอัตรากำลัง การจัดทำงบประมาณ การจัดสรรทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ตเป็น 1 ใน 5 วิทยาเขตของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และเป็นวิทยาเขตนานาชาติที่ประกอบด้วย 3 คณะ 1 วิทยาลัย เน้นการผลิตบัณฑิตที่มีความเป็นเลิศ ระดับปริญญาตรีถึงปริญญาเอก มีหลักสูตรทั้งสิ้นจำนวน 21 หลักสูตร ในช่วงปีการศึกษา 2563-2565 พบปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อบริหารจัดการศึกษา คือ ขาดแคลนทรัพยากร เนื่องจากช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2562-2565 พบว่า รายรับส่วนใหญ่ที่มาจากค่าธรรมเนียมการศึกษาลดลงอย่างต่อเนื่อง และถูกใช้ไปกับค่าใช้จ่ายบุคลากรถึงร้อยละ 45.45, 46.31, 43.51 และ 40.88 ตามลำดับ (Kanadphol, 2023) ส่งผลต่อการสนับสนุนนักศึกษา การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก หรือการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและโครงการวิจัย ส่งผลต่อบรรยากาศการทำงานภายในองค์กร ปัญหาจำนวนอาจารย์ไม่เหมาะสม คือ มากเกินไปในบางสาขาวิชาและขาดแคลนในบางสาขาวิชา เกิดความไม่สมดุลต่อการจัดการเรียนการสอน ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนในภาพรวม ดังนั้น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต จึงเห็นความสำคัญของจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่า มีการกำหนดตัวชี้วัดการดำเนินงานเกี่ยวกับจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่า อย่างไรก็ตาม การกำหนดตัวชี้วัดดังกล่าวยังขาดการวิเคราะห์จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนนักศึกษาเต็มเวลา

เทียบเท่าของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต เปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่ากับคุณภาพการศึกษาและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษา ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษา การจัดการเรียนการสอน การจัดสรรทรัพยากร การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และยกระดับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผลการดำเนินงานบรรลุ วิสัยทัศน์ “ศูนย์กลางการศึกษานานาชาติ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับแนวหน้าของโลก” (Prince of Songkla University Phuket Campus, 2023)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำ ปีการศึกษา 2563-2565
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต

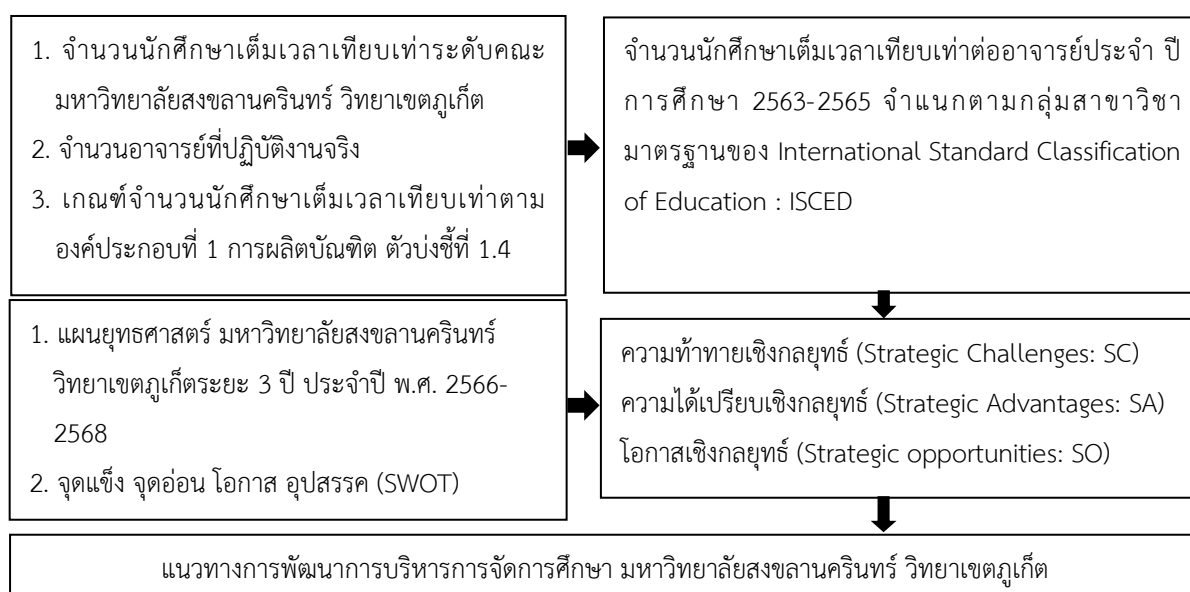
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่า (Full-Time Equivalent Students: FTES) พบว่า จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำ เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารระดับมหาวิทยาลัยและระดับหน่วยงานที่จะนำไปใช้ในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การพัฒนามหาวิทยาลัยหรือหน่วยงาน หากสัดส่วนจำนวนนักศึกษามากกว่าจำนวนอาจารย์ประจำมากกว่าเกณฑ์มาตรฐาน จะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน (Siriyota, 2022) ใช้ประกอบการพิจารณาบทวนเพื่อกำหนดกรอบอัตราค่าจ้างอาจารย์ ตลอดจนการนำข้อมูลที่ได้มาไปใช้เป็นกระบวนการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา (Thainta, 2018; Parnpoothong, 2023) ซึ่งผลดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ Saengduenchay (2020) ที่กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจากผลการประเมินคุณภาพและนำข้อมูลจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าช่วยให้การพิจารณาบทวนการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์และแผนยุทธศาสตร์เพื่อให้เป็นกลไกเดียวกัน และให้ทุกหลักสูตรได้นำไปพัฒนาระบบประกันคุณภาพ นอกจากนี้การศึกษาในปัจจุบันเผชิญกับความท้าทายมากมาย เช่น จำนวนนักศึกษาลดลง การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีดิจิทัล การเรียนการสอนออนไลน์ อัตราการว่างงานสูงขึ้น และงบประมาณด้านอุดมศึกษาลดลง ปัญหาใหญ่ที่สถาบันอุดมศึกษาต้องต่อสู้ คือ คุณภาพการศึกษา บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีร้อยละ 2.19 ทำงานไม่ได้ทักษะไม่ตรงและคุณภาพไม่ดี ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรสร้างจุดเด่นให้ชัด เช่น มหาวิทยาลัยวิจัย มหาวิทยาลัยเน้นการสอน มหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาชุมชน หรือมหาวิทยาลัยเปิด สร้างทักษะให้นักศึกษาใช้งานได้จริงผ่านกิจกรรมเสริมหลักสูตร และเสริมทักษะที่เป็นประโยชน์ในศตวรรษที่ 21 รวมถึง 10 ทักษะที่รายงานโดยสภาเศรษฐกิจโลก (Bangkokbiznews, 2023; Hansopa et al., 2020) ได้ระบุว่า การเรียนรู้สำหรับครูในปัจจุบันจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาทำความเข้าใจเชิงลึกด้านเนื้อหา กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดย Zhang (2023) ได้แนะนำว่าควรมีการผสมผสานการสอนแบบเพื่อนร่วมชั้นให้เข้ากับวิธีการสอนอื่น ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ในขณะที่ผลการศึกษาของ William (1997) กล่าวว่า คุณภาพการวิจัยและคุณภาพการสอนมีอิทธิพลต่อระดับเงินทุนของรัฐบาลที่มอบให้แก่สถาบันการศึกษา การประเมินคุณภาพเป็นสิ่งจำเป็นแต่ไม่เพียงพอสำหรับการปรับปรุงคุณภาพ ซึ่งการประเมินคุณภาพการสอนที่ปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบันเกี่ยวข้องกับขั้นตอนและกระบวนการมากขึ้น แต่ไม่ได้เปรียบเทียบกับคุณภาพของบัณฑิตที่ผลิต The ASEAN University Network-Quality

Assurance (AUN-QA) (2020) ระบุว่า การประเมินนักศึกษาถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการศึกษาระดับอุดมศึกษา ผลลัพธ์ที่ได้มีผลกระทบต่ออาชีพนักศึกษา จึงเป็นเรื่องสำคัญที่การประเมินจะต้องดำเนินการแบบมีอาชีพ การประเมินยังให้ข้อมูลอันมีค่าสำหรับมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการสอนและการสนับสนุนผู้เรียน และการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคม เนื้อหาการเรียนรู้ ผู้สอน ความสะดวกสบายในการเรียนรู้ และทรัพยากรที่ช่วยในกระบวนการเรียนรู้ เป็นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์พื้นฐานของความไว้วางใจ และการเพิ่มขีดความสามารถให้กับลูกค้าของการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Maringe and Gibbs, 2009) อีกทั้งคุณสมบัติการสอนของอาจารย์ที่มีประสิทธิภาพที่นักศึกษาต้องการ คือ อาจารย์มีความรู้ กระตือรือร้น เข้าถึงได้และเป็นมิตร มีประสบการณ์การสอนที่มีคุณค่า นักศึกษามีความกังวลเกี่ยวกับแง่มุมทางการศึกษาและมีความสนใจในสาขาวิชาของตนน้อยลง (Voss and Gruber, 2006) ซึ่ง Sangcharoon et al. (2020) ระบุว่า องค์ประกอบของการบริหารการผลิตบัณฑิต ประกอบด้วย การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมนักศึกษา ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบ Backward design เพื่อให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความรู้ความสามารถในการดูแลตนเอง และมีส่วนช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ให้มีความเจริญอย่างต่อเนื่องและเกิดความยั่งยืน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร บทความ งานวิเคราะห์ หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เน้นการวิเคราะห์เชิงลึกของจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่า เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นในการบ่งชี้ให้เห็นว่า มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต มีจุดเน้นที่เชี่ยวชาญเฉพาะสามารถร่วมมือกันเพื่อบูรณาการองค์ความรู้ ทรัพยากร และความเชี่ยวชาญอย่างเป็นระบบในอนาคต เป็นฐานในการกำหนดนโยบายการดำเนินงานตามพันธกิจ การร่วมมือกันข้ามศาสตร์ ข้ามสาขา บูรณาการ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาทางการศึกษาที่ยั่งยืนระดับแนวหน้าของโลก เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยและออกแบบขั้นตอนการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed-Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) (Zohrabi, 2013) เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่มีลักษณะเกื้อกูลกันของข้อมูล โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำปีการศึกษา 2563-2565 และการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) เพื่อศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ส่วน ดังนี้ (1) การวิจัยเชิงปริมาณ คือ ข้อมูลจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาที่ 1 และ 2 ภาคปกติ และภาคพิเศษ (Full Fee) ทุกชั้นปี ระดับคณะและข้อมูลจำนวนอาจารย์ประจำ ในปีการศึกษา 2563-2565 มาศึกษาวิเคราะห์สัดส่วนจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำ ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ข้อมูลแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต ระยะ 3 ปี ประจำปี พ.ศ. 2566-2568 เพื่อศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต

เครื่องมือวิจัย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือวิจัย คือ แบบตารางบันทึกข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เป็นเครื่องมือสำหรับวิเคราะห์สัดส่วนจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่อจำนวนอาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต ปีการศึกษา 2563-2565 ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อวิเคราะห์จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ที่ปฏิบัติงานจริง จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา และสรุปผลวิเคราะห์ค่าความแตกต่างระหว่างจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำ โดยผู้วิจัย วิเคราะห์หาสัดส่วน ค่าความแตกต่างทำการเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐาน และแปลผลเป็นคะแนนตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา พ.ศ. 2557

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือวิจัย คือ แบบสรุปผลการวิเคราะห์ความท้าทายเชิงกลยุทธ์ (Strategic Challenges: SC) ความได้เปรียบเชิงกลยุทธ์ (Strategic Advantages: SA) และโอกาสเชิงกลยุทธ์ (Strategic opportunities: SO) โดยผู้วิจัยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT: Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) และปัจจัยภายนอก (PESTEL: Political, Economic, Social, Technological, Environmental, Legal) จากแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต ระยะ 3 ปี ประจำปี พ.ศ. 2566-2568

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาวิเคราะห์จำนวนนักศึกษาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต ตามประชากรและตัวอย่าง จากฐานข้อมูลจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่า ใช้ข้อมูลจากกองนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และจำนวนอาจารย์ที่ปฏิบัติงานจริง ใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลการประกันคุณภาพการศึกษา งานนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต

2. ศึกษาวิเคราะห์ความท้าทายเชิงกลยุทธ์ ความได้เปรียบเชิงกลยุทธ์ และโอกาสเชิงกลยุทธ์ โดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT) และปัจจัยภายนอก (PESTEL) จากข้อมูลแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต ระยะ 3 ปี ประจำปี พ.ศ. 2566-2568

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ คำนวณหาสัดส่วนของข้อมูลตามสูตรการคำนวณค่าหน่วยกิตนักศึกษา (Student Credit Hours: SCH) สูตรคำนวณค่าจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่า สูตรคำนวณสัดส่วนจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาต่ออาจารย์ประจำ และสูตรการคำนวณค่าความแตกต่างจากเกณฑ์มาตรฐาน (Office of the Higher Education Commission, 2014) หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Average) ในแต่ละตัวเทียบกับข้อมูลทั้งหมด เมื่อกำหนดค่าความแตกต่างจากเกณฑ์มาตรฐานแล้ว นำค่าร้อยละมาคำนวณคะแนน ดังนี้ ค่าร้อยละไม่เกินร้อยละ 10 คิดเป็น 5 คะแนน ค่าร้อยละเกินร้อยละ 20 คิดเป็น 0 คะแนน และค่าร้อยละตั้งแต่ 10.01 และไม่เกินร้อยละ 20 นำมาคิดคะแนนดังนี้

$$\text{คะแนนที่ได้} = \frac{(20 - \text{ค่าร้อยละจากการคำนวณค่าความแตกต่าง}) \times 5}{10}$$

10

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ใช้ในการตีความและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร บทความ งานวิเคราะห์ หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เน้นการวิเคราะห์เชิงลึกของจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่า เพื่อพัฒนาการบริหารการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต โดยสร้างข้อสรุปการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive) ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบรรยายและนำเสนอแบบความเรียง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำปีการศึกษา 2563-2565 พบว่ากลุ่มสาขาบริหารธุรกิจ พาณิชยศาสตร์ บัญชี การจัดการ การท่องเที่ยว เศรษฐศาสตร์ (F01) มีสัดส่วนจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำตามเกณฑ์มาตรฐานคือ 25:1 สัดส่วนจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำที่ปฏิบัติงานจริงมากที่สุด คือ ปีการศึกษา 2563 อยู่ที่ 13.89 ค่าความแตกต่างจากเกณฑ์มาตรฐานอยู่ที่ -44.42 อยู่ในระดับคะแนน 5 รองลงมา คือ ปีการศึกษา 2564 อยู่ที่ 13.00 ค่าความแตกต่างจากเกณฑ์มาตรฐานอยู่ที่ -47.99 อยู่ในระดับคะแนน 5 และปีการศึกษา 2565 อยู่ที่ 11.14 ค่าความแตกต่างจากเกณฑ์มาตรฐานอยู่ที่ -55.45 อยู่ในระดับคะแนน 5 กลุ่มสาขาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ (F02) มีสัดส่วนจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำตามเกณฑ์มาตรฐานคือ 25:1 สัดส่วนจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำที่ปฏิบัติงานจริงมากที่สุด คือ ปีการศึกษา 2563 อยู่ที่ 11.33 ค่าความแตกต่างจากเกณฑ์มาตรฐานอยู่ที่ -54.67 อยู่ในระดับคะแนน 5 รองลงมาคือปีการศึกษา 2564 อยู่ที่ 8.89 ค่าความแตกต่างจากเกณฑ์มาตรฐานอยู่ที่ -64.46 อยู่ในระดับคะแนน 5 และปีการศึกษา 2565 อยู่ที่ 8.61 ค่าความแตกต่างจากเกณฑ์มาตรฐานอยู่ที่ -65.56 อยู่ในระดับคะแนน 5 กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์กายภาพ (F03) มีสัดส่วนจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำตามเกณฑ์มาตรฐานคือ 20:1 สัดส่วนจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำที่ปฏิบัติงานจริง

มากที่สุดคือปีการศึกษา 2565 อยู่ที่ 10.43 ค่าความแตกต่างจากเกณฑ์มาตรฐานอยู่ที่ -47.87 อยู่ในระดับคะแนน 5 รองลงมาคือปีการศึกษา 2563 อยู่ที่ 8.49 ค่าความแตกต่างจากเกณฑ์มาตรฐานอยู่ที่ -57.98 อยู่ในระดับคะแนน 5 และปีการศึกษา 2564 อยู่ที่ 8.40 ค่าความแตกต่างจากเกณฑ์มาตรฐานอยู่ที่ -57.53 อยู่ในระดับคะแนน 5 และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์กายภาพ (F04) มีสัดส่วนจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำตามเกณฑ์มาตรฐานคือ 20:1 สัดส่วนจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำที่ปฏิบัติงานจริงมากที่สุดคือปีการศึกษา 2565 อยู่ที่ 6.24 ค่าความแตกต่างจากเกณฑ์มาตรฐานอยู่ที่ -68.81 อยู่ในระดับคะแนน 5 รองลงมา คือปีการศึกษา 2563 อยู่ที่ 6.00 ค่าความแตกต่างจากเกณฑ์มาตรฐานอยู่ที่ -69.98 อยู่ในระดับคะแนน 5 และปีการศึกษา 2564 อยู่ที่ 5.37 ค่าความแตกต่างจากเกณฑ์มาตรฐานอยู่ที่ -73.13 อยู่ในระดับคะแนน 5 โดยสรุปภาพรวมทั้ง 3 ปีการศึกษา พบว่า สัดส่วนจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำที่ปฏิบัติงานจริงทุกกลุ่มสาขาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต มีค่าความแตกต่างจากเกณฑ์มาตรฐานอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานกำหนดทั้งหมด ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์สัดส่วนจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ที่ปฏิบัติงานจริง จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา

คณะ/ กลุ่ม สาขา	ปี การศึกษา	สัดส่วนนักศึกษาเต็มเวลาต่ออาจารย์ประจำที่ปฏิบัติงานจริง		สัดส่วนนักศึกษาเต็มเวลา เทียบเท่า ต่ออาจารย์ ประจำที่ ปฏิบัติงานจริง	การหาค่าความแตกต่างจากเกณฑ์มาตรฐาน		คะแนน ที่ได้
		จำนวนนักศึกษาเต็ม เวลาเทียบเท่า	จำนวนอาจารย์ ที่ปฏิบัติงานจริง (ไม่รวมลาศึกษาต่อ)		สัดส่วนนักศึกษาเต็ม เวลาเทียบเท่า ต่ออาจารย์ประจำ ตามเกณฑ์มาตรฐาน	ค่าความ แตกต่างจาก เกณฑ์ มาตรฐาน	
กลุ่มสาขาบริหารธุรกิจ พาณิชยศาสตร์ บัญชี การจัดการ การท่องเที่ยว เศรษฐศาสตร์ (คณะกรรมการบริการและการท่องเที่ยว)					25:1		
F01	2563	430.74	31	13.89	25	-44.42	5
	2564	416.11	32	13.00	25	-47.99	5
	2565	367.50	33	11.14	25	-55.45	5
กลุ่มสาขาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ (คณะวิเทศศึกษา)					25:1		
F02	2563	543.92	48	11.33	25	-54.67	5
	2564	417.64	47	8.89	25	-64.46	5
	2565	387.40	45	8.61	25	-65.56	5
กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์กายภาพ (วิทยาลัยการคอมพิวเตอร์)					20:1		
F03	2563	280.31	33	8.49	20	-57.53	5
	2564	277.31	33	8.40	20	-57.98	5
	2565	323.20	31	10.43	20	-47.87	5
กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์กายภาพ (คณะเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม)					20:1		
F04	2563	186.14	31	6.00	20	-69.98	5

คณะ/ กลุ่ม สาขา	ปี การศึกษา	สัดส่วนนักศึกษาเต็มเวลาต่ออาจารย์ประจำที่		สัดส่วนนักศึกษา เต็มเวลา เทียบเท่า ต่ออาจารย์ ประจำที่ ปฏิบัติงานจริง	การหาค่าความแตกต่างจากเกณฑ์		
		ปฏิบัติงานจริง			มาตรฐาน		
		จำนวนนักศึกษาเต็ม เวลาเทียบเท่า	จำนวนอาจารย์ ที่ปฏิบัติงานจริง (ไม่รวมเวลาศึกษาต่อ)		สัดส่วนนักศึกษาเต็ม เวลาเทียบเท่า ต่ออาจารย์ประจำ ตามเกณฑ์มาตรฐาน	ค่าความ แตกต่างจาก เกณฑ์ มาตรฐาน	คะแนน ที่ได้
	2564	166.61	31	5.37	20	-73.13	5
	2565	180.90	29	6.24	20	-68.81	5

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต พบว่า ผลการวิเคราะห์ความท้าทายเชิงกลยุทธ์ ความได้เปรียบเชิงกลยุทธ์ และโอกาสเชิงกลยุทธ์ จากการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมและศักยภาพ และปัจจัยภายนอก พบว่า ความท้าทายเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญ 3 อันดับแรก คือ การเงินที่ไม่แข็งแกร่งอาจเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานและการพัฒนา (Weak Financial Position) ทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานที่จำกัดอาจจำกัดความสามารถในการสร้างสรรค์และพัฒนา (Limited Resources and Infrastructure) และ ความท้าทายจากการแข่งขัน (Competition Challenges) สำหรับความได้เปรียบเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญ 3 อันดับแรก คือ มหาวิทยาลัยฯ มีชื่อเสียงด้านวิชาการที่ดี (Strong Academic Reputation) ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความสำคัญทาง เศรษฐกิจและการท่องเที่ยว (Strategic Location) และความสามารถในการสร้างศูนย์กลางวิจัยและนวัตกรรม (Research and Innovation Center) โอกาสเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญ 3 อันดับแรก คือ การพัฒนาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการ ศึกษาและการบริหารจัดการ (Emerging Technologies) ความต้องการในการศึกษาระดับสูงกำลังเพิ่มมากขึ้น (Growing Demand for Higher Education) และการร่วมมือกับมหาวิทยาลัยและองค์กรนานาชาติ (Collaborating with Universities and International Organizations) ตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ผลกระทบต่อการดำเนินงานและศักยภาพความพร้อม
ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำ ปีการศึกษา 2563-2565 เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต พบว่า จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่า เป็นข้อมูลสำคัญในการประเมินและวางแผนทรัพยากรที่ใช้ในการศึกษาและการสอนในสถาบันการศึกษา ปัจจัยสำคัญที่ใช้ข้อมูลจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่ามาช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารคือ ด้านปริมาณการเรียน ด้านการวางแผนทรัพยากร ด้านการประเมินประสิทธิภาพ และด้านการจัดงบประมาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Siriyota (2022) กล่าวว่า จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำเป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารระดับมหาวิทยาลัย และระดับหน่วยงานที่จะนำไปใช้ในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับ การวางแผน การพัฒนามหาวิทยาลัยหรือหน่วยงาน เป็นข้อมูลหนึ่งที่สำนักงานงบประมาณใช้ในการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณที่เป็นค่าตอบแทน ค่าใช้สอยและวัสดุ ตลอดจนความพยายามที่จะให้การอุดหนุนมหาวิทยาลัย/สถาบันในการผลิตบัณฑิต เป็นค่าใช้จ่ายต่อหัว (Unit Cost) เพื่อจัดสรรงบประมาณอุดหนุนทั่วไป (Block Grant) และการประกันคุณภาพหลักสูตร ตลอดจนเป็นข้อมูลในการวางแผนกรอบอัตรากำลังอาจารย์ให้สอดคล้องกับภาระงานสอนที่แท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thainta (2018) ที่กล่าวว่าจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่อจำนวนอาจารย์ประจำ เป็นข้อมูลที่ใช้ประกอบในการกำหนดกรอบอัตรากำลังอาจารย์ ตลอดจนการนำข้อมูลที่ได้มาไปใช้ประกอบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา นอกจากนี้จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่า ยังนำไปใช้ประกอบการศึกษาต้นทุนต่อหน่วยผลผลิตและจุดคุ้มทุนของการบริหารหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Sopa (2022) กล่าวว่า ต้นทุนหน่วยผลผลิตนักศึกษาในภาพรวมของคณะครุศาสตร์ เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในการจัดการด้านการเงิน การใช้ทรัพยากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลและสร้างโอกาสในการแข่งขัน

ทุกกลุ่มสาขาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต มีสัดส่วนจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำที่ปฏิบัติงานจริงมากที่สุด คือ ปีการศึกษา 2563 อาจเนื่องมาจากเป็นสถานการณ์ก่อนเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ค่าความแตกต่างระหว่างจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำและอยู่ในระดับคะแนน 5 โดยสรุปภาพรวมทั้ง 3 ปีการศึกษา พบว่า สัดส่วนจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำที่ปฏิบัติงานจริงทุกกลุ่มสาขาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานกำหนด สอดคล้องกับการวิจัยของ Siriyota (2022) กล่าวว่า หากสัดส่วนจำนวนนักศึกษามากกว่าจำนวนอาจารย์ประจำมากกว่าเกณฑ์มาตรฐาน จะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากอาจารย์จะมีภาระงานที่เพิ่มมากขึ้น โดยจำนวนอาจารย์ประจำ 1 คน จะต้องรับผิดชอบดูแลนักศึกษาที่สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าที่กำหนดไว้ แต่หากจำนวนนักศึกษาเต็มเวลามีจำนวนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานก็จะส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการด้านงบประมาณ และแผนการบริหารงานบุคลากรของคณะ/หน่วยงาน ที่มีจำนวนอาจารย์มากกว่านักศึกษาเกินความจำเป็นและสอดคล้องกับการวิจัยของ Pampoothong (2023) กล่าวว่า ผลการวิเคราะห์จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการรายงานผลการดำเนินงานเพื่อรับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ใช้วางแผนอัตรากำลังของหลักสูตร ล่วงหน้า 1-2 ปี และพิจารณาเตรียมการเพิ่มหรือค้นหาอาจารย์ที่มีคุณสมบัติมาเป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรในกรณีการรับนิสิตเพิ่มหรือหลักสูตรที่ต้องดูแลนิสิตจำนวนมาก ส่วนในระดับคณะนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแผนอัตรากำลังในภาพรวมของแต่ละหลักสูตร การประเมินผลปฏิบัติงาน การจูงใจ การเพิ่มค่าตอบแทน การต่อสัญญาจ้าง รวมทั้งการเตรียมการหาอัตรากำลังทดแทน ในกรณี

อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรเกียรตินิยมอาชีวการ หรือกรณีอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรขาดหายไป และเป็นข้อมูลในการตัดสินใจของผู้บริหารระดับคณะ กรณีได้รับอัตราจัดสรรตำแหน่งอาจารย์จากมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับการวิจัยของ Saengduenchay (2020) กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพจากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาควรพิจารณา ทบทวนการจัดทำแผนที่กลยุทธ์ (Strategy Map) ให้สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์และแผนยุทธศาสตร์ให้เป็นกลไกเดียวกัน เพื่อให้ทุกหลักสูตรได้นำไปพัฒนาระบบคุณภาพอื่นที่มีความท้าทายและสามารถสะท้อนคุณภาพ ผลการดำเนินงานและการขับเคลื่อนการพัฒนาหน่วยงานจัดการเรียนการสอนและมหาวิทยาลัยให้พัฒนาสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งควรสร้างทีมงานที่สามารถพัฒนางานวิจัยที่บูรณาการและสนับสนุนระบบการพัฒนาคุณภาพงานด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ครอบคลุมทุกพันธกิจแก่บุคลากรสายวิชาการ ซึ่งอาจจะต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการพัฒนา และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

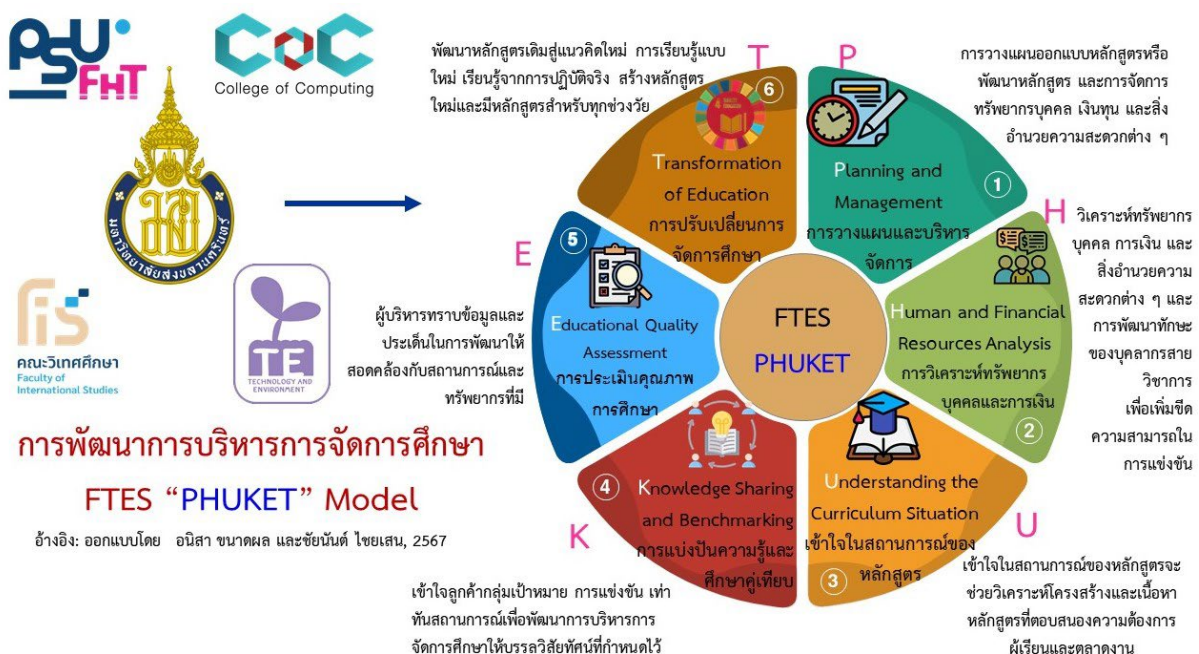
กล่าวโดยสรุปคือ การวิเคราะห์จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้มหาวิทยาลัยสามารถบริหารจัดการการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่จะช่วยให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาได้ตรงตามความต้องการและความคาดหวังของนักศึกษาและอาจารย์ โดยองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยนี้ คือ **การวางแผนและจัดสรรทรัพยากร** สามารถวางแผนการจัดสรรอาจารย์ได้อย่างเหมาะสมกับจำนวนนักศึกษาในแต่ละสาขาวิชา ลดปัญหาการขาดแคลนหรือการมีอาจารย์เกินความจำเป็น **การวางแผนงบประมาณ** ทำให้การจัดสรรงบประมาณเป็นไปตามความต้องการที่แท้จริง โดยคำนึงถึงสัดส่วนการใช้งานทรัพยากรของแต่ละสาขาวิชา **การปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน** ช่วยให้สามารถประเมินภาระงานของอาจารย์ได้ดีขึ้น เช่น หากพบว่าอาจารย์มีภาระงานเกินควร สามารถพิจารณาเพิ่มอาจารย์หรือลดจำนวนนักศึกษาได้ **การปรับปรุงหลักสูตร** ช่วยในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับจำนวนและคุณภาพของอาจารย์ที่มีอยู่ **การพัฒนานโยบายการศึกษา** สามารถกำหนดนโยบายการรับสมัครนักศึกษาในแต่ละปีการศึกษาได้อย่างเหมาะสม เพื่อไม่ให้เกินขีดความสามารถในการจัดการของอาจารย์ **การจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนนักศึกษา** ช่วยในการวางแผนการจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนต่าง ๆ ที่เพียงพอ **การวิเคราะห์และติดตามประสิทธิภาพ** ช่วยในการประเมินคุณภาพการสอนและการสนับสนุนทางการศึกษาที่นักศึกษาได้รับ หากพบปัญหาสามารถแก้ไขและปรับปรุงได้ทันที **การวิเคราะห์แนวโน้มการศึกษา** ช่วยในการติดตามและวิเคราะห์แนวโน้มการศึกษาในแต่ละสาขาวิชาและปรับกลยุทธ์การเรียนการสอนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง **การพัฒนาระบบบริหารจัดการ** ช่วยในการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เช่น ระบบการติดตามภาระงานของอาจารย์ ระบบการรายงานผลการศึกษา เป็นต้น **การสร้างดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพ** ช่วยสร้างตัวชี้วัดประสิทธิภาพ (Key Performance Indicators: KPIs) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของอาจารย์และสาขาวิชาต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ จะเห็นว่าผลการวิเคราะห์จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่า เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากในหลาย ๆ ด้าน เพราะมีประโยชน์ทั้งในด้านการวางแผนทางการศึกษา การบริหารจัดการทรัพยากร และการพัฒนาทางวิชาการของสถาบันการศึกษา เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการทำให้สถาบันการศึกษาเข้าใจและตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในวงกว้าง จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นมาประยุกต์และนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต โดยใช้ข้อมูลการวิเคราะห์จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำ ปีการศึกษา 2563-2565 เพื่อพัฒนาการบริหารการจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต ทุกระดับนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาให้บรรลุวิสัยทัศน์ ด้วยคำว่า FTES “PHUKET” model ดังนี้

ภาพที่ 3 การพัฒนาการบริหารการจัดการศึกษา FTES “PHUKET” model

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 การวิเคราะห์จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าควรวิเคราะห์เป็นรายหลักสูตรเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเชิงลึกในการหาสาเหตุสัดส่วนจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำที่ปฏิบัติงานจริง ที่มีค่าความแตกต่างจากเกณฑ์มาตรฐานอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานกำหนด ควรสัมภาษณ์ผู้บริหารและอาจารย์ประจำหลักสูตรเพิ่มเติมเพื่อสอบถามหาสาเหตุของผลการวิเคราะห์ที่ต่ำกว่าเกณฑ์

2.2 วิเคราะห์แนวโน้มของจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่า เพื่อหาสาเหตุการเพิ่มหรือลดของจำนวนนักศึกษา ศึกษาเปรียบเทียบกับสถาบันอุดมศึกษาอื่นในหลักสูตรที่มีลักษณะใกล้เคียงกันเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนรู้ถึงแนวปฏิบัติที่ดี และคาดการณ์แนวโน้มความต้องการของหลักสูตรในอนาคต เพื่อพัฒนาออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องตามความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน ให้สามารถวางแผนด้านกรอบอัตราค่าจ้าง การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาทักษะของอาจารย์ และกำหนดโครงสร้างหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ควรวิเคราะห์ผลกระทบของตัวชี้วัดตามการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเชิงยุทธศาสตร์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

2.4 ควรวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยผลผลิตและจุดคุ้มทุนหลักสูตร เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงานด้านงบประมาณที่แท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- ASEAN University Network (AUN-QA). (2020). *The Guide to AUN-QA Assessment at Programme Level Version 4.0*. [Online]. Retrieved October 20, 2023, from: <https://shorturl.at/dgmv8>
- Bangkokbiznews. (2023). *Workers must know! 10 important career skills today and in the next 5 years*. [Online]. Retrieved February 19, 2024, from: <https://shorturl.at/dPR03>. (in Thai)
- Hansopa, R., Subhakicco, S.P., Chusorn, P., Sonsuwan, S., and Bungsane, M. (2020). Learning Management in 21st Century: Theory toward Implementation. *Dhammathas Academic Journal*, 20(2), 163-172. (in Thai)
- Kanadphol, A. (2023). Analyze the Efficiency of Expenditure Budget Income, Phuket Campus Office, Prince of Songkla University Phuket Campus, Fiscal Year 2019-2022. *Journal of Arts Management*, 7(3), 1053-1071. (in Thai)
- Maringe, F. and Gibbs, P. (2009). *Marketing Higher Education Theory and Practice*. Glasgow: Bell and Bain. <https://shorturl.at/imAU1>
- Ministry of Higher Education Science Research and Innovation. (2021). *Policy for defining groups of higher education institutions (revised edition)*. [Online]. Retrieved December 6, 2023, from: <https://shorturl.at/eqsQY>. (in Thai)
- Office of the Higher Education Commission. (2014). *Manual for the Internal Quality Assurance for Higher Education Institutions 2014*. [Online]. Retrieved October 20, 2023, from: <https://shorturl.at/alsPZ>. (in Thai)
- Panich, V. (2013). *Creating learning for the 21st century*. Bangkok: Charoen printing. (in Thai)
- Parnpoothong, R. (2023). A Study of Guideline for Using the Full-Time Equivalent and the Ratio of Academic Staffs to Student Analysis to Curriculum Administration Plan in Faculty of Education, Naresuan University. *Council of University Administrative Staff of Thailand*, 12(3), 45-55. (in Thai)
- Policy Strategy and Planning Division. (2023). *Full-time student information (FTES)*. Prince of Songkla University. [Online]. Retrieved October 16, 2023, from: <https://shorturl.at/ciuOX>. (in Thai)
- Prince of Songkla University Phuket Campus. (2023). *Vision Mission Prince of Songkla University Phuket Campus*. [Online]. Retrieved December 20, 2023, from: <https://www.psu.ac.th/phuket/vision-mission/>. (in Thai)
- Saengduenchay, R. (2020). Internal educational quality assessment at the curriculum level academic year 2014 -2019. *Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus*, 7(4), 283-298. (in Thai)

- Sangcharoon, S., Usaho, C., Siribanpitak, P. (2020). Graduate Production Management Strategies based on the Concept of National Economic Sustainable Development. *Journal of Education Studies*, 48(1), 332-335. (in Thai)
- Siriyota, C. (2022). An Analysis of the Number of Full-time Equivalent Students to the Number of Full-time Teachers (FTES) Affecting the Implementation of Internal Educational Quality Assurance at Faculty Level, Academic Year 2016-2020, of the Faculty of Engineering a University. *Council of University Administrative Staff of Thailand*, 11(3), 78-87. (in Thai)
- Sopa, A. (2022). Cost Per Unit and Break - Even Point of Curriculum Administration Faculty of Education Nakhon Phanom University Year 2020. *Journal of Education Faculty of Education Nakhon Phanom University*, 3(1), 1-15. (in Thai)
- Thainta, S. (2018). Analysis of the difference between the number of full-time students (FTES) per full-time faculty member of Chiang Mai Rajabhat University. Chiang Mai: Chiang Mai Rajabhat University. (in Thai)
- Voss, R., and Gruber, T. (2006). The desired teaching qualities of lecturers in higher education: a means end analysis. *Quality Assurance in Education*, 14(3), 217-242.
- William, J. P. (1997). *Teaching and Research Quality Indicators and the Shaping of Higher Education* [Paper presented]. *The Proceedings of the 37th Annual Forum of The Association for Institutional Research*, 18-21 May 1997, Orlando, Florida.
- Zhang, J. (2023). The Effectiveness of Reciprocal Peer Teaching in an EAP Class. *English Language Teaching*, 16(2), 35-42.
- Zohrabi, M. (2013). Mixed Method Research: Instruments, Validity, Reliability and Reporting Findings. *Theory and Practice in Language Studies*, 3(2), 254-262.
- UNESCO Institute for Statistics. (2023). *Full-time equivalent number of students*. UNESCO Institute for Statistics. [Online]. Retrieved October 20, 2023, from: <https://shorturl.at/uAC38>

The Entrepreneurial Characteristics and Challenges of the Latent Entrepreneur: A Systematic Review

Kanokporn Somprasong^{1,*}, Pattarawat Jeerapattanatorn²

^{1,2}Department of Vocational Education, Faculty of Education, Kasetsart University

Received: 16 April 2024

Revised: 06 June 2024

Accepted: 04 June 2024

Abstract

Entrepreneurship is crucial for innovation, employment, and economic growth. Apart from successful entrepreneurs, there's a less visible group called latent entrepreneurs, who have the potential to start businesses but haven't done so yet. Scholars are increasingly focusing on entrepreneurial characteristics and challenges encountered by potential entrepreneurs. The objective of this literature review is to explore what are latent entrepreneurs' entrepreneurial characteristics and challenges. Data was drawn from EBSCO, SCOPUS, and TCI, consisting of 17 peer-reviewed articles published between 2001 and 2024. Collected data were analyzed using thematic analysis. The literature review contributes to comprehension of recent entrepreneurial characteristics and challenges faced by latent entrepreneurs. It provides policy recommendations and guidelines that will encourage or support latent entrepreneurs to feel more confident in managing their own business firms through the collaboration of responsible and related organizations.

Keywords: Latent entrepreneur, Entrepreneurial characteristics, Challenge, Systematic review

*Corresponding Author; E-mail: kanokporn.som@ku.ac.th

Introduction

A latent entrepreneur can be defined as someone who possesses entrepreneurial qualities and the desire to start own business but remains on the periphery due to various constraints or life circumstances. Latent entrepreneurs may include professionals who harbor business ideas, individuals inspired by family ventures, or those temporarily deterred by economic conditions. They embody a wealth of innovative ideas and skills, and tapping into this potential can fuel significant personal growth as they channel their knowledge, creativity, and problem-solving abilities into concrete business ventures. Transitioning from latency to active entrepreneurship is a transformative journey, nurturing a mindset characterized by a willingness to embrace risk, cultivate resilience, and adapt to the swiftly changing landscape of today's world, all of which are essential qualities for success (Caiazza et al., 2020).

Engaging with the entrepreneurial process not only builds confidence but also fosters psychological development through increased self-efficacy, profoundly influencing how individuals approach both professional challenges and personal endeavors. Moreover, latent entrepreneurs play a crucial role in entrepreneurial development, enriching the economic landscape by introducing new businesses across diverse sectors. Their entry into the market not only fosters competition but also drives innovation, challenging established market norms and leading to dynamic growth. They represent untapped human capital essential for pushing technological boundaries and boosting workforce productivity (Atasoy, 2015).

As latent entrepreneurs transition into active entrepreneurship, they contribute to job creation and the emergence of ancillary industries, thereby strengthening local economies and broadening the tax base (Lasater et al., 2021). However, identifying the obstacles latent entrepreneurs encounter is crucial for facilitating their successful transition. Common barriers include insufficient access to funding, a lack of mentorship, the complexity of entrepreneurial processes, and the existence of robust safety nets for those taking the leap into entrepreneurship. The main objective of the current paper is to synthesize the recent research about latent entrepreneurs' entrepreneurial characteristics and challenges with the specific goal of understanding the major findings and the need for latent entrepreneur development.

Research Objective

This study analyzes published research articles from selected academic databases to highlight the entrepreneurial characteristics and challenges of latent entrepreneurs.

Literature Review

Entrepreneurial characteristics

Entrepreneurial characteristics are essential for a person to become an entrepreneur, which are characteristics that will make various business operations successful. Miller (1983) stated that important entrepreneurial characteristics consist of three characteristics: innovativeness, risk-taking and proactiveness. Whilst Merz and Sauber (1995) and Knight (1997) have presented only two significant entrepreneurial characteristics: proactiveness and innovativeness. However, Jeerapattanatorn (2021) has described five entrepreneurial characteristics: motivation, integrity, creativity, reflection, and opportunity seeking.

Latent Entrepreneur

A latent entrepreneur refers to a person who works full-time and has a desire to be self-employed or own a business. It reflects those who have an entrepreneurial spirit. There is a high level of commitment and desire to be self-employed. Atasoy (2015), Blanchflower et al. (2001), Thurik and Grilo (2005) defined a latent entrepreneur as a person who is happy to be self-employed, but they are still related to or attached to having to work regularly. Efforts and plans are being made to create own business initiatives in the future (Atasoy, 2015). The concept of latent entrepreneurship is becoming more popular as the new generation begins to value it with the work that they created, and humans live in an era where technology and communication have made great progress. Having a second career or setting up your own business is now easier than in the past.

Research Framework

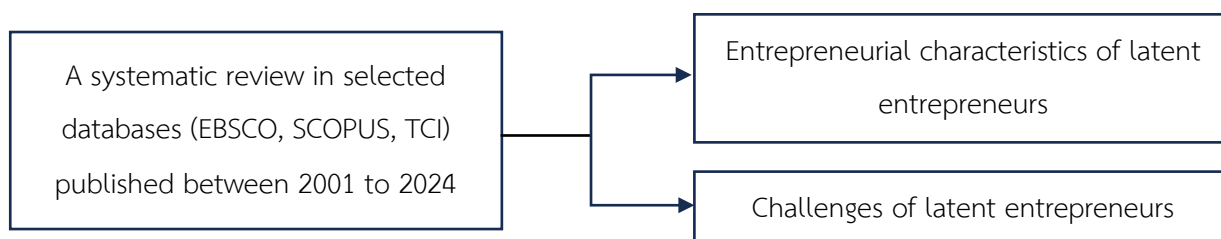

Figure 1 Research framework

Figure 1 shows the research framework of the study. The researcher reviewed the research articles in three academic databases published between 2001 and 2024 that matched the research

objective to explore two important variables: entrepreneurial characteristics and the challenges faced by latent entrepreneurs.

Research Methodology

Research Design

This study employed a systematic review design to meet the research objective. This study also utilized the literature search strategy from Petticrew and Roberts (2006), only research articles that met the quality requirements were included in this review.

Sample

Samples of this study included research articles in specific databases (EBSCO, SCOPUS, and TCI) published between 2001 and 2024 that meet researcher's inclusion criteria.

Research Instrument

The study utilized three research tools:

1. A research screening form was used to select research articles met initial criteria related to latent entrepreneurs' characteristics or challenges, published between 2001 and 2024, and discussing entrepreneurial challenges.

2. A critical appraisal form was adapted from Thailand's Office of the Education Council (TOEC, 2009) to assess the quality of selected research articles.

3. A data extraction form was used to record pertinent research data that meets the final selection criteria, capturing both general information (e.g., research title, journal name) and specific content (e.g., entrepreneurial characteristics, challenges).

All research tools were taken to three educational experts to check for quality before being used to collect actual data.

Data Collection

This study Data that addressed the research questions was extracted. The search of literature was operated during October 2023 to February 2024. Data was collected from keyword search results conducted in selected databases including EBSCO, SCOPUS, and TCI (Thai Journal Citation Index) published between 2001 and 2024. There are only 17 articles that passed the final process, nine from EBSCO, six from SCOPUS, and two from TCI databases. The research selection process can be explained in the following figure.

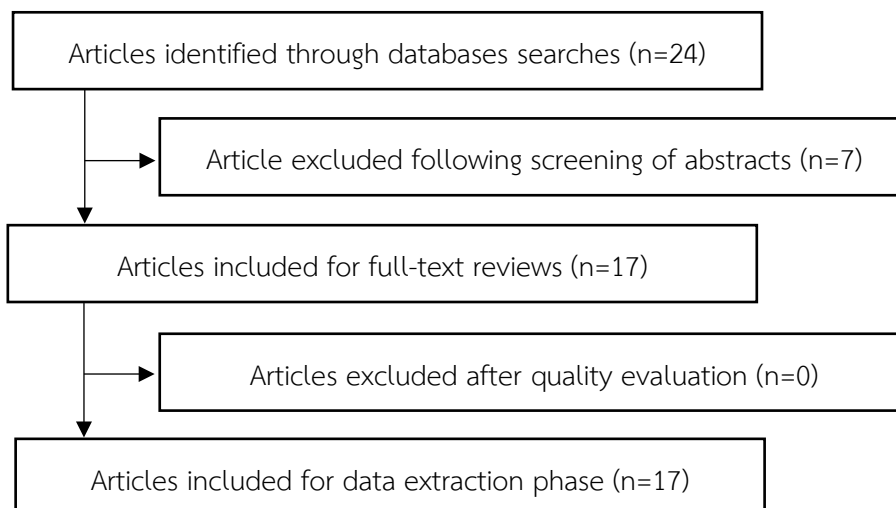

Figure 2 Articles selection process

Figure 2 showed that from the search in the specified database, a total of 24 studies were found when screening the studies. After excluding seven articles because of irrelevant abstracts and research quality assessment, only 17 articles were found to pass all quality criteria and included for data extraction phase (EBSCO=9, SCOPUS=6, TCI=2).

Data Analysis

All collected data were analyzed by using thematic analysis.

Research Results

To achieve the objective of this study, the researcher therefore extracted all necessary data and summarized it into two important variables: entrepreneurial characteristics and challenges faced by latent entrepreneurs. Table 1 showed a summary of entrepreneurial characteristics of latent entrepreneurs synthesized from all qualified research articles.

Table 1 Latent entrepreneurial characteristics

No.	Author(s)	Latent Entrepreneurial Characteristics																		
		CT	SM	SI	SD	DM	ET	RT	SE	EA	EI	WE	AM	SB	VC	EN	FP	CE	RA	RO
1	Blanchflower et al. (2001)										•									
2	Thurik and Grilo (2005)					•		•		•							•			
3	Masuda (2006)					•		•												
4	Atasoy (2015)			•				•												
5	Kay (2015)		•	•			•	•							•			•	•	•
6	Caria (2017)	•		•	•	•		•			•									•
7	Caiazza et al. (2019)							•							•	•		•		
8	Sessions et al. (2021)											•								
9	Meng et al. (2023)		•	•	•	•			•						•	•	•	•		
10	Gohmann (2010)					•											•			
11	Vegetti and Adăscălitei (2017)		•					•			•									
12	Cunningham and Link (2021)														•	•				
13	Audretsch et al. (2022)		•			•			•		•					•	•	•		
14	Ajide (2022)					•					•				•		•			
15	Ahmadi and Soga (2022)										•				•		•			
16	Kitipacharadechatron and Thienthong (2019)										•						•			
17	Puapradit (2021)								•	•	•	•	•	•					•	
frequency		1	4	4	2	7	1	7	3	2	8	2	1	1	6	4	7	4	2	3

Abbreviations explanation:

CT = Critical Thinking

SE = Self-efficacy

EN = Explore New Challenge

SM = Self-motivation

EA = Entrepreneurial Alertness

FP = Fulfill Passion

SI = Self-improvement

EI = Entrepreneurial Intention

CE = Creativity

SD = Skill Diversity

AM = Accurate Mindset

RA = Risk Aversion

DM = Decision-making Skill

SB = Self-belief

RO = Risk Tolerance

ET = Emotional Toughness

WE = Work Effort

RT = Risk Taking Behavior

VC = Value Creation Logic

Table 2 Challenges of Latent Entrepreneurs

No.	Author(s)	Challenges of Latent Entrepreneurs																			
		TM	FC	RJ	FB	AC	RU	FF	ER	SC	EI	LB	KR	MU	FS	SA	HC	CA	BC	MO	
1	Blanchflower et al. (2001)		•																		
2	Thurik and Grilo (2005)		•			•						•					•				
3	Masuda (2006)		•			•				•											
4	Atasoy (2015)		•		•	•		•		•	•										
5	Kay (2015)											•						•			
6	Caria (2017)		•	•		•	•			•		•									
7	Caiazza et al. (2019)					•				•	•			•							
8	Sessions et al. (2021)	•																			
9	Meng et al. (2023)	•	•							•											
10	Gohmann (2010)	•	•	•	•	•	•	•	•		•	•									
11	Vegetti and Adăscălitei (2017)		•	•	•						•										
12	Cunningham and Link (2021)		•							•		•		•							
13	Audretsch et al. (2022)		•					•	•	•				•							
14	Ajide (2022)										•	•		•					•	•	
15	Ahmadi and Soga (2022)		•					•			•									•	
16	Kitipacharadechatron and Thienthong (2019)	•										•	•		•	•					
17	Puapradit (2021)												•								
frequency		4	11	3	3	6	2	4	2	7	6	7	2	4	1	1	1	1	1	2	

Abbreviations explanation:

TM = Time management

FC = Financial constraints

RJ = Risk of job security

FB = Fear of bankruptcy

AC = Administrative complexity

RU = Risk of uncertain income

FF = Fear of failure

ER = Enormous responsibility

SC = Skills and abilities concern

EI = Economic instability

LB = Limited business experience

KR = Knowledge of risk management

MU = Market uncertainty

FS = Family support

SA = Self-adaptability

HC = Having less collateral

CA = Customer acceptance

BC = Building connection

MO = Market opportunity

Findings from Table 1 and Table 2 revealed entrepreneurial characteristics and challenges faced by latent entrepreneurs. Hence, the researcher then summarized the entrepreneurial characteristics of latent entrepreneurs and the challenges faced by latent entrepreneurs by purposively selecting the top ranked items with the highest frequency, the results of the study can be summarized in the following table.

Table 3 Top rank of entrepreneurial characteristics and challenges of latent entrepreneurs

Rank	Entrepreneurial Characteristics	f	Rank	Challenges	f
1	Entrepreneurial intention	8	1	Financial constraints	11
2	Decision-making skill	7	2	Skills and abilities concern	7
	Risk taking behavior	7		Limited business experience	7
	Fulfilling passion	7	3	Administrative complexity	6
3	Value creation logic	6		Economic instability	6
4	Self-motivation	4	4	Time management	4
	Self-improvement	4		Fear of failure	4
	Explore new challenge	4		Market uncertainty	4
	Creativity	4	5	Risk of job security	3
5	Self-efficacy	3		Fear of bankruptcy	3

Note: f stands for frequency

Table 3 showed the top ranked latent entrepreneurial characteristics and challenges with the highest frequency. The most important entrepreneurial characteristics included entrepreneurial intention (f=8), decision-making skill, risk-taking behavior and fulfilling passion (f=7 equally) and having value creation logic (f=6). Findings towards challenges revealed that the most important challenges for latent entrepreneurs are financial constraints (f=11), skills and abilities concern, and limited business experience (f=7 equally), administrative complexity and economic instability (f=6 equally).

Discussion

1. Findings revealed the top 10 ranked latent entrepreneurial characteristics with the greatest frequency, e.g. entrepreneurial intention, decision-making skill, risk taking behavior, and fulfilling passion. However, the study's findings also included other latent entrepreneurial characteristics obtained from the literature synthesis. Those characteristics include having critical thinking, having a variety of skills, emotional strength, entrepreneurial alertness, perseverance, and the right attitude, self-belief, the ability to avoid risk, and acceptance of risk.

2. Results revealed that the first ranked entrepreneurial characteristic is entrepreneurial intention. This aligns with the views of numerous theorists who underscore the significance of entrepreneurial intention, as it serves as a crucial attribute that propels individuals to engage in study, research, and practice, ultimately leading them to become successful entrepreneurs. Many educators have concluded that entrepreneurial intention plays a crucial role in predicting business startup behavior and it is an important factor that affects the decision to start a business (Bird, 1988; Shane, 2003). Entrepreneurial intention also has a positive relationship with business success (Krueger, Reilly, and Carsrud, 2000). However, other latent entrepreneurial characteristics may also be considered. It is a small component of entrepreneurial intention. Many educators have defined entrepreneurial intentions that include several characteristics, including self-efficacy. Always develop yourself, have the have the courage to face risks, have creative ideas, and have the right attitude.

In this regard, Ajzen (1991) stated that entrepreneurial intentions are influenced by three factors: attitude towards entrepreneurship, social norms, and perceptions of entrepreneurial ability. Shapero and Sokol (1982) discussed the components of entrepreneurial intention, including motivation, attitude, and opportunity perception. In addition, Krueger and Brazeal (1994) described components of entrepreneurial intention. Adding one more element from Shapero and Sokol (1982) results in a total of four elements, consisting of motivation, attitude, opportunity perception, and self-confidence. For this reason, it may be concluded that the number one important latent entrepreneurial trait. It is the intention to do business. When it comes to other characteristics or variables, it is the part that complements or strengthens the latent entrepreneurial characteristics, such as decision-making skills, emotional strength, perseverance, and multi-functioned skills.

3. Results revealed that the top 10 latent entrepreneurial challenges had the highest frequency. However, the study also found other challenges in the literature synthesis that were ranked lower. In the research, only a small part has been mentioned, but that does not mean that it is not important, namely the risk of unstable income. Enormous responsibility Risk management knowledge Receiving support from family self-adjustment Having little collateral Acceptance from customers Creating business networks, marketing opportunities, and so on.

4. The top ranked challenges faced by latent (passive) entrepreneurs include financial constraints, concerns about skills and abilities, limited business experience, administrative complexity, and economic uncertainty. The results provide valuable insights. Many researchers have discussed the key challenges facing entrepreneurs in the same direction. For example, Shane (2003) stated that the three main challenges faced by would-be entrepreneurs are: lack of resources; having to face various risks and fear of failure; Timmons and Spinelli (2004) said that the main obstacles to people becoming entrepreneurs are a lack of capital, experience, motivation, and confidence, plus fear of failure, which are prevalent issues.

Conclusion

The latent entrepreneur occupies a unique space in the entrepreneurial ecosystem, embodying the potential for innovation and economic growth. This article delves into the significance of latent entrepreneurs for both individual and broader entrepreneurial development, discussing the positive externalities they bring to the table and the imperatives for creating an environment conducive to their activation. However, workers in different organizations have different backgrounds, experiences, economical and societal status. Thus, development of a person to become a latent entrepreneur may require overcoming major obstacles, namely fear and a lack of self-confidence (Lasater et al., 2021). Creating an enabling environment for latent entrepreneurship development involves several key strategies. Firstly, integrating entrepreneurship education into the educational system at all levels can provide aspiring entrepreneurs with essential skills and mindsets. Secondly, improving access to various forms of financing, from microloans to venture capital, is crucial for turning latent entrepreneurs' entrepreneurial intentions into reality. Thirdly, establishing mentorship and networking platforms that connect latent entrepreneurs with experienced mentors and peers can foster knowledge exchange and collaboration opportunities. Finally, policy support via regulatory streamlining and incentives can reduce the perceived risks associated with entrepreneurship and create a more favorable environment for new ventures. Recognizing the profound significance of latent entrepreneurs to individual and entrepreneurial development, societies that invest in activating their potential can reap benefits such as job creation, competitiveness, and a vibrant entrepreneurial culture. By removing barriers and fostering conducive conditions, we not only drive economic progress but also empower individuals to pursue their entrepreneurial aspirations, contributing to a more prosperous and dynamic society.

Recommendation

1. Recommendation for Research Utilization

Both governmental and private sectors should actively participate, establishing networks and training institutes to support budding entrepreneurs, offering guidance on business operations, enhancing motivation, and honing necessary skills, ultimately facilitating business initiation. These initiatives directly benefit latent entrepreneurs. Findings also indicated that successful latent entrepreneurship involves overcoming specific challenges, notably financial constraints, and skill-related concerns, including business experience. Latent entrepreneurs or those aspiring to be must understand and address these challenges through strategic planning, risk management, market understanding, and relationship building. Continuous self-improvement and application of research-based strategies are essential for success in secondary careers. This serves as a valuable guide for latent entrepreneurs, facilitating their success and providing opportunities for growth.

2. Recommendation for Future Research

There is a need to study the development of an ecosystem that supports the capability enhancement of latent entrepreneurs. The ecosystem can be a supportive mechanism or model that include all supportive factors, e.g. related organizations, networks, process, ready to mentor and encourage individuals who are interested in and committed to developing their own entrepreneurialism. Furthermore, there should be a study regarding the process of developing individuals who will become latent entrepreneurs, such as methods to release fear or certain restraints, and build confidence. In addition, next research may create an educational curriculum or short course both online and onsite that aims to emphasize developing latent entrepreneurs.

References

- Ahmadi, A., and Soga, L. R. (2022). To be or not to be: Latent entrepreneurship, the networked agent, and the fear factor. *Technological Forecasting and Social Change*, 174, Article 121281. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2021.121281>
- Ajide, F. M. (2022). Impact of tourism development on latent entrepreneurship in BRICS. *Entrepreneurial Business and Economics Review*, 10(4), 143-154. <https://doi.org/10.15678/EBER.2022.100409>
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179-211.
- Atasoy, H. (2015). *Latent entrepreneurship in transition economies*. IZA World of Labor, 155.
- Audretsch, D. B., Belitski, M., Caiazza, R., Günther, C., and Menter, M. (2022). From latent to emergent entrepreneurship. *Technological Forecasting and Social Change*, 175, art. no. 121356. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2021.121356>

- Bird, B. J. (1988). Implementing entrepreneurial ideas: The case of founders of high-growth technology firms. *Journal of Business Venturing*, 3(2), 137-163.
- Blanchflower, D. G., Oswald, A. J., and Stutzer, A. (2001). *Latent entrepreneurship across nations*. Forthcoming in the *European Economic Review*, 45, 680-691.
- Caiazza, R., Belitski, M., and Audretsch, D. B. (2020). *From latent to emergent entrepreneurship: The knowledge spillover construction circle*. *The Journal of Technology Transfer*, 45(3), 694-704.
- Caria, A. M. P. (2023). *Latent entrepreneurship: The effects of the type of formal education on youth self-employment*. ISCTE Business School.
- Cunningham, J. A., and Link, A. N. (2021). Latent technology as an outcome of R&D. *Technological Forecasting and Social Change*, 162, 120371.
<https://doi.org/10.1016/j.techfore.2020.120371>
- Gohmann, S. F. (2012). Institutions, Latent Entrepreneurship, and Self-Employment: An International Comparison. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 36(2), 295-321.
<https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2010.00406.x>
- Jeerapattananorn, P. (2021). *Entrepreneurship Education*. Bangkok: Faculty of Education, Kasetsart University.
- Kay, M. J. (2015). The Relationship between Personality Traits, Goal Orientation, and Preferred Paths to Value Creation: The Case of Latent Entrepreneurs. Wilfrid Laurier University. *The Journal of Technology Transfer*, 45(3), 694-704.
<https://doi.org/10.1007/s10961-019-09719-y>
- Knight, G. A. (1997). Firm orientation and strategy under regional market integration: A study of Canadian firms. *International Executive*, 39, 351-374.
- Krueger, N. F., Reilly, M. D., and Carsrud, A. L. (2000). Competing models of entrepreneurial intentions. *Journal of Business Venturing*, 15(5-6), 411-432.
- Lasater, Z., Godinho, V., Eversole, R., and Birdthistle, N. (2021). *The latent entrepreneurs: inequality and enterprising women in the lucky country*. Queensland, Australia: Griffith University.
- Masuda, T. (2006). The determinants of latent entrepreneurship in Japan. *Small Business Economics*, 26, 227-240.
- Meng, Z., Tang, P., and Wang, H. (2023). *Influence of Individual Skill Variety on Side-Hustle Intention: The Mediating Effect of Role Breadth Self-Efficacy and the Moderating Role of Side-Hustle Meaningfulness*. Hunan, China: Business School, Xiangtan University.
- Merz, G. R., and Sauber, R. M. (1995). Profiles of managerial activities in small firms. *Journal of Small Business Management*, 33(1), 54-62.

- Miller, D. (1983). Revisited: A Reflection on EO Research and Some Suggestions for the Future. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 35(5), 873-894.
- Petticrew, M., and Roberts, H. (2006). *Systematic reviews in the social sciences: A practical guide*. Oxford, UK: Blackwell Publishing.
- Puapradit, T., and Supatn, N. (2021). Influence of Entrepreneurial Alertness and Self-Efficacy on Entrepreneurial Intention. *Journal of Business Administration of The Association of Private Higher Education Institutions of Thailand*, 10(1), 214-229.
- Sessions, H., Nahfgank, J. D., Vaulont, M. J., Williams, R., and Bartels, A. L. (2021). Do the hustle! Empowerment from side-hustles and its effects on full-time work performance. *Academy of Management Journal*, 64(1), 235-264.
<https://doi.org/10.5465/amj.2018.0164>
- Shane, S. (2003). *A general theory of entrepreneurship: The individual-opportunity nexus*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- Shapero, A., and Sokol, L. (1982). The social dimensions of entrepreneurship. In C. A. Kent, D. L. Sexton, & K. H. Vesper (Eds.), *Encyclopedia of Entrepreneurship* (pp. 72-90). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Thurik, R., and Grilo, I. (2005). Latent and actual entrepreneurship in Europe and the US: Some recent developments. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 1, 441-459.
- Timmons, J. A., and Spinelli, S. (2004). *New venture creation: Entrepreneurship for the 21st century*. 7th ed. New York: McGraw-Hill Irwin.
- Vegetti, F., and Adascalitei, D. (2017). *The impact of the economic crisis on latent and early entrepreneurship in Europe*. Budapest, Hungary: Central European University.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษและ
การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาโดยวิธีการสอนการโค้ชแบบผสมผสาน
ในรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานของผู้เรียนระดับปริญญาตรี

ไพบุณย์ สุขวิชิตร บาร์^{1,*}, จิตรลดา สุตติพงษ์², สุพักตรา ศรีเจริญ³

^{1,2,3}คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Received: 01 May 2024

Revised: 06 June 2024

Accepted: 15 June 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษและการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาหลังการสอนพูดโดยใช้วิธีการสอนการโค้ชแบบผสมผสาน (Blended Coaching Instruction: BCI) ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา ENG111 ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน มหาวิทยาลัยศรีปทุม ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 3, 521 คน ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาจาก 9 คณะ และ 3 วิทยาลัย จำนวน 171 คน จาก 4 กลุ่มเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างมาจากการเลือกแบบเจาะจง การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงทดลองโดยมุ่งศึกษากลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว (The One-Group Pretest-Posttest Design) การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ระยะเวลาในการทดลองสอนและเก็บข้อมูลจากการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีการโค้ชแบบผสมผสาน ทั้งสิ้น 6 สัปดาห์ ประกอบด้วย 5 ขั้น คือ (1) ขั้นเรียนทางออนไลน์ด้วยตัวเอง (2) ขั้นเตรียมตัว (เรียนด้วยตัวเอง) (3) ขั้นทบทวนและสอบถาม (เรียนแบบตัวต่อตัว) (4) ขั้นนำเสนอ (เรียนแบบตัวต่อตัว) และ (5) ขั้นการสะท้อนกลับ (เรียนแบบตัวต่อตัว) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยการนำตนเอง สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ในระดับปานกลาง ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีคะแนนความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษสูงมีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาที่สูง และในทางกลับกันนักศึกษาที่มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงก็จะมีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษที่สูงเช่นกัน โดยงานวิจัยนี้ได้เสนอข้อแนะนำในเชิงวิชาการและการนำวิธีการสอนไปปรับใช้ในชั้นเรียน และงานวิจัยในอนาคตต่อไป

คำสำคัญ: รูปแบบการสอนโดยการโค้ชแบบผสมผสาน รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: piboon.su@spu.ac.th

A Study of Correlation between English Speaking Ability and Self-Directed Learning by Blended-Coaching Instruction in a Foundation English Course among Thai EFL Undergraduate

Piboon Sukvijit Barr^{1,*}, Jitlada Suddeepong², Supuktra Sricharean³

^{1,2,3}School of Liberal Arts, Sripatum University, Thailand

Received: 01 May 2024

Revised: 06 June 2024

Accepted: 15 June 2024

Abstract

This study intends to investigate the correlation between English-speaking ability and self-directed learning by employing Blended-Coaching Instruction (BCI). The population were 3,521 undergraduate students enrolled in the ENG111 Everyday English course at Sripatum University, ranging from the first to fourth years. Purposive sampling was used to select the sample group of 171 students, split into 4 classes, from 9 faculties and 3 colleges. This study was designed as experimental research using the one-group pretest-posttest design. As for data collection, six weeks were dedicated to educating and collecting data using the BCI technique. This instructional technique included five steps— (1) Self-paced online learning, (2) Preparation (Self-learning), (3) Review & Inquiry (face-to-face), (4) Presentation (face-to-face), and (5) Feedback (face-to-face). The research instrument was a self-directed English learning ability test. Pearson's correlation coefficient was used for data analysis. The results showed a significant difference at a .01 level of significance in the relationship between English-speaking ability and self-directed learning. Therefore, it can be concluded that EFL undergraduate students with high scores in English-speaking ability have a high level of self-directed learning, and conversely, students with high self-directed learning also have high English-speaking ability. This research proposes academic recommendations and suggestions for classroom teaching strategies and future research.

Keywords: Blended-coaching instruction (BCI), Self-directed learning, English-speaking ability

* Corresponding Author; E-mail: piboon.su@spu.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากปัญหาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารของคนไทยที่มีแนวโน้มต่ำลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเห็นได้จากรายงาน EF English Proficiency Index (EF EPI) มีผลการวัดระดับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ครั้งที่ 9 ของคนไทยตกลงมา 10 อันดับ จาก 64 มาอยู่ที่ลำดับ 74 ในปี 2019 ซึ่งจัดว่าอยู่ในกลุ่ม “ความสามารถทางภาษาอังกฤษต่ำมาก” แม้แต่กระทั่งในปี 2021 รายงานเดียวกันนี้ได้รายงานผลการจัดอันดับความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษของคนไทยอยู่อันดับที่ 100 จากทั้งสิ้น 112 ประเทศ ซึ่งปัญหาหนึ่งที่สำคัญคือปัญหาการสอนที่ยังมีการสอนที่ยึดตามหลักไวยากรณ์ การแปล และท่องจำ และเน้นการวัดผลทักษะภาษาอังกฤษตามหลักไวยากรณ์ซึ่งไม่ได้ส่งเสริมให้เรียนรู้เพื่อการสื่อสาร (Bangkokbiznews, 2020) โดยการพูดภาษาอังกฤษถือว่าเป็นทักษะที่สำคัญที่ใช้สื่อสารกับคนอื่นในชีวิตประจำวัน ในสังคม และในการทำงาน ยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร โดยทักษะการพูดเป็นทักษะยากที่สุดสำหรับผู้เรียน (Sorkeomany, 2024) นักศึกษาไทยมีความกังวลและกลัวพูดภาษาอังกฤษ เนื่องจากปัญหาหลายด้านทางด้านการพูด อาทิ ปัญหาทางด้านคำศัพท์ ปัญหาการพูดผิดหลักไวยากรณ์ และปัญหาการออกเสียง ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ (Riensumettharadol and Sujarinpong, 2023) จากปัญหาการเรียนการสอนนี้ ประกอบกับการจัดการเรียนการสอนในบริบทปัจจุบันที่เกิดการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนไม่สามารถทำการเรียนการสอนได้ปกติ จึงส่งผลกระทบต่อการฝึกและเพิ่มพูนทักษะภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

ในช่วงวิกฤตดังกล่าวที่ผ่านมา รายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ที่เปิดสอนโดยคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ได้มีการปรับการเรียนการสอนแบบ Online เต็มรูปแบบ โดยมีการทำเนื้อหาการเรียนการสอนล่วงหน้าให้กับผู้เรียน มีการลดเวลาเรียนทฤษฎี ให้ได้ฝึกปฏิบัติในห้องเรียน Online มากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามประสิทธิภาพการเรียนการสอนและความสามารถในการสื่อสารของนักศึกษาที่ผ่านมายังคงไม่เป็นที่น่าพอใจ ซึ่งพิจารณาได้จากเสียงสะท้อนกลับของอาจารย์ผู้สอนถึงผู้เรียนที่ไม่มีความกระตือรือร้นในการเรียน ความรับผิดชอบในการเรียน หรือหาความรู้นอกห้องเรียนเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเรียนน้อยลงมาก การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองน้อยมาก ทำให้ผลการเรียนไม่ถึงแม้ว่าจะไม่แย่งอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้นมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ ซึ่งการใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้นจะเป็นวิธีที่ช่วยให้ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ อาทิ คำศัพท์ หลักไวยากรณ์และความถูกต้อง การออกเสียง และความคล่องแคล่วในการพูดของนักศึกษาดีขึ้น (Azizah SBH and Susanti, 2021)

ดังนั้น จากปัญหาข้างต้นทำให้ทีมผู้สอนรายวิชาพื้นฐานภาษาอังกฤษจึงได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยน ทดลองรูปแบบการเรียนการสอนแบบใหม่ที่เหมาะกับบริบทกับสภาวะการในปัจจุบัน และการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยใช้วิธีการสอนแบบโค้ชมาบูรณาการกับการสอนแบบผสมผสาน ซึ่งการสอนแบบโค้ชนี้ ช่วยพัฒนาเป้าหมายการเรียนรู้ของนักศึกษาผ่านกระบวนการให้การสะท้อนกลับโดยอาจารย์ผู้เป็นโค้ช ซึ่งส่งผลให้การนำเสนอโดยการพูดมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอย่างมาก และยังส่งผลต่อการเรียนรู้ด้วยตัวเอง (Wolff et al., 2019) ในงานวิจัยนี้ ทีมผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการสอนแบบโค้ชแบบผสมผสาน (Blended Coaching Instruction หรือ BCI) ในรายวิชา ENG111 ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน มหาวิทยาลัยศรีปทุม ซึ่งเป็นการนำร่องการสอนแบบใหม่นี้ โดยและในบทความวิจัยนี้เป็นการอธิบายต่อยอดจากการนำเสนอในที่ประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 17 และการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ ครั้งที่ 7 มหาวิทยาลัยศรีปทุม ประจำปี 2565 ในหัวข้อประสิทธิภาพ

ของการเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนโดยการโค้ชแบบผสมผสาน (BCI) ต่อความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา เพื่อปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

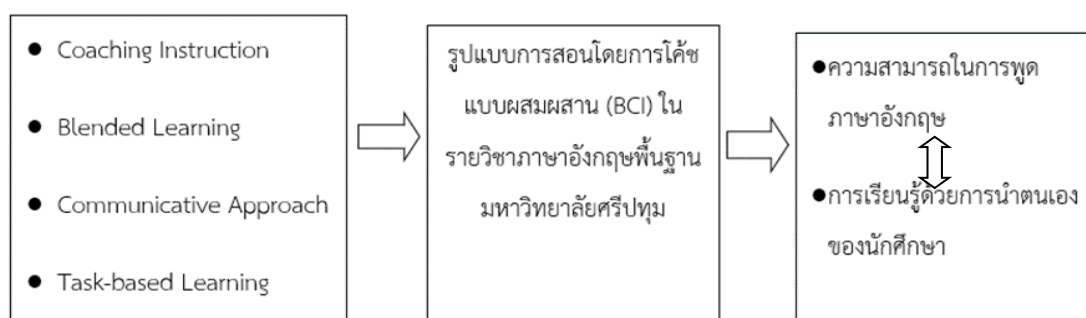
เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา ที่ใช้รูปแบบการสอนแบบการโค้ชแบบผสมผสาน (BCI) ในรายวิชา ENG111 ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน มหาวิทยาลัยศรีปทุม เป็นอย่างไร

สมมติฐานการวิจัย

ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา ในรายวิชา ENG111 ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากที่ทีมผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนที่ทีมผู้วิจัยได้ทำการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนใหม่ที่เรียกว่า รูปแบบการสอนแบบการโค้ชแบบผสมผสาน (BCI) ซึ่งประกอบด้วยทฤษฎีที่สำคัญ 4 ทฤษฎี คือ (1) การสอนแบบโค้ชชิ่ง (Coaching Instruction) (2) การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) (3) การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-Directed Learning) และ (4) การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) ซึ่งสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากภาพที่ 1 นี้ รูปแบบการสอนแบบการโค้ชแบบผสมผสาน (BCI) มาจากทฤษฎี ทั้ง 4 ทฤษฎีข้างต้นที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยทั้ง 4 ทฤษฎี นี้เป็นทฤษฎีที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎี Constructivist โดยทฤษฎีนี้ มีลักษณะเฉพาะที่สำคัญมากอย่างหนึ่งคือสามารถนำมาปรับใช้ได้กับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี รวมถึงการเรียนการสอนภาษาซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมที่ทำให้เกิดองค์ความรู้ในลักษณะความร่วมมือกัน โดยทฤษฎี Constructivist ได้ถูกนำมาใช้ในการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล ด้วยวิธีที่เรียกว่าการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning) นอกจากนี้ รูปแบบการเรียนรู้ส่วนบุคคลและเป้าหมายในการบรรลุทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (การทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ การควบคุมตนเอง การสร้างความรู้) ยังสนับสนุนทฤษฎี Constructivist

ได้เป็นอย่างดี (Szabo and Csepes, 2023) ทั้งนี้ งานวิจัยนี้ ได้นำ 4 ทฤษฎีมาเป็นแนวทางในการออกแบบการเรียนการสอนแบบใหม่นี้เพื่อเพิ่มพัฒนาทักษะความสามารถทางด้านการพูดภาษาอังกฤษ 5 ด้าน คือ ความคล่องแคล่ว การออกเสียง การใช้ไวยากรณ์ คำศัพท์ และเนื้อหา

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ออกแบบโดยมุ่งศึกษากลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว (The One-Group Pretest-Posttest Design) เพื่อศึกษาความสามารถทางด้านการพูดภาษาอังกฤษ และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักศึกษาที่เรียนในรายวิชา ENG111 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารประจำวัน ในภาคการศึกษาที่ 2/2564 โดยใช้รูปแบบการสอนโดยการโค้ชแบบผสมผสาน (BCI) และเก็บข้อมูลเป็นเวลา 6 สัปดาห์ ตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2565

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาในระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนรายวิชา ENG 111 ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน ที่เป็นรายวิชาในกลุ่มศึกษาทั่วไป จำนวน 3,521 คน จากทั้งสิ้น 9 คณะและ 3 วิทยาลัย ดังนี้ (1) คณะดิจิทัลมีเดีย (2) คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ (3) คณะนิติศาสตร์ (4) คณะนิเทศศาสตร์ (5) คณะบริหารธุรกิจ (6) คณะบัญชี (7) คณะวิศวกรรมศาสตร์ (8) คณะศิลปศาสตร์ (9) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ (10) วิทยาลัยการท่องเที่ยวและการบริการ (11) วิทยาลัยการบินและคมนาคม และ (12) วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน

ตัวอย่าง คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนวิชา ENG 111 ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน ภาคการศึกษาที่ 2/2564 ทั้งหมด รวม 171 คน จากชั้นปีที่แตกต่างกันออกไป โดยแยกเป็นนักศึกษาจากคณะต่างๆ ทั้งสิ้น 9 คณะ และ 3 วิทยาลัย ได้มาจากการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนนักศึกษาแยกตามคณะที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา ENG111 ภาคการศึกษา 2/2564

จำนวน	คณะ	สาขาวิชา	จำนวนนักศึกษา	%
1	การท่องเที่ยวและการบริการ	ธุรกิจการบิน	1	0.58
		การจัดการบริการธุรกิจเรือสำราญ	2	1.17
2	การบินและคมนาคม	การจัดการความปลอดภัยการบิน	2	1.17
3	ดิจิทัลมีเดีย	คอมพิวเตอร์แอนิเมชันและวิชวลเอฟเฟกต์	6	3.51
		การออกแบบกราฟิก	2	1.17
		ดิจิทัลอาร์ตส์	3	1.75
4	เทคโนโลยีสารสนเทศ	เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	1	0.58
		วิศวกรรมคอมพิวเตอร์	1	0.58
		การออกแบบอินเทอร์แอคทีฟและเกม	1	0.58
5	นิติศาสตร์	-	1	0.58
6	นิเทศศาสตร์	ภาพยนตร์และสื่อดิจิทัล	4	2.34
		วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์	1	0.58

ตารางที่ 1 (ต่อ)

จำนวน	คณะ	สาขาวิชา	จำนวน นักศึกษา	%
7	บริหารธุรกิจ	การจัดการธุรกิจการบิน	1	0.58
		การค้าระหว่างประเทศ	1	0.58
		การจัดการ	1	0.58
		การบริหารและการจัดการสมัยใหม่	28	16.37
8	บัญชี	-	1	0.58
9	โลจิสติกส์และซัพพลายเชน	การจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน	7	4.09
10	วิศวกรรมศาสตร์	วิศวกรรมเครื่องกล	5	2.92
		วิศวกรรมยานยนต์สมัยใหม่	3	1.75
		วิศวกรรมโยธา	77	45.03
		วิศวกรรมไฟฟ้า	3	1.75
		วิศวกรรมยานยนต์	1	0.58
		วิศวกรรมอุตสาหการ	3	1.75
11	ศิลปศาสตร์	ภาษาจีนสื่อสารธุรกิจ	5	2.92
		ภาษาอังกฤษสื่อสารธุรกิจ	7	4.09
		ภาษาญี่ปุ่นเพื่อการสื่อสารธุรกิจ	1	0.58
12	สถาปัตยกรรมศาสตร์	สถาปัตยกรรม	2	1.17
รวม			171	100

งานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษา โดยใช้วิธีทดลอง (Treatment) ที่ใช้รูปแบบการสอนโดยการโค้ชแบบผสมผสาน (BCI) กับนักศึกษาทั้งหมดโดยไม่มีกลุ่มควบคุม เพื่อไม่ให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบ และเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนทุกคน ซึ่งผู้เรียนกลุ่มนี้มาจากแผนการเรียนที่แตกต่างกัน บางคณะเป็นแผนการเรียนแบบหลักสูตร ปวส. และบางคณะเป็นนักศึกษาที่มาจากแผนการเรียนเสาร์-อาทิตย์ เป็นต้น

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือเกณฑ์การประเมินความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษ ดัดแปลงมาจากเกณฑ์การประเมินนี้ได้ใช้เกณฑ์การประเมิน จากงานวิจัยเรื่อง Using Facebook and SKYPE as Social Media in an EFL conversation class (Marek and Wu, 2011) และแบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยการนำตนเอง ดัดแปลงมาจากงานวิจัยโดย Anuphap (2017) ซึ่งเป็นเครื่องมือวิจัยได้รับการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมีความเชี่ยวชาญทางด้านการวัดผล ประเมินผล 1 ท่าน ด้านการสอนภาษาอังกฤษ 1 ท่าน และด้านภาษาศาสตร์ 1 ท่าน ด้วยการวิเคราะห์ค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) เพื่อประเมินความเหมาะสมของคำถามสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัดผลการวิเคราะห์พบว่า ได้ค่า IOC เกณฑ์การประเมินความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษ อยู่ที่ 1.00 และค่า IOC แบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยการนำตนเอง อยู่ที่ 0.91 โดยไม่มีข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 0.50

การเก็บรวบรวมข้อมูล

จากเครื่องมือวิจัยข้างต้นนั้นทีมผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยเก็บผลคะแนนการสอบความสามารถทางด้านการพูดภาษาอังกฤษระหว่างที่สอนโดยใช้คำถามปลายเปิด ประกอบด้วยคำถามนำ (Guided question) เพื่อให้ นักศึกษาได้แสดงความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ ตามหัวข้อที่นักศึกษามีส่วนในการเลือกตอบหรือให้ข้อมูล ตามที่สนใจ ทั้งนี้คำถามและเนื้อหาที่นักศึกษานำมาพูดนั้น เป็นเนื้อหาที่ตรงตามวัตถุประสงค์และคำอธิบายรายวิชา โดยมีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่ผู้สอนได้เตรียมไว้ให้นักศึกษาได้เรียนด้วยตนเองตามด้วยเก็บผลคะแนน ความสามารถในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยการนำตนเอง โดยเกณฑ์การประเมินความสามารถทางด้านการพูด ภาษาอังกฤษนี้ วัดความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนใน 5 ด้าน คือ ความคล่องแคล่ว การออกเสียง การใช้ไวยากรณ์ คำศัพท์ และเนื้อหา โดยมีคะแนนเต็มอยู่ที่ 5 คะแนน ในแต่ละด้าน ดังตัวอย่างในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 หัวข้อคำถามนำและแนวทางการให้ข้อมูลประกอบการสอบพูดภาษาอังกฤษ

Guided Questions	Guidelines for Answering Questions
1. Give directions from Sripatum University to one tourist attraction in Bangkok.	Guided questions: 1. What place would you recommend to tourists? Why? 2. Give directions to that place using phrases and vocabulary that you learned from the lesson (7-10 sentences or about 1 minute presentation). 3. You may use a picture or a map to make your presentation more interesting.
2. Find information about a shopping place in your neighborhood. Then share your findings with your friends.	Guided questions: 1. What is the name of the shopping place? 2. Where is it located? 3. Why is it an interesting place to shop? 4. What interesting goods or products do they have? 5. Length: 7-10 sentences or about 1 minute presentation 6. You may use a picture or a map to make your presentation more interesting.
3. Choose a picture of a person or people you like and explain how he/ she or they feel(s).	Guided questions: Who is he or she? or Who are they? Where is he or she? or Where are they? Is he or she alone or with somebody? What is he or she doing? or What are they doing? How does he or she feel? How do they feel? Length: 7-10 sentences or about 1 minute presentation You may use a picture or a map to make your presentation more interesting.

ในส่วนของแบบวัดความสามารถการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยการนำตนเอง นั้นเป็นแบบวัดความสามารถที่นักศึกษาทำการประเมินตนเองในรูปแบบของ Google form โดยนักศึกษาต้องประเมินตนเองจำนวน 3 ครั้ง หลังจาก
ที่นักศึกษาทำการเรียนรู้ในแต่ละบทเรียน จำนวนทั้งสิ้น 3 บทเรียน แบ่งออกเป็น 5 ประเด็น จำนวน 10 ข้อ โดยมี
เกณฑ์การให้คะแนนการมีลักษณะเป็นผู้เรียนแบบนำตนเอง 3 ระดับ ดี พอใช้ และปรับปรุง ตามแผนภาพที่ 2

แบบประเมินความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเอง
ในการเรียนวิชา ENG111 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารประจำวัน

ชื่อ..... เลขที่.....

เกณฑ์การให้คะแนน

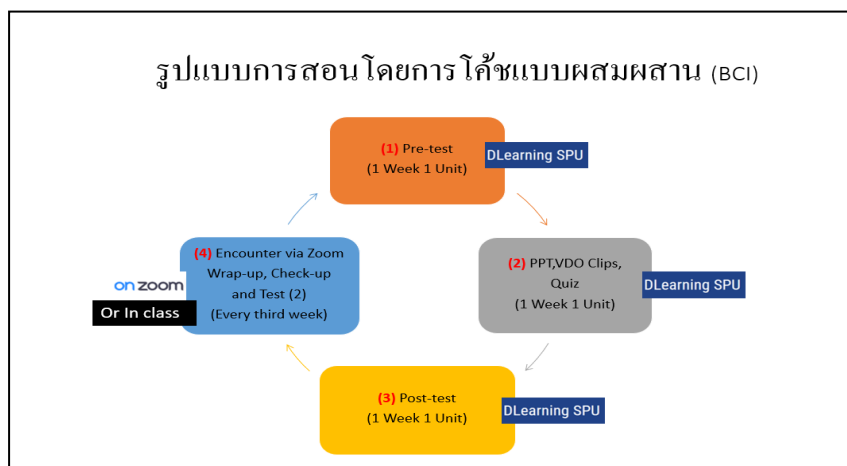
3	หมายถึง	มีลักษณะของการเป็นผู้เรียนแบบนำตนเองระดับดี
2	หมายถึง	มีลักษณะของการเป็นผู้เรียนแบบนำตนเองระดับพอใช้
1	หมายถึง	มีลักษณะของการเป็นผู้เรียนแบบนำตนเองระดับต้องปรับปรุง

ข้อที่	ลักษณะของการเป็นผู้เรียนแบบนำตนเอง	คะแนน			หมายเหตุ
		3	2	1	
การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียน					
1.	รู้ความต้องการในการเรียนของตนเอง				
2.	รับทราบและหน้าที่ของตนเอง ว่าตัวเราเป็นใคร กำลังทำอะไร				
การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน					
3.	รู้จุดมุ่งหมายของการเรียนรายวิชา ENG111 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารประจำวัน ในแต่ละครั้ง				
4.	มีการตั้งเป้าหมายในการเรียนเพื่อพัฒนาตนเอง				

แผนภาพที่ 2 แบบประเมินความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ข้อมูลข้างต้นนี้ ได้ทำการรวบรวมระหว่างกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบการโค้ชแบบผสมผสาน (BCI) ที่ผู้เรียนมีการเรียนด้วยตนเองผ่านระบบ Dlearning ของมหาวิทยาลัย และเรียนรู้โดยเจอผู้สอนที่ทำหน้าที่เป็น Coach ใน Encounter session โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้เรียนทำข้อสอบก่อนเรียน ในระบบ Dlearning
2. ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาบทเรียนที่สร้างโดยทีมผู้สอนในระบบ Dlearning ด้วยตนเอง
3. ผู้เรียนทำแบบทดสอบทักษะภาษาอังกฤษตามเนื้อหาที่เรียนในบทเรียน
4. ผู้เรียนพบผู้สอนในคาบที่เรียกว่า Encounter โดยในคาบนี้ มีขั้นตอนในการช่วยเหลือนักศึกษา ดังนี้
 - 4.1 ผู้สอนทบทวนเนื้อหาในบทเรียน
 - 4.2 ผู้สอนถาม-ตอบ นักศึกษาโดยมีข้อความ Prompt ให้นักศึกษาได้ทราบก่อนหน้าที่จะเจอกับผู้สอน
 - 4.3 ผู้สอนให้ผู้เรียนนำเสนอเนื้อหาที่ผู้สอนเลือกที่จะนำเสนอตามประเด็น/หัวข้อที่ผู้สอนได้ให้ผู้เรียนไว้ก่อนแล้วล่วงหน้า
 - 4.4 ผู้สอนให้ Feedback กับผู้เรียนเพื่อพัฒนาทักษะการพูด คำศัพท์ และไวยากรณ์กับผู้เรียนใน Encounter ครั้งต่อไป

แผนภาพที่ 3 รูปแบบการสอนโดยการโค้ชแบบผสมผสาน (BCI)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อสนองตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปร คือความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษและการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient)

ผลการวิจัย

เพื่อตอบคำถามการวิจัยเพื่อหาว่าความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษและการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาที่ใช้รูปแบบการสอนแบบการโค้ชแบบผสมผสาน (BCI) ในรายวิชา ENG111 ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน เป็นอย่างไรนั้น ทีมผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบวัดความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษ และแบบวัดความสามารถการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยการนำตนเอง จำนวนอย่างละ 3 ครั้ง มาทำการวิเคราะห์ ซึ่งสามารถแสดงในตารางที่ 3-5 ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน Encounter ครั้งที่ 1, 2 และ 3 ของนักศึกษา
จำนวน 115 คน ($n = 115$)

คะแนน Encounter	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ครั้งที่ 1	6.65	1.36	ปานกลาง
ครั้งที่ 2	7.54	1.12	ปานกลาง
ครั้งที่ 3	8.44	1.03	มาก
ภาพรวม	7.54	0.67	ปานกลาง

ตารางที่ 3 แสดงการให้เห็นค่าคะแนนที่มีแนวโน้มสูงขึ้นตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ย Encounter ครั้งที่ 1, 2 และ 3 เป็น 6.65 (S.D. = 1.36), 7.54 (S.D. = 1.12) และ 8.44 (S.D. = 1.03) ตามลำดับ อีกทั้งมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมเท่ากับ 7.54 ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง แต่ข้อมูลนี้มาจากผลการวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 115 คน จากเดิมที่ลงทะเบียนเมื่อต้นภาคการศึกษาจำนวน 171 คน ทั้งนี้เนื่องจากมีนักศึกษาบางส่วนมีการถอนรายวิชา และไม่ได้ทำการสอบความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษ ครบทั้ง 3 ครั้ง

แบบวัดความสามารถการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยการนำตนเอง นำมาใช้เก็บข้อมูล โดยมีนักศึกษาจำนวน 73 คน แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ในจำนวน 10 หัวข้อ หลังจากที่นักศึกษาได้เข้า Encounter กับผู้สอนในแต่ละครั้ง จำนวนทั้งสิ้น 3 ครั้ง ผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนคน, ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเรียนรู้แบบนำตนเองของ นักศึกษาวิชา ENG 111 (n = 73)

หัวข้อ	ค่าประเมิน	จำนวนคน	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.
1. นักศึกษารู้ความต้องการในการเรียนของตนเอง	Encounter 1	5	6.85	2.32	0.60
	Encounter 2	29	39.73		
	Encounter 3	39	53.42		
2. นักศึกษารับทราบและหน้าที่ของตนเอง ว่าตัวเราเป็นใคร กำลังทำอะไร	Encounter 1	2	2.74	2.53	0.56
	Encounter 2	30	41.10		
	Encounter 3	41	51.16		
3. นักศึกษารู้จุดมุ่งหมายของการเรียนรายวิชา ENG111 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารประจำวัน ในแต่ละครั้ง	Encounter 1	3	4.11	2.55	0.58
	Encounter 2	27	36.99		
	Encounter 3	43	58.90		
4. นักศึกษามีการตั้งเป้าหมายในการเรียนเพื่อพัฒนาความรู้	Encounter 1	3	4.11	2.51	0.58
	Encounter 2	30	41.10		
	Encounter 3	40	54.79		
5. นักศึกษามีการวางแผนการเรียนในแต่ละครั้งที่เรียน	Encounter 1	4	5.48	2.36	0.59
	Encounter 2	39	53.42		
	Encounter 3	30	41.10		
6. นักศึกษารู้เนื้อหาและลำดับขั้นตอนการเรียนแต่ละครั้ง	Encounter 1	7	9.59	2.33	0.61
	Encounter 2	42	57.53		
	Encounter 3	24	32.88		
7. นักศึกษาสามารถสืบเสาะ แสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ที่หลากหลาย	Encounter 1	6	8.22	2.41	0.64
	Encounter 2	31	42.47		
	Encounter 3	36	49.31		
8. นักศึกษาสามารถเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง	Encounter 1	5	6.85	2.37	0.61
	Encounter 2	36	49.31		
	Encounter 3	32	43.84		
9. นักศึกษานำกิจกรรมการเรียนรู้มาใช้ให้ตรงเป้าหมายที่กำหนดไว้	Encounter 1	4	5.48	2.25	0.55
	Encounter 2	47	53.38		
	Encounter 3	22	30.14		
10. นักศึกษาสามารถประเมินผลการเรียนรู้และความก้าวหน้าของตนเอง	Encounter 1	4	5.48	2.27	0.56
	Encounter 2	45	61.64		
	Encounter 3	24	32.88		
ภาพรวม				2.38	0.59

จากตารางที่ 3 และ 4 จะเห็นว่าหลังจากที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบที่ใช้รูปแบบการสอนแบบการโค้ชแบบผสมผสาน (BCI) นักศึกษามีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่นี้ทำให้นักศึกษาได้รับการช่วยเหลือ ชี้แนะแนวทางการพัฒนาปรับปรุงความสามารถในการพูดของนักศึกษา ทำให้เห็นเป้าหมาย ระบุบทบาทและแนวทางการเรียนและการพัฒนาภาษาอังกฤษจึงส่งผลให้ความสามารถการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยการนำตนเองนั้นสูงขึ้น ทั้งนี้ นักศึกษามีความคิดเห็นว่าการโค้ชแบบผสมผสาน (BCI) เพิ่มการเรียนรู้ด้วยการนำตัวเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.38 สูงสุดในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ย 2.55 ในหัวข้อ “นักศึกษารู้จุดมุ่งหมายของการเรียนรายวิชา ENG111 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ในแต่ละครั้ง” รองลงมาคือ “นักศึกษารับบทบาทและหน้าที่ของตนเองว่าตัวเราเป็นใคร กำลังทำอะไร” มีค่าเฉลี่ย 2.53 ซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นกัน ส่วนประเด็นที่นักศึกษามีความคิดเห็นเป็นอันดับสุดท้ายคือ “นักศึกษานำกิจกรรมที่เรียนรู้มาใช้ให้ตรงเป้าหมายที่กำหนดไว้” โดยมีค่าเฉลี่ย 2.25 อยู่ในระดับปานกลาง แต่ข้อมูลนี้มาจากผลการวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 73 คน จากเดิมที่ลงทะเบียนเมื่อต้นภาคการศึกษาจำนวน 171 คน ทั้งนี้เนื่องจากมีนักศึกษาบางส่วนมีการถอนรายวิชา ไม่ได้ทำการตอบแบบวัดความสามารถในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยการนำตนเองครบทุกข้อ และไม่ตอบแบบวัดความสามารถดังกล่าวครบทั้ง 3 ครั้ง ซึ่งทีมผู้วิจัยได้นำเอาข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน สมบูรณ์ออก

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บจากแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดภาษาอังกฤษ และ แบบวัดความสามารถการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยการนำตนเอง ในตารางที่ 3 และ 4 โดยในส่วนได้นำมาวิเคราะห์และแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสามารถด้านการพูด และคะแนนความสามารถด้านการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยการนำตนเอง

	r	Sig.	ความหมาย
ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสามารถด้านการพูด และคะแนนความสามารถด้านการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยการนำตนเอง	.687**	.000	มีความสัมพันธ์

*p < 0.01

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสามารถด้านการพูด และคะแนนความสามารถด้านการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยการนำตนเอง โดยใช้สถิติทดสอบสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) สามารถอธิบายผลได้ดังนี้ คือ ผลการประเมินความสามารถด้านการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยการนำตนเองยึดจากการเก็บข้อมูลครั้งที่ผู้ตอบแบบประเมินสูงสุด มีความสัมพันธ์กับคะแนนการทดสอบหลังเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีค่า r เท่ากับ .687 และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ในระดับปานกลาง

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องการใช้รูปแบบการสอนโดยการโค้ชแบบผสมผสาน (BCI) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษและการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา ในรายวิชา ENG111 ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน มหาวิทยาลัยศรีปทุม โดยมีสมมติฐานว่า ความสามารถในการพูด

ภาษาอังกฤษ มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา ในรายวิชา ENG111 ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ในระดับปานกลาง ดังนั้นจากผลการใช้รูปแบบการสอนโดยการโค้ชแบบผสมผสาน (BCI) สามารถสรุปได้ว่า

1. การที่ผู้เรียนมีทักษะการพูดภาษาอังกฤษที่ดีขึ้นเมื่อมีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ดี ซึ่งผลการวิจัย

มีความคล้ายคลึงสอดคล้องกับงานวิจัยของประดิษฐ์และคณะที่ทำการศึกษาวิจัย ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนภาษาอังกฤษด้วยตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ที่เรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้โปรแกรม Edusoft's English Discoveries (Puttidirok et al., 2019) พบว่า การเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองโดยใช้โปรแกรม Edusoft's English Discoveries สามารถช่วยให้ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองของนักศึกษาสูงขึ้น โดยนักศึกษาส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์ 55 คะแนนและมีผลการเรียนสูงกว่าร้อยละ 60 หรือตั้งแต่ระดับเกรด C ขึ้นไป รวมทั้งผลการทดสอบหลังการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองของนักศึกษา โดยใช้โปรแกรม Edusoft's English Discoveries สูงกว่าผลทดสอบก่อนเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังตรงกับจุดประสงค์หลัก 3 ประการของการเรียนรู้แบบนำตนเอง คือเพื่อเพิ่มความสามารถของผู้เรียนในการตัดสินใจด้วยตนเองในการศึกษาของผู้เรียนเอง (Merriam, Caffarella, and Baumgartner, 2007)

การจัดการเรียนการสอนแบบ BCI นี้ ทำให้บทบาทและหน้าที่ของผู้สอนเปลี่ยนไปจากการให้ความรู้ผ่านการบรรยาย หรือทำกิจกรรมในห้องเรียนเป็นการให้คำปรึกษา ชี้แนะ ผลักดัน ให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาผู้เรียนทางด้านทักษะการพูดมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังทำให้ผู้เรียนมีความกล้าที่จะถามคำถาม ตอบคำถามกับผู้สอน กล้าแสดงศักยภาพของตนเองออกมา ผ่านการเจอผู้สอนและผู้เรียนด้วยกันเป็นกลุ่มย่อยเล็ก ๆ ส่งผลให้บรรยากาศในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีความสุขมากกว่าเดิมที่ใช้การสอนแบบอื่น ซึ่งการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดความสุขจะทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดย Puttidirok et al. (2019) และ Wangphasit (2019) ที่สนับสนุนการเรียนภาษาอังกฤษ ที่ใช้วิธีการสอนที่เน้นการสื่อสารกับผู้เรียน บรรยากาศในห้องเรียนที่เป็นมิตร มีการให้กำลังใจ และมีกิจกรรมเพื่อการสื่อสารที่ใช้ในห้องเรียน ที่เป็นสิ่งที่สร้างแรงจูงใจในการพูดและเต็มใจใช้ภาษาอังกฤษในชั้นเรียนมากยิ่งขึ้น

2. ทั้งนี้ความสัมพันธ์โดยการจัดการเรียนการสอนแบบ BCI ผ่านการเรียนรู้แบบ Hybrid ที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยตนเองในระบบ Online ที่มีเนื้อหาเตรียมโดยผู้สอนไว้นั้น ก่อนที่จะมาเจอกับผู้สอนในกลุ่มย่อย ช่วยทำให้ผู้เรียนต้องปรับการเรียนของตนเองแบบเชิงรุก (Proactive) เพื่อวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เตรียมตัวหาข้อมูลตามโจทย์ที่ผู้สอนได้ให้แนวทางไว้ก่อนที่จะเจอกันให้คาบเรียนกลุ่มย่อย สิ่งนี้เองเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนได้รู้จุดมุ่งหมายของการเรียน และรู้บทบาทและหน้าที่ของตนเอง รู้จักลำดับความสำคัญของสิ่งที่ต้องทำในชีวิต ซึ่งถือว่ามีความจำเป็นและสำคัญอย่างมาก ในการเรียนการสอนในสภาวะปัจจุบันนี้ ที่เป็น Hybrid ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยอื่นที่เคยศึกษาก่อนหน้านี้ Isti'anah, 2017; Wangphasit, 2019; Tongnate, 2014; Yimyam et al., 2015; Aupet, 2018) อย่างไรก็ตามผลลัพธ์จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ ยังคงต้องวิเคราะห์เชิงลึกว่าการที่นักศึกษามีความสามารถทางด้านการพูดภาษาอังกฤษมากขึ้นเกิดจากการที่นักศึกษามีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาหรือไม่ และการที่นักศึกษามีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่เพิ่มมากขึ้นนั้นส่งผลมาจากการที่นักศึกษามีความสามารถทางด้านการพูดภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจจะทำให้นักศึกษามีแรงจูงใจ หรือมีการเสริมแรงทางบวกหรือไม่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้สอนควรที่จะปรับวิธีการสอน หรือนำวิธีการสอนแบบการโค้ชแบบผสมผสาน (BCI) ของงานวิจัยนี้ไปใช้เพื่อส่งเสริมความสามารถการพูดภาษาอังกฤษให้กับผู้เรียนและให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น ยิ่งผู้เรียนได้เรียนรู้นอกห้องเรียนมากเท่าไร ภายใต้คำแนะนำและความช่วยเหลือจากผู้สอนที่สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ก็จะส่งผลให้ผู้เรียนอยากที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง และส่งผลโดยตรงต่อการพูดภาษาอังกฤษ

1.2 สถาบันอุดมศึกษาควรที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้นโดยการเตรียมสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ในหลากหลายช่องทางที่จะพัฒนาความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษให้กับผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ใดบ้างที่ส่งผลต่อความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ทักษะภาษาอังกฤษอื่น เช่น การเขียน การอ่าน หรือ การฟังภาษาอังกฤษ ที่ส่งผลต่อเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา และนอกจากนี้ ผู้วิจัยอาจจะศึกษาว่าความสัมพันธ์นั้นเกิดขึ้นในลักษณะใด และอย่างไร

2.3 ควรมีการศึกษาว่านอกจากการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแล้ว ยังมีตัวแปรอะไรได้อีกบ้างที่มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษของนักศึกษา เช่น การรับรู้ความสามารถของตนเอง

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านอธิการบดี ท่านรองอธิการบดี ท่านคณบดีคณะศิลปศาสตรมหาวิทยาลัยศรีปทุม ที่ได้ให้การสนับสนุน ริเริ่มงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในครั้งนี้ นอกจากนี้ทีมผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ประพนธ์ เจียรกุล ที่ได้กรุณารับเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ที่คอยแนะนำ ปรับแก้ งานวิจัยนี้ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น รวมทั้ง ศูนย์สนับสนุนและพัฒนารการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยศรีปทุม ที่ได้ส่งเสริมและชี้แนะการทำวิจัยและจัดการเรียนการสอน ครั้งนี้ เพื่อให้เป็นต้นแบบในการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาอื่นๆ ของคณะศิลปศาสตร์และมหาวิทยาลัยศรีปทุม ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Anuphap, K. (2017). *Self-Directed Learning for Learning Development in Computer Subject of Prathomsuksa 4 Student*. Thesis of the Degree of Master of Education in Curriculum and Instruction. Nonthaburi: College of Education Science, Dhurakij Pundit University. (in Thai)
- Azizah SBH, R. T., and Susanti, A. (2021). The correlation between students' speaking skills and self-directed learning in virtual English community. *Paramasastra: Jurnal Ilmiah Bahasa Sastra Dan Pembelajarannya*, 8(2), 146–163.

- Aupet, A. (2018). Effects of collaborative blended learning in group work ability career and technology 4 subject for Mathayomsuksa 5 students. *Veridian E-Journal Silpakorn University*, 11(3), 3068-3080.
- Bangkokbiznews. (2020). "Solving the problem of 'English' skills, why do Thai people 'lose' over and over again?" *Bangkokbiznews*. [Online]. Retrieved 6 February 2020, from: <https://www.bangkokbiznews.com/social/865234> (in Thai)
- Isti'anah, A. (2017). The effect of Blended Learning to the students' achievement in Grammar Class. *IJEE (Indonesian Journal of English Education)*, 4(1), 16-30.
- Marek, M. W., & Wu, W. (2011). Using Facebook and SKYPE as social media in an EFL conversation class. *The Proceedings of the 28th International Conference on Teaching and Learning in the ROC, National Taichung University of Education, Taichung, Taiwan*.
- Merriam, S. B., Caffarella, R. S., and Baumgartner, L. M. (2007). *Learning in Adulthood: A comprehensive guide*. 3rd ed. San Francisco, CA: John Wiley & Sons.
- Niramitchainont, P. (2012). Psychosocial factors related to self-directed learning of Srinakharinwirot University Students. *The Periodical of Behavioral Science*, 12(1), 129-141. (in Thai)
- Puttidirok, A., & et al. (2019). Development English speaking skill by using training communicative language teaching (CLT) for supporting staff at Rajabhat Maha Sarakham University. *Rajabhat Maha Sarakham University Journal*, 13(3), 231-240. (in Thai)
- Riensumettharadol, M.R. and Sujarinpong, P. (2023). English-Speaking Problems and Solutions: A Case Study of Thai EFL Interns in Hospitality and Tourism Industry. *Journal of Studies in the Field of Humanities*, 30(1), 208-226.
- Sorkeomany, B. (2024). Promoting Students' Speaking Proficiency through Communicative Activities: Case Study of Department of English, Faculty of Education, Champasack University. *Souphanouvong University Journal of Multidisciplinary Research and Development*, 10(1), 51-62.
- Srinonyang, P., & et al. (2018). English achievement of self-directed learning through Edusoft's English Discoveries. *Journal of Srilanchang Review*, 4(1), 47-63. (in Thai)
- Szabo, F. & Csepes, I. (2023). Constructivism in language pedagogy. *Hungarian Educational Research Journal*, 13(3), 405-417.
- Tongnate, K. (2014). *The Development of Learning Model of Blended Learning Online*. (Research Report). Maha Sarakham University: Rajabhat Maha Sarakham University.
- Wangphasit, L. (2019). A development of coaching model to enhance English communication skill of education students' Srinakharinwirot University. *Journal of Education and Innovation*, 21(1), 183-195. (in Thai)

- Wolff, M., and et al. (2019). Coaching to improve self-directed learning. *The Clinical Teacher*, 17, doi: 10.1111/tct.13109.
- Yimyam, S., and et al. (2015). Developing on Blended Learning for developing the 21st century learning skills. *Nursing Journal CMU*, 42, 129–140.

คำแนะนำในการเตรียมและการส่งต้นฉบับ

วารสารนวัตกรรมและการจัดการ

Journal of Innovation and Management (JIM)

วารสารนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นวารสารทางวิชาการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและนวัตกรรมที่มีคุณภาพทางด้านทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ใน 5 สาขาวิชา ได้แก่ (1) General Business, Management and Accounting (2) Management Information Systems (3) Management of Technology and Innovation (4) Organizational Behavior and Human Resource Management และ (5) Tourism, Leisure and Hospitality Management สำหรับแนวทางการเตรียมต้นฉบับและส่งต้นฉบับของวารสารนวัตกรรมและการจัดการ มีดังนี้

ประเภทของบทความ

1. บทความวิจัย (Research Article) หมายถึง งานเขียนที่นำเสนอผลการวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ที่มีการออกแบบการวิจัยอย่างมีแบบแผน เนื้อหาของบทความประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิดในการวิจัย (ถ้ามี) สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี) ขอบเขตของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทความวิจัย ประกอบด้วยหน้าชื่อเรื่อง บทคัดย่อ และเนื้อหาของบทความ โดยมีข้อมูลตามลำดับดังนี้ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียนสังกัด (ภาควิชา คณะ สถาบัน) และอีเมล ของผู้เขียนสำหรับติดต่อ ในส่วนบทคัดย่อต้องระบุถึงแบบแผนของการวิจัย วัตถุประสงค์ ประชากรและตัวอย่าง เครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิจัย ความยาวไม่เกิน 250 คำ ในกรณีที่ต้นฉบับเป็นภาษาไทย ให้เขียนบทคัดย่อทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ระบุคำสำคัญของเรื่องไม่เกิน 5 คำ

2. บทความวิชาการ (Academic Article) หมายถึง งานเขียนในเชิงวิชาการที่มุ่งนำเสนอแนวคิดใหม่ วิธีวิทยาใหม่ หรือแนวปฏิบัติใหม่ที่น่าสนใจใน 3 กลุ่มสาขาวิชา ได้แก่ (1) บริหารธุรกิจ พาณิชยศาสตร์ การบัญชี และการจัดการ (2) รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ และ (3) สหวิทยาการ เนื้อหาประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ สรุป บทวิเคราะห์หรือวิจารณ์ และข้อเสนอแนะ

บทความวิชาการ ประกอบด้วยชื่อเรื่อง บทคัดย่อ และเนื้อหาของบทความ โดยมีข้อมูลตามลำดับดังนี้ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน สังกัด (ภาควิชา คณะ สถาบัน) และอีเมลของผู้นิพนธ์ สำหรับติดต่อ ในส่วนบทคัดย่อ ต้องระบุถึงวัตถุประสงค์ หัวข้อสำคัญที่นำเสนอ สรุป และข้อเสนอแนะ โดยเนื้อหาในบทคัดย่อความยาวไม่เกิน 250 คำ ในกรณีที่ต้นฉบับเป็นภาษาไทย ให้เขียนบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำสำคัญของเรื่องไม่เกิน 5 คำ ในส่วนเนื้อหาของบทความ ให้เริ่มต้นจากบทนำ ตามด้วยเนื้อหาสาระที่นำเสนอหัวข้อต่างๆ ตามหลักวิชาการ โดยผู้เขียนสามารถแสดงทัศนะทางวิชาการของตนเองได้ ส่วนสุดท้ายจะเป็นส่วนสรุปและข้อเสนอแนะ

3. บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) หมายถึง งานเขียนที่มุ่งนำเสนอความก้าวหน้าในศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ ทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ โดยมีบทวิพากษ์วิจารณ์ถึงเนื้อหาสาระ คุณค่า และคุณภาพการต่างๆ ของหนังสือ บทความ หรือผลงานสิ่งประดิษฐ์ โดยใช้แนวคิดทฤษฎี หลักวิชา และมีการเสนอความอันคิดเห็นที่เหมาะสมของผู้เขียนอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อวงวิชาการ

บทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วยชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน สังกัด (ภาควิชา คณะ สถาบัน) และอีเมลล์ของผู้เขียนสำหรับติดต่อ ชื่อเรื่องของบทวิจารณ์หนังสือควรเรียกร้องความสนใจของผู้อ่านและสื่อความหมายได้ชัดเจน ในส่วนบทนำเป็นการเขียนนำเกี่ยวกับหนังสือที่จะวิจารณ์ ในส่วนเนื้อหาเป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยนำเสนอจุดเด่นและจุดบกพร่องของเรื่องอย่างมีหลักเกณฑ์และมีเหตุผล และส่วนสุดท้ายเป็นบทสรุปเป็นการเขียนสรุปความคิดทั้งหมดที่วิจารณ์และให้แง่คิด หรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

การเตรียมต้นฉบับ

1. ขนาดของบทความ: ควรจัดพิมพ์บทความด้วย Microsoft Word บนกระดาษขนาด A4 หน้าเดียว ประมาณ 25 บรรทัด ต่อ 1 หน้า แบบแนวตั้ง (Portrait) รูปแบบตัวอักษร (Font) ให้ใช้ตัวอักษร TH Sarabun New ขนาดของตัวอักษร (Font size) เท่ากับ 16 และใส่เลขหน้าตั้งแต่ต้นจนจบบทความที่ด้านบนขวาของกระดาษ (ยกเว้นหน้าแรก) ความยาวของบทความไม่ควรเกิน 15 หน้า สำหรับการตั้งค่าหน้ากระดาษ (Page setup) และส่วนระยะขอบ (Margins) กำหนดดังนี้

ด้านบน (Top)	2.54 ซม.	ด้านล่าง (Bottom)	2.54 ซม.
ด้านซ้าย (Left)	2.54 ซม.	ด้านขวา (Right)	2.54 ซม.
หัวกระดาษ (Header)	1.25 ซม.	ท้ายกระดาษ (Footer)	1.25 ซม.

2. ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน และสังกัด (Title, Author's name, Author's affiliation): ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษจัดกึ่งกลาง ให้ใช้ตัวอักษร TH Sarabun New ขนาดของตัวอักษร 18 ตัวหนา ส่วนชื่อ-นามสกุลผู้เขียน และสังกัด ให้เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ ชื่อผู้เขียนให้ใช้ตัวอักษร TH Sarabun New ขนาดของตัวอักษร 16 ตัวหนา และไม่ต้องระบุค่านำหน้าชื่อ ส่วนสังกัดให้ใช้ตัวอักษร TH Sarabun New ขนาดของตัวอักษร 16 ตัวหนา ให้ระบุสาขาวิชา ภาควิชา คณะ สถาบัน หรือหน่วยงานที่สังกัด พร้อมอีเมลในการติดต่อ ทั้งนี้ กรณีมีผู้เขียนมากกว่า 1 คน ให้ระบุด้วยว่าใคร คือ ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)

3. บทคัดย่อ (Abstract): หัวข้อบทคัดย่อให้ใช้ตัวอักษร TH Sarabun New ขนาดของตัวอักษร 18 ตัวหนา และขีดซ้าย ส่วนเนื้อความในบทคัดย่อและคำสำคัญให้ใช้ตัวอักษร TH Sarabun New ขนาดของตัวอักษร 16 ตัวธรรมดา หากเป็นบทความภาษาไทยให้เขียนบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นบทความภาษาอังกฤษให้เขียนบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษ (หรืออาจมีบทคัดย่อภาษาไทยด้วยหรือไม่ก็ได้) ทั้งนี้ บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวมกันไม่ควรเกิน 1 หน้ากระดาษ A4 ให้จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ มีความยาวประมาณ 250 คำ จะต้องพิมพ์คำสำคัญในบทคัดย่อภาษาไทย และพิมพ์ Keywords ในบทคัดย่อภาษาอังกฤษของบทความเรื่องนั้นด้วยจำนวนไม่เกิน 5 คำ

4. เนื้อหา (Content): หัวข้อให้ใช้ตัวอักษร TH Sarabun New ขนาดของตัวอักษร 18 ตัวหนาและขีดซ้าย ส่วนเนื้อความในแต่ละหัวข้อให้ใช้ตัวอักษร TH Sarabun New ขนาดของตัวอักษร 16 ตัวธรรมดา

5. รูปภาพและตารางประกอบ: ควรมีภาพที่ชัดเจน ถ้าเป็นรูปถ่ายควรมีภาพถ่ายจริงแนบมาด้วย หากเป็นภาพที่คัดลอกมาจากแหล่งอื่นควรเขียนแหล่งอ้างอิงนั้นด้วยตามหลักวิชาการ กรณีรูปภาพให้ใช้คำว่า “ภาพที่” กรณีตารางให้ใช้คำว่า “ตารางที่”

6. เอกสารอ้างอิง (References): การเขียนอ้างอิงให้ใช้ระบบ APA โดยมีเงื่อนไขดังนี้

6.1 เอกสารที่นำมาอ้างอิงต้องมีไม่เกิน 20 รายการ และควรมีอายุไม่เกิน 15 ปี ยกเว้นแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกิดขึ้นก่อน 10 ปีและในปัจจุบันยังมีการนำมาใช้ โอนโลมให้นำมาใช้อ้างอิงได้

6.2 การอ้างอิงในเนื้อหา ใช้ระบบนามปี [นามสกุล, ปี หรือ นามสกุล (ปี)] และอ้างอิงโดยใช้นามสกุลภาษาอังกฤษเท่านั้น เช่น Yaempoklarng (2012) หรือ (Yaempoklarng, 2012) เป็นต้น ทั้งนี้ หากมีผู้แต่ง 2 คน ให้ใส่นามสกุลทั้งสองคน เช่น Klinkul and Sarthnonnut (2009) หรือ (Klinkul and Sarthnonnut, 2009) หากมีผู้แต่งมากกว่า 2 คน ให้ใส่นามสกุลของผู้แต่งคนแรก และตามด้วย “et al.” เช่น Hair et al. (1998) หรือ (Hair et al., 1998) เป็นต้น

6.3 ให้จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และเรียงตามลำดับตัวอักษรภาษาอังกฤษ เอกสารอ้างอิงฉบับภาษาไทยต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด โดยมีแนวทางดังนี้

(1) ต้องแปลเอกสารอ้างอิงภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ โดยยังคงเอกสารอ้างอิงภาษาไทยเดิมไว้ด้วย เขียนจัดเรียงคู่กัน โดยให้เอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษที่แปลขึ้นก่อนและตามด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทย และเติมคำว่า “(in Thai)” ต่อท้ายเอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษที่แปลจากภาษาไทย

(2) การเรียงลำดับเอกสารอ้างอิง กรณีเอกสารอ้างอิงที่แปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษให้เรียงลำดับตามตัวอักษรภาษาอังกฤษ และรายการเอกสารอ้างอิงทุกรายการ หากมีผู้เขียนไม่เกิน 6 คน ให้ใส่ชื่อให้ครบทุกคน แต่หากมีมากกว่า 6 คน ให้ใส่ชื่อทั้ง 6 คน หลังจากคนที่ 6 ให้ตามด้วย “และคณะ” หรือ “et al.”

ตัวอย่างการแปลเอกสารอ้างอิงภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ

ตัวอย่างที่ 1 หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อหนังสือ. พิมพ์ครั้งที่ (ถ้ามี). สถานที่พิมพ์ (เมือง): สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

Sri sa-ard, B. (1998). *Statistical methods for research I*. 2nd ed. Bangkok: Suwiriyan.

(in Thai)

บุญชม ศรีสะอาด. (2541). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย 1. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ตัวอย่างที่ 2 วารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่), หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

Klinkul, K. and Sarthnonnut, M. (2009). Study of Critical Success Factors of Continuous Improvement Program in American-style versus Japanese-style Management: Case Studies of Electronics Industry. *Journal of Science and Technology*, 17(1), 15-30.

(in Thai)

กิตติพงศ์ กลิ่นกุล และมณฑล ศาสนนนท์. (2552). การศึกษาปัจจัยสำคัญแห่งความสำเร็จของกระบวนการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องในองค์กรที่บริหารแบบอเมริกันและแบบญี่ปุ่น: กรณีศึกษาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 17(1), 15-30.

ตัวอย่างที่ 3 เว็บไซต์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ วัน เดือน ปี, จาก: URL.

Phetchaburi Province. (2017). *Province information*. [Online]. Retrieved January 17, 2017, from: <http://www.phetchaburi.go.th> (in Thai)

จังหวัดเพชรบุรี. (2560). *ข้อมูลจังหวัด* [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 17 มกราคม 2560 จาก: <http://www.phetchaburi.go.th/>

ตัวอย่างที่ 4 รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. *รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการ (ชื่อเอกสาร)*, วัน เดือน ปี สถานที่จัด, หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

Sorntanong, M. (2018). Guidelines for Tourism Management by Identity and Community in the Cultural Tourism of Elephant's Village Pa-Nied Luang at Pranakorn Sri Ayutthaya Province. *The Proceedings of the 13th National and International Sripatum University Conference (SPUCON2018)*, 20 December 2018 at Sripatum University (Bangkhen Campus), 2112-2122. (in Thai)

มานะศิลป์ ศรีทงศ์. (2561). “แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวตามอัตลักษณ์และวิถีชุมชนในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในหมู่บ้านช้างเพนียดหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.” *รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ครั้งที่ 13 ประจำปี 2561*, วันที่ 20 ธันวาคม 2561 ณ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2112-2122.

ตัวอย่างที่ 5 วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). *ชื่อวิทยานิพนธ์*. ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์, ชื่อมหาวิทยาลัย.

Thepsuporn, P. (2006). *A study of the success of continuous improvement by Kaizen: A Case study of Sony Technology Co., Ltd.* Thesis of the Degree of Master of Business Administration Program in General Management. Patumthani: Rajamangala University of Technology Thanyaburi. (in Thai)

ภูวนาท เทพศุภ. (2549). *ศึกษาความสำเร็จของการปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่องด้วยวิธี Kaizen กรณีศึกษา บริษัท โซนี่ เทคโนโลยี จำกัด*. ปทุมธานี: วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

7. บทความทุกเรื่องที่ส่งให้กองบรรณาธิการพิจารณา ต้องไม่ได้รับการเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาเผยแพร่ของวารสารอื่นๆ
8. การส่งต้นฉบับบทความ (Submission) ส่งต้นฉบับบทความในรูปแบบของไฟล์ word และ pdf ตามรูปแบบที่วารสารกำหนดมาที่

สำนักงานกองบรรณาธิการ วารสารนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ อาคาร 37 ชั้น 1

เลขที่ 1 ถนนอุททองนอก แขวงวชิระพยาบาล เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์ 02-160-1452 โทรสาร 02-160-1184

E-mail: journalcim@ssru.ac.th, cimjssru@gmail.com

Website: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/journalcim>

วารสารนวัตกรรมและการจัดการ JOURNAL OF INNOVATION AND MANAGEMENT

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2567)

บทความวิจัย

- 07** การสังเคราะห์นวัตกรรมอุดมศึกษาและการใช้ประโยชน์สำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย
สุบิน ยุระรัช, เอกธิป สุนวารี
- 23** ลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร
อโนชา โรจนพานิช
- 51** การยกระดับผลการดำเนินงานของธุรกิจในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก: บทบาทในการส่งผ่านของความคิดริเริ่มของซัพพลายเชน
วันทนี เมฆวไล, วิศวะ อุนยะวงษ์
- 65** การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลคลองละคร อำเภอมืองนครนายก จังหวัดนครนายก
พัชร ก่อเมือง, ญัฐฐา เกิดทรัพย์, วัชรินทร์ อินทพรหม, วณิศา ศิริวรสกุล, พัลลภ สันหนึ่ง
- 77** การตลาดออนไลน์ผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวโปรตีนไหมธรรมชาติ กลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านเสี้ยวน้อย อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ
เสกศักดิ์ ปรามพาลา, สามารถ สันทร, จันทรจิรา ศรีเพชร, ชนินทร์ ศรีโยยอด, อุมวดี เดชรำรงค์
- 93** การพัฒนาเกณฑ์การประเมินอาคารสำนักงานสีเขียวในประเทศไทยในภาวะความปกติใหม่
ชญญ์รัชต์ นิธิธีรพัชร, ญานิภา จริตงาม
- 108** การวิเคราะห์จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่า (Full-Time Equivalent Students: FTES) ต่ออาจารย์ประจำ ปีการศึกษา 2563-2565 เพื่อพัฒนาการบริหารการจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต
อนิสา ขนาดผล, ชัยนันต์ โชยเสน
- 122** The Entrepreneurial Characteristics and Challenges of the Latent Entrepreneur: A Systematic Review
Kanokporn Somprasong, Pattarawat Jeerapattanatorn
- 135** การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษและการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาโดยวิธีการสอนการโค้ชแบบผสมผสานในรายวิชาการอังกฤษพื้นฐานของผู้เรียนระดับปริญญาตรี
ไพบูลย์ สุพวิจิตร บาร์, จิตรลดา สุดดีพงษ์, สุพัตรา ศรีเจริญ

บทความวิชาการ

- 37** อริยสัจสี่และเอสอีเอ็ม
สุบิน ยุระรัช, เกียรติกร สังจะหทัย, ศิริพร ทองแก้ว

วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เลขที่ 1 ถนนอุทงนอก แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
โทรศัพท์ 0 2160 1182, 0 2160 1456

www.tci-thaijo.org/index.php/journalcim